

Daniel Defoe
Robinson Crusoe

Traducere: Andrei Bantaş

Daniel Defoe
Robinson Crusoe
W. Taylor, 1719

Versiune ebook: [1.0] hunyade

Daniel Defoe

Robinson Crusoe

PREFAȚĂ

Istoria literaturii engleze pomenește o întâmplare cu totul neobișnuită care s-a petrecut în primii ani ai secolului al XVIII-lea: unul din cei mai mari scriitori ai timpului, pus la stîlpul infamiei și ținut legat timp de trei zile într-o piață publică din Londra pentru a fi batjocorit și scuipat de trecători, a fost aclamat de aceștia, care i-au împodobit cu ghirlande locul supliciului. A devenit astfel un erou popular cel ce fusese declarat - cum s-ar spune în secolul nostru - „inamicul public numărul unu”, într-adevăr, el se dovedise a fi un mare inamic al ocîrmuirii din acea vreme. Și cum întâmplarea face ca mulți scriitori englezi să aibă nume care aduc mai degrabă a porecle, printr-o ciudată coincidență numele său însemna chiar „inamic” - pe englezește foe. Daniel Foe și-a schimbat curînd după aceea numele în Defoe.

Se născuse în familia unui negustor, în jurul anului 1660, an în care revenise la cîrma Angliei monarhia, răsturnată cu un deceniu mai înainte de revoluția burgheză a lui Cromwell.

Defoe a trăit într-o epocă de călătorii active, întrucît Anglia își extindea imperiul colonial și stăpînirea asupra mărilor lumii. După cît se pare, și Defoe a călătorit încă din tinerețe în Spania, Italia, Germania și Franța.

După ce s-a ocupat vreme îndelungată de negustorie și politică, începînd din 1697 Defoe a scris numeroase eseuri, broșuri și pamflete, fiind, cum am apune astăzi, publicist - carieră ce începuse să fie la modă în acea vreme. Defoe s-a remarcat imediat în acest domeniu, mai ales pentru că în scrierile lui se ocupa

de problemele cele mai arzătoare ale epocii dezvoltarea studiilor umaniste, progresul descoperirilor geografice, avântul capitalismului, luptele religioase.

În 1702 Defoe a atacat unul din subiectele sale favorite - tirania preoților - în broșura cu caracter de pamflet „*Cum să scăpăm mai ușor de eretici*”, care i-a atras persecuții cumplite - punerea la stîlpul infamiei și întemnițarea.

După eliberarea din închisoare, a participat la viața publică mai ales ca ziarist. Deși a avut cîțiva înaintași în acest domeniu, se consideră că Defoe a întemeiat gazetăria în Anglia, prin publicația „*The Review*”, care a dăinuit nouă ani (1704-1713), fiind apoi înlocuită de Mercator.

Activitatea sa de gazetar, ca și sutele de poezii, de eseuri, broșuri și tratate publicate în decurs de treizeci de ani au făcut din Defoe scriitorul cel mai fecund și cel mai citit în vremea aceea.

Dar ceea ce i-a adus scriitorului englez faima mondială a fost munca într-un alt domeniu al scrisului. Fără să părăsească celelalte laturi ale activității sale, la aproape șaiszeci de ani, personalitatea neobosită, inepuizabilă a lui Defoe a pășit pe un drum nou: romanul.

Actul de naștere al romanului modern englezesc, zămislit de mintea rodnică a lui Daniel Defoe, a fost apariția în 1719 a primului și celui mai celebru din romanele sale, „*Robinson Crusoe*”, care nu a mai fost uitat pînă în zilele noastre.

Ușurința în mînuirea condeiului i-a permis lui Defoe să dea apoi lumii, în decurs de cinci ani, o adevărată cascadă de asemenea romane, toate scrise la persoana întii și folosind în repetate rînduri procedeul

curent pe atunci, de a le înfățișa sub i forma unor manuscrise aparținând altcuiva.

În 1720 apare „*Căpitanul Singleton*”, povestea unui alt mare călător care stabilește rute noi pe oceane și deschide drumuri prin pădurile virgine din Africa Centrală. Este o prezentare rezumativă, o reducere la esențial a epocii de aur a navigației și pirateriei în care a trăit autorul. Urmează „*Memoriile unui cavaler*”, o povestire plină de aventuri militare, dar și de interesante portrete contemporane.

Prin „*Moll Flanders*”, care a cunoscut un succes fenomenal (chiar în anul apariției, 1722, s-au publicat trei ediții succesive). Defoe inaugura în literatura engleză genul de roman de aventuri cunoscut sub numele de roman picaresc.

„*Moll Flanders*” este un tablou al moravurilor din epoca reginei Anna (începutul secolului al XVIII-lea), îndeosebi al corupției și intoleranței care se manifestau în diverse domenii de activitate. Romanul dezvăluie totodată cauza profundă a hoției și tilhăriei - mizeria cruntă în care se zbătea populația. Scenele impresionante din închisoarea Newgate reprezintă amintiri ale unei perioade chinuite din viața autorului însuși. Defoe încearcă să atragă atenția marelui public asupra unor realități pe care nimeni nu avea curajul să le înfățișeze în scris în toată hidoșenia lor. „*Moll Flanders*” ilustrează unul din meșteșugurile moderne ale lui Dafoe - identificarea cu personajul care-și relatează viața, analizându-și totodată acțiunile și sentimentele.

Tot în 1722, anul cel mai fertil al activității lui, Defoe întrerupe seria romanelor propriu-zise și scrie o altă lucrare memorabilă: „*Jurnalul din anul ciumei*”. Întrucît epidemia de la Marsilia din 1721 reînviase

spaima pricinuită de acest flagel, Defoe abordează, cu un acut simț al actualității, un subiect senzațional, al cărui succes era asigurat în fața publicului contemporan. El evocă o cumplită epidemie de ciumă care secerase viețile multor londonezi în 1665. Sub forma relatării unui martor ocular, inspirată de fapt din documente oficiale și scrieri contemporane (peste două sute de surse), din povestirile unor cunoștințe sau poate chiar ale unor rude, Defoe scrie un mare reportaj, brodînd pe marginea elementelor documentare o serie de întîmplări și aventuri, colorate de prezența unor tipuri pline de vioiciune și a unor descrieri de un realism viguros, în care uneori își face loc macabrul și grotescul. Îmbinînd trăsăturile reportajului cu cele ale romanului istoric și ale romanului picaresc, „*Jurnalul din anul ciumei*” a cîpătat o celebritate mondială. Semnificativă în acest sens este aprecierea lui Walter Scott, care spunea despre Defoe că și dacă n-ar fi scris *Robinson Crusoe* sau celelalte romane ale sale, tot și-ar fi cîștigat un loc în literatură și epitetul de scriitor genial, fie chiar numai cu această carte.

* * *

Opera lui Defoe este prea vastă, multilaterală și diversă pentru a fi cuprinsă într-o scurtă caracterizare. Dacă ne limităm la romanele sale, se impun de la sine cîteva aprecieri generale.

Nu numai că Defoe a pus bazele romanului de acțiune, dar el a format în mare măsură gustul publicului pentru literatura de aventuri, căreia i-a dat o strălucire fără precedent.

Față de alte descrieri de călătorii imaginare - cum ar fi „*Călătoriile lui Gulliver*” de Swift - romanele lui Defoe ocupă un loc aparte. Deși multe din subiectele lui erau stranii și neverosimile, ținând aparent de domeniul fantasticului, Defoe era realist în manieră și stil. Neavînd preocupările alegorice și satirice ale lui Swift, și nici umorul acestuia, Defoe scrie romane propriu-zise, concentrînd atenția cititorului asupra narațiunii, asupra faptelor și întîmplărilor.

Succesul extraordinar al literaturii de aventuri în țări îndepărtate ieșită de sub pana lui Defoe se datorează mai ales faptului că în ele este vorba de întîmplări actuale și ușor de crezut, întrucît Defoe se ținea în permanență la curent cu noile descoperiri atît prin lecturi, cît și prin contactul cu diverși călători, marinari, negustori și chiar pirați. În afară de descrierile pornind ide la o temeinică documentare, Defoe a izbutit să înfățișeze și ținuturi necunoscute sau prea puțin explorate pe vremea lui (de exemplu, călătoria prin inima Africii din „*Căpitanul Singleton*”).

Scriitorul nu căuta să înșele naivitatea unor cititori, ci ținea mult să câștige încrederea deplină a publicului, pentru a-l face să învețe lucruri noi, să se lumineze și să se înalțe sufletește.

Eroii pe care-i prezenta Defoe publicului erau oameni tipici pentru epoca respectivă și modelați de ea, purtând și peste mări și țări trăsăturile principale ale societății din care veneau.

* * *

Să ne oprim acum atenția asupra câtorva aspecte mai de seamă ale romanului prezentat în volumul de față.

Robinson Crusoe este o carte de aventuri în cel mai bun sens al cuvîntului - întrucît se bazează nu atît pe imaginație, oît pe realitatea epocii. (Una din sursele de inspirație ale romanului a fost relatarea navigatorului Alexander Selkirk, care a stat singur din 1704 pînă în 1709 pe o insulă pustie din arhipelagul Juan Fernandez, în largul coastei chiliene.)

Romanul îmbină în mod unitar diferite genuri literare: memorialul de călătorie, romanul de aventuri, romanul autobiografic, romanul social care oglindește unele teorii valoroase din domeniul filozofiei, educației și al economiei politice.

Aplicând și ducând mai departe cele mai înaintate vederi ale timpului, Defoe exprimă prin romanul său aprecierea penitru munca neobosită și pentru cunoștințele și experiența omului, interesai pentru caracterul și gîndirea acestuia, credința în posibilitatea supunerii naturii de către om.

Deși „*Robinson Crusoe*” este o carte a izolării, ea rămîne totuși deopotrivă un tablou al societății timpului, deoarece Robinson reproduce chiar și pe insula pustie tradițiile, datinile și felul de a gîndi al contemporanilor el rămîne prizonier al unor norme de care nu se poate dezbăra chiar dacă ele nu-și găsesc pe deplin rostul în singurătatea insulei. Aceasta aste un adevărat simbol al societății omenești, redusă la proporții minuscule. Pe insula pustie, Robinson străbate pe rînd treptele de evoluție a omenirii. El reface evoluția omului nu numai cu mijloace primitive,

ci și cu unelte moderne - și înarmat fiind cu experiența omului din secolul al XVIII-lea.

Pe lângă asta, Robinson își făurește un fel de societate, pe care o alcătuiesc cărțile lui, papagalul, Vineri și, mai târziu, tatăl acestuia. Făaîndu-i pe cei doi negri sclavii săi, el împarte pînă și populația restrînsă a insulei în clase conducătoare și clase conduse.

Asemeni lui Defoe, Robinson este reprezentantul burgheziei din perioada ei de progres. El exercită o serie de meserii - pescar, dulgher, fermier, vînător etc.- dar nu-și pierde nici o clipă simțul proprietății și gîndirea lui rămîne aceea de negustor. De exemplu, cînd la o nouă vizită pe corabia naufragiată, Robinson găsește într-un sertar niște monezi, el ține o tiradă împotriva banilor, dar spiritul practic determinat de epocă se dovedește mai puternic decît raționamentul: „La ce puteți voi sluji? Mie nu-mi sînteti de nici un folos nu meritați nici măcar osteneala de a vă ridica de jos: oricare dintre cuțitele acestea prețuiește mai mult deoît grămada de monezi. Cu voi n-am ce să. Fac rămîneți unde vă aflați și scufundați-vă cu epavă cu tot, ca o ființă a cărei viață nu merită să fie salvată”. „Și totuși, gîndindu-mă mai bine (povestește în continuare Robinson) i-am luat și, înfășurîndu-i într-o bucată de pînză, am început să mă gîndesc cum să-mi fac o nouă plută”.

Robinson e foarte sîrguincios și metodic, muncește bine, dar știe și săni facă pe alții să muncească pentru el, fiind astfel un simbol al făuritorilor imperiului britanic. La sfîrșit, părăsind insula pe care trăise douăzeci și opt de ani, el o transformă într-o colonie a coroanei britanice.

Această poveste a adaptării la situații dificile și a înfrângerii greutăților ne însuflă optimism prin ideea sa de bază: munca și eforturile spirituale pot transforma însăși natura în folosul omului. Robinson îl întruchipează și pe homo faber și pe homo sapiens. În fiecare acțiune a lui se manifestă gândirea, pentru fiecare din aceste acțiuni există o justificare. E interesant de constatat bogăția cuvintelor care descriu activități mintale, una din plăcerile cititorului fiind și aceea de a urmări desfășurarea proceselor de gândire, inventivitatea și elasticitatea minții umane.

* * *

Mesajul romanului „*Robinson Crusoe*” a căpătat o valoare durabilă, care a străbătut veacurile.

În decursul timpului, celebritatea romanului a crescut neîncetat, numărul traducerilor în cele mai multe limbi ale globului fiind imens (prima traducere românească datează din 1835) influența romanului este oglindită și de câteva imitații ale sale, dintre care cea mai reușită este *Robinson elvețianul*, scrisă în 1813 de Johann Rudolf Wyss.

* * *

„*Robinson Crusoe*” are unele trăsături comune cu creatorul său, printre care la loc de frunte stau activitatea lui înfrigurată, dorința de a face mereu ceva, neputința de a rămâne pasiv, pasiunea permanentă pentru îmbogățirea sufletului prin lectură și meditație, triumful dragostei de viață asupra nenorocirilor.

Se pot găsi numeroase justificări și pentru o paralelă între Defoe și eroul său colonelul Jacque (din romanul cu același titlu) care spune: „Eram veșnic curios să aflu cât mai multe și puneam întrebări despre tot felul de lucruri(...) dar mai ales îmi plăcea grozav să stau la taifas cu marinarii și soldații despre războaie, despre marile bătălii de pe mare și de pe uscat la care luaseră parte și cum nu uitam nimic din ce-mi povesteau ei, curînd, adică peste cîțiva ani, puteam să povestesc războiul cu Olanda și luptele navale, și cele din Flandra (...) și altele asemenea, la fel de bine ca și cei care fuseseră de față”.

Defoe personal susține că n-a uitat nimic din ce a citit. Or, biografiile amintesc faptul că Defoe citea enorm de mult, că avea o bibliotecă amplă și foarte diversă, cuprinzînd și cărți rare de călătorii, științe naturale, mineralogie, comerț, precum și o colecție de hărți și atlase.

Personalitate enciclopedică, titanică, Defoe a oglindit în scrierile sale aspecte multilaterale ale vieții contemporane: Mai mult decît atît, dat fiind că și viața sa a fost strîns legată de evenimentele timpului, este justificată părerea că Defoe a fost o întruchipare, un simbol al epocii sale. Opera sa imensă (aproape patru sute de lucrări) constituie o enciclopedie a vremurilor pe care le-a trăit.

Locul lui Defoe în literatura lumii poate fi stabilit în lumina următoarei aprecieri făcute de Jean-Jacques Rousseau (care în romanul său Emile, ca și în alte opere ale sale, afirma că societatea a corupt firea inițial bună a omului): „Din moment ce tot trebuie să avem cărți, atunci după părerea mea există una care ne oferă cel mai faimos tratat de educație. Emile al meu va citi această carte înaintea tuturor celorlalte:

multă vreme ea va trebui să constituie întreaga lui bibliotecă și va sta întotdeauna la loc de cinste. Atîta timp cît gustul nostru va rămîne neprihănit, o să ne facă plăcere s-o citim.”

Cartea la care se referea Rousseau era „*Robinson Crusoe*”.

ANDREI BANTAȘ

Capitolul I

NAȘTEREA ȘI OBÎRȘIA MEA. LA NOUĂSPREZECE ANI AM FUGIT DE ACASĂ ÎMPREUNA CU UN COLEG. PLECAREA PE MARE ȘI NAUFRAGIUL. SALVAREA ECHI-PAJULUI ȘI DEBARCAREA LÎNGĂ YAR-MOUTH.

M-am născut în 1632, în orașul York, dintr-o familie foarte bună. Tatăl meu nu-și avea obîrșia în acest oraș, ci se născuse la Bremen și se stabilise mai târziu la Huli, unde ajunsese, datorită negoțului, în stăpînirea unei frumoase proprietăți. Părăsind negoțul s-a mutat la York, unde s-a însurat cu mama. Familia mamei, Robinson, era foarte cunoscută în acea regiune. De aceea mă și numesc eu Robinson Kreutzntaer, nume care apoi a ajuns, prin obișnuita prefacere a cuvintelor străine în Anglia, acela, de Crusoe, așa cum ne zicem și ne scriem noi înșine numele și așa cum m-au chemat totdeauna cunoscuții.

Am avut doi frați mai mari. Cel dintîi a fost locotenent-colonel într-un regiment englez de infanterie din Flandra, comandat mai înainte de faimosul colonel Lockhart, și a fost ucis în bătălia de lîngă Dunkerque, purtată împotriva spaniolilor. N-am știut niciodată ce a ajuns cel de al doilea frate, după cum nici părinții mei n-au știut mai târziu ce s-a întîmplat cu mine.

Fiind al treilea fiu și nepregătit pentru vreo meserie, capul mi s-a umplut de timpuriu cu tot felul de gânduri năstrușnice. Tata, om mai în vîrstă, mi-a dat o creștere aleasă. Am învățat acasă și apoi la școala din oraș, tata voind să mă facă om de legi. Eu însă nu mă gîndeam la nimic altceva decît să plec pe mare, și această aprigă dorință mă făcea să înfrunt toate povețele tatei, ba chiar și poruncile lui, precum și îndrumările și rugămințile mamei și ale prietenilor mei. O ursită rea părea să mă mîne în această năzuință a firii mele, îndreptîndu-mă către acea viață năpăstuită, de care trebuia să am parte mai târziu.

Tatăl meu, om înțelept și cu scaun la cap și greutate la vorbă, mă sfătuia totdeauna împotriva acestor înclinări pe care le presimțea la mine. Într-o dimineață mă chemă la dînsul în cameră, unde era țintuit din pricina gutei, și-mi vorbi cu multă dragoste și înțelepciune. Mă întrebă ce alte motive, în afară de acest dor de ducă, mă îmboldeau să-mi părăsesc casa părintească și țara, unde puteam avea atîtea legături de prietenie, precum și puțința de a ajunge la o frumoasă situație materială, muncind, dar ducînd în același timp o viață plăcută și tihnită. Mi-a arătat că numai oamenii, fără nici o nădejde și oare nu mai au încotro, sau aceia care năzuiesc după bogății nemăsurate pornesc hăt-departe printre străini, în căutare de aventuri, pentru a se sălta prin grele încercări și a-și căpăta faimă folosind căi neobișnuite. Toate acestea însă nu se potriveau cu împrejurările în care mă aflam, căci starea socială ce-mi fusese hărăzită prin naștere era mijlocie sau, mai bine-zis, una superioară vieții de rînd. Prin îndelungata sa experiență - îmi spunea tata - el a ajuns a se convinge că tocmai această stare este cea mai potrivită pentru

fericirea omului, ea nelăsînd pradă pe om nici suferințelor, grijilor și greutăților pe care le întîmpină cei din păturile muncitoare, și nici mereu împovărată de orgoliul, stricăciunea, ambiția și invidia ce domnesc în păturile de sus ale omenirii.

Tata m-a îndemnat să iau aminte la toate aceste adevăruri și să-mi dau seama că toate neajunsurile vieții sînt împărțite între lumea de sus și lumea de jos, pe cînd cei din starea mijlocie au parte de cele mai puține nenorociri. Aceștia nu sînt supuși la atîtea neplăceri și suferințe trupești și sufletești ca ceilalți care, fie printr-o viață stricată de lux și desfrîu, fie, dimpotrivă, prin munca grea și lipsuri, își descumpănesc viața, drept firească urmare a felului lor de trai. Păturii mijlocii i-au fost sortite virtuțile și bucuriile de tot felul. Pacea și belșugul îi sînt prietene, iar cumpătarea, liniștea, sănătatea și toate plăcerile viețuirii între semeni îi țin mereu tovărășia. Apufcînd această cale, oamenii trec tăcuți și liniștiți prin viață și tot astfel o părăsesc. Ei nu sînt împovărați peste măsură de munca brațelor sau a capului, nefiind vînduți unei vieți de robie pentru a-și cîștiga pîinea zilnică, și nici nu sînt hărțuiți de tot felul de întîmplări uluitoare, ce răpesc sufletului liniștea, iar trupului odihna. Nefiind roși de patima invidiei și nici de dorul ambiției nemăsurate, ci trec liniștit și ușor prin viață, gustîndu-i dulceața fără de amărăciune, simțindu-se fericiți și învățînd din experiența fiecărei zile să prețuiască această viață fericită.

M-a rugat apoi cu toată stăruința și dragostea sa nu-mi bat joc de tinerețea mea și să nu mă arunc cu dinadinsul în cine știe ce nenorocire, de care eram scutit datorită vieții ce o aveam acasă și stării sociale în care mă născusem. Mi-a dat a înțelege că nu eram

nevoit să-mi câștig piinea și că este gata să mă ajute cu bani și să facă ce-i va sta în putință ca să-mi gălesc un rost în viață pe potriva sfaturilor lui, iar dacă nu o să fiu fericit sau n-o să mă simt bine în lumea aceasta a mea, vina o s-o port numai eu însumi sau ursita mea el se socotea dezlegat de orice răspundere prin aceste sfaturi bune și prin faptul de a mă fi prevenit împotriva unui pas greșit, care ar fi spre paguba mea. În cazul că mă hotărâm să rămân acasă, el era gafe să-mi dea tot sprijinul. Dimpotrivă, dacă nu-l ascultam, el nu mai putei fi vinovat de nici una din nenorocirile care mă puteau lovi. În sfârșit mi-a dat drept pildă pe fratele meu mai mare, care se înrolase în armată împotriva sfaturilor sale stăruitoare și fusese ucis în Flandra. Mi-a mărturisit că nu va înceta o clipă să se roage pentru mine în caz că voi face acel pas greșit. Nu voi avea însă parte de biriecurvintarea lui Dumnezeu și va veni poate o vreme când îmi voi aminti de cele spuse de dînsul în ziua aceea, dar atunci nu va mai fi nimeni lîngă mine care să mă poată ajuta sau mîngîia.

Am văzut că-l podidiseră lacrimile în această ultimă parte a convorbirii noastre, mai ales atunci cînd mi-a vorbit de fratele meu. În clipele acelea, tata nu-și putea închipui cît de profetice erau ultimele cuvinte. După ce mi-a spus că poate nu voi mai avea prilejul să mă pocăiesc și nici pe cineva care să mă mîngîie, s-a oprit, copleșit de emoție, și mi-a zis că este prea mișcat ca să mai poată adăuga ceva.

Cine nu ar fi fost oare impresionat de asemenea cuvinte? De aceea m-am hotărît să nu mă mai gîndesc la plecare și să mă statornicesc acasă după cum mă povățuise tata. Dar, vai! peste cîteva zile am uitat tot ceea ce mi se propusese. Și pentru a ocoli o

altă discuție cu lata, m-am hotărît să fug de acasă - și asta peste cîteva săptămîni.

N-am făcut-o totuși prea în grabă, așa cum îmi era imboldul, ci, prinzînd-o odată pe mama în toane mai bune, i-am destăinuit că doru-mi de a vedea lumea este atît de aprig, încît nu mai sînt în stare să mă apuc de nici o treabă cu destulă hotărîre, ca să o duc pînă la capăt, că tata ar face mai bine să-mi dea consimțămîntul său decît să fiu nevoit a pleca fără voia lui, că am împlinit optsprezece ani și că e prea tîrziu ca să mai intru ucenic la vreun negustor sau practicant la un notar, și să fie sigură că și chiar dacă aș încerca, tot nu aș duce lucrurile la bun sfîrșit, ba aș fugi cu siguranță de la stăpîn, ca să plec pe mare. Dacă ea însă l-ar convinge pe tata să-mi îngăduie a face o singură călătorie și aș constata că o asemenea călătorie nu este pe placul meu, atunci nu aș mai pleca niciodată și aș făgădui în acest caz să-mi recîștig prin toată sîrguința timpul pierdut.

Mama s-a mîniat grozav și mi-a răspuns că-i de prisos să mai încerce a vorbi tatei. El cunoștea prea bine adevăratul meu interes pentru a se învoi la plecarea mea. Se mira biata mamă cum de am cutezat să mai vorbesc astfel despre convorbirea avută cu tatăl meu, care-mi arătase atîta dragoste și bunătate. Dacă, însă, țineam cu tot dinadinsul să mă nenorocesc, ea nu mai vedea nici o scăpare pentru mine, arătîndu-mi însă limpede că nu voi avea niciodată consimțămîntul lor și că ea nu vrea să poarte răspunderea nenorocirii mele. Nu voi putea spune niciodată - zicea ea - că am avut învoirea mamei mele, cînd tatăl meu se arătase împotriva.

Cu toate că refuza să intervină pe lîngă tata, am aflat mai tîrziu că mama i-a pomenit totuși despre

convorbirea noastră și că el, foarte necăjit, i-a răspuns ofînd: „Băiatul nostru ar putea fi atît de fericit acasă. Dacă pleacă, va fi cel mai năpăstuit om care s-a născut vreodată. Eu nu pot consimți la una ca asta”.

Abia peste un an de la aceste întîmplări am fugit, între timp refuzasem toate ademenirile și propunerile, discutînd adesea înfocat cu tata și mama, care se împotriveau planurilor mele. Într-o zi m-am dus din întîmplare la Huli, și asta fără nici un gînd rău. Acolo m-am întîlnit cu un tovarăș de școală, care tocmai pleca la Londra pe corabia tatălui său. M-a îmbiat să plec cu el, în mod gratuit. Fără să mai întreb pe cineva sau să-mi vestesc părinții cerîndu-le voia și binecuvîntarea, m-am urcat pe corabie, într-un ceas rău, la 1 septembrie 1651. Cred că niciodată nenorocirile n-au început mai devreme și nu s-au terminat mai tîrziu ca în viața-mi de tînăr aventurier la care pornisem.

Nici nu apucase bine corabia să iasă din golful Humber, că s-a și iscat un vînt puternic, iar marea a început să spumege. Cum nu mai călătorisem pînă atunci pe mare, mă simțeam bolnav și la trup, și la suflet, precum și nespus de înspăimîntat. Mă gîndeam la greșeala pe care o săvîrșisem și cum mă ajunsese pedeapsa cerului, pentru că-mi părăsisem casa părintească și nesocotisem datoria de fiu. Îmi aminteam de povețele tatei și de rugămințile mamei. Conștiința mea - poate pe atunci mai puțin nesimțitoare decît a ajuns mai apoi - mă mostra pentru că nesocotisem sfaturile părintești și-mi călcasem datoria față de Dumnezeu și de tatăl meu.

În tot acest timp, furtuna se întetea și valurile săltau, deși nu atît de sus, cît mi-a fost să văd de multe ori

mai tîrziu și nici chiar ca acelea pe care le-am văzut peste cîteva zile. Oricum, a fost îndeajuns ca ele să mă tulbure pe mine, marinar începător, care nu văzusem niciodată așa oeva. Mă așteptam ca fiecare val să ne înghită și, la fiecare cădere a corăbiei în golul valului, eram sigur că ea nu se va mai ridica..

Multe jurăminte am mai făcut în acea stare de deznădejde, făgăduind că dacă bunul Dumnezeu mă va scăpa de data aceasta și voi ajunge să pun iarăși piciorul pe uscat, mă voi duce de-a dreptul acasă și cît voi mai trăi nu voi mai pune piciorul pe vreo corabie, că voi asculta de povețele tatei și niciodată nu mă voi mai arunca în astfel de suferințe. Abia atunci am priceput eu rostul cuvintelor părintești despre tihnită viață a păturii mijlocii, într-adevăr, tata dusese o astfel de viață, la adăpost de furtunile mării și de năpastele pămîntului. Eram hotărît să mă înapoiez acasă ca un fiu pocăit.

Aceste gînduri înțelepte au durat atît cît a bîntuit furtuna și chiar nițeluș după aceea. A doua zi însă vîntul s-a domolit, marea s-a liniștit și eu am început să mă obișnuiesc cu viața cea nouă. Toată ziua însă am rămas pe gînduri, mai ales că mai simțeam încă răul de mare. Spre seara s-a înseninat și vîntul s-a potolit cu totul, iar asfințitul era fermecător. Soarele apunea în limpezimi și tot astfel a răsărit în dimineața următoare. Fiind vînt puțin, marea liniștită înfățișa în bătaia soarelui o priveliște ce mi se părea încîntătoare.

Dormisem bine noaptea, nu mai sufeream de rău de mare și eram vesel. Priveam uimit întinderea apei acum liniștită, dar care fusese atît de răscolită cu o zi înainte. Bunele mele hotărîri începeau iarăși să se clatine. Tocmai atunci se apropie de mine tovarășu-

mi de călătorie, care, de fapt. Mă ispitise la rău. Bătîndu-mă pe umăr, mă întrebă: „Cum te simți după toate astea, Bob? Pun rămășag că te-ai speriat noaptea trecută cînd a bătut oleacă de vînt, nu-ia așa?” „Oleacă de vînt, astfel numești tu furtuna aceea îngrozitoare?” l-am întrebat nedumerit.

„Ce furtună, prostuțule? N-a fost nimic. Dacă ai corabie bună nu-ți pasă de puțintel vînt. Ești încă marinar de apă dulce, Bob. Hai mai bine să luăm un punch și să uităm de necazuri. Ia te uită ce frumos e acum!”

Ca să scurtez această tristă parte din povestea vieții mele, voi spune numai că am tras atunci un chef marinăresc și mi-am înecat în băutură toate hotărîrile luate în timpul furtunii. Cit de repede s-a liniștit marea după furtună, tot așa de repede mi-a dispărut și frămîntarea sufletească. Și, uitînd frica de a pieri în valuri, mi s-au trezit vechile dorințe, dînd cu totul uitării hotărîrile luate.

Am mai avut îndoieli și remușcări între timp. M-am dezbarat totuși de ele ca de un vis urît. M-am datat băuturii, iar tovărășia celorlalți m-a făcut să uit de toate. De altfel, în cinci sau șase zile am devenit cu desăvîrșire stăpîn pe mine însumi, nemaivoidînd să mă las tulburat de nimic.

Soarta îmi pregătea însă o nouă încercare. Aceasta trebuia să fie atît de covîrșitoare, încît pînă și cel mai înrăit om ar fi putut să-și dea seama de primejdie și să vadă încotro era calea mîntuirii.

După șase zile de navigație, am ajuns în rada Yarmouthului. Vîntul fiindu-ne potrivit și marea liniștită, înaintasem foarte puțin de la trecerea furtunii. Aici am aruncat ancora și, neavînd vînt prielnic, am rămas astfel vreo șapte-opt zile. Între

timp au sosit dinspre Newcastle o mulțime de corăbii, care așteptau și ele vînt bun, ca să poată intra în port.

Totuși nu am fi stat atîta vreme aici la ancoră, dacă n-ar fi trebuit să intrăm în portul care era în susul fluviului, dar vîntul era prea puternic, iar după patru sau cinci zile s-a întețit și mai mult. Noi însă, știind că rada este socotită tot așa de sigură ca și un port, că ancorajul este bun și ancorele noastre solide, nu duceam nici o grijă, ba huzuream tot timpul, după obiceiurile marinarilor. Dar în dimineața zilei a opta, întărindu-se vîntul, tot echipajul a fost pus ia lucru, ca să coboare pînzele de pe arborii gabieri și să pregătească totul pe bord, pentru ca vasul nostru să poată sta la ancora în cele mai bune condiții.

Către amiază, valurile crescuseră mult, trecând în mai multe rînduri peste prora corăbiei, și de vreo două ori ni s-a părut că ancora s-a smuls. Atunci, comandantul a poruncit să se arunce și ancora a doua, așa că stăteam pe două ancore și cu cablurile filate pînă la capăt. Furtuna era acum în toi. Teama și îngrijorarea se citeau și pe fețele marinarilor. Căpitanul supraveghea executarea poruncilor, dar îl auzeam mormăind printre dinți pe cînd trecea pe lîngă mine: „Doamne, îndură-te de noi, sîntem pierduți, ne vom duce cu toții la fund!” și alte vorbe asemănătoare.

Eu zăceam în cabină, zăpăcit și într-o stare de nedescris. Nu puteam să mai revin la starea primei încercări peste care trecusem cu ușurință. Eram totuși sigur că depășisem teama de moarte și că și această clipă grea va trece tot atît de lesne ca și cea a primei furtuni. Cînd însă am auzit pe căpitanul corăbiei că sîntem pierduți, m-a cuprins o teamă cumplită. Am dat buzna afară din cabină și acolo mi

s-a înfățișat o priveliște de nedescris. Talazurile se ridicau cît munții și, în răstimpuri, se spărgeau deasupra noastră. Împrejur se vedeau numai nenorociri. Două corăbii prea încărcate, care erau ancorate aproape de noi, își tăiaseră catargele. Alta, care fusese la vreo milă în fața noastră, se încesase. Alte două, smulse din legătura ancorei, erau tîrîte la întîmplare spre larg de furia mării, fără a mai avea nici un catarg. Vasele ușoare o duceau mai bine, totuși, două sau trei din ele au trecut pe lîngă noi, fugind în fața furtunei cu o singură pînză mică în proră.

Pe înserate, secundul și șefdl de echipaj cerură căpitanului să-i lase să taie catargul din proră. S-a învoit numai după multe rugămînti și arătîndu-i-se că altfel corabia se va scufunda. Dar după ce au tăiat catargul din proră, au fost nevoiți să facă la fel și cu cel mare, care nu se mai ținea bine și clătina toată corabia, astfel că am rămas cu puntea goală.

Oricine își poate da seama în ce stare mă aflam eu, ca marinar începător și tocmai după spaima prin care trecusem. După atîta vreme, pot totuși să spun că groaza de atunci nu a fost mai mare decît aceea pricinuită de întoarcerea gîndurilor mele păcătoase, după ce hotărisem să mă lepăd de ele, și că acestea, împreună cu spaima furtunii, mă aduceau într-o stare sufletească pe care cuvintele nu o pot descrie.

Partea cea mai rea însă nu se arătase încă. Furtuna ținea mereu o furtună îngrozitoare cum nici marinarii de pe corabie nu mai apucaseră. Corabia noastră era bună, dar prea încărcată, din care pricină se mișca greoi, iar marinarii credeau că „se va duce”. Din fericire nu mi-am dat seama oe înseamnă oa o corabie „să se ducă” pînă ce nu am întrebat pe alții. Furtuna

era atît de puternică, încît, fapt rar pe mare, căpitanul, șeful de echipaj și alți eîțiva mai conștienți căzuseră în genunchi-și se rugau, așteptînd din clipă în clipă să se scufunde, corabia.

La miezul nopții, unul din marinari a coborît în fundul corăbiei și, ca o culme a nenorocirii noastre, a dat de știre că apa pătrundea în corabie. Un altul țipă că apa era adîncă de patru picioare în magazie. Atunci fură chemați toți oamenii la pompatul apei. Eu însă mă închircisem de spaimă și mă prăvălisem pe marginea patului. Marinarii m-au zgîlțit și mi-au spus că dacă pînă acum n-am făcut nimic, apoi la pompatul apei pot munci ca oricare altul. Mi-am revenit și m-am pus pe lucru cu toate puterile, muncind la pompă. Pe cînd pompam, căpitanul zări niște corăbii de cărbuni descărcate care, naputind rezista furtunii la ancoră, erau nevoite să-și lase ancora și să iasă în larg, și porunci să se sloboadă o lovitură de tun, în semn că cerem ajutor. Neștiind ce înseamnă bubuitura, am crezut că a trosnit corabia și ne scufundăm.

În clipele acelea, fiecare se gîndea numai la viața lui, așa că nu i-a păsat nimănui de mine. Locul meu la pompă a fost luat de altul, care m-a împins la o parte cu piciorul, crezînd că sînt mort. Abia după mult timp mii-am venit în fire.

Apa creștea în fundul corăbiei, deși oamenii pompau mereu. Era vădit că sîntem pierduți. Cu toate că furtuna se mai potolise, corabia nu mai putea să plutească multă vreme. Tunul nostru continua să bubuie, cerînd ajutor. În sfîrșit, o corabie care era ancorată în fața noastră ne-a auzit și ne-a trimis o barcă în ajutor. Barca însă nu se putea apropia și nici noi nu aveam cum să ajungem pînă la ea. După

multe încercări, oamenii noștri iau reușit să arunce o frînghie cu o geamandură, pe care cei din barcă au prins-o pînă la urmă. Astfel am tras barca la noi și am fost luați cu toții în ea. Cum nu mai putea fi vorba de a ajunge la corabia ce ne-a venit în ajutor, ne-am îndreptat spre țärm. Căpitanul a făgăduit saLvatorilor o răsplată bună, dacă ne vor duce cu bine la mal, și că va plăti barca, dacă ea s-ar sparge. Mai cu lapețile, mai duși de valuri, am fost astfel tînți spre nord, mergînd pieziș spre coastă pînă aproape de Winterton Ness.

La un sfert de oră după ce am părăsit-o, corabia noastră s-a scufundat. Atunci am înțeles, pentru întîia oară, ce înseamnă un naufragiu. Trebuie să mărturisesc că mi-a venit greu să-mi ridic ochii și să privesc cum se scufunda vasul. De altfel, din clipa în care fusesem aproape dus pe brațe de marinari în barcă, mă simțeam mai mult mort decît viu de spaima celor ce se întîmplase în fața ochilor mei.

În timp ce oamenii noștri vîsleau spre a se apropia de țärm, puteam vedea - dar numai cînd eram pe crestele valurilor - că acolo se adunase lume multă, așteptînd să ne ajute la debarcat. Ne apropiam însă cu nespusă greutate, și numai dincolo de farul lui Winterton, unde malul era mai adăpostit de vînturi, am izbutit să debarcăm. Am mers pe jos la Yarmouth, unde fruntașii orașului ne-au găzduit cu toată omenia, iar negustorii ne-au dat bani să ne ducem fie la Londra, fie la Huli, după cum doream fiecare. Dacă aș fi avut cît de puțină minte, m-aș fi întors acasă. Iar în cinstea mea, tata ar fi tăiat, ca în parabola fiului rătăcitor, vițelul cel gras. A aflat pe ce corabie fugisem, dar multă vreme n-a știut dacă m-am prăpădit sau nu în acel naufragiu.

Într-adevăr, conștiința m-a îndemnat de câteva ori să mă întorc acasă, însă ursita m-a împins mereu înainte. Nu știu cum să tălmăcesc toate acestea. Se pare că există o lege ascunsă, care ne face să fim unealta propriei noastre nimiciri, spre care ne întraptăm cu ochii deschiși.

Numai o soartă nemiloasă m-a putut împinge să fac atâtea greșeli, împotriva cărora se ridicase nu numai judecata mea, dar și acele încercări care mă vestiseră la timp.

Abia după două sau trei zile de la sosirea la Yarmouth m-am întâlnit cu tovarășul meu de rele, fiul căpitanului, care fusese găzduit în altă parte. Părea acum mai abătut ca mine și, cu fața întristată, m-a întrebat cum mă simt. Apoi l-a lămurit pe tatăl său cine sînt și cum ajunsese acolo, într-o călătorie de încercare, pentru a merge apoi mai departe. Acesta s-a întors către mine și mi-a vorbit pe un ton grav și impunător, zicîndu-mi: „Tinere, nu cumva să te mai duci pe mare. Tot ceea ce ți s-a întîmplat să-ți servească drept semn și învățătură că nu ești făcut pentru mare”. „De ce-mi vorbiți astfel? l-am întrebat eu. Dumnezeuvoastră nu o să mai navigați pe mare?” „Asta-i cu totul altceva asta mi-i meseria și deci e o datorie. Vezi bine ce ți s-a întîmplat în cea dintîi călătorie. Cerul te-a pus la încercare ca să știi ce te așteaptă dacă stăruiești. Cine știe dacă toată nenorocirea nu s-a întîmplat numai din pricina dumitale! Te rog spune-mi pe larg de unde vii și de ce vrei cu tot dinadinsul să te faci marinar.”

I-am povestit cîte ceva din viața mea, iar cînd am terminat s-a mîniat: „Cu ce-am păcătuit noi, ca să luăm pe corabia noastră un nenorocit ca acesta? Nu aș mai pune piciorul pe aceeași punte cu tine nici

pentru o mie de galbeni!” Mai tîrziu s-a cîit însă și mi-a vorbit părintește, îndemnîndu-mă să mă întorc acasă și să nu mai întărit cerul împotriva mea. „Tinere - mi-a zis - să știi că, dacă nu te înapoiez acum acasă, oriunde te vei duce vei avea parte numai de nenorociri și dezamăgiri pînă cînd se vor împlini toate spusele tatălui tău.” Nu i-am răspuns nimic și ne-am depărțit fără a ne mai vedea vreodată.

Avînd ceva gologani în pungă, m-am îndreptat pe uscat spre Londra. Ajuns acolo, m-am zbătut mult dacă să mă înapoiez acasă sau nu. Mi-era rușine s-o mai fac acum mi se părea că toți vecinii vor rîde de mine și că nu voi fi în stare să privesc drept în ochi nici măcar pe tata sau pe mama. De atunci m-am gîndit de multe ori ce caraghioși sîntem în tinerețe cînd nu ne este rușine să greșim, dar ne este rușine să revenim asupra greșelilor cînd, de fapt, tocmai aceasta este dovada adevăratei înțelepciuni. Am trăit un timp în această nehotărîre. Apoi am uitat de toate suferințele îndurate, începînd să ma gîndesc iarăși la plecare.

Aceeași putere nefastă, oe mă alungase departe de casa părintească, aruncîndu-mă în viitoarea aventurii, și care mă făcuse surd la toate sfaturile tatei, aceeași putere mă ademenea acum spre cea mai nefericită dintre încercări. M-am îmbarcat pe o corabie ce pleca spre coastele Africii sau mai bine-zis spre locurile pe care, în mod curent, marinarii le numesc Guineea.

Mare păcat a fost că în aceste aventuri nu m-am angajat ca marinar, căci învățasem și eu ceva și poate cu timpul aș fi ajuns maestru sau secund dacă nu căpitan. Dar așa mi-a fost hărăzit mie să aleg totdeauna ceea ce nu era spre binele meu, căci, avînd ceva bani în pungă și haine bune, eram ispitit să mă

îmbarc ca un pasager de condiție bună, ca un „gentleman”, astfel că nu aveam nici o treabă de făcut pe bord și nu deprindeam nici o îndeletnicire marinărească.

Capitolul II

PLĂCUTĂ CĂLĂTORIE ÎN GUINEEA. ÎN ROBIE LA PIRAȚII DIN SALE. FUGA ÎMPRE- UNĂ CU UN BĂIAT MAUR.

La Londra intrasem într-o societate foarte aleasă, lucru destul de puțin obișnuit pentru un tânăr necunoscut și fără experiență. Astfel am făcut cunoștința unui căpitan de corabie, oare fusese pe coastele Guineii. Reușindu-i acolo niște afaceri strălucite, el era hotărît să se ducă din nou pe coastele acelea. L-am câștigat, de altfel, prin felul meu de a povesti. Auzindu-mă spunînd că aș vrea să văd lumea, mi-a propus să mă ia cu dînsul, fără nici o plată, dorindu-și un tovarăș de drum și de încercări, îmi mai înlesnea să iau cu mine tot felul de mărfuri, pe care să le desfac acolo cu un oiștig frumos.

Am primit cu dragă inimă oferta și am legat o strînsă prietenie cu acest căpitan, un om foarte cinstit și cumsecade. Mulțumită lui, am strîns o avere frumușică din toate jucăriile și nimicurile cumpărate - după sfatul său - ou cei patruzeci de galbeni, împrumutați de la niște rude cărora le-am scris. Bănuiesc chiar că părinții mei, sau cel puțin mama, au contribuit pe ascuns la această sumă trimisă de neamurile mele.

Aceasta mi-a fost singura călătorie încununată de succes. Totul s-a datorat cinstei și sincerității noului meu prieten, căpitanul corăbiei. El mi-a dat și primele

noțiuni de navigație și matematici și m-a învățat să țin socoteala drumului străbătut de corabie, să-mi gădesc locul pe mare cu ajutorul astrilor, pe scurt, mi-a dat o parte din cunoștințele trebuincioase unui marinar. Am început să prind gust de învățătură, iar el se arăta foarte bucuros să ma învețe. M-am întors din această călătorie nu numai un bun negustor și marinar, dar și cu cinci funzi și jumătate de praf de aur, pe care i-am schimbat apoi la Londra pe trei sute de galbeni. Această reușită m-a încurajat în planurile mi se mește, care au dus la ruina mea.

Nici această călătorie nu a fost lipsită de neplăceri. Din pricina căldurii înăbușitoare - căci drumul nostru ne ducea de-a lungul coastei, de la 15 grade latitudine nord de ecuator pînă dincolo de acesta - am fost mereu bolnav.

M-am hotărît să continui negustoria pe coastele Guineii. Din nenorocire, prietenul meu murind la Londra, curînd după sosirea mea, am plecat pe aceeași corabie, comandată acum de fostul său secund. A fost cea mai nefericită călătorie pe care am făcut-o vreodată. Nu luasem marfă decât pentru 100 din cei 300 de galbeni pe care îi agonisiseam. Restul îl lăsasem în păstrarea văduvei prietenului meu.

Cînd am ajuns lîngă insulele Canare, sau, mai bine-zis, între acestea și coasta Africii, am fost surprinși în zori de ziuă de o corabie cu pirați mauri din Sale¹, care ne urmăreau cu toate pînzele sus. Am întins și noi toate pînzele, încercînd să scăpăm de dînșii mărind viteza. Ne-au ajuns însă din urmă, așa că ne-

¹ Sale sau Saleh, oraș în Maroc, așezat aproape de Rabat, pe coastele Atlanticului. Odinioară port de corsari.

am pregătit de luptă. Aveam douăsprezece tunuri pe punte, iar ei optsprezece. Pe la ora trei după-amiază vasul de pirați ne-a prins din urmă, dar, apropiindu-se din greșeală de bordul nostru, în loc să se apropie de pupa cum avea de gând, am putut pune în baterie opt tunuri, din care am tras o salvă, care l-a făcut să se depărteze, după ce mai întâi ne-a răspuns atât cu tunurile lui cât și cu puștile celor vreo două sute de oameni ce-i avea pe bord. Ai noștri stăteau adăpostiți, astfel că nici unul nu a fost atins. Pirații se pregăteau să ne atace din nou și noi să ne apărăm. Acostind de astă-dată în celălalt bord, vreo șazeci de oameni s-au urcat pe puntea noastră și au început îndată să taie pînzele și manevrele. Am dat și noi într-însii, fiecare cu ce am apucat, cu flintele, cu sulitele, cu cutiile de pulbere sau cu ce aveam la îndemînă, izgonindu-i de două ori de pe punte. Pînă la urmă însă am fost nevoiți să ne predăm, vasul nostru nemaiputînd manevra și avînd trei de ai noștri morți și opt răniți. Pe scurt, această tristă parte a povestirii mele s-a încheiat cu capturarea noastră.

Astfel am ajuns rob în Sale, un port al maurilor. Soarta mi-a fost rmai bună decît mă așteptasem. În loc să fiu dus cu ceilalți departe, în țara lor, la curtea împăratului, am rămas pe coastă, rob al căpitanului corăbiei care ne atacase, pentru că eram tînăr și puteam munci.

Schimbarea fulgerătoare a situației mele, din negustor în rob, m-a uluit cu totul. Cu ce nespuse amărăciune îmi aminteam acum de vorbele profetice ale tatei! Ajunsesem într-adevăr vrednic de plîns și fără nimeni care să mă mîngie în durerea mea. Gredeam că nu mi se mai poate întîmpla o nenorocire mai mare că mînia cerului căzuse asupra

mea, fiind pierdut fără nici o nădejde. Dar - vai! nenorocirile abia începeau, după cum se vedea mai departe.

Noul meu stăpîn m-a dus la el acasă. Speram ca mai tîrziu să mă ia cu el pe mare. Dacă aveam noroc să întîlnim vreo corabie de război spaniolă sau portugheză, se putea întîmpla să fiu salvat.

Curînd însă mi-au pierit aceste speranțe, căci, plecînd pe mare, el m-a lăsat acasă să-i îngrijesc mica grădină și casa, iar cînd s-a înapoiat m-a trimis să locuiesc în cabina vasului corsar și să îngrijesc de el. Stînd acolo, mă gîndeam doar cum să scap, dar nu reușeam să-mi făuresc nici un plan potrivit. Nu aveam cu cine să mă sfătuiesc și nici vreun alt rob din țara mea care să plece cu mine. Au trecut astfel doi ani, fără ca să întrezăresc o cale de a-mi împlini gîndurile.

O întîmplare mi-a redat însă nădejdea că voi reuși, că odată și odată o să-mi recapăt libertatea. Stăpînul meu a rămas acasă mai mult ca de obicei, căci nu avea bani destui ca să-și refacă echipajul. În acest timp îi plăcea să meargă la pescuit cînd era vremea frumoasă. Mă lua și pe mine și pe un băiat, care era în slujba lui, ca să vîslim. Îi plăcea tovărășia noastră, mai ales că eram foarte dibaci la prinsul peștelui. Din această pricină mă trimitea adesea la pescuit cu un maur, rudă a sa, și cu băiatul de care am vorbit și căruia îi ziceau Xury.

Odată, cînd me-am dus cu stăpînul nostru la pescuit, s-a întîmplat să se lase o ceață tocmai cînd ne găseam la vreo jumătate de leghe de țärm.

Pentru că nu se zărea coasta, am vîslit în neștire în ziua aceea și noaptea următoare. În zori ne-am dat seama că ieșisem mult în larg și ne aflam ca la două

leghe de mal. Ne-am ales numai ou o foame cumplită, după o muncă grea și oarecare primejdie, căci vîntul sufla puternic în dimineața aceea.

Stăpînul, povățuit de această primejdie și ca să nu pățească și el altă dată la fel, a luat toate măsurile de cuviință. Din corabia noastră, capturată de el și pe care o mai ținea încă ancorată lîngă mal, a luat șalupa. Apoi a pus pe dulgherul corăbiei, rob englez și el, să-i construiască o cabină de lemn. În barcă a adus apoi tot felul de provizii și o busolă luată tot de pe corabia noastră, în spatele cabinei era loc pentru cîrmaci, iar în față puteau să șadă doi inși la vîsle sau la manevratul pînzelor. Barca mergea cu o pînză triunghiulară, din acelea numite în Anglia „spată de oaie”, iar ghiul trecea peste acoperișul cabinei, care era foarte joasă, unde aveau loc să se culce trei inși și unde încăpea o masă și niște dulapuri pentru băuturi și mîncare - adică pîine, orez și cafea.

Am ieșit adesea la pescuit cu această barcă. Într-o zi, stăpînul meu invitase la pescuit doi sau trei mauri mai de văză. A trimis deci la bord o cantitate mai mare de provizii și mi-a poruncit să pregătesc trei puști cu încărcătura necesară și să le duc pe bord, căci voiau să și vîneze ceva păsări de mare.

Am făcut totul după cum poruncise și în dimineața următoare îi așteptam, barca fiind spălată și dichisită și cu pavilioanele ridicate, gata pentru primirea oaspeților. Stăpînul a apărut însă singur, spunînd că ceilalți își amînaseră sosirea. M-a trimis împreună cu servitorul și cu Xury să-i pescuim niște pește pentru masă, cei trei oaspeți urmînd să mănînce seara la el și fiind deci mare zor.

În acea clipă mi-au venit în minte toate planurile de evadare, mai ales că aveam acum un „vas” sub

comanda mea. După ce stăpînul a plecat, am început să mă pregătesc, dar nu pentru pescuit, ci pentru o călătorie mai lungă, deși nu știam, nici nu mă întrebam încotro voi porni. Tot ce voiam era să. Plec cât mai departe de locul acela.

Prima greutate era să-l conving pe maur să aducă ceva mîncare. I-am arătat în cuvinte meșteșugite că nu se cuvine să ne înfruptăm din pâinea stăpînului nostru. S-a lăsat convins și a adus un coș mare cu pesmeți și trei ulcioare cu apă dulce. Știind unde se găseau băuturile stăpînului, prădate desigur de pe vreun vas englezesc, le-am cărat în barcă, în lipsa maurului, ca să poată crede că erau acolo mai dinainte, pregătite pentru stăpînul nostru. Am luat și o bucată mare de ceară de albine, multă sfoară și ață, o secure, un ferăstrău, un ciocan. Toate s-au dovedit mai tîrziu de mare folos, mai ales ceara din care am făcut luminări.

Am mai încercat ceva care mi-a reușit: „Moley - i-am zis maurului, căci așa îl chemau ei, chiar dacă se numea Ismail - puștile stăpînului nostru sînt în barcă. N-ai putea să aduci tu niște alice și ceva praf de pușcă? Ar fi bine să împușcăm niște păsări sălbatice pentru noi”. „Ba da - mi-a răspuns - le aduc îndată”. Și într-adevăr s-a întors cu o pungă mare de piele, plină cu praf de pușcă, și cu alta conținând alice și ceva gloanțe, pe care le-a pus în barcă. Între timp mai găsisem în cabina stăpînului praf de pușcă, cu care am umplut o sticlă. Astfel aprovizionați, am întins pînzele și am ieșit în. Larg.

N-am stîrnit nici o bănuială celor de la castelul aflat la intrarea în port, știindu-se cine sîntem. La depărtare de o milă, am strîns pînzele și ara început pescuitul. Vîntul sufla dinspre nord-nord-est, ceea ce

nu se potrivea cu socotelile mele. Dacă ar fi suflat de la sud, eram sigur că pot atinge coasta Spaniei și ajunge cel puțin pînă la Cadix. Hotărîrea de a fugi era însă mai tare ca orice. Ori încotro m-ar fi dus vîntul, mi-era totuna. Restul rămînea în voia soartei.

După ce am întins undița în apă și n-am prins nimic - nu o ridicam cînd peștele venea la ea, spre a nu arăta că era pește - i-am spus lui Moley: „Așa nu-i bine, stăpînul nostru nu va fi mulțumit de noi. Trebuie să mergem mai departe, în larg”. El, nebănuind nimic, a întins pînzele și eu am trecut la cîrmă, deplasîndu-ne astfel încă o leghe mai departe de țărm. Apoi am oprit ca și cînd aș fi voit să încep din nou pescuitul. Am dat cîrma în mîna băiatului și m-am îndreptat spre maur. Prefăcîndu-mă că mă aplec să caut ceva, l-am prins de mijloc și l-am ridicat azvîrlindu-l în mare. Îndată a ieșit la suprafață, căci înota de minune. Mă rugă să-l iau înapoi în barcă, făgăduindu-mi că mă va servi și mă va însoți oriunde, pînă la capătul pămîntului. Înota atît de iute în urma noastră, încît mi-a fost teamă să nu ne ajungă. Am intrat în cabină și, luînd una din puști, i-am arătat-o spunîndu-i că nu am de gînd să-i fac nici un rău dacă se liniștește și se întoarce la țărm. Dacă însă se apropie de barcă, îi trimit un glonte în cap, fiind hotărît să-mi recapăt libertatea. S-a întors, așadar, înotînd spre mal și nu mă îndoiesc că a ajuns cu bine, căci era un foarte bun înotător.

Aș fi fost mulțumit să-l iau cu mine pe acest maur și în schimb să-l arunc pe băiat în mare. Nu aveam însă -i încredere în el. După ce a plecat, m-am întors către băiatul căruia îi spuneam Xury și i-am zis: „Xury, dacă îmi vei fi credincios, voi face din tine un om de seamă. Dacă nu-mi juri însă pe Mohamed și pe barba

i tatălui tău că-mi vei fi credincios, voi fi nevoit să te arunc și pe tine în mare”. Băiatul mi-a surîs și mi-a vorbit cu atîta nevinovăție, încît n-am putut să nu-l cred. Mi-a jurat credință și m-a asigurat că va merge cu mine în lumea întreagă. Cît mai eram în raza vizuală a maurului care înota, am ținut-o drept înspre larg „strîngînd vîntul, astfel ca să creadă că mă îndrept spre Gibraltar. Nimeni nu și-ar fi închipuit de altfel că mă puteam îndrepta spre sud, spre coastele acelea sălbătice, locuite de triburi de negri, care m-ar fi înconjurat cu luntrele lor și m-ar fi nimicit. Acolo nu am fi fost în stare să debarcăm de teamă să nu ne mănînce tiarele sălbătice sau oamenii și mai sălbatici, și mai necruțători.

Cum s-a înserat, am schimbat însă direcția și am pornit de-a dreptul spre sud, apoi spre sud-est, astfel încît să navighez de-a lungul coastei. Am avut vînt prielnic și o mare liniștită. Pînzele ne-au dus atît de repede, încît a doua zi după-amiază, pe la ora trei, cînd am zărit din nou țărmlul, eram la vreo sută cincizeci de mile depărtare de Sale. Depășisem astfel cu mult ținuturile împă rătului marocan și chiar ale oirărui alt rege, căci nu se vedea nici țipenie de om.

Mi-era încă atît de teamă de mauri și de robia din care abia scăpasem, încît nu m-am încumetat să las ancora sau să trag spre țărml, ci am navigat într-una timp de cinci zile. După ce vîntul a început să bată dinspre sud, m-am gîndit că orice corabie ne-ar fi urmărit ar fi renunțat să meargă mai departe. Astfel că am aruncat ancora la gura unui mic rîu.

Nu știam la ce latitudine, în ce țară, la ce națiune, sau pe ce rîu mă găsesc. Nu zăream și nici nu doream să văd picior de om. Nu aveam nevoie decît de apă proaspătă. Ajunsesem acolo pe înserate. Ne gîndeam

să înotăm pînă la mal de îndată ce se va întuneca și să iscodim ținutul. Cînd s-a lăsat însă noaptea, am auzit lătrături, răgete și urlete de fiare sălbatice, atît de înfiorătoare, încît am înghețat de spaimă. Bietul Xury era atît de înspăimîntat, încît m-a rugat să nu înaintez spre țarm înainte de zorii zilei.”Bine, Xury - inam răspuns - voi face așa cum mă rogi. Dar dacă ziua vom da de niște oameni mai răi decît aceste fiare?”

„Atunci tragem noi cu pușca - mi-a răspuns rîzînd Xury - și punem ei pe fugă.” Xury învățase cîteva cuvinte englezești, vorbind cu noi, sclavii. Eram mulțumit de buna-i dispoziție. Ca să-l înveslesc, i-am dat o înghițitură de alcool din sticlele stăpînului.

În definitiv sfatul lui. Era bun. Am aruncat mica noastră ancoră și am stat liniștiți toată noaptea. Nu am dormit însă și de cîteva ori am zărit niște matahale uriașe - pe care nu știam cum să le numim - apropiindu-se de malul mării, intrînd în apă și bălăcindu-se acolo pentru a se răcori. Făceau niște zgomote îngrozitoare. Urlau și răgeau, așa cum nu am mai auzit niciodată.

Xury era îngrozit și eu la fel. Mai mare ne-a fost spaima cînd am auzit una din namile îndreptîndu-se înot spre barca noastră. Nu o puteam vedea îi auzeam numai răsufarea. Părea să fie o dihanie uriașă, monstroasă, scăpărînd de mînie.

Xury pretindea că ar fi un leu. Se prea poate să fi avut dreptate. Bietul băiat îmi striga să ridicăm îndată ancora și să fugim în larg. Eu însă am propus să părăsim ancora, legînd-o de o geamandură, și să ne îndreptăm spre larg, căci nu puteam fi urmăriți așa de departe. Nici nu am apucat bine să termin vorba și am și zărit matahala cam la zece pași de noi.

Am dat fuga în cabină, am pus mîna pe puscă și am tras. S-a întors îndată și a luat-o înot înapoi spre țărnm Nici nu se poate descrie toată hărmălaia de urlete și răgete ce s-a stărnit pe mal și. Mai departe în ținut la auzul detunăturii. Probabil că sunetul puștii era cu totul neobișnuit pentru aceste viețuitoare. M-am convins deci că era cu neputință să tragem noaptea la mal. Dar măcar în timpul zilei o vom putea face? Era tot atît de neplăcut să cazii în mîinile sălbaticilor, cît și în ghiarele jivinelor. Am fost însă nevoiți să debarcăm, nemaiavînd apă de băut. Xury mă. Rugă să-l las să se ducă la mal cu unul din urcioare. Aveia de gînd. Să caute apă și, dacă se găsea, să-mi aducă. L-am întrebat de ce voia să ise ducă el și nu mă lăsa pe mine să mă duc. Mi-a răspuns cu atîta devotament, încît mi-a devenit drag pentru totdeauna: „Dacă oamenii sălbatici vin, mănîncă pe mine, tu fugi.” „Bine, Xury, ne vom duce amîndoi, și dacă vin sălbaticii, îi vom împușca. Așa că n-o să ne mănânce pe nici unul.” I-am dat o bucată de pîine, un strop de alcool, am tras barca mai aproape de mal și, bălăcinidu-ne prin apă, am ajuns la țărnm, dueînd cu noi numai armele și două urcioare pentru apă.

De frica sălbaticilor, nu lăsam barca din ochi. Xury a alergat ceva mai departe, unde a dat de o vilcea. După cîtva timp, s-a întors în fugă spre mine. Credeam că e urmărit de vreun sălbatic sau de vreo fiară și am pornit să-i dau ajutor. Gînd m-am apropiat însă, am văzut cum ducea pe umeri un animal, pe care-l împușcase și care semăna cu un iepure. Avea blana mai deschisă și picioarele mai lungi. Amîndoi am fost foarte încantați de această pradă, a cărei carne s-a dovedit foarte gustoasă. Xury

mi-a adus și o veste bună. Găsise, apă și nu zărise nici un sălbatic. Mai târziu mi-am dat seama că nu trebuie să ducem grija apei de băut, căci ceva mai departe, în susul fluviului, apa era dulce îni timpul refluxului. Ne-am umplut ulcioarele, am mîncat cu poftă din vînatul nostru și apoi ne-am pregătit de! plecare, fără să fi zărit vreo urmă de ființă omenească!

Deoarece mai călătorisem de-a lungul coastei, știam că insulele Canare și cele ale Capului Verde nu trebuie să fie departe. Cum însă nu aveam nici un instrument cu care să aflu latitudinea la care ne găseam și nici nu-mi reaminteam latitudinea acestor insule, nu știam încotro să apuc spre a ajunge la ele. Nutream nădejdea că, ținîndu-mă de-a lungul coastei, în drumul corăbiilor de negoț englezești, să dau de una din ele, care să ne ia la bord, salvîndu-ne.

După toate socotelile mele, ne găseam între împărăția Marocului și Țara Negrilor, regiune nelocuită, în parte pustie și bîntuită doar de fiare sălbatice. Negrii au părăsit regiunea, retrăgîndu-se mai la sud de fricii maurilor. Iar aceștia, negăsind-o bună de locuit, o foloseau numai ca loc de vînătoare. Veneau aici, în cete mari, de două pînă la trei mii de oameni, ca să vîneze fiare.

Într-adevăr, pe o lungime de aproape o sută de mile de-a lungul coastei, n-am zărit decît pustiu în timpul zilei și n-am auzit decît urlete de fiare în timpul nopții.

O dată sau de două ori mi s-a părut că zăresc vîrfurile Tenerifei din insulele Canare și am fost ispitit să mă îndrept într-acolo, dar vîntul potrivnic și marea prea agitată m-au împiedicat. Am rămas astfel la prima hotărîre, și anume de a naviga de-a lungul coastei.

De cîteva ori am fost silit să debarc pentru a reînnoi provizia de apă. Odată, în zori, am aruncat ancorat

lîngă un țăran înalt și ieșit în mare. Începuse fluxul, care ne apropia de mal. Xury, ai cărui ochi erau mai ageri decît ai mei, îmi făcu semn să tac și îmi șopti să ne despartim iute. Zărise o dihanie culcată la adăpostul de nisip.

Cînd m-am uitat și eu, am văzut un leu uriaș. „Xury, du-te pe țărm și împușcă-l.” Băiatul mă privea îngrozit. „Eu ucid pe el? El mănîncă dintr-o gură pe mine.” Voia sa spună că leul îl va înghiți dintr-o dată. L-am lăsat atunci în pace și mi-am încărcat flinta - care era de calibru mare - cu o încărcătură bună de pulbere și două gloanțe. Am încărcat apoi celelalte puști, una tot cu două gloanțe și celelalte cu cinci gloanțe mai mici. Am țintit cît am putut mai bine capul leului cu prima armă, dar cum își ținea una din labe în dreptul nisului, gloanțele au nimerit în încheietura genunchiului, sfărîmîndu-i osul. Leul a vrut să se repeadă, mîrîind la început, dar, simțîndu-și piciorul frînt a căzut jos. S-a ridicat apoi doar în trei labe și a scos un răget îngrozitor. Eram surprins că nu-l nimerisem în cap. Am tras îndată cu a doua pușcă, deși dihania începuse să se miște, și am avut mulțumirea de a-l nimeri tocmai în cap, văzîndu-l cum se prăbușește fără zgomot și zvîrcolindu-se în nisip.

Xury a prins curaj și m-a rugat să-l las să se ducă la mal. Dîndu-i voie, a sărit în apă, și, luînd pușca cea mică într-o mînă, a înotat pînă la mal cu cealaltă. S-a apropiat de fiară și, ochind-o în ureche, a ucis-o pe loc.

A fost un joc plăcut pentru noi, de bună seamă. Dar risipisem muniție pentru vînat oare nu ne aducea nici un folos. Totuși Xury voia napărat să ia ceva din leu. S-a întors și a luat securea, spunînd că vrea să-i taie

capul. N-a reușit însă și s-a mulțumit doar cu o laba care era monstruos de mare. Atunci mam răzgândit și eu și m-am hotărât să-i luăm pielea, care putea să ne fie de folos. Așa că ne-am pus pe lucru. Nu era ușor să-l jupuim. Xury s-a arătat mult mai îndemânic la această treabă, ce nc-a luat o zi întreagă. Apoi am întins pielea deasupra cabinei și în două zile era uscată de soarele arzător. Mai târziu mi-a folosit, căci mă culcam pe ea.

Capitolul III

CĂLĂTORIA SPRE SUD. ZĂRIM NIȘTE SĂLBATICI. ÎMPUȘCAREA UNUI LEOPARD. SOSIREA ÎN BRAZILIA, UNDE AM DEVENIT PLANTATOR. CĂLĂTORIA SPRE GUINEEA. CORABIA NAUFRAGIAZĂ ÎN DREPTUL UNEI INSULE PUSTII. TOT ECHIPAJUL PIERE. SÎNT SINGURUL SUPRAVIEȚUITOR.

După acel popas ne-am îndreptat spre sud, navigînd vreo zece zile. Trăiam cu mare zgîrcenie din proviziile ce se împutinau simțitor. Debarcam numai atunci cînd aveam nevoie de apă proaspătă. Năzuiam să ajung la rîul Gambia sau la Senegal, adică undeva în jurul Capului Verde, unde nădăjduiam să întîlnesc vreo corabie europeană. În caz contrar, nu-mi rămînea decît să caut insulele sau să pier printre negri. Știam că toate corăbiile care veneau din Europa, fie că mergeau spre Guinea, fie spre Brazilia sau spre Indiile Răsăritene, treceau ori pe lîngă acest cap ori pe lîngă insule, într-un cuvînt, îmi puneam nădejdea în această direcție, urmînd să întîlnesc o corabie sau să pier.

După încă zece zile de navigație, mi-am dat seama că pe coastă erau locuitori. În vreo două sau trei locuri am zărit niște oameni privindu-ne de pe țărm. N-am fost în stare să deslușesc decît că sînt negri și goi pușcă. O dată am fost chiar ispitit să debarc, dar Xury m-a sfătuit să renunț.

Am tras totuși mai aproape de mal, ca să le pot vorbi, și i-am văzut cum fugeau de-a lungul țărmului, paralel cu mine. Nu aveau arme, în afară de unul care ținea în mină un fel de prăjină subțire. Xury mi-a explicat că este o suliță, pe care negrul o putea arunca cu mare putere și foarte departe. De aceea m-am ținut mai spre larg, căutînd totuși să comunic cu ei prin semne. Voiam să-i fac să mă înțeleagă că avem nevoie de hrană. Tot prin semne mi-au dat a înțelege că trebuie să mă opresc cu barca și că-mi vor aduce demîncare. Am coborît puțin pînza și m-am oprit. Doi din ei au dat fuga și s-au întors peste vreo jumătate de oră cu două bucăți de pește uscat și cu ceva grîne din acele ce cresc acolo, noi neștiind bine ce-i cu ele. Eram bucuros de aceste daruri, însă nu știam cum să ajung să le iau. Nu voiam să cobor pe țărm, iar, la rîndul lor, și ci se temeau de mine. Au așezat atunci darurile ios și s-au retras le o oarecare depărtare. După ce le-am adus la bord, s-au apropiat din nou.

Le-am arătat mulțumirea mea prin semne. Nu aveam nimic la îndemîină cu care să-mi arăt recunoștința, lată că mi se ivi totuși un prilej minunat. În timp ce stăteam aproape de mal, am zărit venind dinspre deal spre mare două animale uriașe care se fugăreau. Nu știu dacă era un mascul urmărindu-și femela, sau dacă erau puse numai pe joacă, sau, dimpotrivă, în vrăjmășie, gata să se atace. Totul ne părea însă foarte straniu, pentru că aceste animale nu obișnuiesc să se arate ziua în amiaza mare. Negrii erau îngroziți cu toții și mai ales femeile lor.

Omul cu sulița nu s-a clintit din loc, însă ceilalți au luat-o la fugă. Fiarele s-au dus drept spre apă. Nici prin gînd nu le trecea să-i urmărească. Ajungînd la

mal, au intrat în apă ca și cînd s-ar fi jucat. Cînd una s-a apropiat prea mult de barca noastră, - am pus la ochi pușca pe care o îneărcaseim în grabă, poruncind lui Xury să le încarce și pe celelalte.

De îndată ce fiara a ajuns în preajma noastră, am tras și am nimerit-o drept în frunte. Fiara s-a dus la fund, dar imediat a apărut la suprafață și, zvîrcolindu-se în ghearele morții, s-a îndreptat spre mal. Înainte să ajungă la țarm, și-a dat sfîrșitul.

Nu se poate descri uimirea bieților negri la zgomotul și fulgerarea puștii. Unii mai că erau morți de frică și se prăvăliseră în nesimțire. Cînd însă și-au dat seama că fiara era ucisă și înecată, s-au apropiat de mal și, prinzînd curaj, au început să o caute. Sîngele ei înroșise apele împrejur. Au scos-o cu ajutorul unei frînghii, pe care le-am dat-o cu. Un capăt al frînghiei îl trecură în jurul animalului, iar celălalt l-au tras afară. Atunci am văzut că este un leopard minunat, neobișnuit de frumos. Negrii și-au ridicat brațele la cer, în semn de admirație pentru fapta mea.

Cealaltă fiară, speriată de detunătură, a ieșit degrabă la mal și a rupt-o la fugă spre dealul de unde venise. Nu am putut să-mi dau seama de departe ce animal să fi fost. Negrii nu mai puteau de nerăbdare să mănînce carnea, așa că le-am arătat prin semne că le-o dăruiesc drept recunoștință pentru cele ce mi-au oferit. Au fost foarte mulțumiți și au început îndată să jupoaie leopardul cu cuțitele lor de lemn, și apoi să-l despice. Mi-au oferit și mie din carne, însă am refuzat, prefăcîndu-mă că renunț numai pentru a le-o lăsa lor în dar. Nu am luat decît pielea leopardului, pe care mi-au dat-o cu plăcere. Pe deasupra mi-au mai adus alte provizii, de soiuri necunoscute mie, și pe care le-am primit cu mare mulțumire. Le-am arătat că am

nevoie de apă, întorcând un urcior cu gura în jos, spre a le da a înțelege că este gol și trebuie umplut. Negrii și-au chemat alți prieteni, iar două femei au adus apoi un vas mare de lut (mi se pare că era lut ars la soare) și l-au așezat pe mal, retiagîndu-se. Xury s-a dus cu urcioarele noastre și le-a umplut pe toate trei. Femeile umblau tot atît de goale ca și bărbații.

Acum eram aprovizionați cu rădăcini, grîne și apă. Am părăsit țărnul acesta ospitalier și am pornit-o înainte, navigând încă vreo unsprezece zile, fără să ne mai apropiem de uscat, pînă cînd am zărit o coastă ce se termina ca o limbă, departe în mare, cam la patru sau cinci leghe de noi. Marea fiind foarte calmă, m-am îndepărtat mult de uscat, ca să ocolesc capul, și am zărit pămîntul în partea cealaltă, spre larg. Am dedus că era Capul Verde, iar pămîntul din larg - insulele care-i poartă numele. Mă găseam totuși foarte departe de insule și eram foarte nehotărît încotro ar fi mai bine să o iau, căci, dacă mă prindea un vînt mai puternic în larg, riscam să nu mai pot ajunge nicăieri.

În această dilemă, m-am retras în cabină și l-am lăsat pe Xury la cîrmă. Deodată mi-a strigat: „Stăpîne, stăpîne o corabie cu pînze.” Bietul Xury era grozav de speriat, crezînd că e vreunul din vasele stăpînului său, care tot ne mai urmărește. Eu știam însă că de mult eram în afara unei astfel de primejdii. Am ieșit îndată din cabină și am zărit corabia. Mi-am dat numaidecât seama că era o corabie portugheză, care probabil se îndrepta spre Guineea în căutare de sclavi. Cînd i-am observat mai bine drumul, am constatat că mergea în altă direcție și nu avea intenția să se apropie de coastă. Am întins toate pînzele, îndreptîndu-ne degrabă spre larg, hotărît să o ajung cu orice preț. Cu

toată viteza, mi-am dat seama că marinarii ceilalți vor dispărea din ochii mei înainte ca să le pot face vreun semn. Tocmai cînd începusem să-mi pierd orice nădejde, ei și-au dat seama - pesemne cu ocheanele - că este o barcă europeană, aparținînd unei corăbi naufragiate. Au strîns pînzele, încetinindu-și mersul pentru ca să-i putem ajunge. Am prins curaj și, avînd pe bord pavilionul fostului meu stăpîn, l-am ridicat înnodat, ca semnal de ajutor, și am tras și cu pușca. La vederea semnalului nostru și a fumului, căci - după cum mi-au spus mai tîrziu - detunătura nu fusese auzită, au oprit corabia ca să ne aștepte și i-am ajuns în vreo trei ceasuri.

Cînd m-am apropiat, m-au întrebat în mai multe limbi cine eram: în portugheză, spaniolă, franceză, pe care însă eu nu le știam. În sfîrșit s-a găsit un marinar scoțian căruia i-am spus că sînt englez, fugit din robie de la maurii, din Sale. Am fost poftit să mă urc pe punte și m-au luat cu dînșii, împreună cu tot avutul meu.

Se înțelege bucuria ce m-a cuprins cînd m-am văzut scăpat dintr-o situație atît de deznădăjduită, în semn de recunoștință, am oferit tot avutul meu căpitanului, care însă l-a refuzat, răspunzîndu-mi că mi se va înapoia totul la sosirea noastră în Brazilia. „Nu ți-am salvat viața cu gîndul acesta. Cine știe dacă nu o să mă găsesc și eu odată în situația ta. Dacă aș primi tot ce-mi oferi, ar însemna să te las muritor de foarne în Brazilia, într-o țară atît de depărtată de țara ta. Astfel că nu aș face decît să-ți răpesc viața pe care ți-am salvat-o. Nu, nu, Señor Inglese, te voi duce acolo fără plată, iar avutul dumatăle te va ajuta să-ți cumperi cele necesare și să-ți plătești drumul de înapoiere acasă“.

A fost milos și bun cu mine, nu numai în vorbe dar și în fapte. A poruncit să nu se atingă nimeni de lucrurile mele. Le-a luat în grija sa și la sosire mi le-a înmînat după inventar, pînă la ultima bucată, inclusiv ulcioarele de lut.

Barca mea fiind în bună stare, mi-a propus să o cumpere pentru corabie și m-a întrebat cît cer pe ea. Se purtase cu mine cu atîta mărinimie, încît nu am fost în stare să spun un preț și am lăsat totul la aprecierea lui. Mi-a dat o scrisoare, prin care se obliga să-mi plătească optzeci de ducați în Brazilia și să mărească acest preț în caz că mi s-ar oferi mai mult. Pe Xury a voit să-mi dea șazeci de ducați. Nu-mi venea să iau banii, vînzînd astfel libertatea bietului băiat, care mă slujise cu credință și mă ajutase să-mi recapăt libertatea. Cînd mi-am arătat gîndurile, căpitanul mi-a dat dreptate. Pentru a împăca însă pe toată lumea, se oferea să-l elibereze pe Xury peste zece ani, dacă acesta se va creștina. Xury a fost de acord și astfel l-am dat căpitanului.

Călătoria spre Brazilia a fost foarte plăcută. Am ajuns în golful Todos los Santos cam peste douăzeci și două de zile. Scăpasem iarăși din cea mai mare nenorocire, dar nu știam ce voi face în viitor.

Nu voi uita niciodată mărinimia căpitanului. N-a voit să primească nimic pentru călătorie. Pe pielea de leopard mi-a dat douăzeci de ducați, iar pentru cea de leu patruzeci. Am primit tot avutul meu aflat în barcă. Mi-a cumpărat tot ce am voit să-i vînd, între altele lădița cu băuturi, două din puști și bucata de ceară de albine care îmi mai rămăsese. Astfel am strîns aproape două sute douăzeci de ducați și am debarcat în Brazilia cu această mică avere.

Puțin timp după sosire, am fost recomandat de căpitan unui om foarte cumsecade, ca și el, care avea un ingenio, adică o plantație și o fabrică de zahăr. Cîțva timp am locuit la el și am deprins astfel cultura trestiei de zahăr și fabricarea zahărului. Văzînd ce bine o duc plantatorii și ce repede se îmbogățesc, m-am hotărît să mă fac și eu plantator. Trebuia însă mai întîi să capăt un permis pentru a mă stabili definitiv acolo, căutînd între timp mijlocul pentru a-mi aduce banii pe care îi aveam la Londra.

Am primit certificatul de naturalizare și am culmpărat pămînt nedestelenit cît am putut cuprinde cu banii pe care îi aveam. După aceasta, am făcut planul pentru plantație și conac, în limita sumei pe care îmi pusesem în gînd să o cer din Anglia.

Mă învecinam cu un portughez din Lisabona, născut a din părinți englezi. Se numea Wells și se afla într-o stare materială ca și a mea. Ne înțelegeam foarte bine. Capitalul nostru era încă mic. Am plantat la început numai atîta cît aveam nevoie pentru întreținere. În anii următori am mărit suprafața de cultură și pămîntul a început să-mi dea roade bune. În al treilea an am plantat tutun și am pregătit fiecare cîte o tarla pentru trestia de zahăr din anul viitor. Amîndoi duceam mare a lipsă de ajutoare. Acum îmi dădeam seama de greșeala pe care o făcusem cînd m-am despărțit de Xury.

Dar - vai - nu era nici o mirare că greșisem, eu care niciodată nu făcusem ceea ce se cuvenea! Munca pe care o începusem era destul de străină firii mele și de-a dreptul opusă vieții pe care mi-o doream și pentru care părăsisem casa părintească, nesocotind toate sfaturile tatei. Acum ajungeam la acea stare socială de mij loc sau la gradul mai bun al unei vieți mărunte,

de care îmi vorbise cîndva tata. Pentru aceasta însă, puteam să fi rămas acasă și să nu mă fi obosit rătăcind prin lume, așa cum o făcusem. Adesea mă gîndeam că aș fi putut ajunge la această situație și în Anglia, între prietenii mei, fără să mă duc la cinci mii de mile depărtare, între străini și sălbatici, într-o țară necunoscută și atît de depărtată, încît să nu mai pot afla nimic despre lumea mea.

Așa se face că priveam noua-mi viață cu adîncă părere de rău. Nu prea aveam cu cine să vorbesc și numai rareori mă întilneam cu vecinul meu. Toată treaba o făceam singur, cu mîinile mele. Mi se părea că trăiesc în surghiun pe o insulă pustie. De cîte ori ne comparăm viața actuală cu alte vieți mai nenorocite, s-ar cuveni să ne dăm seama că pronia cerească ar putea să ne pedepsească, silindu-ne să facem schimbul. Numai atunci ne-am pătrunde de realitatea fericirii pe care am pierdut-o. Cîtă dreptate aș fi avut dacă aș fi judecat astfel, eu care mai tîrziu trebuia să am parte de o viață deznădăjduită pe o insulă pustie și care atunci mă plîngeam pe nedrept de viața-mi de plantator, pe care, dacă aș fi continuat-o, aș fi ajuns fără îndoială un om bogat și mulțumit.

Prietenul meu, căpitanul care mă salvase, a mai rămas eîtva timp în port, înainte de a se întoarce în Portugalia, trebuind să-și încarce corabia l-am povestit și lui de banii pe care îi aveam în Anglia. „Signor Inglese - m-a sfătuit el dacă vrei, îmi dai scrisoare și o procură cu ordin către persoana care-ți păstrează banii la Londra, să trimită la Lisabona, cui ți-oi spune eu, mărfuri ce au căutare în această țară. Cu ajutorul lui Dumnezeu ți-aduc marfa la întoarcere. Dar, pentru că toate cele omenești sînt supuse

prefacerilor și năpastelor, te sfătuiesc să nu ceri și să nu riști decît o sută de lire sterline, adică jumătate din averea dumitale. Dacă lucrul merge bine, poți cere mai tîrziu și restul pe aceeași cale. Dacă se întîmplă ceva rău, tot îți mai rămîne jumătate.

Sfatul era bun și prietenesc. Am scris deci scrisoarea către doamna caie îmi păstra banii și procura pentru căpitan. Văduvei căpitanului englez i-am povestit în scris toate pățaniile mele, precum și dezrobirea și întîlnirea cu căpitanul portughez, purtarea lui mărinimoasă față de mine, situația-mi actuală și toate cele necesare, ca să știe ce trebuie să-mi trimită.

Cînd cinstitul meu prieten, căpitanul portughez, a ajuns la Lisabona, a trimis scrisoarea în Anglia, printr-un negustor, care a predat-o văduvei povestindu-i tot ceea ce-i spusese căpitanul despre mine. Văduva nu i-a încredințat numai banii, ci și un dar frumos din partea ei pentru căpitanul care-mi salvase viața. Astfel voia să-i mulțumească pentru tot ce făcuse și făcea pentru mine.

Negustorul a cumpărat marfă englezească pentru cele o sută de lire, după instrucțiunile date de căpitan, și a trimis-o la Lisabona. Căpitanul mi-a adus-o cu bine în Brazilia. Printre mărfuri am găsit tot felul de unelte și scule necesare pentru plantație, ce mi-au fost de mare folos.

Eram atît de fericit cînd mi-a sosit marfa! Mă credeam om bogat și nu încetam să mă minunez de tot ceea ce găseam. Bunul căpitan cheltuisese tot pentru mine banii primiți în dar, căci îmi angajase un servitor - cu contract pe cinci ani - și mi-l și adusese. N-a voit să primească nici o răsplată, acceptînd numai ceva tutun de pe plantația mea.

Marfa adusă era toată numai manufactură englezească: postav, stofe, cituri și alte lucruri care aveau căutare în Brazilia așa că am vîndut-o cu mare cîștig, dobîndind de patru ori mai mult decît costise. Acum eram mult mai bogat decît vecinul meu. Am cumpărat îndată un sclav negru și am angajat încă un argat european, pe lîngă cel adus din Lisabona.

De multe ori, belșugul prea mare ne cășunează nenorociri. Astfel mi s-a întîmplat și mie. În anul următor am recoltat cincizeci de baloturi de tutun, fiecare cîntărind vreo cincizeci de kilograme, în afară de ce am mai dat pe la vecini în schimbul altor lucruri trebuincioase. Le-am uscat și le-am pus bine pînă la întoarcerea corăbiilor din Lisabona.

Ajunesesem mare negustor. Capul a început a mi se împuia cu fel de fel de planuri și gînduri ce depășeau posibilitățile mele de înfăptuire și care sînt foarte primejdioase, căci mîină îndeobște la ruină.

Dacă aș fi dus mai departe o viață de munca serioasă, aș fi ajuns la belșug și mulțumire, lucruri pe care mi ie recomandase tata cu atîta căldură. Aș fi avut parte de viața tihnită și retrasă a păturii mijlocii. Eu însă nu mă mulțumeam cu atîta și astfel mi-a fost dat să ajung înfăptuitorul propriei mele nenorociri, să mai adaug greșelilor mele din trecut altele noi și să am prilejul unei amare căinți mai tîrziu.

Totul a pornit de la acel dor aprig și smintit de i vîntura lumea. Potrivindu-mă lui, am nesocotit cele mai prețioase judecăți și socoteli ce mă îndemneau să urmez calea pe care firea și pronia cerească mi-o puseseră dinainte pentru a-mi îndeplini datoria în viață. După cum am greșit atunci cînd am părăsit casa părintească, tot astfel mi-era dat să fac și acum cu rnica-mi plantație și cu perspectivele serioase ce le

aveam, renunțând la toate acestea pentru a da ascultare dorinței de a mă ridica mai repede decât îngăduia firea. Astfel, din nou m-am aruncat singur în cel mai adine rău al pacostelor omenești, rămânând doar cu viața și sănătatea.

Spre a ajunge la această parte a povestirii mele, trebuie să spun că, după ce am trăit aproape patru ani în Brazilia, izbutind să câștig binișor și să am de toate din belșug, ba învățând și limba țării, am legat prietenie cu o seamă de alți plantatori, precum și cu niște negustori din St. Salvador, povestindu-le adesea călătoriile mele pe coasta Gulneii, negoțul cu negri de acolo și ce lesne este să te chivernisești din nimicuri, cu mărgelile, jucării bricege, toporașe, bucăți de sticlă și alte fleacuri, în schimbul cărora primești praf de aur, mirodenii, colți de elefant și mai ales negri care să fie vânduți ca sclavi în Brazilia. Întodeauna eram ascultat cu luare-aminte, mai ales când venea vorba de cumpărarea negrilor, pe atunci negoțul acesta fiind încă neobișnuit și făcându-se numai cu învoirea specială a regilor Spaniei și Portugaliei, prin așa-numitele *assientos*. Lumea însă nu vedea cu ochi buni astfel de cumpărări de oameni, așa că se făceau rar și reveneau foarte scump.

Odată, fiind în tovărășia citorva cunoscuți, negustori și plantatori, am vorbit mai mult ca de obicei despre lucrurile acestea. În dimineața următoare au venit la mine trei din ei, zicându-mi că, după multă chibzuială, s-au hotărât a-mi face o propunere. Îmi cereau însă mai înainte de orice cuvântul că totul va rămîne o taină între noi. Apoi mi-au mărturisit că au de gînd să armeze o corabie și s-o trimită spre Guineea. Fiind plantatori ca și mine, le venea greu fără ajutoare și mîna de lucru. Cum negoțul cu negri era oprit și nu-i

puteam vinde pe cei aduși, plănuiau să organizeze o singură călătorie, iar robii, debarcați în taină, să-i împartă pentru moșiile lor. Pe scurt, îmi ofereau să merg ca reprezentat al lor și să mă ocup în Guineea de partea comercială a expediției, urrînd să primesc în schimb, fără nici o cheltuială pentru mine, o parte dintre negrii aduși, egală cu a lor.

Trebuie să mărturisesc că propunerea putea fi ispititoare pentru cineva care nu ar fi avut o gospodărie și o plantație înfloritoare. Dai pentru mine - care îmi făcusem un rost și care nu aveam decît să merg înainta cum începusem încă trei sau patru ani și să mai aduc marfă din Anglia cu suta de lire pe care o aveam acolo și, astfel, să adun cu siguranță trei sau patru mii de lire, pe care le puteam apoi înmulți mai departe - a mă gîndi la o asemenea călătorie însemna curată nebunie.

Dar născut ca să-mi fiu propriul meu dușman, nu am. Rezistat propunerii, după cum nu m-am împotrivit nici prima dată dorinței mele de aventură, cu toate bunele sfaturi ale tatei.

Într-un cuvînt, am primit propunerea, cu condiția ca ei să îngrijească de plantație în lipsa mea și să facă totul precum voi hotărî în caz că nu mă voi mai întoarce.

Ei au primit condițiile mele și mi-au dat în scris că vor face precum ne-am învoit. Mi-am făcut testamentul, dispunînd de tot avutul meu. Am numit executor pe prietenul meu, căpitanul portughez, care-mi salvase viața, lăsîndu-i jumătate din avere, iar restul urmînd să fie trimis în Anglia. Am luat, așadar, toate măsurile trebuitoare pentru păstrarea plantației și avutului meu. Numai la interesul meu propriu nu m-am gîndit cum se cădea, într-adevăr, dacă aș fi

avut mai multă minte, nu aş fi plecat niciodată, părăsind o înjghebare înfloritoare pentru o expediție la voia întâmplării, fără a mai pomeni de motivele personale ce aveam de a mă aştepta la nenorociri.

Am fost însă grăbit și orbit de închipuirea mea nefastă. Când corabia a fost pregătită de drum și încărcată cu marfă, iar asociații mei au îndeplinit toate după învoiala noastră, m-am urcat pe bord într-un ceas rău, la 1 septembrie 1659. Se împlineau în acea zi opt ani de când plecasem de acasă, din Hull, părăsindu-mi părinții din pricina acelei răzvrățiri împotriva autorității tai și devenind dușmanul propriilor mele interese.

Corabia noastră avea o capacitate de încărcătură de aproape o sută douăzeci de tone, dispunea de șase tunuri și avea un echipaj de paisprezece inși, în afară de căpitan, de băiatul care-l servea și de mine. Ne-aveam pe bord altă încărcătură decât cea necesară negoțului cu negri. Marfa se compunea din diferite nimicuri: mărgele, bucăți de sticlă, scoici apoi oglinzi, bricefe, foarfece, securi și altele de același soi.

În aceeași zi am ridicat pânzele și am pornit-o spre nord, de-a lungul coastei, cu gândul să trecem oceanul spre coasta Africii. Timpul a fost bun, dar foarte călduros tot drumul de-a lungul coastei pînă ce am atins capul Sf. Augustin. De acolo am pornit-o spre larg, pierzînd din ochi uscatul. Am navigat în direcția insulei Fernando de Noronha, ținînd direcția nord-nord-est și, lăsînd insula spre răsărit, am trecut, douăsprezece zile mai tîrziu, ecuatorul. Eram la 7 grade și 22 minute latitudine nordică atunci cînd ne-a surprins un uragan, care ne-a zăpăcit cu totul. Uraganul a început de la sud-est și a trecut apoi la nord-vest, statornicindu-se în cele din urmă la nord-

est din această direcție a bătut așa de îngrozitor, încît timp de douăsprezece zile nu am putut decît sa ne lăsăm duși de furtună încotro voia soarta sau furia valurilor. Ne așteptam în fiecare clipă să fim înghițiți de talazurile uriașe. Nimeni nu mai spera să scape cu viață.

În această deznădăjduită situație, un marinar ne-a murit de friguri tropicale, iar un altul, împreună cu băiatul de serviciu al căpitanului au fost smulși de valuri și s-au înecat. După douăsprezece zile, cînd furtuna s-a mai potolit, căpitanul a făcut o observație astronomică, aflînd cu mare trudă că eram cam la 22 grade longitudine și cam la 11 grade latitudine nordică spre vest de capul St. Augustin. Eram deci aproape de coastele Guanei sau partea de nord a Braziliei, dincolo de fluviul Amazoanelor spre fluviul Orinoco, denumit și Fluviul cel Mare. M-a întreat ce să facem. Corabia fiind avariata și luînd apă, el voia să ne întoarcem imediat pe coasta Braziliei. Eu am fost însă de altă părere. Cercetînd împreună harta mărilor și a coastelor.

Americii, am văzut că nu se găsea în apropierea noastră nici un pămînt locuit de care să ne folosim înainte de a ajunge la cercul insulelor Antile sau ale Caraibelor. Ne-am hotărît atunci să ne îndreptăm spre Barbados, ținînd drumul în larg, pentru a ocoli curenții golfului Mexic. Astfel puteam ajunge acolo în vreo cincisprezece zile. Fără acest popas, n-ar fi fost cu putință nici pentru corabie, nici pentru noi să ne continuăm călătoria spre Africa.

Am schimbat prin urmare direcția și am pornit-o spre nord-vest pentru a ajunge la vreo insulă engleză, de unde să căpătăm ajutor. Călătoriei noastre îi era hărăzită însă o altă soartă. Aflîndu-ne la latitudinea

12 grade și 18 minute, ne-a prins o nouă furtună, ce ne-a tîrît cu mare furie spre vest și ne-a scos din drumul obișnuit al navigațiilor, încît chiar dacă de pe mare puteam scăpa cu viață, eram totuși amenințați să fim mîncăți de sălbatici și să nu ne mai întoarcem niciodată în țara noastră.

În timp ce furtuna bîntuia din rășputeri și eram cu toții deznădăjduiți, unul din oamenii noștri a strigat în zorii zilei: „Se vede uscatul!” Nici nu am apucat bine să ieșim din cabină, și corabia s-a lovit de un banc de nisip. Corabia fiind oprită, valurile s-au ridicat uriașe peste noi, gata să ne înghită. Ne-am adăpostit cu toții care pe unde am apucat, ca să scăpăm de apa înspumată a mării.

E greu să înțeleagă cineva care nu s-a aflat niciodată în asemenea situații starea noastră sufletească. Nu știam unde ne găsim, dacă nimerisem pe vreo insulă sau chiar pe continent, într-un ținut locuit sau nu. Vîntul sufla cu tărie încă și, cu toate că furtuna se mai potolise, numai o minune putea să ne mai scape corabia. Ne uitam unul la altul, așteptînd în fiecare clipă moartea și pregătindu-ne în vederea ei, căci nu ne mai rămînea nimic de făcut.

Singura mîngîiere a fost că vasul nu s-a sfărîmat, așa cum ne așteptam, iar furtuna s-a mai liniștit. Ne împotmolisem însă atît de adine în nisip, încît nu mai nădăjduiam să ieșim de acolo. Tot ce ne rămînea de făcut era să căutăm un mijloc de a ne salva viețile. Barca pe care o aveam la remorcă a fost izbită de cîrmă și spartă, apoi smulsă de valuri și nu s-a mai văzut. Cît despre cealaltă, nu știam dacă vom reuși să-i dăm drumul pe apă. Timp de pierdut nu era. Din clipă în clipă, corabia se putea sfărîma și unii spuneau că se și spărsese.

În aceste clipe de deznădejde, secundul a apucat barca și, ajutat de ceilalți, a reușit s-o treacă peste bord. Ne-am urcat cu toții întrânsa, lăsându-ne în mila domnului și în voia valurilor. Cu toate că furtuna se mai potolise, el talazurile uriașe se rostogoleau spre țarm. Marea părea într-adevăr a fi aceea *wild zee*², cum o numesc olandezii. Situația devenise cu adevărat tragică. Ne dădeam seama că valurile sînt prea mari pentru ca barca să reziste. Presimțeam că ne vom îneca cu toții. Nu aveam nici pînze și, dacă le-am fi avut, nu le-am fi putut întredrîzni. Vîslind anevoie, ne căzneau să ajungem la țarm, clar cu inima grea, ca și cînd ne-am fi dus la osîndă. Ne dădeam seama că, apropiindu-ne de coastă, barca va fi sfărîmată în mii de bucăți din pricina mării spumegînde, totuși, după ce i-am încredințat lui Dumnezeu sufletele noastre, ne-am grăbit pieirea cu mîinile noastre, trăgînd cu vîslele către malul unde ne mîna și vîntul.

Cum era malul - stîncos sau nisipos, abrupt sau lin - iarăși nu puteam ști dinainte. Singura umbră de nădejde era ca să ajungem în vreun golf sau la vărsarea vreunui fluviu, unde, cu mult noroc, am fi putut să intrăm sau să găsim apă mai liniștită la adăpostul uscatului. Dar nimic din toate acestea. Cu cit ne apropiam de mal, pămîntul ne părea mai îngrozitor decît apa.

După ce am vîslit sau, mai bine zis, am fost duși de valuri cam vreo leghe și jumătate, a potopit peste noi un val uriaș, înghițindu-ne. Ne-a lovit cu atîta furie, încît barca a fost răsturnată într-o clipă. Fără a mai

² Mare sălbatică, în limba olandeză.

avea răgazul să rostim măcar „doamne Dumnezeu”, ne-am și dus la fund.

Nimeni n-ar putea descrie întunecarea ce am simțit în clipa aceea. Cu toate că știam bine să înot, nu mă puteam strecura printre valuri, ca să-mi recapăt suflul. Numai după ce am fost dus departe spre țărniș și valul s-a retras, m-am aflat pe nisipul aproape uscat. Eram însă pe jumătate mort din pricina apei pe care o înghițisem. Văzîndu-mă atît de aproape, cu puțina suflare și prezență de spirit ce îmi mai rămăsese, m-am ridicat în picioare, străduindu-mă să ies la mal înainte de a fi prins de valul următor. Curînd mi-am dat seama că nu era cu putință să scap de el, căci apa venea în urma mea înaltă cît un munte și furioasă ca un dușman împotriva căruia nu aveam nici un mijloc de apărare. Tot ce puteam face era să mă ridic deasupra și să înot ca să-mi păstrez suflul pentru a mă înapoia apoi spre mal. Toată voința mi-era încordată ca să nu mă las tîrît de furia mării cînd valurile se retrăgeau în larg.

Acest val m-a îngropat la vreo treizeci de picioare în adîncimea lui. Mă simțeam dus spre mal de o putere uriașă și cu o viteză nebună. Îmi țineam suflul și înotam din răspuțeri. Eram gata să plesnesc, cînd m-am simțit ridicat și m-am trezit cu capul și brațele la suprafața apei. Această poziție, pe care nu aș putea păstra decît o clipă, mi-a îngăduit să răsuflex și m-a îmbărbătat.

Acoperit din nou de ape, am rezistat și mai bine. Văzînd că valul se retrage, m-am opintit și, deodată, am simțit pămîntul sub picioare. M-am odihnit o clipă numai apoi am luat-o la fugă spre mal. Marea însă venea din nou în urma mea. De două ori am mai fost

ridicat și dus înapoi de valuri și de două ori am ajuns înapoi pe nisip.

Ultima dată era să-mi fie fatală, căci valurile m-au zvirlit, lovindu-mă de o stâncă. Am rămas citva timp fără cunoștință. În clipa în care marea venea să mă înghită din nou, m-am trezit. M-am agățat cu toate puterile de stâncă și mi-am ținut răsufierea.

Acum valurile nu mai erau așa de înalte, fiind mai aproape de mal și când valul s-a tras iar înapoi, am luat-o din nou la fugă, ajungând de data aceasta atât de aproape de uscat, încît valul următor, cu toate că m-a acoperit, n-a mai fost în stare să mă ia cu el.

Am reușit, în sfîrșit, să mă cațăr pe stîncile de pe mal și m-am aruncat pe iarbă istovit, însă fericit că scăpasem de primejdie și că apa nu mă mai putea ajunge.

Ridicîndu-mi ochii către cer, i-am mulțumit lui Dumnezeu pentru salvare, la care nu mai nădăjdusese cu cîteva clipe înainte. Cred că nu se pot descrie extazul și elevația, acea avîntare a sufletului, pe oare o simți după ce ai scăpat astfel de moarte. Am înțeles atunci temeinicia obiceiului de a se aduce răufăcătorului, care își are funia legată de gît, o dată cu vestea grațierii, și un chirurg care să-i scoată sînge chiar în clipa mării vești, astfel ca surpriza să nu-i alunge din inimă duhul și să-l răpună:

„Căci bucuriile neașteptate, ca și necazurile, la început tot una par”.

Pășeam pe mal ridicîndu-mi brațele, minunîndu-mă în fața salvării mele, contemplîndu-mi mîntuirea și făcînd mii de gesturi și mișcări greu de descris. Mă gîndeam la toți tovarășii mei, care se înecaseră. N-am aflat niciodată ce li s-a mai întîmplat. Mai tîrziu am găsit trei șepci, apoi o pălărie și, în fine, două ghete

desperecheate. Atît. Am privit de asemenea spre corabia naufragiată. Ceața și spuma valurilor erau atît de mari, încît o zăream anevoie. Părea atît de departe. Doamne!cum a fost oare cu putință să ajung eu la țarm?

După cîtva timp am încercat să privesc înapoi, să văd în ce loc mă găseam și ce aveam de făcut. Curînd mi-a scăzut bucuria, dîndu-mi seama cit de groaznică îmi era mîntuirea. Eram ud learcă și nu aveam nici haine de primeneală, nici ce mînca sau bea pentru a-mi recăpăta puterile. Urma să mor de foame sau să fiu sfișiat de fiarele sălbatice. Ceea ce mă întrista mai mult era că nu aveam cu mine nici un fel de armă pentru a vîna și ucide vreun animal care să-mi potolească foamea, sau pentru a mă apăra la nevoie. Nu aveam decît un cuțit, o pipă și o pungă cu tutun. Aceasta îmi era toată averea. Am alergat cîtva timp înapoi și încolo ca un om cu mințile zburătăcite. Cînd s-a lăsat noaptea, m-am gîndit la trista soartă ce mă aștepta, știind că fiarele ies pe înnoptate să-și caute prada. De aceea m-am cățarat într-un copac stufos, ce seamăna cu un brad plin de ace și care se găsea în apropiere. Am stat toată noaptea acolo, așteptînd să se facă ziuă, pentru ca să văd ce-mi mai rămîne de făcut sau ce moarte trebuia să-mi aleg, căci nu aveam nici o nădejde că voi scăpa cu viață, înainte de a mă cățara în copac, m-am depărtat puțin de coastă, căutînd apă de băut. Spre marea mea bucurie, am găsit apă, am băut, am luat apoi tutun în gură, ca să-mi înșel foamea, și numai după aceea m-am urcat în copac, așezîndu-mă așa, ca să nu cad în cazul cînd voi adormi.

Mi-am făcut un ciomag scurt, cu care aveam de gînd să mă apăr, și astfel mi-am luat în primire locuința.

Fiind istovit, am adormit îndată. Am dormit adînc cum puşini ar fi făcut-o în aceeaşi condiţii. M-am odihnit bine şi mi-am recăpătat puterile.

Capitolul IV

ÎNOTUL PÎNĂ LA CORABIA NAUFRAGIATĂ PENTRU A-I LUA PROVIZIILE. GÎNDURI ASUPRA SITUAȚEI MELE. CORABIA SE SCUFUNDĂ.

Cînd m-am deșteptat, se făcuse ziuă de mult. Cerul era senin, furtuna trecuse și marea nu mai mugea ca în ajun. Spre marea mea mirare, am văzut corabia noastră scoasă din bancul de nisip în care se împotmolise și adusă de flux pînă aproape de stîncă pe care fusesem azvîrlit cu o zi înainte. Corabia se găsea acum cam la vreo milă departe de locul unde mă aflam și era încă dreaptă. M-am gîndit că mi-ar prinde bine dacă aș reuși să iau cîte ceva de pe corabie.

Coborînd din sălașul meu din copac, am căutat din nou împrejur. Mai întii am dat cu ochii de barca noastră, azvîrlită și ea la mal de către vînturi și valuri, cam la vreo două mile spre dreapta mea. Am pornit de-a lungul țărmlui ca să ajung întracolo, dar am dat de un ochi adînc de apă, ce se întindea cam pe o jumătate de milă. Aceasta m-a făcut să mă întorc, dornic să ajung mai repede la corabie, unde nădăjduiam să găsesc lucruri necesare traiului meu.

Cam pe la nămiezi, marea era foarte liniștită și atît de retrasă de la țarm, încît puteam ajunge - mergînd pe nisip - pînă la un sfert de milă departe de corabie. Dar s-a ivit un nou prilej de amărăciune. Mi-am dat

seama că dacă am fi rămas cu toții pe corabie, am fi fost acum în viață și am fi ajuns cu bine pe uscat. Nu aș mai fi atât de nenorocit și stingher ca acuma. Mi-au dat lacrimile, dar cu asta nu schimbam nimic. M-am hotărât deci să ajung cu orice preț la corabie. Dezbrăcîndu-mă, căci era foarte cald, am înotat pînă acolo.

Ajuns în preajma corăbiei, am dat de o nouă greutate. Nu știam cum să mă urc pe punte. Înotînd de doua ori împrejur, am zărit în fine un capăt de frînghie ce atîrna de portsarturi³ și pe care nu-l văzusem pînă atunci. Cu ajutorul lui, m-am cățărat pînă sus. Ajuns pe punte, am constatat că pereții corăbiei erau găuriți și că multă apă pătrunsese în fundul ei, dar că era astfel așezată pe marginea grindului de nisip sau poate de pămînt, încît pupa era mult ridicată și prora împlîntată adînc în apă. Pupa era astfel ferită de apă și fiți siguri că primul meu gînd a fost să văd ce mai rămăsese neatins. Mai întîi am descoperit că nici o provizie de pe corabie nu fusese udată. Fiind foarte flămînd, mi-am umplut buzunarele cu pesmeți. Pentru a nu pierde timp, mestecam căutînd mai departe. În cabina cea mare am găsit ceva rom, din care am tras o dușcă. Mi-a făcut foarte bine și m-am simțit mai cu vlagă. Nu îmi mai lipsea decît barca, pentru a lua cu mine tot ceea ce îmi era neapărat necesar.

³ Portsart – un fel de poliță solidă, fixată în peretele corăbiei deasupra punctului de fixare a srtului de peretele vasului. Servește ca să țină sartul depărtat de corpul vasului; se mărește în acest fel unghiul dintre sart și catarg, care este astfel mai bine întărit.

Degeaba însă stăteam cu brațele încrucișate, dorindu-mi lucruri pe care nu le puteam avea. Nevoia m-a învățat ce să fac. Știam că sînt puse deoparte, undeva în corabie, cîteva scânduri, niște grinzi solide și vreo două catarge de rezervă. M-am pus îndată pe lucru, aruncând peste bord toate bucățile de lemn care nu erau prea grele și pe care le-am legat mai întii cu cîte o frînghie pentru a nu fi luate de valuri.

Trăgîndu-le spre mine - în timp ce mă țineam de peretele corăbiei - le-am legat strîns capetele la patru din ele, făcînd o plută, peste care am așezat curmeziș rîteva scânduri mai scurte, pe care puteam călca. Nu erau însă destul de rezistente pentru a duce o greutate mare. M-am pus, așadar, din nou pe lucru și cu ferăstrăul dulgherului am tăiat în trei un catarg, adăugînd cu mare caznă aceste bucăți plutei. Mă îmbărbăta nădejdea că, în felul acesta, voi putea lua cu mine multe lucruri de neapărată trebuință, așa că acum făceam ceea ce în altă situație n-aș fi putut să fac.

În curînd totul a fost gata și puteam căra orice greutate. Dar trebuia să mă gîndesc cum să-mi încarc pluta și în ce fel să feresc de apă încărcătura. N-am stat mult pe gînduri. Am orînduit mai întii pe plută toate scîndurile ce le-am putut găsi. Apoi am golit trei cufere de marinar și le-am dus jos. Le-am umplut cu provizii ca: pîine, orez, trei bucăți de brînză de Olanda, cinci bucăți de pastrama de capră, din care se mînca adesea pe corabie. Am mai luat niște grăunțe amestecate, de orez și orz, rămase de la hrana păsărilor ce le tăiasem între timp. Spre marea mea dezamăgire, grăunțele fuseseră în parte mîncate și stricate de șoareci. Am mai găsit cîteva lădițe de ale căpitanului, cu sticle de rachiu, în totul cinci sau

șase mai erau și vreo cinci sau șase damigene cu vin și lichioruri.. Pe acestea le-am luat așa cum erau, nefiind nevoie să le pun într-un cufăr, unde de altfel nu mai aveau loc.

Între timp începuse fluxul. Marea era liniștită. Am zărit cu părere de rău că valurile s-au dus și mi-au luat de pe mal haina și cămașa pe care le lăsasem acolo. Pantalonii și ciorapii îi aveam pe mine, căci înotasem cu ei pînă la corabie. Întâmplarea aceasta m-a dus cu gîndul la haine. Am găsit destule, însă anam luat cu mine decît ceea ce îmi trebuia numaidecît. Pusesem ochii pe lucruri mai importante. Aveam, de pildă, nevoie de scule cu oare să lucrez. După multă căutare am găsit, în sfîrșit, lada dulgherului, pentru mine prada cea mai prețioasă. În aceste clipe ea valora mai mult decît o corabie plină ou aur. Am adus-o pe plută așa cum am găsit-o, fără să mă uit ce este în ea, căci știam cam ce conține. Am căutat apoi arme și muniții. În cabina cea mare am găsit două puști de vînătoare și două pistoale, pe care le-am luat îndată, cu niște praf de pușcă, un sac mic cu alice și două săbii ruginite. Știam că sînt pe corabie și vreo trei butoiașe cu praf de pușcă, dar nu știam unde le pusese tunarul. După multă căutare, le-am găsit. În două din ele nu pătrunsese apa, așa că le-am luat..

Deocamdată eram destul de bine aprovizionat. Era momentul să mă gîndesc cum să ajung mai ușor la țarm. Nu aveam nici pînze, nici cîrmă, nici vîsle. Cel mai mic vînt putea să răstoarne toată truda mea. Mă îmbărbătau însă trei lucruri. Marea era foarte liniștită, fluxul mă ducea spre țarm, iar puținul vînt care sufla se îndrepta tot în aceeași direcție. Am găsit apoi vreo două rame rupte, care aparținuseră bărcii. Pe lîngă

lada cu scule, am mai luat două ferăstraie, un topor și un ciocan și, pornind pe apă cu pluta mea, am mers foarte bine distanță de o milă. Simțeam că sînt dus de curent ceva mai departe de locul de unde plecasem, și asta mi-a dat nădejdea să găsesc o gură de rîu, unde aș putea intra cu fluta la adăpost, ca să o descarc. Așa s-a și întîmplat. N fața mea a apărut un mic golf, în care apele fluxului pătrundeau cu putere. Pluta mi-a fost dusă într-acolo, iar eu căutam s-o țin cît mai în mijlocul curentului.

De astă dată era să sufăr un nou naufragiu, care mi-ar fi frînt inima de jale. Necunoscînd coasta, pluta s-a împotmolit într-o parte, iar cealaltă parte a rămas în apă. Toată încărcătura a alunecat, amenințînd să se prăvale în valuri. Am făcut tot ce mi-a stat în putință să împiedic nenorocirea. M-am proptit cu spatele în lăzi, ca să le țin pe loc. Pluta însă nu am fost în stare s-o îndepărtez de mal. Am așteptat astfel aproape o jumătate de oră pînă ce apele au crescut și au mai îndepărtat pluta, ridicînd partea ei lăsată. Am desprins-o atunci cu ajutorul unei vîsle și curentul m-a dus mai departe. M-am pomenit la gurile unui irîuleț, ou pajiști verzi pe ambele maluri. Fluxul pătrundea pînă departe în susul rîulețului. Căutam un loc bun de acostat, căci nu voiam să mă depărtez prea mult de țărîm. Tot mai trăgeam nădejde să zăresc vreo corabie și din această pricină voiam să mă stabilesc cît mai aproape de coastă.

În sfîrșit am zărit o mică adincitură într-unui din maluri, spre care m-am îndreptat cu mare greutate, izbutind să duc pluta pînă într-acolo, unde era cît pe aici s-o pășesc ca mai înainte, malul fiind într-un povîrniș destul de repede. Am așteptat pînă ce fluxul a ridicat apa la înălțimea cea mai mare, ținîndu-mă

de mal cu vîsla cum m-aș fi ținut cu o ancoră. Îndată ce am avut destulă apă sub plută, am îndreptat-o spre o bucată de pămînt mai netedă, unde am înțepenit-o cu ajutorul a doi pari făcuți din vîslele rupte și înfipite în pămînt de o par și de alta.

Cînd s-au retras apele, pluta a rămas pe uscat cu toată încărcătura. Trebuia acum să-mi găsesc un loc potrivit, unde să-mi așez locuința și unde să păstrez toate aceste bunuri. Nu știam încă dacă sînt pe o insulă sau pe continent, într-un loc pustiu sau locuit, dacă trebuia să mă tem de jivinele sălbatice sau nu. Nu prea departe de mine, cam la vreo milă, se ridica un deal. Era destul de înalt și părea că face parte dintr-un lanț de dealuri ce se întindea spre nord.

Mi-am luat o pușcă, un pistol și un corn cu praf de pușcă și, astfel înarmat, am plecat să explorez împrejurimile.

Urcînd cu greutate dealul, am ajuns pe coamă, de unde mi-am putut vedea soarta. Spre marea mea durere, mi-am dat seama că mă găseam pe o insulă. În depărtare se zăreau niște stînci și, mai departe, încă două insule mai mici, cam la vreo trei leghe spre vest. Am mai descoperit că insula pe care mă găseam era pustie, nelocuită. Nu puteam încă să știu dacă sînt fiare sălbatice, căci n-am zărit nici una. Am văzut o mulțime de păsări, de soiuri necunoscute, și nu știam dacă sînt bune de mîncat. La întoarcere am împușcat o pasăre mare, pe care o zărisem pe o cracă la marginea unei păduri. Cred că era prima împușcătură ce se auzea pe această insulă de la facerea lumii, căci îndată s-au ridicat din toate colțurile pădurii nenumărate stoluri de păsări, de felurite soiuri, stîrnind o nemaipomenită hărmălaie.

Toate păsările mi-erău necunoscute. Aceea pe care o împuşcasem semăna la pene și plisc cu un fel de șoim. N-avea însă pinteni, nici gheare ca păsările de pradă și carnea era de nemîncat.

Mulțumit deocamdată cu cele aflate, m-am întors la plută și am început să-mi descarc lucrurile. Această treabă mi-a luat restul zilei. Nu știam ce voi face noaptea și unde mă voi culca. Neștiind dacă sînt fiare sălbatice, mi-era teamă să mă culc jos. Mai tîrziu mi-am dat seama că toată grija aceasta era de prisos.

M-am baricadat cu lăzile și seîndurile aduse de pe corabie, așezîndu-le în jurul meu, și astfel mi-am înjghebat un fel de colibă. Nu știam încă în ce fel îmi voi procura hrana zilnică, nevăzînd nimic în afară de niște animale semănînd cu iepurii și care fugiseră din pădure cînd am tras în pasăre.

Mă gîndeam că voi mai putea lua multe lucruri din corabie, ca să-mi fie de folos, de pildă frînghii și pînze.

M-am hotărît, prin urmare, să fac o nouă expediție pînă la corabie, bănuind că va fi sigur zdrobită la prima furtună. Trebuia să las la o parte toate celelalte îndeletniciri și să aduc de acolo tot ce se putea. Am chibzuit dacă să iau sau nu pluta cu mine. M-am hotărît să mă duc fără ea, ca și prima dată, pornind cînd apele se vor fi retras de la țărm. După ce m-am dezbrăcat, nepăstrînd decît cămașa, izmenele și niște papuci, am ajuns înot la corabie și m-am urcat pe punte.

Aici mi-am întocmit o nouă plută. Avînd experiența celei dinții, n-am făcut-o prea mare, nici nu am încărcat-o prea mult, luînd cu mine numai lucruri de mare trebuință. Astfel am găsit în magazia dulgherului vreo trei saci de cuie și piroane, un vinci cu șurub, mai bine de o duzină de barde și topoare și,

lucru neprețuit, o tociță. Le-am luat împreună cu alte lucruri de-ale maestrului tunar, între altele, trei drugi de fier și două butoiașe cu gloanțe, șapte flinte, încă o pușcă de vânătoare cu ceva pulbere, un sac mare cu alice și un sul de tablă de plumb. Acesta era însă prea greu ca să-l pot trece peste bord.

În afară de aceste lucruri, am luat toate hainele pe care le-am găsit, o velă gabier de rezervă, un hamac, perne și pături. Am încărcat astfel, spre marea mea mulțumire, o a doua plută și am dus-o cu mine la mal. Eram îngrijat ca nu cumva cineva să se fi atins, în lipsa mea, de provizii. La întoarcere, n-am găsit nici o urmă de musafiri. Numai o pisică sălbatică îmi ședea pe o lădiță. Când m-am apropiat, a luat-o la fugă, dar s-a oprit ceva mai departe. A rămas senină și liniștită, privindu-mă drept în ochi, de parcă ar fi vrut să facă cunoștință cu mine. I-am arătat pușca, dar a rămas neclintită, neștiind ce este. Aruneîndu-i o bucată de pesmet, s-a apropiat, a mirosit-o și a mâncat-o, așteptând să-i mai dau. Eu însă nu aveam pesmeți de prisos și am lăsat-o să plece. Mi-am descărcat pluta pe mal, iar butoaiile cu praf de pușcă, fiind prea grele, am fost nevoit să le desfac și să le împart în pachete, pe care le-am adus unul câte unul. Apoi, din pînza de corabie și cu cîteva pari, mi-am întocmit un cort. Am cărat într-însul tot ce putea fi stricat de ploaie sau de soare. În jurul cortului, mi-am îngrămădit toate lăzile goale și celelalte lucruri, alcătuiind un fel de zid de apărare împotriva oricărei încercări de atac, fie din partea fiarelor, fie a oamenilor. Drept pavază, am așezat la intrare lăzi și scînduri. Întinzînd pe jos una din saltele, mi-am pus două pistoale la căpătii și m-am tolănit în acest

culcuș. Era prima dată că dormeam liniștit o noapte întreagă, după atîta trudă și necazuri.

Aveam acum o cantitate foarte mare de provizii și suficientă pentru un om singur ca mine însă mulțumit tot nu eram. Atîta timp cît mai exista corabia, trebuia să iau din ea tot ce se mai putea lua. Astfel că în fiecare zi, cînd apele erau scăzute, mă duceam pe bord și aduceam cîte ceva. A treia zi am luat frînghii și funii, apoi o bucată mare de pînză de vele, precum și butoiul cu praf de pușcă, în care intrase apa. Am luat toate velele, pe care am fost nevoit să le tai în bucăți și să aduc de fiecare dată cîte o parte din ele, căci nu îmi mai erau de folos decît ca pînză obișnuită. Ceea ce m-a bucurat mai mult ca orice a fost faptul că, după cinci sau șase călătorii de acest fel, cînd credeam că nu mai rămăsese nimic de seamă în corabie, am dat peste un butoi mare cu pîine uscată, trei damigene cu rom și spirt, o ladă cu zahăr și un butoi cu făină de cea mai bună calitate. Era uimitor, căci eu renunșasem să mai caut alte provizii, crezînd că le stricase apa. Am golit butoiul, învelind bucățile de pîine în pînză, și am adus totul cu bine la mal. A doua zi m-am întors iarăși pe corabie. Pentru că luasem tot ce era mai ușor de cărat, m-am apucat să tai cablul ancorei în bucăți, pe care să le pot duce și să scot toată fierăria ce. Putea fi luată. Din vergile rămase, pe care le-am tăiat, am făcut o plută mai mare pe care am încărcat-o cu toate aceste lucruri mai grele.

Am pornit-o spre țärm. Norocul însă începea să mă părăsească. Pluta era atît de încărcată și de mare, încît după ce am intrat în estuarul unde mai debarcasem, nu am mai fost în stare să îndrept cu aceeași îndemînarc pluta spre mal. Pluta s-a

răsturnat și eu am căzut în apă. O bună parte din lucruri s-au pierdut, mai ales fierul, care putea să-mi fie de mare folos.

Cînd însă a fost reflux, am reușit să aduc la mal cîteva din cabluri și bucăți de fier. Totul însă cu mare trudă, căci eram nevoit să mă dau mereu la fund, ceea ce era foarte obositor. Continuam să mă duc în fiecare zi pe bord, luînd tot ce se mai putea găsi. În treisprezece zile am fost de unsprezece ori. Între timp cărasem tot ce era în stare să care, cu brațele sale. Un singur om. Cred că dacă vremea s-ar fi menținut frumoasă, ajungeam să iau corabia întregă, bucată cu bucată.

Cînd mă pregăteam să mă duc a douăsprezecea oară, am simțit cum se stârnește vîntul. Totuși am pornit-o și am ajuns pe punte, scotocind prin cabinele golite și dînd de un dulap cu sertare. Aici am găsit niște briciuri, o pereche mare de foarfece și vreo duzină de cuțite și furculițe. În altul am dat de treizeci și cinci de lire sterline, în monede europene și braziliene, de cîteva galbeni și monede de argint.

Am zîmbit vîzînd banii și mi-am zis: „Bogății deșarte, la ce îmi mai sînteți bune acum? Nu mai aveți preț pentru mine, și nici nu știu dacă face să vă urnesc din loc! Unul din aceste cuțite îmi este mai trebuincios decît toată grămada voastră. Nu mai am nevoie de voi. Rămîneți mai bine aici și duceți-vă la fund, căci altă soartă nu meritați!”

Totuși, după oarecare chibzuială, am luat banii. Punîndu-i într-o bucată de pînză, mă gîndeam să-mi întocmesc o plută. Între timp cerul s-a înnorat și vîntul a început să sufle cu putere. Într-un sfert de oră, furtuna bîntuia în toi dinspre țarm.

M-am gîndit că ar fi zadarnic să mai încerc să ajung cu o plută la țarm, așa că tot ce aveam mai bun de făcut era să plec cît mai grabnic. Am sărit în apă și am trecut înot canalul ce se găsea între corabie și nisipuri. Mi-a venit destul de greu, căci eram împovărat. Valurile ma izbeau cu putere, iar vîntul se întetea. Am reușit însă să ajung acasă, în micul meu cort, unde m-am culcat laolaltă cu toate bogățiile.

Vîntul a urlat toată noaptea, iar dimineța, cînd am ieșit din cort, corabia dispăruse. În prima clipă am fost uimit. M-a mîngîiat însă gîndul că nu pierdusem vremea și luasem tot ce se putuse lua. Într-adevăr cred că nu rămăsese pe bord aproape nimic de luat, chiar dacă aș fi avut mai mult timp la îndemînă. Am renunțat de a mă mai gîndi la corabie. Nădăjduiam ca valurile să-mi mai aducă, poate, cîte ceva din epavă, ceea ce s-a și întîmplat mai tîrziu, dar fără să-mi fie de folos.

Acum îmi rămînea să văd cum să mă apăr mai bine de sălbatici, dacă ar veni vreodată, sau de fiare, dacă existau pe insulă. Chibzuiam în toate felurile ce fel de locuință să-mi fac dacă s-o sap în pămînt sau s-o fac ca un cort. În sfîrșit m-am hotărît pentru amîndouă, după cum se va vedea.

Curînd mi-am dat seama că locul unde mă aflam nu era bun pentru ceva statornic, fiind mlăștinos și neavînd apă de băut în apropiere. Trebuia, așadar, să caut un alt loc mai sănătos și mai nimerit.

La așezarea locuinței am ținut seamă mai întîi ca locul să fie sănătos și să aibă apă de băut apoi să fie adăpostit de arșița soarelui și, în sfîrșit, să fie ferit de oameni sau de animale sălbatice și să aibă vedere pe Mare. Astfel, dacă Dumnezeu va trimite din

întîmplare vreo corabie prin apropiere, să nu pierd puțința acelei eliberări în care mai nădăjduiam încă.

Tot căutînd, am găsit un loc mai potrivit pe un mic platou, așezat pe povîrnișul unui deal înalt. Spre platou, dealul se lăsa în perete abrupt, astfel încît nimeni nu putea ajunge la mine din vîrfurile dealului. În acest perete de stîncă se găsea o scobitură ce te ducea cu gîndul la vreo peșteră. Nu exista însă nimic îndărătul ei. Am hotărît să-mi așez cortul pe platoul neted și acoperit cu iarbă. Acesta, care avea vreo sută de yarzi lățime și cam de două ori pe atîta în lungime, se întindea ca un covor verde în fața mea, coborînd apoi pînă la malul mării. Fiind așezat pe partea dinspre nord-nord-vest a dealului, eram apărat de căldura soarelui aproape în tot timpul zilei, pînă ce soarele ajungea la vest-sud-vest, ceea ce în aceste regiuni se întîmplă aproape de asfințit.

Înainte de a așeza cortul, am tras în fața scobiturii din deal o jumătate de cerc, care avea o rază de zece yarzi de la stîncă și douăzeci de yarzi diametru, între cele două capete de lîngă stîncă.

Pe acest semicerc, am bătut două rînduri de pari, înțepenindu-i bine în pămînt pînă ce au stat drepți ca stâlpii capetele cele groase erau îndreptate în sus, ajungînd la peste cinci picioare și jumătate înălțime și fiind ascuțite la vîrf. Cele două rînduri se aflau la vreo șase degete unul de celălalt.

Am luat apoi bucățile de parîmă, aduse de pe corabie, și le-am așezat una peste cealaltă între cele două rînduri de pari. În interior i-am proptit cu alți pari cam de două picioare și jumătate, în chip de contraforți. Această împrejmuire era atît de rezistentă, încît nici om, nici gadină nu ar fi putut trece prin ea sau peste ea. Am pierdut însă mult timp și a fost

destul de greu de făcut, mai ales că trebuia să tai parii în pădure, să-i car la fața locului și să-i bat în pământ. Nu am făcut nici o poartă, ci am preferat să intru pe deasupra, cu ajutorul unei scări înguste și mobile. Trăgeam după mine această scară îndată ce intram. Mă știam astfel închis și întărit împotriva întregii lumi. Adăpostit și sigur, dormeam, în sfârșit, liniștit, cu toate că mai târziu mi-am dat seama că măsurile au fost de prisos. În acest țarc sau fortăreață mi-am cărat cu nespusă trudă toate bogățiile, toate proviziile, munițiile și alimentele despre care am povestit pînă acum.

Am înălțat apoi un cort mare care să mă apere de ploi, căci erau foarte abundente într-un anumit timp al anului. Ca să mă feresc și mai bine, am întocmit un cort dublu, adică unul mai mic înăuntru și altul mai mare deasupra, acoperindu-l cu o prelată mare pe care o găsisem între pînzele corăbiei.

Nu mă mai culcam în pat, ci în hamacul adus din corabie, care era foarte comod și aparținuse secundului, în cort am cărat toate proviziile ce puteau fi stricate de ploi. După ce tot avutul meu a fost pus la adăpost, am închis împrejmuirea, lăsată pînă atunci deschisă, și nu am mai ieșit decît cu ajutorul scării.

După aceasta am început să sap în stînca dindărătul cortului. Pământul și pietrele pe care le scoteam, le căram prin cort, așezîndu-le pe terenul meu împrejmuit. Astfel am ridicat nivelul curții mele cu aproape un picior și jumătate și mi-am făcut o pivniță, care mi-a fost de mare folos. Toate acestea m-au costat însă multe zile de muncă istovitoare.

Trebuie să revin acum asupra unor gînduri care mă frămîntau în acel timp. Se întîmplase ca într-o noapte,

pe cînd făceam planurile pentru aşezarea cortului şi a pivniţei, să se dezlănţuie o furtună grozavă, cu tunete şi trăsnete. Un gând năprasnic mi-a trecut prin minte: „Praful de puşcă!” Inima mi s-a făcut cît un purice. O singură scînteie putea distruge totul. Căci de aceasta atîrna nu numai putinţa mea de a mă apăra, dar şi de a-mi procura hrana necesară. Nici nu mă gîndeam că aş putea fi eu în primejdie dacă ar fi luat foc praful de puşcă.

Eram atît de tulburat, încît îndată ce a trecut furtuna, am lăsat totul baltă, toate construcţiile şi fortificaţiile, şi m-am apucat să fac cutiuţe şi săculeţe pentru praful de puşcă. Voiam să-l păstrez neapărat în cantităţi cît mai mici, astfel ca, orice s-ar întîmpla, să nu pot pierde totul deodată. Am terminat treaba în aproape două săptămîni, făcînd peste o sută de pachetele. Cît despre butoiuşul în care pătrunsese apa, l-am lăsat în pivniţa cea nouă sau în bucătăria mea, cum o numeam eu, căci acolo nu eram primejduit. Restul l-am ascuns în găurile săpate în stînci şi ferite de umezeală, însemnînd cu grijă locurile respective.

Între timp ieşeam aproape zilnic cu puşca, atît ca să mă distrez, cît şi să văd dacă nu se poate vîna ceva. Mai ales voiam să iscodesc viaţa insulei şi să-i cunosc produsele. Prima dată am descoperit nişte capre sălbatice. Nu am avut noroc cu ele. Erau atît de sfioase şi iuţi de picior, încît nici nu am reuşit să mă apropiu. Nu m-am lăsat însă, fiind sigur că voi ajunge să împuşc cînd şi cînd cîte una. Aşa s-a şi întîmplat. Le-am învăţat mai întîi obiceiurile şi am văzut că, de cîte ori se aflau pe deal şi mă zăreau în vale, o luau speriate la fugă. Cînd păşteau însă în vale, nici nu se sinchiseau de mine ori de cîte ori mă găseam

deasupra lor, pe stînci. Am dedus de aici că aveau vederea îndreptată mai mult în jos și că le venea greu să zărească ceea ce se găsea deasupra lor.

Prin urmare mă urcam pe o stîncă și de acolo trăgeam în ele, dobîndind o pradă bogată. Întîia dată cînd am tras, am ucis o capră care alăpta un ied, ceea ce m-a mîhnit mult. Cînd a căzut capra, iedul a rămas liniștit lîngă ea. Chiar după ce am luat-o în spinare, el m-a urmat acasă. Am pus scara, am luat iedul în brațe și l-am trecut astfel în curte, nădăjduind să-l domesticesc. N-a voit însă să mănînce și peste puțin timp a trebuit să-l tai și să-l mănînc. În felul acesta am avut mult timp carne, cad mîncam cu cea mai mare economie, eruțindu-mi proviziile și îndeosebi pîinea.

Cînd am terminat cu locuința, am început să simt nevoia unui loc în care să fac focul. Voi povesti mai tîrziu cum am procedat și cum am lărgit peștera. Deocamdată prefer să vă împărtășesc ceva despre viața și gîndurile mele.

Perspectivile erau destul de triste. Fusesem aruncat pe această insulă, după ce furtuna puternică ne tîrîse departe de drumul nostru, la cîteva sute de leghe în afara drumului obișnuit al corăbiilor. Aveam tot temeiul de a presupune că voia cerului era să-mi termin zilele într-un trai deznădăjduit pe această insulă pustie. Lacrimile îmi curgeau șiroaie cînd mă gîndeam la soarta mea. Adesea mă întrebam de ce providența își duce la pierzanie propriile ei făpturi, hărăzindu-le această stare de mizerie și lasîndu-le fără ajutor și fără nădejde, astfel încît să le vină greu a-i mai mulțumi pentru viața ce le-a dat-o. Dar de cîte ori mă gîndeam astfel, simțeam o muștrare de cuget. Într-o zi cînd mă plimbam pe mal cu pușca la umăr,

mi-am zis: „Foarte bine, este adevărat că te găsești la mare ananghie. Amintește-ți însă, te rog, unde se găesc ceilalți? Nu ați fost oare unsprezece oameni în barcă? Unde sînt ceilalți zece? De ce nu au fost ei salvați și nu ai pierit tu? De ce ai fost tu cel privilegiat? E mai bine să fii aici sau dincolo?”

Am privit apoi spre mare, judecînd că orice rău are și o parte de bine. Mi-am amintit că nu-mi lipsește nimic. Ce s-ar fi întîmplat dacă valurile n-ar fi adus corabia aproape de țarm, ca să pot ajunge la ea și să iau tot ce-mi trebuia? Ce se întîmpla dacă eram nevoit să trăiesc așa cum mă aruncase marea la țarm, fără nici o puțință de a-mi procura cele necesare? Și mi-am mai zis: „Ce mă făceam fără pușcă, fără muniții, scule, îmbrăcăminte, fără pături, cort și toate celelalte?” Acum aveam de toate într-o cantitate îndestulătoare și mai puteam să-mi fac provizii puteam trăi chiar și fără pușcă, atunci cînd gloanțele se vor termina. Aveam puțința de a rezista o viață întregă fără a duce lipsă. Mă gîndisem la toate dinainte, chiar la eventualele accidente sau la timpul cînd aș fi terminat munițiile și chiar mai departe, la vremea cînd mă vor părăsi puterile și sănătatea. Mărturisesc însă că nu mă gîndisem o singură clipă, de pildă, că. Praful de pușcă ar putea sări în aer dacă l-ar fi lovit trăsnetul. De aceea am fost speriat cînd m-a surprins acest gînd. Iar acum, pentru că sînt pe cale de a începe povestea noii mele vieți, atît de tăcută și tristă cum n-a mai fost alta pe pămînt, voi spune totul potrivit timpului și întîmplărilor.

După toate socotelile, am pus întîia dată piciorul pe această insulă blestemată la 30 septembrie. Soarele era la echinocțiul de toamnă și se afla tocmai deasupra mea. Am socotit - bineînțeles - cu puținele

mijloace ce le aveam la îndemână - că mă aflam la o latitudine de 9 grade 22 minute nord de ecuator. După vreo zece sau douăsprezece zile mi-am dat seama că voi pierde șirul zilelor din lipsă de cărți, hîrtie și cerneală și voi ajunge să nu mai pot deosebi duminica de zilele de lucru. Pentru a evita aceasta, am luat un par gros, în care am săpat cu cuțitul cuvintele: „**AM AJUNS PE ACEST ȚĂRM LA 30 SEPTEMBRIE 1659**”. Din el am făcut o cruce pe care am înălțat-o chiar în locul unde debarcasem pe mal. În fiecare zi creștam o linie în par, iar duminicile una mai lungă la fiecare întii ale lunii făceam o creștătură mai mare decît toate celelalte. Astfel am ținut socoteala timpului.

Trebuie să mai spun că am luat de pe corabie, între altele, și o seamă de lucruri mărunte, precum pene de scris, hîrtie, cerneală, cîteva pachete din sertarele căpitanului și ale secundului, dulgherului și tunarului, apoi vreo patru compase, cîteva instrumente de calculat, niște cadrane solare, ocheane, hărți marine și cărți de navigație, pe care le-am pus grămadă într-o boccea. În bagajul meu am găsit trei Sfinte Scripturi, într-o aleasă înfățișare, pe care mi le adusese căpitanul portughez, precum și trei cărți de rugăciuni papistașe și alte cîteva cărți. Am avut grijă să le aduc toate pe uscat.

Am uitat să vă spun că pe corabie avusesem un cîine și două pisici, despre care voi povesti la timp. Pisicile le-am luat cu mine, iar cîinele a sărit singur în apă a doua zi și a ajuns înot la țarm. Mulți ani de zile mi-a fost slujitor credincios. Făcea tot ce-i porunceam, aducea tot ce-i ceream, mă ajuta la vînătoare, îmi ținea de urît. Un singur lucru nu l-am putut învăța niciodată să-mi vorbească! După cum am mai spus,

găsisem pene de gîscă pentru scris, cerneală și hîrtie și le întrebuițam cu nespūsă grijă. Se va vedea că, atîta timp cît mi-au ajuns, am putut însemna totul cu cea mai mare exactitate. După ce s-a terminat cerneala, alta nu am mai. Fost în stare să fac, cu toate străduințele mele. Atunci am înțeles că mai aveam nevoie de multe lucruri în afară de cele pe care le strînsesem. De pildă îmi trebuia un hîrleț, un tîrnăcop și o lopată ca să lucrez păm'intul. Apoi ace de cusut și cu gămălie, precum și ață. Cît despre pînză pentru rufe, pot spune că i-am simțit curînd lipsa.

Din pricină că nu aveam toate uneltele trebuincioase, lucrul mergea încet și anevoie. A trecut aproape un an pînă să-mi termin împrėjmuirea și locuința. Parii erau atît de grei, că abia îi puteam ridica. Îmi luau mult timp pînă să-i tai și să-i curăț în pădure, și mai mult încă pînă să-i aduc acasă. Cîteodată tăiam și căram un singur par în două zile și abia a treia zi reușeam să-l bat în pămînt. Pentru aceasta mi-am întocmit o bucată grea de lemn, un mai. Apoi mi-am amintit de drugii de fier. Cu toate acestea munca rămînea grea și fără spor.

Ce rost ar fi avut să mă gîndesc la timpul pierdut, la migală și cazne? Tot nu aveam altă treabă, iar cînd isprăveam lucrul, porneam să hoinăresc prin insulă și să caut vînat.

Începeam să privesc mai de aproape situația de care eram legat. Am căutat să-mi limpezesc totul, scriind nu pentru a lăsa aceste rînduri celor care ar fi venit în urma mea (nu aveam moștenitori), ci pentru a mă libera de povara gîndurilor. Cu cît judecam mai mult, cu atît mă mîngîiam, punînd în fața fiecărui rău un bine. Astfel am ajuns să deosebesc cazul meu de

vreun alt caz și mai rău încă. Am căutat să judec fără părtinire, ca între debitori și creditori, orînduind ce era bun de o parte, iar de alta ce era rău, adică suferințele pe care le înduram. Și am făcut următoarea socoteală:

RĂU

- Sînt surghiunit pe o insulă blestemată. Deznădăjduit și lipsit de orice perspective de salvare.
- Sînt despărțit și uitat de lumea întreagă, fiind menit suferinței.
- Sînt departe de tot ce este omenesc, stingher și izgonit din societatea oamenilor.
- Nu am îmbrăcăminte cu care să mă acopăr.
- Sînt lipsit de apărare, fără mijloace de a mă împotrivi violenței oamenilor sau fiarelor.
- Nu am nici un suflet cu care să pot vorbi și care să mă mîngîie.

BINE

- Sînt totuși în viață, nu m-am înecat, după cum s-a întîmplat cu tovarășii mei de pe corabie.
- Am fost ales dintre toți spre a fi mîntuit. Iar cel prin care s-a înfăptuit minunea mă poate salva și din greutățile de față.
- Nu sînt flămînd și nici sortit să pier într-un loc pustiu, lipsit de toate cele de trebuință.
- Mă găsesc într-o climă caldă, în care chiar dacă aveam haine, cu greu le-aș fi purtat.
- Mă găsesc pe o insulă, unde n-am zărit fiare sălbatice care să-mi facă vreun rău, după cum am văzut pe coastele Africii. Ce m-aș fi făcut dacă aș fi naufragiat acolo?

- Dumnezeu mi-a trimis ca prin minune corabia aproape de țărm, astfel încît să mă îndestulez cu de toate, și mi-a dat uneltele să-mi procur cele necesare atît timp cît voi trăi.

Fără îndoială, această izbitoare mărturie a celei mai amărite existențe din lume avea în sine ceva negativ și, totodată, ceva pozitiv. Pentru aspectul din urmă, trebuia totuși să fiu recunoscător. Astfel, viața mea rămîne o pildă pentru toate celelalte vieți greu încercate. Totdeauna putem găsi prilej de îmbărbătare, dacă izbutim, printr-o judecată dreaptă, să socotim binele și răul și să alegem calea binelui.

Din clipa în care am înțeles aceasta, m-am liniștit și am renunțat de a mai sta la pîndă pe țărm pentru a zări vreo corabie în larg. Începeam să mă obișnuiesc cu noul meu fel de viață și căutam să mi-l fac cît mai plăcut.

Mi-am descris locuința: un cort așezat la adăpostul stîncilor, avînd o curte înconjurată cu un gard puternic, alcătuit din pari și frînghii. Aș putea numi fortificație împrejmuirea locuinței, căci ridicasem de-a lungul ei un val de brazde, gros de două picioare la bază.

Mai apoi, cam la un an și jumătate, am întărit împrejmuirea locuinței, așezînd deasupra ei niște grinzi în formă conică și sprijinindu-se de stîncă. Alcătuiam un fel de acoperiș, pe care am pus crengi de copaci și tot ce am găsit pentru a-l feri de ploile abundente în anumite perioade ale anului. Am mai povestit cum mi-am cărat avutul în această ogradă și în peștera făcută în desul cortului. Toate acestea se aflau la început claie peste grămadă, ocupînd tot locul. Nu aveam nici unde să mă învîrtesc. M-am

gîndit să lărgesc peștera, săpînd mai adînc în dealul care era format dintr-o piatră nisipoasă, ușor de săpat. Cînd am fost sigur că nu am a mă teme de fiare, am adîncit peștera spre dreapta, mai departe și, întoreîndu-mă din nou la dreapta, am tăiat o trecere în stîncă pînă ce am făcut o ieșire ce dădea afară din ogradă sau din fortăreața mea. Astfel am obținut o ieșire secundară din cort și peșteră și loc suficient ca să-mi păstrez întregul avut. M-am apucat apoi să-mi întocmesc tot felul de obiecte de care aveam mare nevoie. În primul rînd, o masă și un scaun, fără de care nu puteam să mă bucur de puținele bunuri ce le aveam. Nu puteam să scriu, nici să mănînc sau să lucrez cu plăcere și de aceea m-am apucat de lucru.

Trebuie să mărturisesc că, după cum rațiunea stă la baza matematicelor, tot astfel, cumpănind și chibzuind totul cum se cuvine, oricare om poate ajunge cu timpul meșter bun în oricare meserie. Nu puseseam în viața mea mîna pe o sculă. Am constatat însă că puteam, cu muncă și sîrguință, să-mi fac orice lucru de trebuință, mai ales dacă aveam unelte.

Mi-am întocmit multe lucruri, unele fără scule, altele doar cu tesla și cu barda, lucruri care nu fuseseră făcute poate niciodată cu atîta trudă așa cum le făceam cu atunci. Cînd aveam nevoie de o seîndură, de pildă, trebuia să tai un copac, să-l cioplesc cu barda pînă ajungea la grosimea cerută și să-l netezesc apoi cu tesla. E adevărat că în felul acesta nu făceam decît o singură seîndură diutr-un întreg copac. Nu exista însă altă soluție. Munca și timpul meu nu aveau preț. Le întrebuițam cum se putea mai bine.

Am făcut la început o masă și un scaun din bucățele de seînduri aduse pe plută de pe corabie. Dar cînd am reușit să fac și alte scînduri, după cum am arătat,

am întocmit mai multe polițe groase și largi de-a lungul pereților peșterii. Pe polițe mi-am așezat sculele, cuiele și fiarele, astfel ca să le pot găsi ușor la nevoie. Am bătut piroane în pereții stîncii, atîrnînd de ele puștile și tot ce se putea atîrna. Cine mi-ar fi văzut peștera ar li spus că este o magazie în care se găsesc de toate, îmi făcea nespusă plăcere să-mi privesc avutul, frumos orînduit, și mai ales proviziile de toate felurile și în cantități atît de mari.

Cînd am terminat toate acestea, am început să-mi scriu jurnalul (sau însemnările zilnice), relatînd zilnic tot ceea ce făceam și ceea ce mi se întîmpla. În primele zile, fusesem prea grăbit și ocupat, iar sufletul mi-era destrămat și tulburat.

Jurnalul ar fi ieșit plin de amărăciune și foarte sumbru. Trebuia, de pildă, să mă exprim astfel:

„30 septembrie. După ce am ajuns la mal și ani scăpat de la înec, în loc să-i mulțumesc lui Dumnezeu pentru mîntuirea mea, am vărsat toată apa sărată care îmi umpluse stomacul și, după ce mi-am venit în fire, am început să alerg de-a lungul țărmlui, frîngîndu-mi mîinile, smulgîndu-mi părul din cap și lovindu-mi fața, urlînd și plîngînd că sînt un om pierdut. Obosit și frînt, am fost nevoit să mă odihnesc. N-am îndrăznit însă să adorm de teamă să nu fiu sfîșiat de fiare. Cîteva zile mai tîrziu, după ce fusesem pe corabie și luasem de acolo tot ce se putea lua, nu m-am putut stăpîni să nu mă urc în vîrfurile unui deal și, privind de acolo în larg, să nădăjduiesc că voi zări într-o bună zi o corabie. Mi s-a părut chiar că văd în zare niște pînze. M-am mulțumit cu această fărîmă de nădejde, privind cu încordare pînă ce mi s-au împăienjenit ochii. M-am așezat atunci jos,

plîngînd ca un copil și mărimdu-mi amărăciunea prin această nesăbuită purtare.

Am trecut și peste aceasta și m-am așezat cu tot avutul în locuința pe care mi-o înjghebasem. Mi-am întocmit o masă și un scaun și am orînduit totul în jurul meu cît se putea mai plăcut. Am început să-mi scriu jurnalul. Vi-l dau aici în copie (cu toate că veți citi în el și tot ce ați aflat pînă acum). I-am scris atît timp cît am avut cerneală, iar cînd s-a terminat am fost nevoit să-l întrerup.”

Capitolul V

ÎNCEP SĂ-MI SCRIU ÎNSEMNĂRILE ZILNICE SAU „JURNALUL”. DIFERITE PLANURI PENTRU A-MI FĂURI UNELTE. ÎNCEP CONSTRUIREA UNEI CASE. DESCOPĂR GRÎNE. CUTREMUR ȘI FURTUNĂ.

30 septembrie 1659. Eu, sărmanul Robinson Crusoe, naufragiind în timpul unei furtuni îngrozitoare în preajma unei coaste care se zărea în apropiere, am fost adus pe țărmul acestei insule blestемate și pustii, pe care am numit-o Insula Deznădejdiei, căci toți tovarășii mei s-au înecat, iar eu însumi nu am fost departe de moarte.

Am petrecut restul acestei zile amărîndu-mă din pricina tristei mele sorți. Nu aveam hrană, adăpost, îmbrăcăminte, arme. Mă vedeam sfișiat de fiare, ucis de sălbatici sau pierind de foame. Cînd s-a lăsat noaptea, m-am urcat într-un copac - de teama fiarelor - și am adormit adînc, cu toate că a plouat noaptea întregă.

1 octombrie. În dimineața acestei zile am văzut cu uimire că fluxul despotmolise corabia și valurile o tîrseră aproape de insulă. Se oprise aici pe nisip. Îmbărbătat că nu este nimicită, după cum mă așteptam, am căutat să ajung la ea și să găsesc ceva hrană și lucruri necesare pentru a trăi. M-a amărît din nou soarta tovarășilor mei. Dacă rămîneam cu toții pe bord, puteam salva corabia sau cel puțin nu

s-ar fi înecat nici unul. Dacă scăpăm cu viață, puteam construi cu toții o barcă din resturile corăbiei, care să ne fi dus în altă parte. A lumii. Aceste gânduri triste m-au copleșit întreaga zi. Văzînd, în sfîrșit, corabia aproape scoasă pe uscat, m-am îndreptat înspre ea și am ajuns înot pînă la locul unde se afla. A plouat toată ziua, dar fără vînt.

De la *1 octombrie* la *24 octombrie*. Am făcut mai multe expediții pînă la corabie, din care am cărat o sumedenie de lucruri cu ajutorul plutelor. Plouă aproape zilnic, cu întreruperi de vreme frumoasă. Se pare că este sezonul ploilor.

20 octombrie. Am răsturnat pluta cai toate lucrurile de pe ea. Apa nefiind adîncă și nici obiectele grele, le-am regăsit în parte la reflux.

25 octombrie. A plouat toată noaptea și toată ziua. Vîntul a bătut într-Una mai puternic ca pînă acum. Corabia a fost nimicită de valuri. Nu se mai vede decît epava ei, atunci cînd scad apele. Mi-am petrecut ziua punînd la adăpost avutul, ca să nu-l strice ploile.

26 octombrie. Am umblat toată ziua pe țărîm pentru a găsi loc potrivit unde să-mi așez locuința. Eram zorit să mă știu la adăpost de atacurile nocturne ale fiarelor și ale oamenilor. Spre seară m-am hotărît asupra unui loc, la poalele unei stînci. Am tras o jumătate de cerc, menit să-îmi împrejmuiesc sălașul, pe care voiam să-l întăresc cu un gard sau întăritură, făcută din două rînduri de pari și frînghii și dintr-un val de brazde. De la 26 la 30 ale lunii am muncit din greu, cărînd toată averea în noua mea locuință, cu toate că adesea ploua cu găleata.

31 octombrie. Dimineața am ieșit pe insulă cu pușca la umăr să caut vînat și să iscodesc împrejurimile.

Am împușcat o capră și iedul ei m-a urmat. Mai târziu a trebuit să-l împușc pentru că nu voia să mănînce.

1 noiembrie. Mi-am așezat cortul la poalele stîncii și m-am culcat prima noapte în el. Cortul e mare, cu pari înăuntru, așa că mi-am putut agăța hamacul.

2 noiembrie. Am îngrămădit în chip de zid, împrejurul cortului, toate lăzile, scîndurile și grinzile din care erau făcute plutele.

3 noiembrie. Am ieșit cu pușca și am vînat două păsări ce semănau cu niște rațe și aveau carnea foarte gustoasă. După-amiază m-am apucat să lucrez la întocmirea unei mese.

4 noiembrie. Azi-dimineață m-am hotărît să-mi împart timpul în orc de lucru, de. Vînat, de dormit și de distracții. În fiecare dimineață ies cu pușca două sau trei ore cînd nu plouă. Lucrez pînă la ora 11. Apoi prînzul. De la 12 la 2 stau culcat, căci este foarte cald. Pe urmă lucrez pînă seara. Am muncit două zile la înjghebatul mesei, căci sînt încă un meșter destul de prost, deși vremea și nevoia m-au făcut să mă pricep cum să lucrez, așa cum ar face din oricine.

5 noiembrie. Am ieșit cu pușca și dinele. Am împușcat o pisică sălbatică. Blana e foarte moale, dar carnea nu-i bună de nimic. Am jupuit mereu toate animalele pe care le împușcam și le-am păstrat pieile. Întorcîndu-mă de-a lungul țărmlui, am zărit o puzderie de păsări de mare. Soi necunoscut. Am fost surprins și aproape speriat de niște foci, care în timp ce le priveam s-au aruncat în mare și mi-au scăpat.

6 noiembrie. După plimbarea de dimineață, am lucrat la masă și am terminat-o. Nu a ieșit atît de bine pe cît mă așteptam. Am învățat însă curînd s-o fac mai bună.

7 noiembrie. S-a înseninat. Zilele de 7, 8, 9, 10 și o parte din 12 (pentru că 11 a fost duminică) le-am folosit toate pentru întocmirea scaunului. Cu multă truclă, am reușit să-i dau o formă acceptabilă, fără să-mi placă însă. L-am desfăcut de cîteva ori în timp ce-l lucram. Observație. Curînd am pierdut socoteala duminicilor, căci am uitat să le însemn cu o creștătură anumită.

13 noiembrie. A plouat. S-a răcorit iar pămîntul e reavăn. Ploaia a fost întovărășită de tunete și trăsnete, ce m-au speriat. Mi-era teamă pentru praful de pușcă, îndată ce furtuna a trecut, m-am hotărît să-l împart în pachete cît de mici pentru a-l feri de primejdie.

14-15-16 noiembrie. Am lucrat tot timpul la cutii și lădițe. În fiecare vreau să pun un pfund sau cel mul: două de praful de pușcă. Le-am umplut și le-am ascuns în locuri sigure, cît mai departe unul de altul. Într-una din zile am împușcat o pasăre mare, ce avea carnea foarte gustoasă. Nu știu ce fel de pasăre era.

17 noiembrie. Am început să sap în dosul cortului pentru a lărgi dependențele. Observație. Am neapărată nevoie de un tîrnăcop, o lopată și o roabă. Mi-am întrerupt lucrul gîndindu-mă cu ce să le înlocuiesc sau cum să mi le fac. În loc de tîrnăcop, am găsit drugii de fier care mi-au servit destul de bine, deși sînt cam grei. Nu știu ce să fac de o lopată sau de hîrleț, deoarece am cea mai mare trebuință.

18 noiembrie. A doua zi, umblînd prin pădure, am dat de copacul numit în Brazilia „copacul de fier” din pricina tăriei lemnului sau, poate, de un copac asemănător aceluia. După multă caznă și după ce mi-am stricat aproape toporul, am reușit să tai o bucată și să o duc acasă tot cu atîta caznă, deoarece era foarte grea. Am pierdut mult timp cu întocmirea

lopeții, căci lemnul era neobișnuit de tare și nu aveam scule să-l lucrez. În sfârșit am izbutit a-i da o formă care semăna oarecum a lopată, cu coadă la fel cu ale noastre din Anglia. Neavînd vîrf de fier, nu putea să țină prea mult, dar, așa cum era, mi-a prins bine. Cred că niciodată nu s-a făcut o lopată de o asemenea formă și cu atîta trudă.

Îmi mai lipsește acum o roabă sau un coș. Coș nu pot face din lipsă de nuiele. Cred că aș putea să fac o roabă, în afară de roată, de. Care n-am habar cum să ar putea întocmi. Nu am nici fier la îndemînă pentru osie. Astfel că am renunțat, dar mi-am făcut un samar pentru cărat pămîntul, ca cele pe care le folosesc salahorii la noi. Acesta a fost atît de greu de făcut, dar totuși, pentru toate acestea, precum și pentru încercarea de a construi roata, mi-au trebuit patru zile. Între timp am ieșit la plimbare cu pușca și foarte rar s-a întîmplat să nu aduc acasă ceva vînat.

23 noiembrie. Am reluat lucrul după ce am terminat de făcut sculele și muncesc zilnic din răsputeri. Am lucrat optsprezece zile la adîncirea și lărgirea peșterii, pentru a-mi adăposti averea.

Observație. Am dobândit un spațiu destul de mare, ca să-mi poată servi drept magazie, bucătărie, sufragerie și pivniță. Pentru locuință am cortul. În timpul ploilor, cînd toarnă cu găleata zile întregi, nu mă puteam feri de umezeală. De aceea am acoperii tot interiorul ogrăzii cu prăjini lungi, proptite în stîncă. Am așezat deasupra ramuri și frunze mari. Totul formează un acoperiș ca de stuf.

10 decembrie. Cînd să cred și eu că mi-am terminat peștera, m-am trezit că se surpă o mare cantitate de pămînt din tavan. (Făcusem deschiderea prea mare.) Așa de mult pămînt a căzut, încît m-a speriat, și cu

drept cuvânt, căci dacă venea peste mine nu mai aveam nevoie de gropari. După această nenorocire, a trebuit să muncesc din nou și să car tot pământul căzut. Apoi am proptit tavanul, ca să nu mai pățesc altă dată la fel.

11 decembrie. Am început lucrările de sprijinire. A înfipt doi stâlpi în picioare și i-am împănăat, deasupra lîngă tavan, cu două scînduri groase. Într-o săptămîină era total proptit, stîlpii fiind așezați pe două rînduri. Mi-au folosit mai tîrziu să despart spațiul în încăperile de care aveau nevoie.

17 decembrie. Din această zi și pînă la 20 ale lunii am așezat polițe, am bătut piroane în stâlpi, ca să pot atârna cîte ceva, și am început, în fine, să văd oarecare orînduială.

20 decembrie. Am cărat totul în peșteră. Îmi mobilez casa. Am așezat cîteva scînduri în chip de bufet în care să-mi rînduiesc merindele. Încep să simt lipsa de scînduri. Mi-am alcătuit încă o masă.

24 decembrie. Toată noaptea și toată ziua a plouat. N-am ieșit....

25 decembrie. A plouat toată ziua.

26 decembrie. Senin. Pămîntul mai rece și mai plăcut ca înainte.

27 decembrie. Am împușcat o capra și am rănit o alta. Pe aceasta din urmă am prins-o și am adus-o acasă, i-am legat și i-am prins în scîndurile piciorul rupt. Observație. Am îngrijit atît de bine capra, încît s-a însănătoșit și piciorul e zdravăn ca mai înainte. S-a domesticit. Paște iarbă în fața ușii mele și nu vrea să mă părăsească. Mi-a venit pentru prima dată gîndul să domesticesc animale, ca să le am ca hrană cînd voi termina gloanțele și praful de pușcă.

28-29-30 decembrie. Căldură mare și nici o adiere, așa că nu am ieșit decît pe înserat la vînat. Tot timpul am orînduit prin casă.

1 ianuarie 1660. Foarte cald. Am ieșit la vînat doar în zori și seara foarte tîrziu. Restul zilei am stat liniștit acasă. Aseară, ducîndu-mă în valea din mijlocul insulei, am găsit-o plină de capre. Nu m-am putut apropia, căci erau foarte sperioase. M-am hotărît totuși să-mi aduc cîinele și să încerc să le prind.

2 ianuarie. Am ieșit cu cîinele. L-am asmuțit asupra caprelor. Am greșit însă socoteala, căci s-au îndreptat toate asupra lui. Știa prea bine ce-l paște, ca să se mai apropie de ele.

3 ianuarie. Am început împrejmuirea locuinței, pe care vreau s-o fac foarte rezistentă, căci mă tem încă de vreun atac dușman.

Observație. Am mai descris această împrejmuire și nu mă voi repeta de ajuns să observ că am muncit la ea de la 2 ianuarie și pînă la 14 aprilie. Zidul are o lungime de vreo 24 yarzi, fiind așezat în semicerc cu capetele proptite în stîncă, la 8 yarzi depărtare unul de celălalt. Intrarea în peșteră se află cam pe la mijloc.

În tot acest timp, ploaia mi-a îngreunat mult lucrul, căzînd zile întregi și uneori săptămîni în șir. Nu mă simțeam în siguranță pînă ce zidul nu era terminat. A trebuit să muncesc din greu, eărînd parii din pădure și bătîndu-i în pămînt, căci erau mult mai înalți decît trebuia. Gînd totul a fost gata, iar valul de brazde ridicat de-a lungul zidului, m-am convins că oricine ar venii dinspre mare nu și-ar putea închipui că există aici un sălaș omenesc. Mai tîrziu, într-o însemnată ocazie, m-am convins cît de înțelept am fost cînd l-am făcut.

Între timp m-am dus La vînătoare cînd îmi îngăduia ploaia. Am descoperit multe lucruri în aceste plimbări. Astfel, o dată, am găsit niște porumbei sălbatici. Nu-și făceau cuiburile în copaci ca ceilalți, ci în scobiturile stîncilor. Am luat cîtiva pui, cu gîndul să-i domesticesc. Cînd au crescut însă, au plecat. Pesemne că nu aveam hrană potrivită pentru ei. Găseam adesea cuiburi din care luam pui, căci erau foarte gustoși.

Pe cînd îmi aranjam casa, mi-am dat seama că-mi lipsesc încă multe lucruri. Unele din acestea nu am fost niciodată în stare să mi le fac. Așa s-a întîmplat, de pildă, cu butoiul. Aveam vreo două mai vechi drept model. Am încercat de mai multe ori, însă în zadar. Niciodată nu am reușit să așez astfel fundul și să îmbin doagele, încît să nu treacă apa, așa că pînă la urmă am renunțat.

Mai duceam lipsă mare de luminări. Trebuia să mă culc îndată ce se înnopta, adică pe la șapte seara. Îmi aminteam atunci cu jînd de bucata aceea de ceară de albine pe care o avusesem în expediția de pe coastele Africii. După multă străduință, mi-am făcut o lampă dintr-un vas de lut, pe care l-am ars la soare și în care am turnat seul topit de la caprele pe care le-am mîncat. Fitulul l-am fabricat din fire de cînopă scoase din funii și răsucite. Lampa dădea o lumină nu prea limpede, însă tot atît de tare ca o luminare de ceară.

În toiul îndeletnicirilor mele s-a întîmplat să scotocesc printre lucruri și să dau de un săculeț în care au fost ținute, după cum am mai spus, grăunțe pentru hrana orătăniilor cînd venise corabia de la Lisabona. Toi ce rămăsese pe fundul sacului fusese mîncat de șoareci. Nu mai era decît praf și pleavă. Avînd nevoie de sac (cred că voiam să pun în el niște

praf de pușcă sau altceva), l-am scuturat bine într-un colț al ogrăzii, cam pe lângă stîncă. Aceasta s-a întîmplat cu puțin înainte de venirea ploilor. După o lună am observat niște fire verzi care răsăreau din pămînt. Credeam că este vreo plantă necunoscută. Mare mi-a fost mirarea cînd am văzut mai tîrziu vreo zece sau douăsprezece spice de orz. Nu era altceva decît orzul cel mai obișnuit, la fel cu cel european.

Nu pot descrie uimirea mea. Pînă atunci nu judecasem lucrurile și întîmplările din perspectiva religioasă. Tot ce mi se întîmplase, îmi apăruse pînă atunci a fi din voia întîmplării sau datorită bunului plac al lui Dumnezeu. Niciodată însă nu mă întrebam în privința scopurilor lui Dumnezeu, ceea ce urmărește el cîrmuind întîmplările lumii, rostul orînduiei lui. După ce am văzut răsărind orzul într-o climă nepotrivită, și neștiind cum de a ajuns acolo, am avut un simțămînt ciudat și am început să cred că Dumnezeu îl făcuse să crească printr-o minune, fără a fi fost semănat. Credeam că totul fusese astfel orînduit, încît să am eu ce mîncă în acest loc pustiu și nenorocit.

Mișcat și neliniștit, mi s-au umplut ochii de lacrimi. Am mulțumit lui Dumnezeu că făcuse această minune pentru mine. Și mai straniu mi s-a părut văzînd, ceva mai departe, tot pe lângă stîncă, o mînă de fire de orez. Pe acestea le cunoșteam, căci creșteau și pe coastele Africii.

Eram sigur că totul este o binecuvîntare cerească și că, în afară de ceea ce răsărise aici - pentru mine - trebuia să fi răsărit și în alte părți ale insulei. Am cutreierat, așadar, toate locurile am căutat sub toate stîncile și prin toate colțurile, dar n-am găsit nimic.

Într-un târziu mi-am amintit ca scuturasem în acel loc săculețul cu grăunțe și totul mi s-a luminat. Trebuie să mărturisesc că, o dată cu aceasta, a scăzut și recunoștința mea plină de evlavie față de Dumnezeu, cu toate că se cădea a-i mulțumi pentru acest fapt neobișnuit, la fel ca și pentru o minune. Era, într-adevăr, ceva minunat ca între niște grăunțe roase de șoareci să se mai găsească semințe bune, care să dea ca prin minune de un loc potrivit, adăpostit tocmai de stîncă aceea, unde au putut răsări îndată. Căzute în altă parte, ar fi fost arse de soare și s-ar fi părăduit.

Am strîns cu mare băgare de seamă fiecare spic la timpul lui, căci orzul s-a copt pe la sfîrșitul lui iunie.

Eram hotărît să-mi semăn mica recoltă, nădăjduind să ajung la o cantitate suficientă pentru a mă aproviziona cu pîine. Numai peste patru ani am reușit să am o recoltă destul de mare, ca să pot mîncea din ea. În primul an am pierdut aproape tot, căci nu știam cînd trebuie semănat și n-a răsărit nimic.

În afară de orz, mai căpătaseam și vreo treizeci de fire de orez, le-am strîns cu mare grijă, căci era hrană bună. La început îmi foloseau grăunțele la gătit, dar mai târziu am reușit să coc pîine. Mă întorc însă la jurnal, la însemnările mele zilnice.

Am muncit din greu aceste trei sau patru luni, ca să termin cu împlinirea. La *14 aprilie* am închis-o, urmînd ca de la această dată să nu mai intru decît pe deasupra, cu ajutorul scării.

16 aprilie. Am făcut scara. M-am urcat pe zid și am tras-o după mine, dîndu-i drumul înăuntru. Acum eram închis cu totul. Aveam loc berechet în ogradă. Nimeni nu putea intra dinafară, fără a se cățăra mai întîi pe zid. Chiar a doua zi, după ce am terminat

împrejmuirea, era cît pe aci să cadă peste mine tot ceea ce făcu sem și să fiu ucs. Iată ce s-a întîmplat:

Pe cînd lucram în dosul cortului, chiar la intrarea peșterii, am fost surprins de ceva într-adevăr neobișnuit. Deodată pămîntul a început să cadă din tavan așa cum se mai întîmplase o dată, dar acum cădea și din marginea rîpei de deasupra mea. Cei doi stîlpi de susținere din mijlocul peșterii trosneau și scîrțiau în chip îngrozitor. M-am speriat. Nu știam de unde vine nenorocirea. Credeam că iar se prăbușește peștera. Ca să nu fiu îngropat de viu, am dat fuga spre scară. Nici aici nu mă simțeam în siguranță și am sărit peste zid. Mi-era frica să nu fiu lovit de pietrele ce s-ar fi desprins din stîncă. Îndată ce am pus piciorul pe pămînt, mi-am dat seama ce se întîmpla. Un cutremur îngrozitor zguduia insula. De trei ori s-a cutremurat în opt minute, și atît de tare, încît s-ar fi prăbușit și cea mai solida clădire. O cogeamite bucată s-a desprins din stîncă, la vreo jumătate milă departe de mine, și a căzut în mare cu zgomot asurzitor, cum n-am mai auzi niciodată. Am văzut cum s-au ridicat valuri uriașe și mi-am dat seama că fundurile mării au fost și mai încercate decît pămîntul insulei.

Eram atît de uluit, pentru că nu mai simțisem nici odată ceva asemănător. Am rămas amețit și mai mult mort de spaimă. Zguduirile pămîntului mi-au pricinuit o greață ca la răul de mare. Zgomotul produs prin prăbușirea stîncii m-a dezmeticit, dar m-a și înspăimîntat. Mă așteptam în fiecare clipă să. Vină totul peste cort, îngropîndu-mi avutul. Acest gînd m-a copleșit. După a treia zguduitură, pămîntul s-a mai liniștit, iar eu am început să-mi vin în fire. Nu aveam însă curajul să trec peste zid. Mi-era frică să nu fiu prins sub dărîmăturî, așa că am rămas

ghemuit în locul unde mă aflam, abătut și nemîngîiat, neștiind ce să fac. În tot acest timp nu am avut nici măcar o umbră de evlavie. Nu spuneam decît obișnuitul: „Doamne, fie-ți milă de mine!” Cînd totul a trecut, am și uitat de asta.

În timp ce ședeam ghemuit, văzduhul s-a încărcat cu nori grei, de parcă ar fi stat să plouă. Peste puțin s-a ridicat și vîntul, întețindu-se într-una, pînă cînd, în vreo jumătate de oră, s-a dezlănțuit într-un adevărat uragan. Marea s-a acoperit într-o clipă de spumă valurile se spărgeau furioase de țărniș copacii erau scoși din rădăcini furtuna bîntuia înfricoșătoare.

A durat trei ore apoi a început să se potolească. Peste alte două ore, totul se liniștise și ploaia a început să curgă în ropote. Stăteam ghemuit la pămînt, îngrozit și pierdut. Într-un tîrziu, mi-a trecut prin minte că atît furtuna cît și ploaia nu fuseseră decît urmările cutremurului și că acesta trecuse. Puteam deci să intru înapoi în peșteră. Aceste gînduri m-au îmbărbătat, iar ploaia m-a convins. Am intrat în ogradă și m-am așezat în cort. Ploua însă așa de tare, încît cortul amenința să cadă. Am fost nevoit să mă retrag în peșteră, unde nu mă simțeam la largul meu, căci mă temeam încă să nu se prăbușească.

Ploaia torențială m-a silit să sap un șanț mare prin noua mea fortificație, pentru a da scurgere apelor ce puteau inunda peștera. După ce am stat cîtva timp și zguduirile nu s-au mai repetat, m-am liniștit. Pentru a raă întări, am luat din cămară un pahar cu rom, de care simțeam mare nevoie. Îl întrebuițam cu nespusă economie, căci mi-era teamă să nu se sfîrșească. Știam că nu mai am de unde să-mi procur altul.

A plouat toată noaptea și o bună parte din ziua următoare. N-am ieșit. Liniștindu-mă, am început să mă gîndesc că dacă această insulă este supusă cutremurelor, nu mai puteam rămîne în peșteră, ci trebuia să-mi ridic o colibă undeva la un loc deschis, pe care s-o împrejmuiesc și acolo, ca să fiu la adăpost de fiare și de oameni. Dacă rămîneam unde eram, mai devreme sau mai tîrziu, riscam să fiu îngropat d viu.

M-am hotărît apoi să-mi mut cortul de sub peretele stîncii, pentru ca nu cumva, la o nouă zguduitură, să cadă peste mine. Am petrecut zilele de 19 și 20 aprilie chibzuind unde și cum să-mi mut locuința.

Teama de a fi îngropat de viu nu mă lăsase să dorm liniștit, iar frica de a dormi în afara întăriturilor mi-era la fel de mare. Îmi venea greu să mă gîndesc la mutat cînd priveam în jurul meu și îmi vedeam gospodăria atît de bine orînduită, adăpostită și atît de plăcută ochilor.

Îmi dădeam seama că îmi va trebui mult timp pînă să fie gata noua locuință și că pînă atunci trebuia să rămîn unde eram. Voiam să încep cît mai curînd construcția unei noi împrejmuiri din pari și parîme, cum făcusem înainte. În mijlocul ei aș fi ridicat un cort. Deocamdată m-am decis să rămîn pe loc, așteptînd ca totul să fie gata. Aceasta se întîmpla la 21 ale lunii.

22 aprilie. A doua zi de dimineață am început să cumpănesc oum să-mi aduc la îndeplinire planul. Duceam însă mare lipsă de unelte. Aveam trei topoare și o mulțime de securi (marfă luată în corabie pentru negoțul cu indienii). Din cauză că cioplisem buturugi multe și noduroase, securile erau mai toate știrbite și tocite. Aveam și o tocilă, dar nu puteam, în același timp, s-o învîrtesc și să-mi ascut sculele. Problema

era tot atît de complicată ca și măsurile pe care trebuie să le ia un om de stat sau un judecător cînd are a hotărî asupra vieții sau morții unui om. În sfîrșit am legat o roată cu o frînghie și am așezat-o astfel, încît s-o învîrtesc cu piciorul, miinile rămînîndu-mi libere.

Observație. Nu văzusem niciodată ceva asemănător în Anglia sau cel puțin nu luasem seama cum fusese făcut și abia mai tîrziu am observat că este un lucru foarte obișnuit, în afară de asta, piatra mea era foarte mare și grea, așa că mi-a trebuit o săptămînă întreagă ca să desăvîrșesc mașina.

28-29 aprilie. Nu am făcut altceva decît sămi ascut sculele cu tocila care a mers foarte bine.

30 aprilie. Am băgat de seamă că provizia mea de pîine se duce cam repede și mi-am redus porția zilnică la un singur pesmet. Constatarea m-a amărît.

Capitolul VI

EPAVA CORĂBIEI ADUSA MAI APROAPE DE COASTĂ. NOI CANTITĂȚI DE PROVIZII. O BROASCA ȚESTOASĂ. BOLNAV DE FRIGURI. VISUL CEL ÎNFRICOȘĂTOR ȘI SERIOASA-MI CHIBZUINȚĂ. SFÎNTA SCRIPTURĂ GĂSITĂ ÎN LADA UNUI MARINAR.

1 mai 1660. În zori, privind spre mare tocmai cînd era refluxul, am zărit pe mal un fel de butoi. Cînd m-am apropiat, am găsit un butoiaș și două bucăți din corabia înecată, aruncate la mal de uragan.

Mi s-a părut apoi că evapa iese ceva mai mult ca de obicei deasupra apei. Cercetînd butoiașul, am găsit că e plin cu praf de pușcă. Pătrunsese însă apa și-l întărise ca piatra. L-am rostogolit deocamdată ceva mai departe și apoi m-am îndreptat spre epavă, mergînd pe nisipuri.

Ajungînd acolo, am băgat de scamă că epava fusese urnită din loc. Prora, îngropată înainte în nisip, se înălța acum cam de vreo cinci picioare, iar pupa era ruptă în bucăți și desfăcută de rest, fiind azvîrlită departe. Nisipul se îngrămădise atît de mult în jurul epavei, încît acoperise și ochiul de mare pe care mai înainte trebuia să-l trec înot. Acum puteam lesne ajunge la corabie în timpul refluxului, mergînd pe uscat. Uimit la început, mi-am dat apoi seama că totul fusese pricinuit de cutremur. Epava fusese

zdrobită de violența lui, iar valurile aruncau zilnic la mal cîts ceva din rămășițele ei.

Această întâmplare m-a făcut să uit de mutat. Nu mă mai gîndeam decît la mijlocul prin oare să ajung înăuntrul corăbiei. Am constatat că era toată plină ou nisip și că nu puteam face deocamdată nimic. Cum mă învățasem însă să nu mă las niciodată învins, m-am hotărît să desfac din corabie, pe cît voi putea, bucată cu bucată, în credința că orice aș fi luat din aceste rămășițe îmi putea fi de folos.

3 mai. Am început să lucrez cu ferăstrăul. Am tăiat o grindă care susținea partea de sus a dunetei. După aceea am început a da afară nisipul din partea unde era îngrămădit mai mult, dar, venind fluxul, am fost nevoit să las lucrul.

4 mai. M-am dus la pescuit. Nu am prins nici un pește bun de mîncat. Cînd era să plec, am prins în undița un mic delfin. Făcusem undița dintr-un fir lung de sfoară, luat din funii. Nu aveam însă cîrlige. Am prins totuși și așa destul pește ca să-mi ajungă pentru masă și pentru pus la uscat, căci mereu mă gîndeam la provizii.

5 mai. Am lucrat la epavă. Am mai tăiat o grindă, am luat trei din seîndurile de brad ale punții, pe care le-am legat împreună și le-am dat drumul să plutească, fiind sigur că fluxul le va duce la mal.

6 mai. Am lucrat la epavă. Am scos cîteva buloane și alte bucăți de fier. Am muncit din greu și m-am întors foarte ostenit. M-am gîndit să renunț.

7 mai. M-am dus din nou la epavă, fără gînd de a lucra, și am găsit-o ruptă de propria ei greutate, nefiind ținută de grinzile pe care le tăiasem. Mai multe bucăți din corabie păreau desprinse, iar

magazia era așa de căscată, încît se vedea bine înăuntru, dar era aproape plină de apă și nisip.

8 mai. Ducîndu-mă la corabie, am luat cu mine un drug de fier, ca să desfac puntea, care acum nu mai era acoperită de apă și nisip. Am ridicat două seînduri, pe care le-am adus o dată cu fluxul pe uscat. Am lăsat drugul pe epavă.

9 mai. M-am dus la epavă și am folosit bine drugul. Am găsit cîteva butoaie, pe care le-am scos din nisip. Nu am reușit însă să le deschid. Am dat și de un sul de plumb englezesc. Nu l-am putut urni, căci era prea greu.

10-11-12-13-14 mai. În fiecare zi am fost la corabie. Am scos multă cherestea, scînduri, grinzi și aproape două sute kilograme de fier.

15 mai. Azi am luat cu mine două securi, ca să încerc să tai o bucată din foaia de plumb, înfigînd întîi o secure și bătînd-o apoi cu cealaltă sulul de plumb fiind însă cam de un picior și jumătate acoperit de apă, mi-a fost cu neputință să-l lovesc bine pentru a-l tăia.

16 mai. Vîntul a suflat cu putere toată noaptea. Dimineața, epava era și mai avariata. Întîrzasem atît de mult în pădure, în căutarea porumbeilor, încît fluxul m-a împiedicat să mai ajung la ea.

17 mai. Am zărit cîteva bucăți de epavă, aruncate de valuri la o mare depărtare de mal, cam la două mile de mine. M-am hotărît să mă duc și să văd despre ce este vorba. Am găsit o bucată din prora. Era însă prea grea ca s-o ridic.

24 mai. Pînă azi am muncit în fiecare zi la epavă. Cu ajutorul drugului de fier, am desfăcut-o atît de mult, încît primul flux a scos la iveală cîteva butoaie și două lăzi de ale marinarilor. Vîntul sufla dinspre țarm,

ași că nu au ajuns la mal decît niște seînduri și un butoi cu șuncă de Brazilia - stricată de apa sărată și nisip.

Am continuat zilnic lucrul pînă la *15 iunie*, afară de timpul cînd mă duceam la vînat. În răstimpul acesta plecam după hrană cînd venea fluxul și mă întorceam la reflux. Am strîns astfel cherestea și fierărie destulă pentru a construi o barcă. Păcat că nu știam cum s-o fac. De asemenea am reușit să scot în mai multe zile vreo cincizeci de kilograme din sulul de plumb, tăindu-l în bucăți.

16 iunie. Coborînd spre mare, am găsit o broască testoasă. Era prima pe care o vedeam pe insulă. Dacă s-ar fi întîmplat însă să debarc în alt colț, aș fi găsit sute în fiecare zi. Am constatat asta mai tîrziu. Poate că aș fi plătit însă foarte scump pentru ele.

17 iunie. Toată ziua am fost ocupat cu broasca testoasă, în care am găsit vreo șaizeci de ouă. Din carnea ei mi-am gătit ospățul cel mai gustos pe care l-am avut vreodată în viață. De cînd am naufragiat pe insula asta blestemată, nu mîncasem decît carne de capră și păsări sălbatice.

18 iunie. A plouat toată ziua și de aceea am stat în casă. Mi-e frig. Lucru curios, pentru că știam că nu poate fi frig la această latitudine.

19 iunie. Mă simt rău și tremur de parcă ar fi frig.

20 iunie. M-am zvîrcolit toată noaptea cu dureri de cap și friguri.

21 iunie. Foarte bolnav. Speriat de starea aceasta, căci sînt lipsit de orice ajutor. M-am rugat lui Dumnezeu pentru întîia oară după furtuna de la Hull. Nu prea știam ce spun, căci eram pe jumătate amețit.

22 iunie. Sînt ceva mai bine. Mi-e tare frică să nu mă îmbolnăvesc din nou.

23 iunie. Iar mi-e tare rău. Mă trec fiori, frigurile mă zgâlție tot, am violente dureri de cap.

24 iunie. Mă simt mai bine.

25 iunie. Acces foarte puternic. M-a ținut șapte ore. Mă lua cu frig, apoi cu cald, după care nădușam.

26 iunie. Puțin mai bine. Neavînd ce mînca, am dat să ies cu pușca la vînat, însă m-am simțit foarte slăbit. Am reușit totuși să împușc o capră, tîrînd-o cu greu acasă. Am fript o bucată de carne și am mîncat cu greu. Aș fi vrut să fac o supă, dar nu aveam oală.

27 iunie. Din nou un acces violent. Am zăcut toată ziua și n-am mîncat nimic. Din pricina slăbiciunii nu am putut nici să mă ridic, ca să mă duc după apă. M-am rugat din nou lui Dumnezeu. Cînd amețeam, strigam în neștire: „Doamne, nu mă lăsa! Doamne, fie-ți milă de mine!” Cred că nu am făcut nimic altceva timp de două sau trei ore. Frînt de oboseală, am adormit. M-am trezit noaptea tîrziu. Mă simțeam mai răcorit, dar tare slăbit și mi-era foarte sete. Pentru că nu aveam apă în casă, a trebuit să zac însetat și am adormit din nou. În somn am avut următorul vis:

Mi se părea că șed pe pămînt, în afara împrejmuirii mele, tot în locul unde stătusem și în timpul furtunii ce se dezlănțuise după cutremur. Deodată am văzut cum coboară dintr-un nor negru un om strălucitor, înconjurat de flăcări foarte luminoase, și se lasă pe pămînt. Strălucea atît de tare, încît cu greu l-am putut privi. Fața îi era înfricoșătoare și de nedescris. Cînd a pus jos piciorul, pămîntul s-a zguduit ca în timpul cutremurului. Văzduhul s-a aprins în vilvătăi. Nici nu a apucat bine să pună piciorul pe pămînt, și s-a îndreptat spre mine, cu o sulită lungă în mina, gata să mă ucidă. Cînd a ajuns la oarecare depărtare,

mi-a vorbit. Am auzit o voce răsunătoare și nu am înțeles decît următoarele cuvinte: „Ținînd seama că toate încercările nu te-au dus la pocăință, trebuie să te pregătești de moarte!” Rostind aceste cuvinte, omul a ridicat sulita să mă lovească.

Nimeni nu poate înțelege spaima ce m-a cuprins atunci în vis și impresia neștersă, rămasă mult timp după aceea.

28 iunie. Mă simt mai bine. Somnul m-a întărit. Accesul a trecut. M-am putut scula. Groaza visului mi-a rămas însă în suflet.

Mă gîndeam că poate îmi va reveni criza. Trebuia să profit de răgaz pentru a găsi hrană și băutură să le am le îndemînă, dacă voi cădea iarăși bolnav. Am umplut o damigeana mare cu apă și am pus-o pe masă lîngă pat. Pentru a face apa mai bună de băut, am turnat în ea și ceva rom. Apoi am fript pe jeratic o bucată de carne de capră. Am mîncat însă foarte puțin.

Eram slăbit. Nu puteam umbla mult. Pe de altă parte eram mîhnit și cu inima grea. Starea aceasta mă întrista și mi-cra teamă de întoarcerea crizei.

Seara am mîncat trei ouă de broască țestoasă, pe care le-am copt în cenușă.

După cină am încercat să mă plimb puțin. Eiam prea slăbit și pușca (fără de care nu ieșeam niciodată) îmi părea grea. Am făcut cîțiva pași și m-am așezat jos, privind spre marea care se întindea în fața-mi, liniștită și senină.

M-am ridicat îngîndurat și trist și m-am întors spre casă. Am trecut pe deasupra împrejmuirii mele și m-am pregătit de culcare. Nu aveam însă chefl să dorm. De aceea m-am așezat pe un scaun, aprinzînd lampa, căci se înnopta. Și centru că eram stăpînit de teama

unui nou acces de friguri, mi-am adus aminte că brazilienii întrebuintează întotdeauna tutunul ca leac împotriva frigurilor, într-o ladă aveam un balot cu frunze de tutun. Unele erau fermentate altele încă verzi.

M-a împins fără îndoială mîna cerului, căci în ladă am găsit tutunul și, pentru că tot acolo se găseau și cele cîteva cărți salvate de pe corabie, am luat și una din Sfintele Scripturi, de care am pomenit. Pînă atunci nu avusesem nici timp, nici poftă să le răsfoiesc.

Am luat, așadar, cartea și tutunul și le-am așezat pe masă.

Nu știam cum să întrebuintez tutunul. Am făcut cîteva încercări. Mai întii am luat o frunză și am mestecat-o între dinți. M-a amețit, căci tutunul era verde și tare, iar eu nu eram obișnuit cu el. Apoi am muiat o frunză în rom și am lăsat-o să stea vreo trei ore, hotărît să-l beau la culcare. În sfîrșit am mai ars altele pe cărbuni, aspirînd fumul lor înecăcios.

În clipele acelea m-a prins somnul, căci eram amețit de tutun. Am lăsat lampa aprinsă ca să am lumină la nevoie. Am băut anevoie romul, în care muiasem tutunul, fiind o băutură foarte tare și cu miros neplăcut, apoi m-am culcat.

Am simțit de îndată cum băutura mi se urcă la cap și am căzut într-un somn adînc, din care nu m-am deșteptat decît a doua zi pe la ora trei după-amiază. Cred însă că de fapt a fost a treia zi, căci am pierdut o zi din socoteală, după cum s-a dovedit peste cîteva ani. Dacă greșeala s-ar fi datorit trecerii spre nord și apoi

spre sud a ecuatorului⁴, prin trecerea sa repetată, ar fi trebuit să pierd mai multe zile. Totuși, ziua a rămas pierdută și niciodată nu am știut precis cum am trecut peste ea.

M-am trezit mai vesel și mai în puteri. Mi-era foame. Nu am mai avut friguri și cu încetul mi-am revenit. Era la 29 ale lunii.

La 30 m-am simțit bine și am ieșit cu pușca. Nu voiam să mă depărtez de casă. Am împușcat vreo două păsări de mare, care semănau cu găștele sălbatice. Le-am adus acasă, dar nu-mi făceau poftă, așa că am mâncat câteva ouă de broască țestoasă, foarte gustoase. Seara am băut din tutunul muiat în rom. A doua zi nu m-am simțit bine. Era 1 iulie. Am avut din nou friguri însă nu prea puternice.

2 iulie. Azi am folosit din nou tutunul, în toate trei felurile. L-am făcut foarte tare și am dublat cantitatea de băutură. M-am amețit.

3 iulie. Nu am mai avut friguri, dar numai peste câteva săptămîni m-am refăcut pe deplin.

După convalescență, am prins iarăși putere. Căutam acum să-mi înjgheb un trai cît mai orînduit.

De la 4 la 14 iulie am fost ocupat cu plimbările zilnice pe insulă. Mergeam cu pușca în mînă, cîte puțin în fiecare zi, și asta mai mult ca să mă întrezesc după boală. Este greu de închipuit în ce stare de slăbiciune ajunseseam. Felul nesăbuit în care folosiseam tutunul, care lecuise poate pentru prima

⁴ Autorul face aici o eroare. Trecerea ecuatorului nu are nici o influență asupra datei. Face o confuzie cu meridianul de 180° sau „linia de schimbare a datei“, unde vasele care trec spre vest sar peste o zi, iar cele care trec spre est, se întorc cu o zi înapoi.

dată frigurile, m-a tămăduit într-adevăr, însă m-a slăbit în așa măsură, încît multă vreme am avut convulsiuni nervoase. De aceea nu recomand nimănui acest leac.

Din această pățanie am dedus că nu trebuie să ies din casă în sezonul ploios și nici în timpul ploilor din sezonul secetos, ce erau întovărășite de furtuni și uragane. Le-am găsit mult mai primejdioase decît cele care cădeau în septembrie sau octombrie.

Capitolul VII

CERCETAREA INSULEI. TUTUN, STRUGURI, LĂMÎI ȘI TRESTIE DE ZAHĂR, TOATE SĂLBATICE, DAR NICI O URMĂ DE OM. PISICA SE ÎNTOARCE CU PUI. MĂ ÎNCHID ÎN CASĂ PENTRU ANOTIMPUL PLOIOS.

Mă găseam de aproape zece luni pe această insulă nefericită. Toate speranțele de scăpare îmi păreau acum foarte îndepărtate. Niciodată nu călcasem picior de om pe aici. După ce mi-am întocmit locuința, mi-a venit poftă să cunosc mai de aproape părțile insulei și să văd ce produse necunoscute aș mai putea găsi.

La 15 iulie am început să cercetez mai de aproape insula. Am pornit-o mai întâi în susul pîrăului la gurile căruia debarcasem plutele. După vreo două mile de umblet, am constatat că fluxul nu merge mai departe. Aici, apa era limpede, rece și bună de băut. Pîrăul secase în parte, căci era vreme de secetă. Ici și colo se mai vedeau cîteva ochiuri de apă, dar prea puține ca să poată curge în vale, spre mare.

Pe malurile pîrăului se întindeau savane sau pășuni netede și pline de iarbă. În părțile mai ridicate, unde nu ajungea niciodată apa, am găsit frunze de tutun verde în cantitate mar. Creșteau pe tulpini foarte groase. Se mai găseau acolo și alte plante de soiuri necunoscute și despre care nu știam la ce pot folosi.

Am căutat rădăcini de *cassava*, din oare pieile roșii obișnuiesc să-și facă pîine, dar nu am găsit. Am zărit

plante uriașe de *aloes*, pe care încă nu le cunoșteam în sfârșit am dat de trestie de zahăr crescînd sălbatică. Era de proastă calitate, din lipsă de îngrijire. Deocamdată m-am mulțumit cu atît și m-am întors acasă. Pe drum mă gîndeai cum să ajung a înțelege rostul și folosul plantelor și fructelor pe oare le descopeream, tot timpul cît stătusem în Brazilia nu luasem în seamă ceea ce creștea acolo, astfel că din păcate nu învățasem nimic.

A doua zi, la 16 iulie, am pornit din nou pe același drum. Mergînd ceva mai departe ca în ziua trecută, am observat că savanele și pășunile sînt mărginite de păduri. Aici am aflat diferite fructe. Pe pămînt se găseau puzderie de pepeni, iar vița de vie atîrna de copaci cu ciorchine bogate, cu boabe mari și coapte.

Descoperirea aceasta mi-a pricinuit o mare bucurie. Am gustat cîte puțin din toate, ferindu-mă să mănînc prea mult. Mi-am adus aminte că pe cînd mă aflam în robie, pe coasta Africii de Nord, cîțiva englezi, robi ca și mine, au mîncat odată struguri prea mulți. S-au îmbolnăvit de friguri și au murit. Am găsit însă un mijloc minunat să-i conserv. I-am uscat la soare și i-am păstrat în chip de stafide. Mă gîndeam cît de plăcut va fi să-i am mai tîrziu, în sezonul cînd nu se vor mai găsi.

Toată seara am petrecut-o în locul acela. Nu m-am întors acasă și pentru întîia oară am dormit sub cerul liber. Noaptea mi-am luat toate măsurile de pază, urcîndu-mă într-un copac și odihnindu-mă acolo foarte bine. Dimineața am pornit mai departe. Am umblat vreo patru mile, judecînd după lungimea văii. O țineam mereu spre nord, avînd la sud și la nord cîte un lanț de dealuri.

După puțin am ajuns într-un loc deschis, unde valea cobora spre apus. Un izvor de apă proaspătă țîșnea dintr-o stîncă și curgea spre răsărit. Priveliștea era încîntătoare. Totul arăta verde, proaspăt și înflorit, semănînd cu o grădină în veșnică primăvară.

Ara coborît în valea aceea minunată, privind-o neconținut cu o tainică plăcere (amestecată totuși cu tristețe). Am zărit aici nenumărați arbori de cacao, portocali și lămîi. Totul creștea sălbatic puțini arbori păreau roditori. Am cules lămîi verzi, care s-au dovedit nu numai plăcute la gust, ci și foarte hrănitoare. Mai tîrziu am amestecat sucul lor cu apă și am făcut o limonada bună și răcoritoare.

Aveam destulă treabă acum. Trebuia să culeg și să rar totul acasă. M-am hotărît să-mi fac provizii de struguri, portocale și lămîi, astfel ca să am de ajuns pentru sezonul ploilor, ce știam că se apropie.

Am adunat într-un loc un maldăr de struguri și într-altul un morman de lămîi. Luînd cîte puțin din fiecare, m-am întors acasă. Voiam să vin din nou, aducînd un sac ca să iau și restul.

Am ajuns acasă (așa cum voi spune de acum înainte cortului și peșterii mele) peste trei zile, căci atît a durat călătoria la întoarcere. Strugurii s-au stricat pe drum, zdrobindu-se din pricina greutateii. Lămîile au ajuns cu bine, însă erau prea puține.

A doua zi, la 19 iulie, am făcut două săculețe și am pornit să-mi adun recolta. Cînd am ajuns la locul unde lăsasem grămada de ciorchini bogați și frumoși, am găsit totul stricat, împrăștiat și călcat în picioare, iar o bună parte din struguri mîncăți. Am dedus că prin apropiere trebuie să se găsească animale sălbatice. Dar nu știam ce fel de animale.

Văzînd că nu puteam strînge strugurii și nici să-i iau cu mine în cantități prea mari, căci se stricau, am găsit o altă soluție. Am cules mai mulți ciorchini, pe care i-am atîrnat de crăcile copacilor, ca să se usuce la soare. Am luat apoi cu mine mai multe lămii, cărîndu-le acasă. Întors din această călătorie, mi-am amintit cu mare bucurie de belșugul și frumoasa așezare a văii, adăpostită de furtuni, avînd apă și pădurea în apropiere.

Am constatat că alesesem cea mai nepotrivită parte a insulei pentru a-mi așeza locuința. După multă chibzuială eram gata să mă mut și să-mi fac o casă într-un loc unde sa fiu tot atît de bine adăpostit ca și în vechiul loc, însă în cealaltă parte a insulei, mai plăcută și mai îmbelșugată. Gîndurile acestea m-au stăpînit cîțva timp și mi-erău foarte dragi, deoarece frumusețea locului mă ispitea mereu.

Judecînd însă lucrurile mai îndeaproape, mi-am zis că mă găsesc pe țărmul mării, unde totuși s-ar mai putea întîmpla ceva spre binele meu. Poate că aceeași soartă haină, care mă aruncase aici, putea să mai aducă și alți nenorociți. Închis între păduri și coclauri, îmi prelungeam captivitatea și nimiceam orice puțință de scăpare. De aceea nu trebuia să mă mut.

Eram însă atît de îndrăgostit de acele meleaguri, încît mi-am petrecut acolo tot restul lunii iulie. Deși mă hotărisem să nu mă mai mut, am început totuși să-mi fac acolo o colibă mică, pe care am împrejmuitor cu un gird dublu foarte solid și înalt. Am întărit bine pereții gardului Cu ramuri de copaci. Dormeam aici, la adăpost sigur, cîte două și trei nopți la rînd. Gardul îl urcam cu ajutorul scării, ca și în cealaltă locuință. Aveam acum o casă la țară și una pe coasta

mării. Pînă la începutul lui august am muncit de zor și am terminat coliba.

Tocmai o isprăvisem și începeam să mă bucur de rodul muncii mele cînd s-au pornit ploile. Trebuia să mă închid iarăși în locuința cea veche. Cu toate că aveam și la țară un cort, făcut dintr-o bucată de pînză de corabie, acolo nu eram apărat de furtuni cum mă apăra aici stîncă, și nu aveam nici peștera în care să mă adăpostesc cînd potopeau ploile.

Am mai spus că pe la începutul lunii august terminasem coliba și începusem să mă bucur de ea. La 3 august am găsit strugurii bine uscați și transformați în stafide gustoase, i-am dat jos și bine am făcut, căci altfel i-ar fi stricat ploile și aș fi pierdut cea mai bună parte a hranei mele de iarnă. Aveam acum vreo două sute de legături mari. Îndată ce i-am cărat în peșteră, au început ploile. De atunci, adică de la 14 august, a plouat aproape zilnic pînă în mijlocul lui octombrie. Zile de-a rîndul nici nu îndrăzneam să ies din peșteră.

În acel sezon mi s-a înmulțit familia în chip ciudat. Una din pisicile mele fugise și o credeam pierdută, ne-mai știind nimic de ea. Pe la sfîrșitul lunii august s-a întors acasă cu trei pui. Faptul era surprinzător pentru că nu aveam motan. E adevărat că împușcasem o pisică sălbatică. O crezusem cu totul diferită de pisicile noastre europene. Pisoii semănau însă cu pisicile noastre domestice. Mai tîrziu s-au înmulțit într-atît, încît am fost nevoit să împușc o parte din pisici, iar pe celelalte să ie gonesc din casă.

De la 14 la 26 august a plouat fără încetare. N-am ieșit, căci învățasem să mă feresc de umezeală. Începînd să simt lipsa vînatului, am ieșit de vreo două ori, împușcînd o dată o capră sălbatică. La 26 august

am avut noroc găsind o uriașă broască țestoasă. Aveam iarăși hrană din belșug. Mesele mele erau astfel alcătuite: dimineața, un ciorchine de struguri, la prânz, o bucată de carne friptă de capră sau de broască țestoasă (din nefericire nu aveam oale în care să fierb sau să gătesc mîncarea), iar la cină, două sau trei ouă de broască țestoasă.

În timpul ploilor, cînd eram silit să stau la adăpost, am lucrat zilnic cîte două sau trei ceasuri la lărgirea peșterii. Am săpat un tunel în stîncă, ieșind dincolo de împrejmuirea mea. Puteam acum să intru și să ies din casă și pe acolo. Nu mă simțeam bine, căci acum eram cu locuința deschisă. Nu mai dormeam liniștit, cu toate că nu aveam nici un motiv precis, căci nu văzusem pe insulă nici o vietate mai mare deoît caprele.

30 septembrie. Azi prăznuiesc nefericita zi cînd am ajuns aici. Am socotit toate creștăturile și, adunîndu-le am găsit 365 de zile. Am postit pînă la apusul soarelui. Apoi am mîncat un pesmet și struguri și m-am culcat, sfîrșind ziua după cum o începusem.

Nu ținusem nici o duminică în ultimul timp, căci le uitasem șirul, neînsemnîndu-le cu o creștătură mai mare. După ce am numărat din nou creștăturile, am împărțit timpul trecut în săptămîni, deosebind fiecare a șaptea zi ca zi de sărbătoare. Astfel am ajuns să văd că pierdusem o zi sau două din răbojul vremii.

Curînd după aceasta a început să mi se termine cerneala. Ca să fac economie, nu am mai descris decît întîmplările cele mai însemnate, fără a mai pomeni de celelalte.

Înțelegeam acum rostul anotimpurilor uscate și al celor ploioase și am învățat să mă folosesc de ele cum se cuvine. Toate învățăturile m-au costat foarte

scump, după cum se poate vedea din exemplul ce urmează:

Am mai povestit cu cîtă grijă am strîns și pus deoparte cele cîteva spice de orz și orez, crescute în chip atît de minunat. Răsăriseră vreo treizeci de fire de orez și douăzeci de orz. După ploi am crezut că venise vremea să le semăn, căci la amiază soarele era acum spre sud.

Am săpat o bucată de țarină cu sapa-mi de lemn. Apoi am despărțit-o în două. Într-una voiam să semăn orez, iar în cealaltă orz. Cînd să semăn, m-am gîndit că nu-i bine să pun toată sămînța, deoarece nu știam dacă vremea este potrivită, așa că am păstrat cam o treime.

Mare noroc am avut, căci nu a răsărit nimic din ce am semănat atunci. Au urmat lunile secetoase. Pămîntul s-a uscat și semințele, lipsite de umezeală, nu au încolțit pînă ce nu au venit din nou ploile. Atunci au răsărit ca și cînd ar fi fost semănite din nou.

Cînd am văzut că nu răsare nimic și am ghicit pricina, am căutat altă bucată de pămînt. Mai puțin uscată, pentru o nouă încercare. Am săpat un loc aproape de noua mea locuință și am sădit sămînța în februarie, puțin înainte echinoctiului de primăvară. Avînd cele două luni ploioase ale lunilor martie și aprilie, plantele au răsărit frumos și au dat spice bogate. Nici de data aceasta nu îndrăznisem să semăn în întregime puțină sămînța ce-mi rămăsese, așa că recolta a fost mică, doar vreo patru litri din fiecare fel. Datorită acestor încercări am ajuns a ști precis că pot obține două recolte pe an și care este timpul potrivit pentru semănat. În timp ce spicele

creșteau, am făcut o descoperire ce mi-a fost de folos mai târziu.

Îndată ce au trecut ploile și vremea s-a statornicit în bine, cam prin noiembrie, m-am dus să-mi văd recolta din mijlocul insulei. Totul era așa cum lăsasem cu luni în urmă. Împrejmuirea de gard dublu era întregă, iar parii, tăiați dintre copacii din vecinătate, prinseseră rădăcini. Aveau acum crăci lungi, ca și sălciile tinexa în primul an. Nu știam ce soi de copaci erau. Am fost surprins și foarte bucuros de ceea ce se î urî triplase. Am tuns copacii și i-am lăsat să crească. Nici nu se poate descrie ce frumos s-au dezvoltat în trei ani. Cu toate că împrejmuirea avea un diametru de douăzeci și cinci de yarzi, a fost în curînd acoperită toată de copaci. Umbra lor mă ferea acum de soare în tot timpul secetos.

Din această pricină am tăiat și alte ramuri din aceiași copaci și le-am plantat în jurul locuinței celei vechi. Le-am așezat pe două șiruri, cam la opt yarzi depărtare de împrejmuirea existentă. S-au prins și a crescut un umbrar frumos, care mai târziu s-a dovedit un minunat mijloc de apărare, după cum voi povesti la timpul potrivit.

Am constatat că aici anul nu poate fi împărțit ca la noi în Europa în iarnă și vară, ci în anotimpuri secetoase și ploioase, după cum urmează:

jumătate din februarie, luna martie și jumătate din aprilie: anotimp ploios, soarele fiind aproape sau chiar la echinocțiu;

jumătate din aprilie, lunile mai, iunie și iulie, jumătate din august: anotimp secetos, soarele fiind la nord de ecuator;

jumătate din august, luna septembrie și jumătate din octombrie: anotimp ploios, soarele trecînd acum spre sud;

jumătatea lunii octombrie, lunile noiembrie, decembrie și ianuarie, jumătatea lunii februarie: anotimp secetos, soarele fiind la sud de ecuator.

Anotimpurile ploioase erau cîteodată mai lungi sau mai scurte, după cum suflau vînturile. Știînd din experiență tristește urmări ale umezelii, am căutat să ies cît mai puțin în aceste anotimpuri și să-mi strîng hrană din belșug. Aveam multe îndeletniciri potrivite și pentru vremea ploilor, găsînd prilejul să fac lucruri ce-mi lipseau și care cereau răbdare și multă sîrguință.

Am încercat între altele să fac un coș. Dar toate nuiielele pe care le-am găsit se rupeau prea ușor și nu foloseau la nimic. Ce bine îmi prindea acum obiceiul pe care-l avusesem fiind copil, anume de a privi la împletitul coșurilor din orașul meu natal. Avînd, așa cum au de obicei băieții, mult spirit de observație și gata să dau la nevoie o mîină de ajutor, învășasem oarecum meșteșugul și acum nu-mi lipsea decît materialul. Mi-a dat prin minte că ramurile copacilor din care tăiasem parii pentru împrejmuire ar putea fi la fel de bune ca cele de salcie sau de răchită din Anglia, așa că m-am hotărît să fac o încercare.

M-am dus a doua zi la „țară” și am tăiat cîteva ramuri mai subțiri, ce le-am găsit pe placul meu. M-am întors din nou cu securea și am tăiat puzderie de ramuri, pe care le-am pus la uscat în ograda cea nouă. Cînd au fost bune de întrebuițat, le-am dus acasă, păstrîndu-le în peșteră.

În sezonul următor am împletit multe coșuri, de toate mărimile, atît pentru cărat pămîntul cît și

pentru păstrat cîte ceva în ele. Nu erau prea frumoase, însă folositoare, și am avut grijă să nu le duc niciodată lipsa. Reînnoindu-mi provizia de nuiele, am împletit alte coșuri mai mari și mai grele, în care voiam să-mi păstrez grînele atunci cînd recolta ar fi ajuns mai îmbelșugată.

După ce am trecut și peste aceasta greutate pentru care mi-a trebuit multă vreme, m-am gîndit cum sa rezolv alte chestiuni tot atît de însemnate. Nu știam cum să fac vase în care să păstrez apa. În afară de două butoiașe aproape pline cu rom, mai aveam sticle și cîteva damigene, însă nici o oală în care să fierb mîncarea. E adevărat că luasem un ceaun de pe corabie. Era însă mult prea mare pentru nevoile mele.

În afară de acestea, mai doream mult o pipă. Niciodată însă nu am reușit să-mi fac una, cu toate că mai tîrziu s-a găsit soluția și în această privință.

Toată vara am muncit la întărirea gardului și la procurarea și uscarea nuielelor pentru coșuri.

S-a mai ivit apoi o nouă îndeletnicire, care mi-a luat mai mult timp decît credeam și decît aveam de pierdut.

Capitolul VIII

CEA DE A DOUA CERCETARE A INSULEI. PAPAGALUL PE CARE L-AM ÎNVĂȚAT SĂ VORBEASCĂ. DESCOPERIREA UNEI PĂRȚI NOI A INSULEI. BROAȘTE ȚESTOASE ȘI PĂSĂRI MARINE. PRINDEREA ȘI DOMESTICIREA UNUI IED.

Am povestit mai înainte că mă hotărâsem să cunosc toată insula. Umblasem în susul pîrăului pînă la locul unde îmi clădisem coliba. Voiam acum să merg mai departe și, luînd-o prin vale, să ajung la mare. Am luat pușca, securea, dinele și, cu o cantitate mai mare de pulbere și de gloanțe ca de obicei, cu doi pesmeți și stafide din belșug în tolbă, am pornit-o la drum. Trecînd prin valea unde se găsea coliba și ajungînd la marginea ei, am văzut marea spre apus.

Vremea fiind foarte limpede, am zărit pămînt la o mare depărtare. Nu știu dacă era o insulă sau un continent. Se deslușea numai un ținut muntos, pârînd a se întinde de la vest la sud-vest la o mare distanță. După socoteala mea, pămîntul nu putea fi la mai puțin de cincisprezece sau douăzeci de leghe.

Nu aveam de unde ști ce parte a lumii putea să fie, dar știam că trebuie să facă parte din America. Ținutul trebuia să se găsească, după socoteala mea, aproape de dominioanele spaniole, și era locuit fără îndoială de sălbatici. Dacă aș fi debarcat acolo, m-aș

fi găsit desigur în condițiuni mult mai rele decît cele de aici.

Astfel am fost deplin mulțumit de hărăzeala cerului, e care abia acum începeam s-o înțeleg și să văd că îmi fusese spre bine. M-am liniștit și am încetat de a a mai întrista cu doruri deșarte.

Mă gîndeam că dacă acolo se găsește într-adevăr o coastă spaniolă, voi zări din cînd în cînd corăbii trecînd pe acest drum. Iar dacă nu era decît o coastă sălbatică între țara spaniolă și Brazilia, locuitorii ei erau canibali, mîncători de oameni, care nu se dădeau în lături să ucidă și să mănînce toate ființele omenești ce le cădeau în mîini.

Frămîntat de aceste gînduri, am pornit mai departe. Am găsit și pe această coastă a insulei savane și cîmpii întinse, pline de flori și ierburi, înconjurate de fermecătoare păduri. Am zărit nenumărați papagali. Voiam să prind unul, ca să-l îmblînzesc și să-l învăț să vorbească. Pînă la urmă am reușit să prind un papagal tînăr, pe care l-am doborît lovindu-l cu bățul. L-am dus cu mine acasă, dar numai peste cîțiva ani a început să vorbească. L-am învățat să mă cheme pe nume. Mai tîrziu s-a întîmplat ceva foarte straniu și caraghios, de care vă voi vorbi la timp.

Călătoria a fost foarte plăcută. Am găsit sumedenie de iepuri și vulpi, de alte soiuri decît acelea cunoscute mie. Am împușcat cîțiva iepuri, însă nu mi-am dat osteneala să-i mănînc, căci nu duceam lipsă de hrană. Aveam capre, porumbei și broaște țestoase, dar mai ales struguri uscați. Cred că nici piața cea mare din Leadenhall n-ar fi fost în stare să-mi procure o masă mai îmbelșugată și în proporție cu numărul oaspeților. E adevărat că soarta mea era de plîns, dar aveam totuși de ce să fiu recunoscător cerului, căci nu

duceam lipsă de nimic. Aveam de toate din belșug și pe deasupra truffandale.

În această expediție nu am umblat niciodată mai mult de două mile pe zi. Mă întorceam adesea în aceleași locuri și colindam împrejurimile pentru a vedea și a descoperi cît mai multe. Mă întorceam frînt de oboseală la locul unde îmi propusesem să-mi petrec noaptea. Mă odihneam într-un copac sau mă înconjuram cu pari înfiți în pămînt, pentru ca nici o fiară sălbatică să nu se poată apropia de mine fără să mă trezească.

Cînd am ajuns la coastă, mi-am dat seama că soarta îmi hărăzise partea cea mai rea a insulei. Dincoace, plaja era acoperită cu nenumărate broaște țestoase, pe cînd în partea unde locuiam, găsisem doar trei într-un an și jumătate. Aici mai erau, în afară de broaște, și nenumărate păsări, de multe soiuri, unele pe care le mai văzusem și altele pe care nu le cunoșteam, dintre care unele cu carne foarte gustoasă nu le știam numele la nici una, afară de pinguini.

Le puteam ușor împușca, însă făceam economie mare de praf de pușcă și preferam să ucid o capră, ce-mi era mai de folos. Deși se găseau mai multe capre decît în partea cealaltă, aici era mai anevoie de vînat, fiind șes și caprele prinzînd ușor de veste cînd mă apropiam.

Cu toate că această parte a insulei era mult mai plăcută decît a mea, mărturisesc că nu aveam nici o poftă să mă mut. Mă obișnuisem cu locuința mea și cu felul de viață. Aici veneam numai în expediție, pe cînd dincolo mă simțeam acasă.

Am umblat de-a lungul țărmlui, spre răsărit, aproape douăsprezece mile. Apoi am înfipt ca semn

un par gros în nisip și m-am hotărît să mă întorc acasă. Călătoria următoare voiam s-o fac pe cealaltă parte a insulei, luînd-o spre răsărit de casa mea și, ocolind, să ajung la locul pe care îl însemnasem cu ajutorul parului aceuia.

La întoarcere am apucat pe alt drum. Credeam că voi avea tot timpul vederea asupra insulei și că mă voi putea orienta astfel spre casă. M-am înșelat. După vreo trei mile am coborît într-o vale înconjurată de dealuri împădurite. Am pierdut direcția. S-a mai întîmplat, spre nenorocul meu, ca să nu se mai vadă nici razele soarelui, căci s-a lăsat o ceață care a ținut vreo trei zile, cît am rătăcit prin vale. Pînă la urmă am fost nevoit să mă întorc pe coastă, să regăsesc semnul și s-o iau înapoi pe drumul pe care venisem.

Era foarte cald. Căram cu greii pușca, gloanțele, securea și celelalte lucruri oare mă împovărau.

Cîinele meu a surprins pe drum un ied și s-a năpustit asupra lui. Am dat fuga să-l scap cu viață din colții dulăului. Voiam să-l duc acasă. Adesea m-am gîndit să fac rost de vreo doi iezi și să cresc o turmă de capre domesticate, care să-mi procure hrana atunci cînd mi se va termina praful de pușcă și gloanțele.

L-am legat cu o sfoară de gît și astfel l-am dus pînă la colibă. Aici am închis iedul în ogradă și m-am grăbit spre casă, de unde lipsisem aproape o lună.

Nici nu pot spune cu ce mulțumire am intrat în cuibul meu și m-am culcat în hamac. Mica expediție, fără nici un popas odihnitor, fusese într-adevăr neplăcută pentru mine. Acum, căminul meu mi se părea înzestrat cu un confort fără pereche. Totul era atît de plăcut în jur, încît m-am hotărît să nu mă mai

duc niciodată prea departe, atîta timp cît îmi este sortit să rămîn pe această insulă.

O săptămînă întregă m-am odihnit, gustînd din toate bunătățile. Am făcut o colivie pentru papagal, care acum se arăta blînd și începuse să se deprindă cu mine. Mi-am adus aminte apoi de bietul ied, pe care-l uitasem la colibă. M-am dus repede și l-am găsit aproape mort de foame. Fiind închis, nu fusese în stare să-și găsească hrană. Am tăiat îndată cîteva ramuri și frunze și i le-am aruncat peste gard.

După ce l-am hrănit, am voit să-l leg ca înainte și să-l duc acasă. Nu era nevoie, căci se făcuse atît de blînd, încît mă urma ca un cățel. Cu timpul s-a făcut și mai blînd și era nespus de drăgălaș. A rămas pe lîngă casă și nu mai voia să mă părăsească.

Venise acum și anotimpul ploios al toamnei. Am prăznuit ziua de 30 septembrie, aniversarea debarcării mele în insulă, cu aceeași evlavie ca mai înainte. Eram acum de doi ani pe insulă și nu aveam mai multă nădejde de scăpare ca în prima zi.

Fără a obosi pe cititor cu o dare de seamă tot așa de amănunțită asupra vieții mele ca în primul an, trebuie să spun că rareori am stat degeaba. Timpul mi-era împărțit cu sfințenie pentru fiecare treabă zilnică. Hoinăream cu pușca în căutarea vînatului, ceea ce îmi lua de obicei trei ore în fiecare dimineață, de cîte ori nu ptoua. Cînd mă întorceam acasă, trebuia să împart, să pun la uscat, să păstrez și să pregătesc vînatul sau proviziile aduse, și treaba îmi lua o bună parte din zi.

La nămiezi, căldura devenea atît de mare, încît nu mă mai puteam mișca. Nu-mi rămîneau deci pentru lucru în casă decît vreo patru ore spre înserat. Se întîmpla adesea să-mi schimb orele de vînat cu cele

de lucru. Dacă mai țineam seama și de neobișnuita greutate cu care lucram din pricina neîndemînării, a lipsei de scule și ajutoare, înțelegeam de ce împlineam totul cu oarecare încetineală.

De pildă, mi-au trebuit patruzeci și două de zile ca să fac o singură scîndură pentru polița din peșteră. Doi oameni, cu un ferăstrău și uneltele necesare, ar fi tăiat șase bucăți din același copac în jumătate de zi. Pe cînd eu iată ce trebuia să fac: mai întii trebuia să aleg un copac gros, căci aveam nevoie de seînduri late. Îmi trebuiau trei zile să-l tai și încă două ca să-l curăț de crăci. După o nesfîrșită trudă, tot ciopлинд și tăind, ajungeam să-l micșorez într-atît, încît să-l pot urni din loc. Apoi îl întorceam și-l netezeam pe o parte. După aceea ciopleam cealaltă față pînă ce aduceam seîndură la grosimea de vreo trei degete. Oricine poate judeca ce muncă uriașă însemna aceasta pentru mine. Dar cu răbdare și sîrguință am ajuns să înving toate greutatețile.

Am povestit totul numai ca să arăt de ce cheltuiam atîta timp pentru așa de puțină ispravă, și anume că ce s-ar fi făcut lesne cu ajutor și cu scule devenea o muncă grea și lungă cînd eram nevoit s-o fac singur, numai cu mîinile mele.

Se apropiau lunile noiembrie și decembrie, în care așteptam recolta de orz și orez. Semănăturile nu erau prea întinse, căci pusesem semințe puține, după cum am și povestit. Recolta era promițătoare, cînd deodată era să pierd totul din pricina unor dușmani împotriva cărora cu greu mă puteam apăra.

Caprele și iepurii gustaseră din dulceața tulpinilor îndată ce răsăriseră, și acum se îndesau să le roadă, gata să nimicească totul. Nu am găsit alte mijloace de apărare decît să împrejmuiesc terenul. Trebuia s-o fac

repede, căci animalele îmi stricau recolta. Lanul meu fiind mic, am făcut în trei săptămîni toată împrejmuirea, apoi am împuşcat cîteva animale şi am legat cîinele acolo ca să păzească şi să latre noaptea. În scurt timp duşmanii s-au retras şi spicele au crescut mari şi frumoase, începînd să se coacă.

După ce am scăpat de aceste animale, am avut de furcă cu păsările, ce se repezeau la spicele coapte. Într-o zi, ducîndu-mă să văd cum merge recolta, am zărit o sumedenie de păsări adunate pe copaci, aşteptînd să plec. Am tras îndată în ele, căci aveam întotdeauna puşca la mine. În aceeaşi clipă s-au ridicat din holdă altele, pe care nu le văzusem.

Asta m-a pus pe gînduri. Prevedeam că-mi vor mînca în cîteva zile toată recolta, lăsîndu-mă muritor de foame, căci nu voi mai fi niciodată în stare să am pîine.

Nu ştiam ce să fac. Eram hotărît ca la nevoie să stau zi şi noapte de strajă. În primul rînd am intrat în holde să văd cît de mare era paguba. Am găsit că păsările stricaseră o bună parte din spice, însă cele mai multe erau încă prea verzi pentru ele şi paguba nu era prea mare. Puteam să mai obţin o recoltă bogată dacă reuşeam să salvez restul. Ascuns în holde, mi-am încărcai puşca, apoi, ieşind, am observat că tîlharii cocoţaţi în copaci aşteptau clipa plecării mele spre a se năpusti din nou asupra prăzii. Am făcut doar ciţiva paşi. Observînd că nici nu ieşisem bine din văzul lor şi păsările se şi furişaseră una cîte una prin holde, m-am infuriat şi nu le-am mai îngăduit să se lase cu toatele jos.

Ştiam că orice grăunte înseamnă o bucaţică de pîine pierdută. Apropiîndu-mă de gard, am tras împuşcînd trei păsări. Le-am luat şi le-am pedepsit după

străvechile datine din Anglia, spînzurînd pe răufăcătoare în văzul celorlalți, ca pildă înfricoșătoare. Nici nu se poate închipui ce efect am dobândit în acest chip. Nici o pasăre nu s-a mai apropiat de holde. Toate au părăsit nu numai cîmpul cu grîne, ci întreaga zonă a insulei și nu am mai zărit nici una, atîta timp cît sperietoarele au rămas atîrnate în acel loc. Vă închipuiți cît de fericit eram.

Pe la sfîrșitul lunii decembrie am strîns recolta. Nu aveam coasă, nici seceră, dar am reușit să-mi înjghebez ceva asemănător din niște săbii scurte și pumnale ce le aveam de pe corabie. Prima mea recoltă fiind mică, secerișul n-a fost ceva anevoios. Am stfîns recolta după cum m-am priceput, tăind numai spicele și punîndu-le într-un coș mare, împletit anume. Am cărat totul acasă, spicele le-am frecat în palme, alegînd boabele. Din această recoltă am scos două banițe de orez și două și jumătate de orz. Nu eram însă sigur de aceste cantități, căci pe atunci nu aveam cu ce le măsura. Recolta era o mare îmbărbătare pentru mine. Acum vedeam că va sosi vremea cînd Dumnezeu îmi va dărui și pîine.

Deocamdată încă nu știam cum să macin și să fac făină din grîne, nici cum să cern făină. Nu știam să fac pîine și nici nu aveam unde să o coc. Din această pricină și pentru că voiam să strîng o cantitate mai mare de grîne, m-am hotărît să nu mă ating de ele, ci să le las de sămînță, dar să-mi întrebuițez toate orele de lucru pentru pregătirea celor necesare în viitor fabricării făinii și pîinii. Acum se putea spune într-adevăr că muncesc pentru pîinea zilnică. Cred că puțină lume se gîndește cît de cît la toate acele nenumărate lucruri mărunte ce servesc la procurarea,

pregătirea, facerea și terminarea acestui singur lucru - pîinea.

Mie însă, care trăiam redus la cea mai simplă expresie a vieții, mi-a fost dat să descopăr toate acestea cu caznă și trecînd de atîtea ori prin cumpene mari. Îmi dădeam seama de situația mea cu fiecă zi care trecea, ba chiar din clipa în cart am avut cel cîntii pumn de grăunțe, venit în chip atît de neașteptat.

Nu aveam plug ca să întorc glia, nici sapă s-o deștelenesc. După cum am povestit, mi-am făcut o sapă de lemn. Lucram prost cu ea și, deși mi-au trebuit multe zile de caznă ca să o fac, nu numai că s-a stricat foarte repede, căci nu avea fier la vîrf, dar și munca mea era mult mai grea și mai prost făcută. Munceam totuși cu răbdare, îndurînd cu inimă grea că lucrul era îndeplinit așa de rău. Cînd să sădesc semințele, nu am avut grapă. M-am plimbat de-a lungul țarinei, tîrînd după mine o cracă mare și grea, mai mult scărpinînd pămîntul cu ea decît făcînd treabă așa cum s-ar fi cuvenit.

Cînd au crescut spicele, am povestit cît mi-au dat de lucru, cum a trebuit să împrejmuiesc grînele, să le apăr, să le cosesc, să le strîng și să le car acasă. Apoi să le bat, să le vîntur, să le aleg de pleavă și, în sfîrșit, să le păstrez.

Mi-ar fi trebuit o moară să le macin, site prin care să cern făina, drojdie și sare cu care să o prefac în pîinea și un cuptor pentru copt.

De toate acestea am fost nevoit să mă lipsesc, după cum se va vedea. Nu-i mai puțin adevărat însă că grînele mi-au adus o mare mîngîiere și au însemnat un mare noroc pentru mine. Munca era istovitoare, dar nu aveam încotro. Timp prea prețios nu am

pierdut. Orînduisem în așa fel totul, încît să am în fiecare zi cîteva ore pentru această îndeletnicire și, pentru că mă hotărîsem ca deocamdată să păstrez grînele, am avut înaintea mea șase luni întregi, în care m-am străduit să descopăr mijloacele prin care să-mi întocmesc toate uneltele de care aveam trebuință în vederea obținerii făinii.

Mai întii am destinat o bucată mai mare de pămînt, căci aveam acum mai multe semințe. Înainte de aceasta, am pierdut o săptămînă ca să fac o sapă, care a ieșit pînă la urmă mult mai grea și cerea o muncă îndoită șă o mînuiești. Am trecut și peste asta și am însămîntat grăunțele pe două fișii mari, așezate cît mai aproape d: casă. Le-am împrejmuît cu gard viu, tăind țepușii din aceeași pădure din care mai tăiasem înainte, știind că prind rădăcini. Într-un an gardul a crescut des și știam că nu va mai avea nevoie de nici o reparație. Această treabă mi-a luat nu mai puțin de trei luni, căci era anotimpul ploios și nu puteam ieși.

Cînd ploua și trebuia să stau în casă, mă îndeletniceam cu diferite treburi. Trebuie spus că pe cînd lucrăm, mă distram cu papagalul și-l învățam să vorbească. Curînd a știut să-și spună numele și striga foarte tare „POLL”. Aceasta a fost prima vorbă rostită de altcineva decît de mine de cînd mă aflam pe insulă.

După cum am spus, aceasta nu era propriu-zis munca mea, ci numai o îndeletnicire aparte, care mă ajuta să muncesc. Studiasem vreme îndelungată cum și prin ce mijloace să fac niște vase de pămînt, de care într-adevăr aveam mare nevoie, dar nu știam de unde să le procur. Am chibzuit însă că, dată fiind dogoarea soarelui și dacă voi putea găsi pămînt clisos,

voi putea desigur să fac niște oale care, uscate la soare, să poată fi mînuite și folosite spre a ține lucruri uscate, care trebuiau păstrate astfel. Erau necesare pentru pregătirea făinii, ținerea grînelor etc. Cum acesta era și scopul meu, m-am hotărît să fac unele cît de mari, care să țină tot ceea ce aș pune înăuntru.

Capitolul IX

REUȘITA ÎN OLĂRIT. MIJLOCUL DE A ARDE VASELE DE LUT. CONSTRUIREA UNEI BĂRCI, PE CARE NU AM PUTUT-O ÎMPINGE LA APĂ. CERNEALA ȘI PESMEȚII SE TERMINĂ. ÎMBRĂCĂMINTEA SE UZEAZĂ. ALTE VEȘMINTE DIN PIEI DE ANIMALE.

Cititorul mă va căina sau mai degrabă va rîde de mine aflînd cum am încercat să plăsmuiesc lutul și ce obiecte urîte am dat la iveală! Cîte din ele s-au prăpădit și s-au desfăcut, căci lutul nu era destul de tare. Cîte au crăpat la căldura prea mare a soarelui, fiind expuse prea din vreme, și cîte s-au făcut bucăți, înainte cît și după ce s-au uscat! Pe scurt, am muncit ca un rob să găsesc argilă, să o scot, să o aduc acasă, să o lucrez, și cînd colo, nu am reușit să fac decît două obiecte mari și butucănoase, căci chiupuri nu le pot zice, și asta în timp de două luni!

În sfîrșit, după ce cele două chiupuri s-au ars bine la soare, le-am ridicat ușurel, să nu se spargă, și le-am pus în două coșuri împletite. Între coș și vas am pus paie de orz și orez, pe oare le-am îndesat bine. În aceste chiupuri trebuia să pun grînele și făina cînd o voi avea măcinată. Dacă am dat greș cu vasele mari, mult mai bine mi-au ieșit vasele mici, de pildă blidele, ulcelele și gavanoasele. Pe acestea le puteam roti cu mîna și ieșeau foarte tari, după ce se ardeau la soare. Țelul însă nu mi-l atinsesem. Voiam să fac o oală de

pământ, fâre să țină apa și să o pot pune la loc. S-a întâmplat ca peste cîtva timp să prăjesc o halcă de carne. Cînd am stins focul, am găsit în cenușă unul din cioburile mele care acum era ars, tare ca piatra și roșu ca țigla. Am fost plăcut surprins și mi-am zis că oalele se vor arde fără îndoială și întregi, dacă s-au ars atît de bine în cioburi.

Am chibzuit bine cum să fac un cuptor, în care să pot arde oalele. Nu știam însă cum să ajung să le smălțuiesc pe dinăuntru.

Iată ce am făcut. Am așezat vreo trei oale mari și alte trei mai mici una peste alta. Împtejur și pe deasupra am pus surcele, iar dedesubt o grămadă de jeratic. Puneam într-una vreascuri pînă ce am constatat că oalele s-au înroșit bine și nu au crăpat. Le-am mai lăsat acolo vreo cinci-șase ore, pînă ce am văzut că una din oale începe să se topească. Nisipul, care era amestecat în lut, se topea la căldura prea mare și s-ar fi prefăcut în sticlă dacă-l mai lăsam. Am micșorat treptat focul, pînă ce oalele au pierdut din culoarea roșie, apoi am vegheat toată noaptea, ca focul să nu se stingă prea repede. Dimineața aveam trei vase bune și altele două mai mari, arse bine, iar unul perfect smălțuit pe dinăuntru de nisipul ce se topise. Nu aș putea spune că erau și frumoase. După această încercare am făcut olărie pentru nevoile mele. Trebuie să recunosc că vasele lăsau mult de dorit în privința formei. Le făceam întocmai cum fac copiii turtele din noroi, sau o gospodină nepricepută un aluat ce nu s-ar fi dospit niciodată.

Nu pot descrie bucuria pe care am simțit-o cînd am pus prima oală la foc. Așteptam cu nerăbdare să se răcească și să o încerc. În sfîrșit am umplut-o cu apă și am fiert în ea o bucată de carne. A rezistat de

minune. Apoi am făcut o supă din carne de ied. Ar fi ieșit foarte gustoasă dacă aş fi avut mirodenii și zarzavaturi la îndemână.

Mă gîndeam după aceasta cum să-mi fac o piuă de piatră, în care să fărîmîtez sau mai bine zis să strivesc boabele, căci nu putea fi vorba de măcinat, fiind prea nepriceput ca sa fac o moară sau o rîșniță. Eram foarte încurcat, deoarece nu aveam habar de cioplii piatră și îmi lipseau și sculele trebuincioase.

Mult timp am căutat o piatră potrivită și destul de mare, în care să fac o gaură, unde să pisez grăunțele. Pe insulă însă nu se găsea decît piatră moale și sfărîmicioasă, ce mi-ar fi amestecat nisipul cu făina. După ce mi-am pierdut multă vreme căutînd o asemenea piatra, am renunțat și am căutat un lemn cu fibră tare. Găsind o cogeamitea buturugă, pe care cu greu am urnit-o din loc, am început să o cioplesc cu securea pe dinafară și apoi, cu ajutorul focului, am reușit să scobesc în mijloi o gaură rotundă, întocmai cum își fac pieile-roșii din Brazilia pirogile lor. Le-am pus pe toate deoparte, să le am la îndemînă după strînsul recoltei, ca să-mi fac făină și din făină - pîine.

Acum îmi trebuia o sită pentru cernut făina. Îmi lipsea pînza și nu aveam din ce să o fac. Din rufe nu-mi mai rămăseseră decît niște zdrențe, iar părul de capră nu știam cum să-l torc și să-l țes. Am renunțat la acest gînd vreme de mai multe luni, pentru ca mai apoi, după multă chibzuială, să-mi amintesc că aveam între hainele luate de pe corabie niște legături de gît din muslin. Din cîteva bucăți am fabricat trei site mici, destul de bune, care m-au ținut cîtiva ani. Cum m-am descurcat pe urma, se va vedea la timpul său.

După aceasta a trebuit să mă gîndesc cum să fac aluatul și, mai ales, cum să coc pîinea. Neavînd drojdie și nici puțința de a mi-o procura, am renunțat la ea din capul locului.

Cuptorul însă îmi dădea de gîndit. După cîteva zile ani găsit și aici o dezlegare. Am făcut niște țesturi mari de pămînt, nu prea adinei, cu diametrul de două picioare și nouă degete adîncime. Le-am ars la foc, ca și pe celelalte vase, și le-am pus deoparte. Cînd a trebuit să coc pîinea, am aprins un foc mare în vatra așternută cu cărămizi, de formă nu prea regulată. După ce ardeau vreascurile și rămăneau spuza și cărbunii aprinși, îi împrăștiam pe toată vatra, așteptînd apoi să se încingă cărămizile. Apoi curățăm bine fundul și așezam acolo pîinea, acoperind totul cu lesturile. Peste ele și împrejurul lor adunam cenușă și jar pentru a ține și produce căldură. Astfel am ajuns să coc pîine de orz, devenind un bun brutar, dar și mai bun bucătar, căci făceam prăjituri de orez, budinci și alte bunătăți. Numai plăcinte nu am făcut, căci nu aveam pentru umplutură decît carne de pasăre sau de capră sălbatică.

Să nu vă mirați cînd vă voi spune că toate treburile de mai sus mi-au luat cea mai mare parte din cel de al treilea an, petrecut pe insulă. Între timp am avut de lucru cu noua recoltă. Am strîns-o la vreme și am adus-o acasă în coșuri mari. Am avut timp să o bat și să o vîntur, făcînd totul cu mîinile din lipsă de alte mijloace.

Grînarul meu crescuse și începeam să simt nevoia de a-mi mări magazia. Îmi trebuia un loc unde să păstrez grînele, căci ajunseseam la o recoltă de douăzeci de banițe de orz și tot atîta orez. Acum puteam să mă folosesc de ele, mai ales că terminasem

de mult pesmeții. Voiam să văd ce cantitate întrebuințam anual și să nu mai semăn decît atît cît aveam nevoie. Am constatat ca cele patruzeci de banițe depășeau cu multă trebuințele mele. Eram hotărît să nu semăn mai mult, cu speranța ca recolta să fie totdeauna suficientă pentru a mă aproviziona cu pîine pe un an înainte.

Gîndurile îmi zburau adesea la fișia de pămînt pe care o zărisem de cealaltă parte a insulei. Nu pot spune că nu aș fi dorit să mă aflu pe coasta aceea, închipuindu-mi că, zărind mereu continentul și pămîntul locuit, aș fi găsit un mijloc sau altul să ajung acolo și deci să scap din insula aceasta. Nu-mi ascundeam însă primejdiile prin care aș fi putut trece. Puteam să cad în mîinile sălbaticilor, care sînt mult mai răi decît leii și tigrii în Africa. Dacă aș fi fost prins de ei, riscam să fiu ucis sau mîncat de viu. Auzisem că popoarele care locuiau pe coastele caribee erau canibale, mîncătoare de oameni. Știam, după latitudine, că nu pot fi departe de aceste locuri. Chiar dacă nu ar fi fost canibali, încă puteam să mă ucidă ca pe atîția alți europeni, care, cu toate că erau în grupuri de zece pînă la douăzeci, căzuseră în mîinile lor și o pățiseră rău. Eu însă eram singur și nici nu mă puteam măcar apăra. Aceste argumente trebuiau bine cumpănite, dar, dincolo de orice, eu mă gîndeam la mijlocul prin care să ajung acolo. Restul nu mă interesa în acele clipe de aprigă dorință.

Duceam dorul lui Xury și al bărcii noastre cu pînze, cu care navigasem peste o mie de mile de-a lungul coastei africane. Totul era în zadar. M-am dus să văd ce se poate face cu barca împotmolită în nisip și aruncată acolo de furtună. Am găsit-o aproape în același loc, însă întoarsă de vînt și valuri în marginea

unui dîmb de nisip. Fără de ajutoare nu eram în stare să o repar și să o lansez pe apă. Altfel ar fi fost destul de bună, ca să a, iung cu ea pînă în Brazilia. Mi-ar fi fost însă mai ușor sa urnesc toată insula din loc decît această barcă răsturnată și împotmolită m-am dus totuși în pădure, unde am tăiat diferiți copaci, din care am făcut bulumaci și pîrghii, ca s-o întorc și apoi să o repar. Îmi închipuiam că, odată reparată, va fi ușor să o rostogolesc pe butuci în rîu și să ies cu ea în larg.

Nu am cruțat nici o sforțare și am muncit vreo trei-patru săptămîni degeaba. Văzînd că nu pot face nimic, m-am gîndit să sap nisipul sub ea, dînd-o astfel jos și sprijinind-o în cădere cu cîteva grinzi de lemn. Dar nici această idee nu m-a ajutat la nimic, căci nu am reușit nici să intru sub ea și nici să o trag la apă. Astfel că m-am lăsat păgubaș.

Cu toate că renunțasem la barcă, nu m-a părăsit totuși gîndul de a ajunge pe celălalt pămînt. Ba, dimpotrivă, dorința îmi creștea cu cît îmi părea mai cu neputință de împlinit.

Pînă la urmă m-am gîndit să-mi fac singur un fel de *canoe* sau *periagua*, o bărcuță sau pirogă de felul acelora pe care și le făceau băștinașii de pe aceste meleaguri, scobind un trunchi de copac. Lucrul mi se părea foarte ușor. Mă bucuram la gîndul că voi reuși să fac o pirogă mai bună decît toate canoele pieilor roșii. Trebuie să ținem seama că îmi lipseau sculele, precum și brațele care să ducă barca la apă, neajuns mult mai mare decît toate celelalte. Ce mi-a folosit că am găsit în pădure un copac uriaș, l-am răpus cu mare caznă, l-am cioplit pe dinafară și l-am scobit pe dinăuntru? Ce mi-a folosit că am reușit pînă la urmă

să fac din el o barcă? A trebuit. O las pe locul unde o întocmisem, căci nu am fost în stare nici să o urnesc.

S-ar putea crede că sunt un om ușuratic. Se cădea să mă fi gîndit la toate înainte de a mă apuca de lucru. Eram însă atît de stăpînit de gîndul expediției spre continent, încît nu am mai dat atenție piedicii din urmă. Ar fi fost într-adevăr mult mai ușor pentru mine să conduc o barcă patruzeci de mile pe mare decît să o trag patruzeci de metri pe uscat. Începusem lucrul ca un smintit, fără să știu dacă voi fi în stare să duc totul la bun sfîrșit.

De cîte ori mă cuprindea îndoiala, îmi alungam gîndurile spunîndu-mi că voi găsi la timpul cuvenit dezlegarea și pentru această problemă.

Deși metoda s-a dovedit proastă, închipuirea-mi bolnavă a învins și m-am apucat de lucru. După cum am mai spus, am doborît un cedru atît de falnic, cum cred că nici regele Solomon nu avusese unul asemănător pentru templul său din Ierusalim. Diametrul era de cinci picioare și zece degete la rădăcină și de patru picioare și unsprezece degete la înălțimea de douăzeci și două picioare, unde se subția puțin și se despărțea în două crăci mari. M-am trudit timp de douăzeci și două de zile, cu toporul și securea, pînă l-am doborît. Alte patrusprezece zile am muncit să-i tai coroana. Mi-a trebuit apoi o lună să-l cioplesc și să-i dau forma de pirogă, ca să poată pluti drept. Am pierdut trei luni ca să-l scobesc pe dinăuntru și să termin restul.

Toată treaba am împlinit-o fără foc, numai cu dalta și ciocanul - și cu o trudă nesfîrșită. Am ajuns astfel să făuresc o frumoasă *periagua*, destul de mare ca să încapă în ea vreo douăzeci și șase de oameni, ceea ce

însemna îndeajuns ca să intru în ea eu cu toate proviziile mele.

Cînd am terminat-o, eram încîntat de ceea ce fusesem în stare să fac. Barca era mai mare decît orice *canoe* sau *periagua*, pe care le văzusem.

Mă costase multă osteneala, iar acum nu-mi mai rămînea decît să-i dau drumul pe apă. Dacă reușeam, sînt sigur că aș fi pornit în cea mai nebunească și nesocotită călătorie ce s-a pomenit vreodată.

Toate încercările însă au dat greș și toate strădaniile au rămas fără de folos. Mă găseam la o sută de yarzi departe de mare. Din păcate, piroga era așezată mult mai jos decît gurile pîrăului. M-am hotărît totuși să sap din teren și să caut să-i dau o oarecare înclinație spre mal. M-a costat multă muncă și oboseală însă nu-mi precupețeam truda cînd era vorba de libertate. Pînă la urmă am învins și această piedică, dar totuna era nici uum nu puteam urni barca din ioc, după cum nu reușisem să fac nimic nici cu cea împotmolită.

Am măsurat depărtarea și m-am decis să sap un canal care să aducă apa la barcă. Cînd am socotit însă totul, și brațele de muncă ce le aveam în acest scop - și care nu erau altele decît numai cele două brațe ale melc - am ajuns să văd că-mi vor trebui cel puțin zece sau doisprezece ani ca să termin treaba. Malul era înalt și trebuia săpat la capăt pe o adîncime de aproape douăzeci de picioare.

Am fost nevoit să renunț și la această încercare. Nici nu pot spune ce amărît eram. Numai acum îmi dădeam seama - din păcate, prea tîrziu - ce mare nebunie este să începi o treabă înainte de a ști cît te costă și înainte de a judeca bine dacă îți ajung puterile ca să o duci la bun sfîrșit.

În toiul acestor lucrări s-a încheiat cel de al patrulea an al șederii mele în insulă și am prăznuit aniversarea cu aceeași curiozitate și cu sufletul mai împăcat ca oricând.

Priveam lumea drept ceva îndepărtat, ce nu mai avea legătură cu mine și de la care nu mai așteptam nimic și nu mai doream nimic. Priveam lumea ca și când aș fi trecut în viața cea de apoi și m-aș fi uitat îndărăt spre locul unde viețuisem, dar din care plecasem de mult. Puteam spune ca și bătrînul Abraham bogătașului: „Între tine și mine este o mare prăpastie”.

Aici eram, în primul rînd, ferit de toate răutățile lumii. Nu aveam ispite trupești și nici ispita ochiului, iar trufia vieții era hăt-departate de mine. Nu jinduiam după nimic, căci aveam tot ceea ce mă putea bucura. Eram stăpînul întregii moșii. Mă puteam numi voievod sau împărat peste tot ținutul pe care-l stăpîneam. Nu aveam alți semeni care să-mi rîvnească stăpînirea sau să-mi conteste suveranitatea.

Puteam recolta corăbii întregi de grîne, dar nu aveam ce face cu ele. Lăsam să crească numai cît îmi trebuia. Aveam nenumărate broaște țestoase sau porumbei sălbatici, întrebuițam numai din cînd în cînd cîte unul. Aveam cherestea din belșug și atît de multă, încît să pot construi o flotă întreagă de corăbii. Strugurii se puteau preface în vin sau păstra uscați și aveam atît de mulți, încît mi-ar fi ajuns să încarc toată flota, dacă aș fi putut s-o construiesc.

Nu avea însă preț pentru mine decît ceea ce puteam întrebuița. Mîncare era din belșug dacă împușcam mai mult decît puteam mîncă, restul îl dădeam cîinelui sau era sfredelit de viermi. Dacă semănam prea multe grîne, se stricau. Arborii doborîți de mine

zăceau în pădure și putrezeau. Nu mai erau buni decît ca lemne de foc, iar de foc nu aveam nevoie decît ca să-mi gătesc mîncare.

Pe scurt, am învățat din experiență și din firea lucrurilor că tot ce este bun în lumea aceasta nu are preț decît atunci cînd ne aduce vreun folos. Oricît am strînge și grămădi ca să mai dăm și altora, totuși nu ne putem luicura decît de ceea ce ne folosește, și nu de mai mult.

Aveam prea mult din toate și nu știam ce să fac cu ele. Nu aveam loc pentru alte dorințe, în afară de ceea ce stăpîneam, iar ceea ce stăpîneam nu erau de fapt decît nimicuri, însă de mare folos pentru mine.

Aveam o pungă cu bani, atît aur cît și argint: aproape treizeci și șase lire sterline. Dar - vai! - banii zăceau aruncați fără de întrebuintare. Nu aveam ce face cu ei. Aș fi dat cu dragă inimă un pumn de aur pentru cîteva pipe sau o piatră de măcinat. Aș fi dat chiar toți banii pentru puțină sămînță de morcovi și gulii, care în Anglia nu prețuiau mai mult decît cîteva parale, sau pentru un pumn de fasole sau mazăre, sau pentru o sticlă de cerneală. Banii nu-mi aduceau nici un folos, ci stăteau în sertar, se umezeau în peșteră și își pierdeau luciul în sezonul ploilor. Chiar dacă sertarul ar fi fost plin cu diamante, era același lucru. Nu aveau preț pentru mine, căci numi puteau fi de folos.

Felul meu de viață era acum mult mai lesnicios decît la început mult mat plăcut, atît trupește cît și sufletește. Adesea, așezîndu-mă la masă, închinam o rugă de mulțumire și mă minunam cum de așternuse mîna domnului masă și pentru mine în deșert. Învătasem să privesc mai mult părțile luminoase ale soartei mele decît cele întunecate. Recunoșteam

bucuriile și nu mai vedeam amărăciunile. Simțeam adesea atîta mulțumire, cît nu se poate spune prin cuvinte.

Altă cugetare mi-a fost de marc folos, o cugetare care ar fi fără îndoială de folos oricui ar cădea în aceeași nenorocire. Îmi asemuam soarta cu acea pe care o așteptasem la început sau, mai bine zis, cu aceea pe care o meritam. Mila și bunătatea lui Dumnezeu s-au îndurat însă de mine și au adus ca prin minune corabia la țarm. Astfel am fost în stare să mă apropii de corabie și să-mi iau tot ce era necesar și fără de care nu aș fi avut unelte să lucrez, arme să mă apăr și praf de pușcă să-mi procur hrana.

Ceasuri întregi, ba zile întregi, am petrecut închipuindu-mi ce m-aș fi făcut dacă nu aș fi avut lucrurile acelea din corabie. Singura mea hrană ar fi fost peștele și broaștele țestoase, dar mai curînd cred că aș fi pierit de foame, căci timp de un an și jumătate nu am găsit nici pește și nici broaște. Chiar dacă rămîneam în viață, aș fi dus o viață de sălbatic. Cu greu aș fi ajuns să ucid o capră sau o pasăre, și n-aș fi avut cu ce să o spintec, să o jupoi, să-i despart carnea de piele și de pe ciolane, și nu aș fi avut cu ce să o tai. Aș fi fost nevoit să o mușc cu dinții și să o sfîșii cu unghiile ca fiarele sălbatice.

Am simțit de aici și mai adînc bunătatea cerului, fiind recunoscător pentru soarta mea din prezent, cu toate greutățile și năpastele ei.

Tot ceea ce am povestit mai sus nu poate decît să recomande spre meditație celor ispitiți să spună în nenorocire: „Poate fi altă pacoste mai mare ca a mea?” În asemenea clipe ar trebui să cugete că pot fi încercări și mai grele. Mai găseam încă o mîngiere,

comparînd soarta mea de atunci cu aceea pe care o meritaseam.

Nu aş fi putut găsi alt colţ în lumea nelocuită, în care să fi fost aruncat de valuri mai spre binele meu. Deşi spre marea mea mihnire nu aveam aici tovărăşia oamenilor, eram ferit de fiare sălbatice, de lupi furioşi şi tigrii, care mi-ar fi primejduit viaţa. Scăpasem de reptile veninoase şi mai ales de oameni sălbatici, care m-ar fi ucis şi m-ar fi mîncat.

Viaţa mea era plină de amărăciune, pe de o parte, dar, pe de alta, mi-era bogată în daruri. Nu-mi lipsea nimic care să nu o uşureze.

După ce am judecat cu nepărtinire toate cele de mai sus, le-am izgonit din minte şi nu am mai fost amărît.

Eram de atîta vreme aici, încît mare parte din lucruri au început să se strice. Cerneala se sfîrşise de mult, cu toate că o subţiasem pînă ce a ajuns atît de slabă, că nu mai lăsa urme pe hîrtie. Mi-am însemnat cu sfinţenie zilele în care s-au petrecut toate întîmplările mai de seamă, atît timp cît am avut cerneală. Îmi amintesc de anumite potriveli de zile, ce mi s-au părut stranii. Dacă aş fi fost superstiţios, aş fi dat importanţă acestor zile, în care s-au întîmplat multe lucruri rele şi bune.

Am observat mai întîi că ziua în care fugisem de acasă, de la Hull, pentru a pleca pe mare era aceeaşi cu ziua în care, mult mai tîrziu, am fost prins de piraţii din Sale şi dus în robie.

Data cînd am scăpat din naufragiul de la Yarmouth era aceeaşi cu data cînd am fugit cu barca din Sale.

La 30 septembrie, tocmai de ziua naşterii mele, am lost salvat, douăzeci şi şase de ani mai tîrziu, în chip miraculos şi aruncat de valuri pe ţărmul acestei

insule. Astfel că atît viața mea de fărădelegi ca și viața de pustnic au început în aceeași zi.

După ce am isprăvit cerneala, a venit rîndul pesmeților. Economisiseam pînă la ultima fărîmitură, mîncînd numai cîte unul pe zi, așa că mi-au ajuns mai bine de un an. Cu toate acestea, mult timp am rămas fără pîine. Nu am avut pîine pînă ce nu mi-au prisosit grînele, și felul cum le-am avut este aproape o minune, de care am motiv să fiu recunoscător. Îmbrăcămintea începuse și ea să se strice. Rufărie n-am mai avut multă vreme, afară de niște cămăși găsite în cuferele marinarilor pe care le-am păstrat cu grijă. Adesea nu puteam suferi nici o îmbrăcăminte în afară de cămașă, și mare noroc am avut să pot face rost de aproape trei duzini de cămăși. Mai aveam, tot de acolo, și cîteva mantale, prea grele de purtat pe căldură.

Pe insulă era atît de cald, încît nu aveam nevoie de haine, totuși nu m-am deprins cu gîndul de a umbla gol, cu toate că eram singur prin aceste meleaguri. De altfel înduram mai bine arșița soarelui cînd aveam ceva pe mine, ca să mă apere de arsuri și bășici. Cămașa mi-era largă și îmi ținea răcoare. Nu am reușit niciodată să ies la soare fără pălărie. Arșița îmi dădea dureri de cap care îmi treceau îndată ce mă acopream.

M-am apucat mai întîi de croitorie. Am reușit, nu prea bine însă, să fac cîteva veste din mantale și din ce material mai aveam, căci cele vechi erau roase și rupte. Nu am știut însă cum să-mi croiesc pantalonii. Am învățat mult mai tîrziu.

Am mai povestit că păstram toate pieile animalelor pe care le împușcam. Le atîrnăm la soare, întinse

bine cu bețe, și le lăsam să se usuce. Unele s-au întărit prea mult și nu au fost bune de nimic.

În primul rînd am încercat să-mi fac o căciulă. Lăsând părul în afară, ca să mă apere de ploii, am reușit s-o fac atît de bine, încît am vrut să-mi croiesc și niște haine tot din piele. Am făcut o vestă și niște pantaloni foarte largi și scurți pînă la genunchi, căci îmbrăcămîntea trebuia să fie mai degrabă răcoroasă decît să-mi ție cald.

Totul era destul de prost lucrat, deoarece mă pricepeam la croitorie încă mai puțin decît la dulgherie. Pentru mine însă, hainele erau destul de bune. Cînd mă i ipuca ploaia pe afară, părul lor mă apăra de umezeală. După aceasta am pierdut mult timp încercând să fac o umbrelă, de care simțeam mare nevoie. Văzusem în Brazilia cum se fac. Acolo sînt foarte necesare din pricina căldurii tropicale. Aici era și mai cald, fiind mai aproape de ecuator. Eram apoi nevoit să stau mult pe afară. Umbrela mi-ar fi folosit atît pentru ploaie cît și pentru soare. Mult timp nu am reușit să fac una care să poată fi ținută în mîină și am stricat vreo trei pînă sa ajung la ceea ce doream. În sfîrșit mi-a reușit una, care se apropia de închipuirea mea, căci trebuia nu numai să se deschidă, dar să se și închidă ușor. Am acoperit umbrela cu piele, lăsînd părul deasupra, ca să nu răzbească ploaia și să mă apere tot atît de bine și de soare. Puteam ieși oricînd și pe orice vreme cu ea. Cînd nu mai îmi trebuia, o închideam și o luam sub braț.

Trăiam acum destul de lesnicios și confortabil.

Capitolul X

ÎMPING BARCA PE APĂ ȘI SÎNT PURTAT CĂTRE LARG. MĂ ÎNTORC CU GREU LA ȚĂRM. SOMNUL DIN CARE SÎNT TREZIT DE O VOCE TAINICĂ.

Nu pot spune că mi s-a întîmplat ceva neobișnuit în acești cinci ani. Am trăit în același tel și în același loc ca mai înainte.

În afara de ocupația-mi de căpetenie, care era cultivarea orzului și orezului, precum și uscarea strugurilor, mai aveam o seamă de îndeletniciri zilnice. Mă duceam cu pușca ia vînătoare. Apoi am încercat să fac o bărcuță - o pirogă - pe care am și terminat-o.

Săpînd un canal larg de șase picioare și adînc de patru picioare, am adus bărcuța pe o distanță de jumătate mila. Pînă la mal.

Cît despre primul *canoe*, pe care-l făcusem atît de mare fără să mă gîndesc mai înainte cum îl voi lansa pe apă, el a rămas pe locul unde a fost construit, căci niciodată nu am reușit să-l urnesc. Stătea acolo ca pildă și învățătură pentru altă dată.

A doua oară însă am găsit cu greu un copac potrivit ca primul. Mă aflam la mai puțin de o milă de apă. Mi-am dat totuși seama că voi reuși să duc totul la bun sfîrșit. Cu toate că am lucrat aproape doi ani, nu mi-a venit greu și nu m-a supărat truda, căci trăgeam nădejde să am și eu cîndva o barcă cu care să pot ieși în larg.

Cu toate că mica mea *periagua* era terminată, nu răspundea încă tuturor dorințelor mele, nefiind prea sigur că voi putea ajunge cu ea pînă la continentul ce se găsea la vreo patruzeci de mile depărtare. Mi-am pierdut toate nădejzile de a mai ajunge acolo, ba am renunțat să mă mai gîndesc.

Pentru că aveam însă barcă, m-am hotărît să fac înconjurul insulei. Cum fusesem pe cealaltă parte, străbătînd-o pe uscat, voiam acum să cunosc toate coastele insulei, căci descoperirile făcute în drum îmi deschiseseră pofta. Spre a face totul cu prevedere și cumpănire, mi-am așezat mai întîi un catarg la barcă și apoi am făcut o pînză din cele rămase de la vechea corabie și din care mai aveam destule în magazie.

După ce le-am așezat la locul lor și le-am încercat, am constatat că totul merge de minune. La amîndouă capetele bărcii am făcut cutii și lădițe pentru provizii și muniții, ca să le feresc de ploaie sau de apa împrășcată de valuri. Am scobit o gaură lungă, în care am așezat pușca. Deasupra am făcut un capac, ca pușca să stea la loc închis și uscat.

La pupa am țintuit umbrela ca un catarg, să-mi stea deasupra capului și să mă apere de arșiță. Astfel m-am plimbat de cîteva ori pe mare, fără să mă depărtez prea mult de micul meu golf.

În sfîrșit, fiind prea curios să cunosc hotarele regatului meu, m-am hotărît pentru o expediție mai lungă. Am cărat provizii în barcă, vreo duzină de pîini de orz, o oală de pămînt plină cu orez (mîncarea cu care mă obișnuisem), o sticluță de rom, o jumătate de capră, praf de pușcă și gloanțe, pentru ca să mai vînez alte capre, două mantale mari, pe care, după cum am povestit, le găsisem în cuierile marinărești.

Voiam să mă culc pe una din ele, iar cu cealaltă să mă acopăr.

În ziua de 6 noiembrie, în al șaselea an al domniei mele, sau dacă vreți, al robiei mele, am pornit în această expediție, care a fost mai lungă decît mă așteptam.

Insula nu era prea mare. Cînd am ajuns în partea de răsărit, am dat de un șirag de stînci, ce înaintau în mare cam pînă la două leghe. Unele ieșeau deasupra apei, iar altele erau sub apă. Dincolo de ele, pe distanță de încă o jumătate de leghe, se întindea o suprafață mare de nisip. A trebuit să înconjur stîncile, fiind astfel nevoit să navighez mult spre largul mării. Am voit să renunț la călătorie, cînd am descoperit stîncile, și să mă întorc, neștiind cît de departe voi fi silit să ies în larg. Ma îndoiam că voi reuși să mă întorc cu ușurință.

Deocamdată am lăsat ancora, pe care o făcusem dintr-o bucată de fier îndoit, găsit pe corabie. După ce am fixat bine barca, am luat pușca și m-am dus pe țârm. Urcînd pe un deal, ce părea mai înalt, am zărit toată întinderea capului. Am privit în toate părțile și am zărit un curent puternic ce curgea spre răsărit și se apropia mult de cap. L-am observat bine, căci mi se părea primejdios. Dacă intram în el, puteam fi tîrît departe în larg, fără putința de a mă mai întoarce pe insulă.

Așa aș fi pățit dacă nu mă urcam pe deal și nu-l vedeam la timp. De cealaltă parte a insulei era un curent asemănător, ce trecea însă ceva mai departe. Am observat pe lîngă țârm un vîrtej puternic. Dacă reușeam să-l străbat pe cel dintîi, nu mai îmi rămînea altceva de făcut decît să intru în cel de al doilea.

Două zile am rămas pe loc. Vântul sufla puternic împotriva curenților de mai sus, iar valurile se zdrobeau furioase de stînci. Era primejdios să mă apropii de coastă, dar nici să mă depărtez prea mult în larg nul puteam, din pricina curenților.

A treia zi, peste noapte, vîntul s-a potolit și marea s-a liniștit. M-am decis să îmi încerc soarta. Prin aceasta cred că am rămas drept pildă pentru toți piloții prea cutezători și neștiutori. Nici nu apucasem bine să mă apropii de cap, fiind cam la lungime de o barcă departe de țarm, cînd m-am pomenit în niște ape foarte adînci și într-un curent repede ca într-un scoc de moară. Piroga a fost tîrîtă cu atîta furie, încît numai cu greu am izbutit să o țin în marginea curentului. Am băgat de seamă că mă duce din ce în ce mai departe de vîrtejul ce se găsea la stînga. Nici o adiere nu-mi venea în ajutor, iar vîselele nu-mi erau de mare folos.

Începeam să mă cred pierdut. Știam că acești curenți veneau din amîndouă părțile și mă așteptam să se. Întilnească într-un punct, atunci fiind fără doar și poate pierdut. Nu găseam nici un mijloc de scăpare. Vedeam moartea cu ochii și asta nu din pricina mării care era liniștită, ci din pricina lipsei de alimente. Este drept că găsisem o broască țestoasă pe mal, că o ridicasem cu greu și o azvîrlisem în barcă aveam și un chiup cu apă proaspătă. Dar ce însemnau toate acestea dacă eram tîrît în mijlocul oceanului, unde nu se găsea nici țarm, nici insule sau continent decît la depărtări de mii de leghe?

Acum îmi dădeam seama ce ușor se poate înrăutăți o soartă, ce pare totuși a fi cea mai nenorocită din lume. Mă uitam deznădăjduit înapoi spre insula mea stingheră ca spre locul cel mai ademenitor din lume.

Toată fericirea pe care mi-o doream acum era să fiu din nou acolo. Întinzînd mîinile înspre insulă am rostit: „O, fericita pustietate! Nu am să te mai revăd niciodată! Ce ființă, nenorocită sînt! Încotro mă duc acum?”

Dar îndată m-am dojenit, și încă aspru, pentru fireami nerecunoscătoare. De cîte ori nu mă arătasem nemulțumit în singurătatea mea? Și iată, acum ce naș fi dat să fiu înapoi pe țarm! Niciodată nu ne cunoaștem soarta pînă nu ne este luminată de una potrivnică ei. Nu știm să prețuim bucuriile decît după ce le pierdem.

Nu se poate descrie disperarea mea, cînd m-am văzut dus la aproape două leghe departe de insula mea iubită (căci astfel mi se arăta acum) spre oceanul nemărginit și fără nădejde de a o mai vedea vreodată. Am vislit totuși din răsputeri, ținînd bărcuța cît mai spre nord, adică pe partea contra curentului. Spre prînz, cînd soarele trecuse de meridian, mi s-a părut că simt o mică adiere. Peste o jumătate de oră vîntul sufla destul de tare.

Ajunsesem la o distanță înfiorătoare de insulă. Dacă intervenea acum cea mai mică înorare sau ceață, eram pierdut. Nu aveam cu mine nici un fel de busolă. Nu aș fi fost în stare să mă orientez către insulă dacă o pierdeam din ochi.

Timpu s-a menținut însă bun. Am reușit să ridic catargul, să întind pînza și, ținînd direcția spre nord, am reușit să ies din curent. Chiar în clipa cînd am ridicat catargul și pînza, iar barca a început să iasă din curent, am observat o mică schimbare în apele curentului.

În locul unde curentul fusese foarte puternic, apele curgeau tulburi. Acum deveniseră mai limpezi și

curentul se potolea. Am ajuns la niște stînci ascunse în mare pe vreo jumătate de milă. Ele despărțeau curentul, partea principală curgînd mai departe spre sud, iar cealaltă, întoreîndu-se, lovită de stînci, într-un contracurent puternic, se scurgea foarte repede înapoi spre nord-vest.

Numai iertarea adusă osînditului în ultima clipă, sau salvarea din mîinile tilharilor, gata să neucidă, sau oricare altă cruntă soartă asemănătoare, pe care a încercat-o cineva vreodată, pot duce la înțelegerea acelei bucurii de nedescris sau la avîntul de fericire ce m-a năpădit atunci cînd s-a ridicat vîntul și am intrat în apele contracurentului. Am întins pînza și am pornit în goană, purtat de vînt și de apele repezi, înapoi spre insulă. Am navigat astfel mai bine de o leghe și cam la două leghe mai la nord de unde mă luase primul curent spre larg. Cînd am ajuns în sfîrșit, m-am pomenit pe țărmul nordic, adică pe partea opusă locului de unde plecasem.

Făcusem mai bine de o leghe în acest curent, cînd am observat că apele se liniștiseră și nu mai eram dus de ele. Mă găseam între doi curenți, adică între cel de sud, ce mă tîrîse spre larg, și cel de nord, ce mă adusese înapoi. Apa era acum liniștită și am pornit-o de aici cu pînza întinsă, navigînd însă mai încet ca înainte. Pe înserate, cam după ora patru, cînd mă aflam la o leghe depărtare de insulă, am regăsit capul format din stînci, care, după cum am arătat, ieșea în mare spre sud.

Vîntul fiind potrivit, am trecut capul spre nord-vest, iar peste o oră eram la o milă de țărm, unde, găsind ape liniștite, am debarcat foarte curînd.

Cînd m-am văzut din nou pe uscat, am căzut în genunchi mulțumind lui Dumnezeu pentru mîntuirea

mea. Eram hotărît să renunț la orice gînd de scăpare cu ajutorul bărcii.

După ce am luat o gustare din cele ce aveam la îndemînă, am tras piroga la mal într-un intrînd, pe care-l ochisem între copaci, și m-am culcat fiind frînt de oboseală.

Mă găseam în mare încurcătură, neștiind cum să-mi aduc barca acasă. Pășisem atîtea, încît nu mai voiam să mă întorc pe același drum. Nu știam ce mă putea aștepta pe cealaltă parte a insulei (adică pe partea de vest). Îmi pierise pofta de aventuri. Dimineața m-am hotărît să o iau pe jos, de-a lungul țărmlui, spre vest și să caut un golf unde să-mi adăpostesc piroga. Voiam să o găsesc de cîte ori voi avea nevoie. Peste vreo trei mile, am dat de un loc foarte prielnic. Era un golf, ce se termina, îngustîndu-se, într-un pîrau. Aici am găsit un port admirabil, făcut parcă înadins pentru piroga mea.

Am adus-o aici și am așezat-o bine. Apoi am urcat malul să văd unde mă aflu. Am văzut că nu era departe de locul unde ajunseseam atunci cînd făcusem expediția străbătînd insula pe jos. Am lăsat totul în pirogă, luîndu-mi numai pușca și umbrela, căci era foarte cald, și am pornit-o la drum. Spre seară am ajuns la colibă. Totul era în ordine acolo. Am sărit gardul și, fiind foarte obosit, m-am culcat și am adormit îndată.

Rog pe toți acei care îmi citesc această poveste să judece dacă aveam sau nu dreptate de a fi nespus de uimit, cînd am fost trezit din somn de o voce care m-a chemat de mai multe ori: „Robin, Robin, Robin Crusoe, sărman Robin Crusoe! Unde ești, Robin Crusoe? Unde ești, unde ai fost?”

La început dormeam prea adînc, fiind tare obosit de atîta vîslit și de hoinărit în restul zilei, astfel că nu m-am trezit de tot. Între somn și trezie mi s-a părut că visez cum că cineva îmi vorbește repetînd într-una „Robin Crusoe, Robin Crusoe!” Apoi m-am trezit de-a bi-nelea și am sărit în sus înspăimîntat.

Dar cînd am deschis bine ochii, l-am zărit pe Poll cocoțat pe gard. Am înțeles îndată cine îmi vorbește. Papagalul obișnuia să stea pe degetul meu și, apropiindu-și pliscul de obrazul meu, îmi striga: „Sărmane Robin Crusoe, unde ești? Unde ești? Unde ai fost cum de ai ajuns aici!” Întocmai cum îl învățasem.

Deși acum știam că papagalul era acela care îmi vorbise, totuși multă vreme nu mi-am venit în fire. Nu înțelegeam cum de ajunsese acolo. Am întins mina și l-am chemat pe nume. Poll a venit la mine, s-a așezat pe degetul cel mare, ca de obicei, și mi-a vorbit cuvintele? cunoscute ca și cînd ar fi fost tare fericit să mă revadă. Am plecat apoi împreună acasă.

Mă săturasem pentru multă vreme de mare. Cîteva zile m-am gîndit într-una la primejdia prin care trecusem. Tare aș fi dorit să am piroga aici nu știam însă cum să o aduc. Cunoșteam acum partea de răsărit a insulei și știam bine că nu pot trece pe acolo. Inima îmi stătea în loc și sîngele îmi îngheța în vine cînd îmi reaminteam tot ce pășisem. Nu cunoșteam încă partea de apus a insulei. Curentul putea fi tot atît de puternic acolo ca și la răsărit. Riscam să fiu tîrît spre coastă și de astă dată izbit de stînci în loc să fiu dus departe spre larg.

Astfel m-am mulțumit să mă lipsesc de barcă, cu toate că am muncit atîta ca să o fac și să o împing în apă.

Apoi am trăit liniștit aproape un an, ducînd o viață, retrasă și tihnită. M-am împăcat cu gîndul ursitei mele. Lăsam acum totul în voia domnului și traiul mi-era foarte fericit. Nu-mi mai lipsea nimic, în afară de societatea oamenilor.

Între timp am ajuns meșter iscusit în toate meșteșugurile.

Cred că aș fi fost în stare să lucrez și mai bine, mai ales timplărie, dacă aș fi avut uneltele necesare.

Și în olărie am adus o grămadă de îmbunătățiri. Mi-am făcut o roată și treaba mergea acum mult mai ușor și mai repede. Oalele ieșeau mai rotunde și mai frumoase ca la început.

Cea mai mare bucurie am avut însă cînd am reușit să-mi fac o pipă. Cea dintîi a fost greoaie și urîță. Am ars-o totuși și s-a făcut tare și rezistentă și trăgea de minune fumul. Mi-a adus o mare mîngîiere pipa, căci mai de mult mă deprinsesem să fumez. S-au găsit pipe și în corabie, însă nu le-am luat, neștiind că voi găsi tutun pe insulă. Iar mai tîrziu, cînd m-am dus să le caut, dispăruseră.

Am făcut progrese mari și cu împletitul coșurilor. Am împletit coșuri de toate felurile, nu prea frumoase, dar foarte bune să pun de toate în ele și să le car.

Cînd împușcam, de pildă, o capră, o atîrnam într-un copac, o jupuiam, o tăiam în bucăți și astfel o căram în coș acasă. Cînd găseam o broască țestoasă, o tăiam, îi scoteam ouăle, despicam cîteva bucăți de carne, care îmi ajungeau berechet, și le aduceam acasă azvîrlind restul.

În coșurile mai mari puneam grînele, pe care le curățam îndată ce erau uscate și le păstram în coșuri în loc de hambare.

Praful de pușcă începea să se termine. Nu aș fi fost în stare să-l înlocuiesc cu nimic. De aceea am început să chibzuiesc ce mă voi face cînd nu voi mai avea cu ce să împușc capre.

V-am mai povestit cum am prins un ied și l-am domesticit.

Voiam să pun mîna și pe un țap, dar mi-a fost cu neputință. Căprița s-a făcut capră și, pentru că nu m-a lăsat inima s-o tai, a murit de bătrînețe.

În al unsprezecelea an al șederii mele pe insulă eram amenințat să rămîn fără praf de pușcă. Atunci m-am gîndit să fac niște curse, în care să prind de vii caprele. Voiam mai ales o capră cu iezi.

Am așezat capcanele și cred că animalele s-ar fi prins, dacă legăturile, neavînd sîrmă de loc, nu ar fi fost prea slabe, căci le găseam adesea rupte, iar momelile mîncate.

Am voit, în sfîrșit, să încerc alte mijloace. Am săpat cîteva gropi mari în locul unde observasem că vin caprele la pășunat. Peste gropi am așezat o împletitură de nuiete. De cîteva ori am pus boabe de orz sau orez, fără să așez capcana. După urme, am constatat că într-adevăr caprele intraseră și mîncaseră grăunțele. Era timpul să pun capcanele. Am așezat vreo trei. M-am dus a doua zi de dimineață, găsindu-le neatînse și grăunțele mîncate. Eram foarte necăjit. Am pus altele, iar ca să nu vă mai plictisesc cu asemenea nimicuri, voi spune pe scurt că am găsit într-o bună dimineață un țap într-o capcană și trei iezi în alta. Neștiind ce să fac cu țapul, care era ca turbat, și cum nu îndrăzneau să intru în groapă și nici nu voiam să-l ucid, i-am dat drumul. Pe atunci nu știam încă mijloacele, ce le-am învățat mai tîrziu, prin care se îmblînzesc pînă și leii. Dacă-l lăsam acolo

fără hrană vreo trei sau patru zile, iar după aceea îi aduceam mîncare și băutură, ar fi devenit blînd ca un mieluşel. Caprele au o fire blîndă și prietenoasă dacă ştii cum să te porţi cu ele.

După ce am dat drumul ţapului, care a luat-o la goană, m-am îndreptat spre groapa cu iezi și i-am scos unul cîte unul, i-am legat cu o funie și i-am adus acasă cu mare greutate. Multă vreme nu au voit să mănînce.

Le aruncam boabe dulci ca să-i ispitesc și pînă la urmă s-au împlînzit.

Mi-am dat seama că singura soluție pentru a avea carne de capră, după ce-mi voi termina muniția, era să-mi fac o turmă, pe care s-o țin domesticită în preajma casei.

M-am gîndit apoi că trebuie să feresc animalele domesticite de cele sălbătice, căci altfel s-ar sălbătici cu toatele îndată ce ar crește. În acest scop îmi trebuia un loc destul de mare, împrejmuit cu gard înalt și rezistent, pentru ca animalele închise să nu poată ieși, iar cele dinafară să nu poată pătrunde înăuntru.

Însemna o muncă grea și lungă pentru o singură pereche de mîini. Aveam însă neapărată nevoie s-o fac. Am pornit să caut un loc potrivit, care să aibă iarbă bună de păscut, apă pentru adăpat și adăpost contra arșiței soarelui. Cei care se pricep la aceste treburi vor gîndi fără îndoială că sînt un nepriceput dacă voi spune că locul ales de mine era nimerit din toate privințele, într-adevăr am găsit o pășune deschisă sau savană, cum se numește în coloniile din vest. Avea vreo trei izvoare cu apă proaspătă și era frumos împădurită la un capăt.

Vor zîmbi desigur și cînd voi spune că am început să împrajmuesc locul. Gardul ar fi urmat să aibă o lungime de cel puțin două mile. Suprafața locului se ridica la vreo zece mile. Nu mă gîndeam însă că pe o întindere atît de mare mi-ar fi foarte greu să prind caprele. Ele s-ar fi sălbăticit tot atît de repede ca și cînd ar fi fost libere pe întreaga insulă.

Lucrînd la gard, mi-am dat seama de aceste neajunsuri. Am renunțat îndată la cele plănuite, hotărîndu-mă să nu mai împrajmuesc decît un loc de o sută cincizeci de yarzi lungime și vreo sută lărgime. Locul era suficient ca să cuprindă la început caprele de care aveam trebuință. Dacă turma creștea, puteam mări mai tîrziu țarcul.

Hotărîrea era cît se poate de înțeleaptă și am început treaba cu zor. Lucrasem vreo trei luni la prima împrajmuire. În timp ce făceam țarcul, am legat iezii și i-am obișnuit să pască pe lîngă mine. Mă duceam adesea și le dădeam boabe de orz și de orez chiar din mînă. Cînd am terminat tot țarcul, le-am dat drumul să pască în voie. Mă urmau însă peste tot, behăind pentru un pumn de grăunțe.

Scopul era atins. Peste un an și jumătate aveam o turmă de douăsprezece capre cu iezi cu tot. În alți doi ani, turma a crescut la patruzeci și trei de capete, fără să socotesc animalele tăiate pentru hrană. Între timp am mai împrajmuit alte cinci țarcuri, făcînd porțițe între ele.

Pe lîngă carnea de capră aveam acum și lapte. Nu mă gîndisem la început, dar am fost foarte bucuros cînd mi-a venit în minte. Am făcut o lăptărie cum se cuvine și aveam cîteodată pînă la o jumătate de vadră de lapte pe zi.

Astfel am ajuns - cu toate că nu avusesem niciodată prilejul să mulg o vacă, și cu atît mai puțin o capră - să fac unt și brînză, după ce de mai multe ori am dat greș. Și în sfîrșit am făcut și sare, deși trebuie să recunosc că mai degrabă am găsit-o gata făcută de căldura soarelui pe stîncile peste care venea apa mării, și astfel nu i-am mai dus lipsa.

Capitolul XI

DESCRIEREA LOCUINȚEI MELE ȘI A ÎMPREJURIMILOR. O ALARMĂ ÎNGROZITOARE. URME DE PAȘI PE ȚĂRM. TOT FELUL DE PRESUPUNERI.

Privești pe care o înfățișam, șezînd la masă cu mica mea familie, merită un zîmbet. Măria sa voievodul și stăpînitorul întregii insule era de față. Viața supușilor săi se afla în mîna lui. Putea spînzura și ucide: putea să dea viață și libertate și să le ia înapoi. Nimeni nu i se împotriva.

Meritam să fiu văzut cum mîncam, ca ditai principele, înconjurat de supuși. Poli, favoritul meu, era singura ființă care avea voie să-mi vorbească. Cîinele meu, acum bătrîn și care nu găsise mijlocul de a se înmulți, ședea totdeauna la dreapta mea. Două pisici, cîte una de fiecare parte a mesei, așteptau ca semn de mare cinste o bucățică din mîna mea. Nu mai erau cele două pisici pe care le luasem de pe corabie. Muriseră de mult, fiind îngropate lîngă casă. Una se înmulțise prin nu știu ce minune. Aceste două pisici erau singurele pe care le păstrasem. Celelalte fugiseră în pădure, sălbăticiindu-se. Cu timpul s-au făcut atît de sîciitoare, venind în casă și jefuindu-mi avutul, încît am fost nevoit să ucid multe din ele.

Înconjurat de această curte și în acest fel îmbelșugat trăiam eu acum. Nu-mi mai lipsea nimic în afară de

societatea omenească. Curînd însă am avut parte de ea mai mult decît îmi doream.

Eram nerăbdător să am din nou barca la îndemînă, deși nu voiam să risc alte aventuri. Uneori mă străduiam să găsesc mijlocul de a o aduce făcînd ocolul insulei. Alteori mă resemnam și mă mulțumeam și fără ea. Simțeam o ciudată stinghereală cînd mă gîndeam să mă duc jos, la capătul insulei, de unde, după cum am povestit, în ultima mea expediție urcasem dealul să văd conformația țărmlui și direcția curenților. Totuși, dorința se întetea pe fiecă zi, pînă cînd m-am hotărît s-o pornesc într-acolo pe uscat. Așa am și făcut, luînd-o de-a lungul țărmlui. Dacă cineva abia sosit din Anglia ar fi dat peste mine, s-ar fi speriat de înfățișarea mea sau ar fi izbucnit în hohote de rîs. Mă opream des ca să mă oglindesc în apă, neputîndu-mi stăpîni rîsul la gîndul că aș ajunge vreodată să călătoresc prin Yorkshire în halul acesta.

Vă rog să ascultați cum arătăm:

Pe cap purtam o căciulă țuguiată și diformă, făcută din piele de capră. O coadă îi atîrna la spate, atît ca să-mi apere ceafa de soare, cît și ca să împiedice ploaia să mi se prelingă pe gît. Nimic nu era mai neplăcut în acest climat decît să simți apa rece pătrunzînd prin haină de-a dreptul la piele. Purtam o haină scurtă din piele de capră, de sub care îmi ieșeau poalele cămășii pînă la jumătatea coapselor, precum și o pereche de pantaloni scurți din același material. Erau făcuți dintr-o piele de țap bătrîn și părul atîrna lung, pe ambele părți, ca să-mi acopere picioarele. Nu aveam ciorapi, nici ghete. Îmi făcusem o pereche de ceva ce nu știu cum să le mai zic, un fel de papuci sau, mai bine zis, opinci, care se legau cu

sfori ca espadrilele. Erau de aceeași formă barbară ca și restul îmbrăcămintei. La brîu eram încins cu o curea din piele de capră, pe oare o strîngeam cu două curelușe în loc de cataramă. De aceasta, atârneau de o parte și de alta, în loc de sabie și pumnal, o secure și un mic ferăstrău. O altă curea, mai puțin lată și legată la fel cu cingăitoarea, îmi trecea peste umăr. La capătul ei, sub brațul stîng, purtam două pungii din piele de capră, una cu praf de pușcă și alta cu alicie. În spate duceam coșul, iar la umăr pușca. Deasupra capului țineam o umbrelă din piele de capră, mare și urită, care însă, în afară de pușcă, era lucrul cel mai necesar. Cît despre culoarea feții, nu se aseamnă chiar așa de mult cu a unui mulatru, cît s-ar putea crede, avînd în vedere că nu o îngrijeam și trăiam de atîta timp în aceste ținuturi tropicale.

Barba o lăsasem mai întii să crească pînă ce ajunsese la o bună lungime. Cum aveam însă foarfeci și briciuri destule, am scurtat-o. Mustățile le-am lăsat să crească lungi, după cum văzusem la turcii din Sale. Maurii nu le purtau în acest fel. Nu pot spune că am ajuns să pot atîrna pălăria de ele. Erau totuși atît de lungi, că în Anglia aș fi speriat lumea.

Am povestit toate acestea în treacăt, căci înfățișarea mea nu avea nîci o importanță în singurătatea în care trăiam, așa că nu merită să mai vorbesc de ea. Cu această înfățișare am pornit în noua expediție, lipsind de acasă vreo cinci sau șase zile. Am umblat la început de-a lungul țărmului, luînd-o de-a dreptul spre locul unde mă oprisem cu barca și mă cătărasem pe stîncă.

Nemaiavînd acum grija bărcii, am scurtat drumul și am ajuns pe înălțimea de mai înainte. Cînd am privit spre vîrfurile stîncilor ce se iveau din mare și despre

care am povestit, tare am fost mirat văzînd marea liniștită și nici urmă de vînzoleală sau curent în nici o parte.

Anevoie am înțeles ce se întîmplase. Am rămas acolo cîtva timp ca să văd dacă nu cumva fluxul era pricina acestor curenți. Curînd m-am convins de adevăr. Am constatat că refluxul venind dinspre apus se întîlnea pe lîngă coastă cu apele unui rîu mare, producînd acest curent. După cum vîntul sufla mai puternic spre răsărit sau miazăzi, curentul se apropia sau se depărta de țarm. Aștptînd apoi pînă seara, am zărit, după ce fluxul trecuse, curentul în plin. De astă-dată o ținea mai departe, cam la vreo leghe de țarm și nu pe lîngă țarm ca atunci cînd mi-a prins barca, tîrîndu-mă în larg.

Această constatare m-a convins că nu aveam decît să observ cu luare-aminte fluxul și refluxul, și astfel voi reuși să conduc ușor barca în jurul insulei. Dar cînd m-am gîndit să trec la fapte, m-a apucat iarăși groaza, amintindu-mi de tot ce pătisem.

Nu am mai fost în stare să mă gîndesc cu inimă ușoară la această soluție. Dimpotrivă, m-am hotărît pentru o alta mai grea, dar mai sigură. Voiam să fac un alt *canoe* sau *periagua*. Și astfel să am cîte o pirogă în fiecare parte a insulei.

Acum aveam două plantații. Una se găsea lîngă fortificație, cu cortul la mijloc, împrejmuît de un gard proptit în marginea stîncii și cu peștera îndărătul cortului. Între timp lărgisem peștera, făcînd cîteva noi încăperi. Într-una din ele, mai mare și mai uscată și care avea, ieșire în afara împrejmuirii, țineam vasele mari de lut, despre care am mai vorbit, vreo cincisprezece coșuri de nuiele, conținînd fiecare vreo

cinci sau șase banițe de grîne. Aici păstram proviziile și mai ales cerealele în spice sau curățatate.

Parii tăiați din copaci crescuseră înalți, acoperind cu coroanele lor împrejmuirea. Erau atît de deși, încît nimeni nu putea ghici că îndărătul lor se află o locuință omenească.

În cîmpie, aproape de casă, dar mai departe de coastă, îmi aveam ogoarele pe care le cultivam cu grijă și-mi dădeau în fiecare an recolta cuvenită. Dacă voiam să semăn mai mult, aveam alături terenuri din belșug. Pe lîngă toate acestea clădisem și casa la țară. Reușisem să plantez și acolo un gard viu, foarte înalt, împrejmuid ograda unde se afla coliba. Copacii proveniți din pari îi tundeam, ca să crească și să dea o umbră plăcută, în mijlocul ogrăzii se ridica, după cum am mai spus, coliba sau cortul, făcut dintr-o bucată de pînză de corabie, întinsă bine pe niște țaruși. Sub cort îmi aveam culcușul făcut din piei de animale și pături moi, peste care era întinsă o pătură luată din zestrea corăbiei. Mă acopeream cu o manta mare. De cîte ori puteam lipsi de acasă, veneam aici și mă lăfăiam ca la țară.

Mai aveam apoi și țarcurile pentru turma de capre. Le împrejmuisem cu nespusă trudă și întrețineam cu mare grijă îngrăditura, de frică să n-o strice caprele și să nu scape prin ea. Între țaruși am făcut o împletitură de nuiele și ramuri atît de deasă, încît nu puteam băga nici mîna. După anotimpul ploios, ramurile au încolțit, iar cu anii s-au prefăcut într-un stufiș înalt și mai rezistent ca orice gard.

Din toate acestea se putea vedea că nu am stat cu mîinile în sîn. Nu am cruțat nici o sfortare ca să aduc orice îmbunătățire, care mi se părea necesară traiului meu.

Datorită acestei turme de animale domestice, pe care le țineam în preajmă, voiam să fiu mereu îndestulat cu carne, lapte, unt și brînză, chiar clacă ar fi urmat să trăiesc aici și patruzeci de ani. Țineam închise animalele, ca să le am mereu laolaltă și pe lîngă mine.

Făcusem atît de des gardul viu, încît cu timpul a trebuit să-l mai răresc. Tot aici creșteau și strugurii, care îmi furnizau o bună provizie de iarnă. Îi adunam și-i păstram cu cea mai mare grijă, ca pe o trufanda de seamă, căci erau plăcuți la gust, sățioși și foarte răcoritori.

Mă opream adesea la țară, pentru că se găsea la jumătatea drumului între „fortificație” și locul unde țineam barca. Aveam grijă de barcă și o țineam în cea mai bună stare. Cîteodată mă duceam acolo ca să-mi schimb ideile. Nu mai făceam însă expediții, ci mă plimbam ținîndu-mă foarte aproape de țärm. Mă temeam să nu fiu luat din nou de curenți, pățind cine știe ce.

Ajung acum la o nouă fază a vieții mele.

Într-o zi, pe la nămiezi, cînd tocmai mă îndreptam spre barcă, mi s-a întîmplat să observ pe mal urma unui picior de om. Urma se vedea foarte deslușit pe nisip.

Am rămas trăsnit ca și cînd aș fi văzut un strigoi. Am ascultat și am privit în jur. Nu se vedea nimic, nu se auzea nimic. Atunci m-am îndreptat spre o movilă ca să privesc în depărtare. Am colindat malul în sus și în jos, dar nici țipenie de om. N-am mai găsit alte urme. M-am dus înapoi am privit urma mai de aproape spre a fi sigur că nu mă înșelasem. Nu putea fi vorba de nici o înșelare. Urma era acolo și se deslușea bine forma piciorului gol - cu călcii și degete. Nu aveam habar cum de s-a ivit și nu mai înțelegeam

nimic. M-am gîndit, m-am tot gîndit și m-am întors acasă tehui de cap și ieșit din fire.

Nici nu știu cum am ajuns. La fiecare pas mă uitam înapoi. Eram îngrozit. Mi se părea că după fiecare tufiș sau copac se ascundea cineva, sau că orice buturugă era o ființă vie.

Nu pot descrie toate nălucirile pe care le plăsmuia închipuirea-mi bolnavă, nici toate gîndurile care-mi treceau prin minte, sau ce impresii stranii și nesăbuite mă copleșeau.

Cînd am ajuns la fortăreață - căci așa i-am zis după această întîmplare - m-am ascuns iute ca și cum m-ar fi urmărit cineva. Nici nu-mi amintesc dacă m-am urcat cu scara sau m-am furișat prin ușa din stîncă. Cred că niciodată nu s-a refugiat mai îngrozit ca mine vreun iepure în desiș sau o vulpe în vizuina ei.

N-am închis ochii toată noaptea. Cu cît eram mai departe de pricina spaimei, cu atît eram mai neliniștit. Gîndurile și închipuirile mă copleșeau. Îmi închipuiam, de pildă, că dracul își băgase coada în toată treaba aceasta și chiar rațiunea îmi întărea această închipuire. Cum ar fi fost în stare o ființă omenească să ajungă în acel loc? Unde era corabia oare a adus-o? Sau măcar unde erau urmele celorlalți pași? Cum a reușit să atîngă un singur om pînă aici?

Pe de altă parte nu se putea să-i fi dat în minte lui Sarsailă să ia chip de om tocmai aici pe insulă, unde nu prea avea ce găsi. Nu părea vrednic de crezare ca Sarsailă să mai fi lăsat și urme de picior pe nisip, unde puteau fi șterse curînd de apa mării. De unde să știe ca eu voi ajunge să-i găsesc urma?

Toate acestea mă aiureau. Mi-am zis că diavolul putea găsi o mie și unul de prilejuri mai bune ca sa ma înspăimînte decît tocmai prin această urmă de

picioar omenească. N-ar fi fost niciodată atât de prost-știind că locuiesc în partea opusă a insulei - să-și lase urma într-un loc, unde era atât de puțin probabil să dau de ea, și mai ales pe nisip, unde primul flux ar fi șters-o cu totul.

Toate îmi păreau tăvănituri și fără coadă cum ne-am obișnuit să-i atribuim dracului o mare șiretenie, aici nu prea vedeam cum să-și fi băgat el coada.

O mulțime de alte argumente mi-au venit apoi în minte. Până la urmă am dedus că trebuie să fie vorba de o altă ființă, mult mai primejdioasă. Poate că unii din sălbaticii care locuiau pe continentul din față, ieșind în larg cu o pirogă, au fost luați de curent sau de vânturi potrivnice și duși spre insulă. Ajunși pe mal, s-au întors îndată pe mare, nedorind să rămână pe această insulă a deznădejzii, cum nici eu nu doream să-i am cu mine.

În timp ce tot felul de gânduri îmi năpădeau mintea, mă simțeam fericit că nu fusesem tocmai atunci pe acolo și că sălbaticii nu dăduseră peste piroga mea.

Dacă s-ar fi întâmplat una ca asta, ei ar fi aflat că trăiește cineva pe insulă și m-ar fi căutat mai departe. Aceste gânduri cumplite mă chinuiau rău de tot. Îmi închipuiam că poate, totuși, mi-au găsit barca. Acum au aflat că sînt oameni pe insulă. Se vor întoarce desigur în mare număr și mă vor ucide. Dacă nu mă vor găsi, tot vor da de plantațiile mele, îmi vor nimici recolta și îmi vor fura toată turma, lăsîndu-mă murilor de foame. Iată gândurile ce mă chinuiau.

M-am muștrătat pentru lenea care mă împiedicase de a semăna mai mult decît aveam trebuință în fiecare an, ca și cînd nu s-ar fi putut întîmpla nimic care să mă împiedice de a strînge recolta. Dojana mi s-a părut atât de îndreptățită, încît m-am hotărît ca de aici

înainte să semăn pentru doi sau trei ani, astfel ca să nu mai duc lipsa pîinii, orice s-ar întîmpla.

Prinzînd inimă, am început să ies, după ce trei zile și trei nopți stătusem ascuns în fortăreață și începusem să duc lipsă de hrană. Nu mai aveam în casă decît niște pesmeți făcuți din orz și orez și apă de băut. Știam că trebuia să mulg caprele - lucru pe care îl făceam seara. Bietele dobitoace sufereau din pricina laptelui strîns în ugere, iar unora aproape li se oprise laptele.

Prinzînd curaj la gîndul că urma era a mea și mă speriasem chiar de propria-mi umbră, m-am dus la casa de la țară ca să-mi mulg turma. Mă uitam mereu înapoi, fiind gata în orice clipă să las jos coșul și să-mi iau tălpășița. Umblam ca omul cu conștiința neîmpăcată, și încă tare înspăimîntat de tot ce se întîmplase.

Mai tîrziu am prins curaj, aproape convins că totul fusese o amăgire. Vrînd să mă liniștesc pe deplin, am coborît din nou la mal spre a revedea urma și a o măsura cu piciorul meu. Cînd am ajuns acolo, mi-am dat seama de adevăr. Urma era mult mai mare, iar drumul spre barca mea nici nu trecea prin locul acela. Din nou m-a cuprins tulburarea. Tremuram ca varga. Întors acasă, eram convins că niște oameni sau măcar unul fusese pe insulă. Bănuiam chiar că rămăseseră pe insulă și că se putea întîmpla să fiu surprins înainte de a-mi da bine seama sau de a fi în stare să mă apăr. Și ce mai hotărîri caraghioase luăm atunci cînd sîntem mînați de frică și lipsiți de acele mijloace de judecată vrednice să ne îndrumeze!

Primul gînd mi-a fost să dau jos toate împrеjmuirile și să gonesc turma în pădure, ca să nu o găsească dușmanii. Apoi mi-a dat prin gînd să distrug

plantațiile și, în sfârșit, să dărim coliba ca să nu rămână nici urmă de locuință. Voiam să fac toate acestea, pentru ca dușmanul să nu găsească nimic - dacă ar porni în iscoadă prin insulă - și astfel să nu mă poată ajunge. O noapte întreagă m-au muncit gândurile acestea. Eram cu frica în sîn și cu mințile zburătăcite. Teama de primejdie este de o mie de ori mai înspăimîntătoare decît primejdia însăși. Povara îngrijorării este cu mult mai rea decît nenorocirea pe care o așteptăm. Mai trist era că în acele clipe nu aveam nici o mîngiere în fața restriștei și nici nu mă puteam resemna. Judecam întocmai ca Saul cînd se căina nu numai că este urmărit de filistenii, ci că este părăsit de Dumnezeu.

N-am știut să fac cele convenite pentru a-mi întări sufletul n-am chemat pe Dumnezeu la nevoie, încredințîndu-mă în mîinile Lui, în puterea Lui de a mă apăra și a mă izbăvi de cel rău. Așa aș fi fost mult mai îmbărbătat în această încercare și poate aș fi trecut și mai ușor prin ea. Tulburarea nu m-a lăsat să închid ochii toată noaptea. Frînt de oboseală, am ațipit doar spre dimineață. Cînd m-am deșteptat, eram odihnit și mă simțeam mai tare. Am început să judec mai cu noimă. După o îndelungată și anevoioasă cumpănire, am ajuns la convingerea că această insulă nespuse de plăcută, roditoare, și după cum văzusem, nu prea departe de continent, nu era cu desăvîrșire părăsită, așa cum îmi închipuisem. Cu toate că nu era locuită, se întîmpla să vină pirogi dinspre continent, poate aduse de curenți și vînturi potrivnice.

Trăisem aici cincisprezece ani și nu întîlnisem țipenie de om. De altfel, dacă cineva ar fi ajuns aici, s-ar fi grăbit să plece înapoi, negăsind insula prielnică

unei așezări și neavînd curajul să facă ceea ce nimeni nu făcuse pînă la el. Toată primejdia putea să vină numai de la vreo debarcare accidentală a locuitorilor de pe continent, tîriți aici fără voia lor. Probabil însă că ei plecau îndată, poposind arareori cîte o noapte pe țarm, în așteptarea curenților de dimineață care să-i ducă înapoi. Așadar, nu mai trebuia decît să-mi găsesc un adăpost sigur, ca să nu fiu zărit de sălbaticii care ar debarca în astfel de condiții pe insulă. Mă căiam acum amar că-mi lărgisem peștera ba chiar deschisem și o ușă în afara fortăreței. M-am hotărît să fac o nouă fortificație, în semicerc, la oarecare depărtare de cea veche, chiar în locul unde sădisem cu doisprezece ani înainte șirul acela de copaci despre care am povestit. Cum arborii erau foarte apropiați unii de alții, nu aveam nevoie decît să pun cîteva pari între ei ca să-i întăresc și zidul de apărare era gata.

Aveam acum un zid dublu, întărit cu scînduri, bucăți de parîme și cu tot ceea ce găsisem la îndemînă. În zidul de afară am făcut șapte găuri, iar pe dinăuntru l-am îngroșat la bază cu pămîntul adus din peșteră, pe care l-am bătătorit cu picioarele, zidul ajungînd la o grosime de vreo trei metri. În cele șapte găuri sau sarbacane am așezat carabinele ce le luasem de pe corabie, fixîndu-le pe niște crăcane ca pe niște adevărate afete, astfel că puteam trage în două minute din toate șapte. Am lucrat vreme îndelungată la aceste întărituri și nu m-am simțit în siguranță decît după ce le-am terminat.

Apoi am înfipt pe dinafară și în toate direcțiile nenumărați țaruși și bețe, ce puteau prinde rădăcini și crește. Cred că am pus vreo douăzeci de mii de bucăți, lasînd un spațiu destul de mare între ei și

zidul exterior, ca să pot zări dușmanii, care astfel nu mai aveau putința de a se adăposti după copacii cei tineri, în caz că ar fi încercat să se apropie de fortăreață. În doi ani am avut în fața locuinței un tufăriș des, iar peste cinci sau șase ani o întregă pădurice, care crescuse atât de deasă și puternică, încît era într-adevăr de netrecut. Nimeni nu-și putea închipui că se găsește ceva îndărătul ei. Cînd ieșeam sau intram, mă foloseam acum de două scări, pe care le propteam de o parte a stîncii ce se prăvălise, punînd una deasupra celeilalte ca să ajung în vîrf. Cînd scoteam cele două scări, nu mai putea nimeni să coboare pînă la mine, fără să-și rupă oasele. Și chiar dacă ar fi ajuns jos, încă s-ar fi găsit în afara celor două fortificații.

Am luat astfel toate măsurile de siguranță pe care le poate născoci o minte omenească. Pînă la sfîrșit se va vedea că nu au fost făcute fără rost și folos, cu toate că erau pornite la început doar din frică.

Capitolul XII

O BARCĂ PE MARE. RESTURILE UNUI OSPĂȚ DE CANIBALI. SPAIMA. CUPRINS DE SCÎRBĂ, MĂ ÎNARMEZ MAI TARE. PEȘTERA BUNĂ PENTRU UN NOU DEPOZIT.

Între timp mă ocupam și de celelalte treburi. Aveam mare grijă de turma de oapre, căci ele însemnau pentru mine nu numai hrana zilnică, dar și provizii pentru orice s-ar întâmpla. Economisiseam muniția, neavînd nevoie să vînez capre salbatice și să mă obolesc alergînd după ele. Mi-era teamă să nu le pierd și să fiu nevoit să încep de la capăt munca grea cu domesticitul și îngrijitul lor. După multă chibzuială am făcut două planuri cum să le feresc de orice primejdie. Primul plan era ca, săpînd o pivniță sub pămînt, într-un loc bine ales, să le țin acolo în timpul nopții. Celălalt plan era să împrejmuiesc mai multe țarcuri mici, depărtate mult unele de altele și cît se poate de bine ascunse. În fiecare ocol mă gîndeam să aduc vreo cîteva capre tinere și să-mi pot reconstitui turma în cazul cînd s-ar întâmpla vreo nenorocire.

M-am hotărît pentru soluția din urmă, cu toate că-mi trebuia mai mult timp și muncă pentru a o aduce la îndeplinire. Am pornit îndată în căutarea unor locuri mai adăpostite. Am găsit un loc, care era tot ce inima putea să-mi dorească. Un loc mic și cu apă, aflat într-o vilcea și ascuns de pădurea cea deasă,

unde mă rătăcisem la întoarcere cînd făcusem expediția în partea de răsărit a insulei.

Am găsit și vreo trei pogoane de pășune într-un luminiș al pădurii, ce alcătuiă o împrejmuire naturală. Trebuia numai să întăresc locul. M-am apucat îndată de lucru și, în mai puțin de o lună, am terminat împrejmuirea. Turma mi-era foarte bine ascunsă în țarc. Am adus fără întîrziere vreo zece capre și doi țapi.

Apoi am continuat să întăresc împrejmuirea pînă ce am ajuns să o fac tot atît de bună ca și pe celelalte. La această nouă lucrare nu m-am mai grăbit, de aceea a durat ceva mai mult. Munceam mînat de frica pricinuită de acea urmă a unui pas de om ce-o văzusem pe nisip. Pînă acum însă nu zărisem ființă omenească să se apropie de insulă. Trăiam de doi ani stăpînit de această nouă neliniște, care îmi făcea viața mai neplăcută ca înainte, după cum lesne pot înțelege cei care știu ce înseamnă să trăiești cu frica în sîn. Spre marea mea mîhnire trebuie să mărturisesc că această destrămare sufletească a avut înrîuriri și asupra sentimentelor mele religioase. Mă copleșea groaza de a cădea în mîinile canibalilor. Nu găseam răgaz, nici liniște sufletească pentru resemnare și rugă. Mă rugam ca sub povara unei mari dureri, înconjurat de primejdii, așteptîndu-mă în fiecare noapte ca să fiu trezit, ucis și mîncat înainte de zorii zilei următoare.

Dar să revenim la povestea mea. După ce mi-am pus la adăpost o parte din turmă, am colindat toată insula în căutarea unui loc la fel de potrivit. Ajungînd departe, spre apus, și privind spre mare, mi s-a părut că zăresc o pirogă în larg. Aveam din vechea corabie vreo două ocheane, dar nu luasem nici unul cu mine.

Piroga era atît de îndepărtată, încît nu ştiam prea bine ce este.

Am privit întracolo pînă mi s-a împăienjenit vederea. Cînd am coborît la vale, n-am mai zărit-o şi m-am lăsat păgubaş, hotărît să nu mai ies altă dată fără ochean.

Cînd am ajuns la poalele unui deal din capătul insulei, unde nu mai fusesem înainte, m-am convins că urma aceea a unui picior de om nu este ceva chiar atît de neobişnuit pe insulă, aşa cum îmi închipuisem. Prin grija cerului fusesem adus pe coasta cealaltă, unde sălbaticii nu veneau niciodată, altfel as fi aflat mai curînd că sălbaticii poposeau adesea aici pe insulă cînd mergeau cu pirogile mai departe în larg. Cum obişnuiau să se războiască în bărci, în acele canoe, învingătorii îşi luau prizonierii şi îi aduceau pe acest ţarm. Potrivit îngrozitorului lor obicei - căci erau cu toţii canibali - aici îi ucideau şi îi mînceau.

Aşadar, cînd am ajuns la poalele dealului din partea de sud-vest a insulei, am rămas trăsnit în faţa năprasnicei privelişti ce mi-a fost dat să văd. Nici nu pot descrie toată scîrba ce m-a cuprins cînd am văzut împrăştiate pe mal ţeste şi oase, mîini şi picioare de om. Mai departe am observat un loc unde, în centrul unui cerc săpat în nisip, se încinsese un foc şi unde cred că mişei au stat la masa lor îngrozitoare, înfulecînd din trupurile semenilor lor.

Am fost atît de zăpăcit de ceea ce vedeam, încît nici nu m-am mai gîndit la primejdia ce putea să mă pîndească. Toată frica îmi fusese izgonită de scîrba pe care o simţeam faţă de această diavolească stricăciune a firii omeneşti. Auzisem adesea vorbinduse, dar niciodată nu văzusem mai de aproape astfel de fapte. Pe scurt, a trebuit să-mi întorc faţa mi s-a

făcut o greață nespusă, de eram gata să leșin. Natura însă a avut grijă să-mi ușureze stomacul și, după ce am vărsat cu o neobișnuită violență, m-am simțit mîi bine. Nu am mai lost în stare să rămîn o clipă în acel loc. Am suit în lugă dealul, luînd-o spre locuința mea.

Cînd m-am depărtat de acea parte a insulei, m-am oprit locului, uluit o clipă. Venindu-mi în fire, am privit spre cer, mișcat pînă în adîncul sufletului și cu ochii plini de lacrimi. I-am mulțumit lui Dumnezeu că m-am născut în ținuturi deosebite de acestea și departe de asemenea ființe năprasnice.

Cu toate că soarta mi se păruse grea la început, găsisem atîta mîngîiere, încît trebuia mai degrabă să fiu recunoscător decît să mă plîng.

Plin de recunoștință, m-am întors acasă în fortăreața mea. Niciodată nu mă simțisem mai în largul meu ca acum. Îmi dădeam seama că sălbaticii nu veneau niciodată pe insulă cu gînd de jaf sau de pradă, știind că nu se găsește nimic prin pădurile acestea.

De aproape optsprezece ani de cînd mă aflam aici, nu văzusem urma de ființă omenească. Puteam să mai stau încă alți optsprezece ani ascuns, cum stătusem pînă atunci, fără să mă dau în vileag. Nu aveam decît să stau liniștit pînă ce voi găsi alt fel de ființe decît canibali, cărora să mă arăt.

Scîrba mea față de sălbatici și de obiceiurile lor neomenesti era atît de puternică, încît am trăit îngândurat și mîhnit încă alți doi ani în locuința mea. Vreau să spun prin aceasta că nu mă îndepărtam de plantații, fortăreața, casa de la țară și de țarcul din pădure. Iar pe acesta din urmă nu-l priveam decît ca un loc unde să-mi țin închise caprele. Teama de a da

ochii cu sălbaticii era atît de mare, încît îmi ziceam că a-i vedea pe ei sau pe diavolul însuși ar fi totuna.

Nu m-am mai dus să-mi văd piroga și începeam a mă gîndi s-o aduc împrejurul insulei, căci mă puteam întîlni pe mare cu fiarele acelea. Știam care mi-ar fi fost soarta dacă le-aș fi căzut în mînă.

Vremea și credința de a fi în siguranță față de sălbatici mi-au izgonit încetul cu încetul neliniștea ce mă copleșise la început. Am început să trăiesc din nou ca în primii ani. Numai că eram mai prevăzător acum mă uitam mai cu grijă împrejur, nu trăgeam cu pușca prea des ca nu cumva să fiu auzit.

Mare noroc am avut cu turma de capre care mă îndestula, nemaifiind nevoit să alerg după vînat. Am mai prins niște capre cu ajutorul capcanelor, după cum făcusem și altă dată.

Cred că doi ani de zile n-am mai tras cu pușca, cu toate că nu ieșeam fără ea, ba luam cu mine și trei pistoale sau cel puțin două, pe care le purtam la brîu. Mi-am ascuțit și un pumnal și mi-am întocmit o curea la care să-l port. Aveam astfel o înfățișare impresionantă de cîte ori ieșeam din casă, mai ales că agățăm de brîu și o sabie lată, fără teacă.

Se părea totuși că afară de aceste griji mă întorsesem la traiul liniștit de odinioară. Toate acestea îmi arătau că soarta mea nu era atît de vitregă în comparație cu a altora.

Nu pot zice că aveam multe de așteptat de la viață. Teama de sălbatici și grijile au alungat un timp din mine pofta de a mai trăi, și orice năzuință de a-mi îmbunătăți traiul. Renunțasem, de pildă, de a mai încerca să prefac orzul în malț spre a face bere. La început, ideea aceasta mi se păruse vis, căci îmi trebuiau prea multe ca să reușesc. Mai ales îmi

lipseau butoaiele în care să păstrez berea. După cum am mai povestit, am pierdut destul timp încercând în zadar să fac butoaie. Nu aveam hamei ca să dau berei tărie, nici drojdie care s-o fermenteze și nici un cazan sau un ceaun în care să o fierb. Și totuși aș fi reușit pînă la urmă dacă nu intervenea întîmplarea cu sălbaticii, căci rareori pînă atunci mi se întîmplase să nu duc la bun sfîrșit ceea ce îmi propusesem.

Gîndurile însă îmi erau acum în altă parte. Zi și noapte chibzuiam cum să ajung a-i împiedica pe acești monștri în cruda și sîngeroasa lor îndeletnicire și să scap victimele aduse aici pentru a fi jertfite și fripte.

Ar trebui să scriu o carte întreagă despre toate planurile și intențiile, despre tot ce am născocit pentru înfăptuirea acestui gînd. Voiam cu tot dinadinsul să nimicesc aceste ființe sau, cel puțin, să le însăpăimînt într-atît, încît să nu mai calce pe insulă. Deocamdată totul rămînea doar închipuire iar la înfăptuire nu puteam ajunge decît vîzînd cum stau lucrurile la fața locului.

Eram însă unul singur împotriva atîtora. Puteam da peste douăzeci sau treizeci de inși, înarmați cu sulițe și arcuri pe care le mînuiau tot atît de bine ca și mine pușca.

Cîteodată îmi dădea prin gînd să sap o groapă în locul unde am văzut că fac focul și s-o umplu cu praf de pușcă să sară totul în aer cînd vor veni și vor aprinde focul. Dar nu puteam părădui atîta pulbere. Eram limitat acum la un singur butoiaș. Apoi nu eram sigur că explozia va izbucni la timpul potrivit, astfel ca să nu-i împroaște numai cu cîteva fărîme de pămînt, ci să-i sperie de-a binelea, ca să nu mai vină pe insulă. Am renunțat, așadar, la această soluție.

M-am gîndit apoi să mă ascund într-un tufiș și să stau la pînda cu toate puștile încărcate cu o cantitate dublă de pulbere și gloanțe. În toiul praznicului sîngeros să trag în ei, fiind sigur că la fiecare împușcătură voi ucide pe unii și voi răni pe alții. Urma apoi să mă năpustesc asupra lor cu cele trei pistoale și cu sabia. Nu mă îndoiam că i-aș fi ucis pe toți, chiar dacă ar fi fost și douăzeci la număr.

Planul acesta mi-a surîs cîtva timp și noaptea visam chiar că sînt gata să trag în ei. Am mers atît de departe, încît mi-am irosit cîteva zile căutînd locuri potrivite de unde să-i pîndesc. Mă duceam acum des prin acele meleaguri și începusem să le cunosc bine. Mai ales că voiam neapărat să mă răzbun și eram mînat de dorința năprasnică de a-i trece prin sabie, chiar dacă ar fi fost în număr de douăzeci sau treizeci. Scîrba pe care o simțeam la vederea urmelor acestor fiare cu chip de om mă ațîța și mai tare.

Pînă la urmă am găsit un loc potrivit pe o culme a dealului, unde eram sigur că pot aștepta în siguranță pînă vor sosi bărcile. Apoi, pe furiș, și mai înainte ca ei să debarce, urma să mă ascund în desișul copacilor. Găsisem acolo o scorbură mare, în care încăpeam tocmai bine. Puteam să văd de acolo tot ce făceau puteam să ochesc bine capetele atunci cînd ei s-ar fi așezat unul lîngă altul. Ar fi fost aproape cu neputință să nu nimeresc sau să nu rănesc vreo patru din prima împușcătură.

În acest loc m-am hotărît să-mi pun planurile în aplicare. Mi-am pregătit, așadar, două flinte și pușca de vînătoare. Pe cele dintîi le-am încărcat cu cîte două gloanțe mari și încă vreo patru mai mici, ca cele de pistol, iar pușca cu o mîină de alice din cele mai mari. Mi-am încărcat și pistoalele cu cîte patru gloanțe

fiecare, înarmat astfel și bine aprovizionat cu muniție pentru a reîncărca armele, am pornit în expediție.

După ce am făcut toate pregătirile și în închipuirea mea totul părea și pus în aplicare, am continuat în fiecă dimineață să urc dealul pînă în vîrfurile care erau cam la vreo trei mii de fortăreața mea, sperînd să zăresc vreo pirogă pe mare, fie apropiindu-se de insulă, fie navigînd în larg. După ce am făcut cu regularitate acest lucru timp de două sau trei luni, a început să mi se urască tot îndeplinindu-mi mereu această datorie, căci nu zăream nimic, nici în larg, nici în preajma insulei, cel puțin cît puteam cuprinde cu ochii sau cu ocheanul.

Atîta vreme cît dădeam zilnic cîte o raită pe dealuri spre a cerceta zărea, hotărîrea mi-a rămas neclintită și nu vedeam nici un păcat în uciderea a douăzeci sau treizeci de sălbatici goi pușcă, nepunînd în cumpănă cîtuși de puțin fărădelegile lor, cu mînia ce mi-era zădărnită de scîrba pricinuită de obiceiurile lor potrivnice firii.

Dar acum, după ce mi se urise cu excursiile mele zadarnice făcute atît de departe în fiecare dimineață, am început să-mi schimb părerile.

Dacă este adevărat că felul cum se tratau reciproc vecinii mei era sălbatic, crunt și neomenos, faptul acesta nu avea totuși nici o legătură cu mine. Nu-mi făcuseră nici un rău. Dacă mă atacau sau dacă se dovedea necesar pentru păstrarea vieții mele, atunci eram îndreptățit să-i lovesc și eu. Dar deocamdată nu mă aflam sub puterea lor. Nu știau încă nimic de mine și deci nu aveau nimic împotriva-mi. Nu aveam nici un drept să-i lovesc eu cel dintîi. Astfel ar găsi îndreptățire pînă și purtarea barbară a spaniolilor în America, unde au distrus milioane de indieni aceștia,

deși erau idolatri și barbari și aveau o seamă de rituri sălbatice în obiceiurile lor, de pildă acela de a aduce ca jertfă idolilor trupuri omenești, erau totuși, față de spanioli, un popor nevinovat, înșiși spaniolii și toate popoarele creștine din Europa vorbesc cu groază de sfîșierea indienilor de către spanioli, socotind aceasta o simplă măcelărire, o dovadă nefirească și sîngeroasă de cruzime neomenească, ce nu poate găsi îndreptățire nici în fața oamenilor, nici în a lui Dumnezeu. De aceea orice om de omenie și orice bun creștin socotește numele de spaniol un cuvînt înfiorător, ca și cînd țara Spaniei s-ar deosebi dintre toate prin aceea că ar fi dat la iveală o semînție de oameni lipsiți de orice omenie, de orice milă față de cei obidiți, însușire caracteristică oricărui spirit cu porniri mărinimoase.

Aceste judecări m-au oprit și m-au îndepărtat de la planurile inițiale. Am început încet-încet să văd cum greșisem cînd voisem să-i atac pe sălbatici. Nu era treaba mea să mă amestec în socotelile lor, bineînțeles dacă nu mă atacau. Eu însă trebuia să mă feresc de aceasta și să-mi fac datoria numai în cazul că s-ar fi întîmplat vreun atac din partea lor.

Pe de altă parte mi-am zis că dacă aș fi procedat așa cum voisem la început, nu numai că nu m-aș fi eliberat, dar m-aș fi nimicit singur, căci dacă-i atacam și nu reușeam să-i ucid pe toți și ar fi scăpat chiar numai unul, acesta s-ar fi întors în țara lui să povestească cele întîmplate. Fără îndoială că atunci ar fi venit cu miile să răzbune moartea firtaților lor și astfel aiș fi chemat asupra-mi nimicirea de care deocamdată nu aveam a mă teme.

Una cu alta, am ajuns la concluzia că nici în principiu, nici în practică, nici într-un fel, nici într-

altul nu aveam de ce să mă amestec în treburile lor îndatorirea mea era să mă țin la fereală, să mă țin ascuns cât mai bine, nedîndu-le nici un prilej ca să afle că pe insulă există vreo viețuitoare - vreau să spun cu chip de om.

Nu mă priveau faptele sălbaticilor și nici vina ce o purtau față de semenii lor. Își făceau dreptate singuri.

În această stare de spirit am mai trăit un an, fiind acum departe de orice dorință de a-i ataca pe acei nenorociți. Nu m-am mai dus nici o singură dată pe deal, ca să văd dacă nu se zărește vreunul sau să văd dacă vreunul a mai fost pe țărm, și aceasta ca să nu fiu ispitit să-mi reînnoiesc ura împotriva canibalilor, și nici, ațîțat de cine știe ce prilejuri, să-i atac.

Doar atît am făcut: m-am dus și mi-am luat barca din locul unde se afla și am trecut-o la capătul cel mai de răsărit al insulei. Acolo am băgat-o într-un mic golf, adăpostit între stînci. Știam că din pricina curenților, sălbaticii nu se vor încumeta să vină pînă aici cu pirogile lor.

Împreună cu barca am adus și tot ce-i aparținea, adică pînza, catargul și ceea ce aș numi ancoră, dar care în fond nu se putea numi nici ancoră și nici măcar cîrlig. Dar asta e tot ceea ce putusem încropi. Le-am luat pe toate, căci nu voiam să las nici urmă de barcă sau urmă de sălaș omenesc pe insulă.

Am trăit mai retras ca oricînd și ieșeam rar din chilia mea. Mă duceam să mulg caprele, să-mi văd de mica turmă din pădure, care, fiind de cealaltă parte a insulei, era în afară de orice primejdie. Eram sigur că sălbaticii, care veneau cîteodată pe insulă, nu se gîndeau să găsească ceva în interiorul ei și rămîneau pe coastă.

Nu mă îndoiam că mai fuseseră pe țărnm, după ce teama de ei mă făcuse prudent, așa cum fuseseră și mai înainte de aceasta. Cîteodată mă gîndeam cu groază ce s-ar fi ales de mine dacă m-ar fi găsit mai înainte, cînd mă plimbam gol și neînarmat, numai cu pușca încărcată cu alice, în iscodirile mele de a vedea ce roade mai pot găsi pe insulă. Ce m-aș fi făcut dacă în loc de urma acelor pași găseam vreo cincisprezece sau douăzeci de sălbatici, care m-ar fi urmărit și, fiind mai iuți ca mine, m-ar fi prins și nu aș mai fi găsit scăpare?

Trebuie să mărturisesc că necontenitele primejdii, îngrijorări și neliniști în oare trăiam, precum și povara lor apăsătoare mi-au tăiat pofta să mă mai ocup de toate îmbunătățirile pe care voisem a le aduce traiului meu spre a-l face mai plăcut. Grija siguranței mi-era acum mai aproape decît orice. Mă temeam să bat un cui sau să cioplesc o bucată de lemn, pentru ca să nu se audă zgomot. Din aceeași pricină nu mă încumetam nici să mai trag cu pușca și, mai presus de toate, mi-era frică să aprind focul, ca nu cumva fumul să se zărească la mare depărtare și să mă dea în vileag. De aceea mi-am strămutat în pădure îndeplinirea acelor îndeletniciri care aveau nevoie de foc, ca olăria și altele. Mai tîrziu am găsit, spre marea mea alinare, o peșteră foarte adîncă în care nici un sălbatic nu ar fi îndrăznit să intre și nici un alt om dacă n-ar fi fost împins ca mine de nevoia unui adăpost sigur.

Gura peșterii era la poalele unei stînci înalte, unde din întîmplare tăiam niște ramuri ca să fac cărbuni.

Dar înainte de a povesti mai departe, vreau să spun pentru ce aveam nevoie de cărbuni. Acasă mi-era teamă să aprind focul din pricina fumului. Nu

puteam trăi însă fără pîine și fără a-mi găti de-ale mîncării. Am fost nevoit deci să ard înăbușit sub pămînt niște lemne pînă ce se făceau cărbuni, după cum văzusem că se procedează în Anglia. Stingeam apoi focul și, aducînd cărbunii acasă, mă serveam de ei fără să mai am nevoie, de foc mare și să mă tem de primejdia fumului.

Cum, necum, în timp ce tăiam lemne, am observat o gaură îndărătul unui tufiș foarte des. Curios să văd ce este, m-am furișat cu mare greutate înăuntru, găsind apoi încăperea destul de spațioasă ca să pot sta în picioare și să mai fie loc pentru cineva alături de mine. Mărturisesc că am ieșit cu mai mare grabă decît intrasem. Privind spre fundul peșterii, care era cufundată în beznă, am zărit lucind doi ochi mici. Nu știam dacă erau ochi de om sau de diavol, dar străluceau ca două stele, iar lumina palidă ce intra prin gura peșterii se reflecta în ei.

După cîteva clipe mi-am venit în fire. M-am dojenit, căci dacă ți-e frică să vezi pe dracul atunci nu ești vrednic să trăiești douăzeci de ani singur pe insulă.

Apoi, plin de bărbăție, am aprins o făclie și am intrat din nou. După trei pași m-a cuprins frica, rămînînd pironit locului, căci auzisem un oftat ca de om în durere, urmat de un zgomot surd. Uluit, am făcut un pas înapoi. Mă treceau sudori reci. Dacă aș fi avut pălărie pe cap, cred că părul mi-ar fi ridicat-o. M-am îmbărbătat și eu cum am putut. Am pornit-o iar înainte și la lumina făcliei pe care o țineam deasupra capului, am zărit un țap uriaș și bătrîn, care zăcea într-un colț și trăgea să moara de bătrînețe.

L-am zgîlțit voind să văd dacă nu l-aș putea scoate afară țapul a încercat să se scoale, însă nu a fost în stare. L-am lăsat în pace. Mă gîndeam că dacă

reuşise să mă sperie pe mine în așa hal, ar înspăimînta fără îndoială și pe orice sălbatic care s-ar încumeta să între în peșteră, cîtă vreme țapul ar mai trăi.

Cum îmi trecuse mirarea, am început să privesc împrejur. Peșterea era foarte mică. Nu avea mai mult de douăsprezece picioare și nu era nici rotunda, nici pătrată. Nu fusese atinsă de mîna de om. Într-un colț se prelungea într-un tunel atît de jos, încît a trebuit să mă tîrăsc pe brînci. Nu știam unde duce. Deocamdată m-am lăsat păgubaș, hotărît să revin cu lumînări și cu o aprinzătoare, pe care o făcusem dintr-un amnar de flintă și niște cremene.

A doua zi am revenit aprovizionat cu șase lumînări din seu de capră făcute cu mîna mea. Intrînd în tainiță, m'jam tîrît vreo zece yarzi prin ea. Mai departe tavanul a început să se ridice, înălțîndu-se cam la vreo douăzeci de picioare. Pot spune că niciodată nu văzusem ceva mai minunat în această insulă, ca pereții și bolta acestei peșteri. Din cele două lumînări, lumina se răspîndea în mii de raze. Nu știu ce era pe pereți dacă nu erau cumva diamante sau alte pietre prețioase sau poate chiar aur.

Mă găseam într-una din cele mai frumoase grote, dar cu totul întunecate. Pardoseala era uscată și netedă și avea un fel de pietriș mărunt. Nu se zărea nici o gadină scîrboasă sau vreo tîrîtoare veninoasă. Pe boltă nu se vedea urmă de umezeală. Singura greutate era intrarea. Fiind însă un adăpost sigur și pe placul meu, m-am gîndit că grota este tocmai ce îmi trebuia și m-am bucurat mult de noua-mi descoperire.

Am plănuit să aduc aici fără întîrziere lucrurile mai de preț. Mai ales restul de praf de pușcă și armele de

rezervă, adică două puști de vînătoare din cele trei pe care le aveam și trei flinte. Îmi rămîneau în fortăreață alte cinci, orinduite ca niște guri de tun pe metereze și pe care le puteam lua oricînd și în orice expediție.

Cu prilejul acesta, am fost nevoit să deschid și butoiul cu praf de pușcă, pescuit în mare, în care pătrunsese apa. Am constatat că apa pătrunsese cam trei-patru degete în pulbere, de fiecă parte, întărind-o și păstrînd interiorul ca miezul într-o nucă astfel am găsit vreo șaiszeci funzi de praf bun în mijlocul butoiului. Plăcută descoperire! Am cărat totul în peșteră, păstrînd în fortăreață numai vreo trei funzi pentru orice eventualitate. Am adus aici și tot plumbul ce-mi rămăsese pentru pregătirea gloanțelor.

Îmi închipuiam acum ca sînt un uriaș din vremuri străvechi, din aceia despre care se povestește că trăiau în peșteri și tainițe, unde nimeni nu putea pătrunde. Eram sigur că nici cinci sute de sălbatici nu m-ar găsi aici, și chiar dacă ar izbuti, nu ar cuteza să mă atace. Țapui cel bătrîn a murit a doua zi. M-am gîndit că este mai ușor să-l îngrop pe loc, în peșteră, decît să-l tîrii pînă afară. L-am pus într-o groapă adîncă, bine acoperit cu pămînt de teama duhoarei.

Capitolul XIII

**CEL DE AL DOUĂZECI ȘI TREILEA AN AL
ȘEDERII MELE ÎN INSULĂ. ÎNTÎLNIREA CU
CANIBALII, STRÎNȘI ÎN JURUL UNUI FOC
LA UN PRAZNIC. SÎNT HOTĂRÎT SĂ-I
NIMICESC PE CEI CARE VOR MAI VENI. O
CORABIE EȘUATĂ LÎNGĂ INSULĂ.
EXPEDIȚIA PÎNĂ LA EPAVĂ. NOI PROVIZII.**

Se împliniseră douăzeci și trei de ani de cînd trăiam în această insulă. Eram atît de obișnuit cu locurile și cu felu-mi de viață, încît, dacã aș fi fost sigur că nici un sălbatic nu vine să mă tulbure, aș fi putut trăi resemnat și cu dragă inimă tot restul vieții aici, pînă în clipa cînd aș fi pus capul jos, să mor ca țapul cel bătrîn din peșteră.

Între timp izbutisem să-mi asigur și oarecare distracții, așa că timpul trecea mai ușor ca la început. Îl învățasem pe Poll să vorbească, după cum am povestit. Vorbea acum mai bine și mai articulat. Mi-era plăcut să-l ascult. A trăit în preajma mea nu mai puțin de douăzeci și șase de ani. Nu știu cît a mai trăit și după aceea, dar știu că în Brazilia se spunea că papagalii ajung la vîrsta de o sută de ani. Poate că mai trăiesc și azi acolo cîtiva Polii, care mai strigă încă după sărmanul Robin Crusoe. Nu urez nimănui ca să ajungă acolo să-i audă. Dacã ar face-o, ar crede desigur că aude pe dracul.

Cîinele mi-a fost tovarăș credincios și plăcut timp de șaisprezece ani și a murit de bătrînețe. Am mai povestit cum mi s-au înmulțit pisicile și cum am fost nevoit pînă la urmă să împușc o parte, pentru că îmi mîncău și urechile. După ce au murit cele două pisici bătrîne pe care le luasem de pe corabie, le-am gonit pe celelalte și nu le-am mai dat să mănince. M-au lăsat în pace și au fugit în pădure, unde s-au sălbătăcit. N-am păstrat decît două sau trei care-mi plăceau. Le înecam puui. Și ele făceau parte din familia mea.

Afară de aceste animale, mai țineam totdeauna pe lîngă mine și vreo doi-trei iezi, care mîncău din mînă. Mai tîrziu am avut și alți doi papagali pe care i-am învățat să vorbească destul de bine. Mă strigau cu toții Robinson Crusoe, dar nici unul așa de bine ca primul, cu care într-adevăr îmi dădusem multă osteneală. Mai aveam cîteva păsări marine, pe care le domesticisem. Nu știam cum le zice. Le prinsesem pe țarm și le tăiasem aripile.

Parii plantați în jurul fortăreței au crescut transformîndu-se într-o pădurice deasă. Aici, între copaci, trăiau și se înmulțeau aceste păsări și mi-era mai mare dragul să le văd. M-aș fi simțit tare mulțumit de viața pe care o duceam dacă aș fi fost ferit de sălbatici, care mă băgaseră în sperieți.

Dar nu-i totdeauna cum dorești. Multă lume, care îmi va citi povestea, își va da seama că răul de care ne ferim mai mult și ni se pare mai înspăimîntător devine de multe ori portița mîntuirii noastre și adesea singura prin care putem scăpa din nenorocirea în care ne aflăm. Aș putea da multe pilde întru aceasta din viață-mi, pilde aproape de necrezut, mai ales din ultimii ani ai șederii mele stinghere în această insulă

singuratică, cînd s-au întîmplat o seamă de lucruri deosebite.

Eram acum în decembrie, în al douăzeci și treilea an al șederii mele. Recolta era gata, fiind solstițiul de vară căci iarnă nu-i mai puteam spune - și stăteam mai mult la cîmp. O dată, ieșind din casă foarte devreme - nici nu se luminase bine de zi - am fost surprins zărand lumina unui foc pe țărm, cam la două mile depărtare de mine, spre capătul insulei, unde observasem odinioară urme de sălbatici. Spre marea mea durere era în partea insulei dinspre locuința mea. Am fost foarte mirat și am rămas pironit locului, neîndrăznind să mai ies de teamă să nu fiu surprins. Dar nici în casă nu mai aveam liniște. Teama și grija mă chinuiau. Dacă acești sălbatici, colindînd insula, ar da de lanurile cu grîne coapte sau în curs de seceriș, ori peste lucrările mele, de îndată ar ghici că insula este locuită și ar porni în căutarea mea.

M-am întors în fortăreață și am tras scara după mine. Am căutat să dau o înfățișare naturală și nelocuită de jur împrejur. Apoi am pregătit totul pentru apărare. Am încărcat tunurile, cum le ziceam eu flintelor. Erau așezate în poziție de tragere pe întăriturile cele noi. Am pus gloanțe în pistoale, hotărît să mă apăr pînă la capăt. Nu am uitat să cer ocrotirea cerului, rugînd pe Dumnezeu să mă scape din mîinile canibalilor. Astfel am stat vreo două ore, dar tare nerăbdător, neavînd prin cine afla știri dinafară. Tot chibzuind ce să fac, n-am mai putut răbda. Așezînd scara pe o parte a stîncii, unde era un loc mai drept, m-am urcat trăgînd-o apoi după mine. Am așezat-o din nou și astfel am ajuns în vîrfurile dealului. Culcat pe burtă, am scos ocheanul, pe care-l luasem dinadins, îndreptîndu-l spre locul cu pricina.

Acolo am zărit nu mai puțin de nouă sălbatici - toți goi pușcă - așezați în jurul focului, nu ca să se încălzească - era foarte cald - ci - așa presupuneam eu - ca să-și gătească prânzul barbar din carne de om, nu știam dacă adusă vie sau moartă.

Aveam cu ei două pirogi, trase acum pe mal. Apele fund retrase, mi s-a părut ca așteptau fluxul ca să plece. Nu-mi pot descrie emoția, văzându-i în această parte a insulei și atât de aproape de mine. Mai târziu, după ce mi-am dat seama că vin întotdeauna aduși de reflux, m-am liniștit, știind că pot ieși fără grijă pe timpul fluxului, dacă nu erau deja pe insulă. Astfel mi-am putut vedea de treburi și strânge recolta.

Într-adevăr, cum a început curentul de flux spre vest, i-am văzut sărind în bărci și îndreptându-se spre larg. Cam cu un ceas înainte de plecare, au început să sară și să dănțuiască. Vedeam bine fiecare gest prin ocean. Erau goi pușcă, însă nu puteam desluși dacă erau bărbați sau femei.

Îndată ce i-am văzut îmbarcați și plecați, am luat două puști pe umăr, două pistoale la brâu și sabia și am pornit-o în goană spre dealul unde le găsiseram pentru prima dată urmele. Când am ajuns, cam după vreo două ceasuri, căci eram prea împovărat ca să alerg iute, am văzut ca au fost și acolo trei bărci. Privind în larg, i-am văzut îndreptându-se cu toții spre continent. Priveliștea era înfiorătoare. Jos, pe mal, se aflau răspândite urmele praznicului lor crîncen: bucăți de carne, oase și sînge din trupurile sfirtecate și înfulecate fără milă.

Mînia mă scotea din fire și nu mă mai gîndeam decît cum să-i nimicesc, oricîți or fi. Era vădit însă că nu veneau prea des pe insulă, căci timp de cincisprezece luni nu mai călcaseră pe insulă și nu-mi fusese dat

să văd nici om, nici urmă de-a lor, iar în timpul ploilor eram sigur ca nu pot veni așa departe. În tot acest timp trăisem în neliniște, temîndu-mă să nu vină peste mine prin surprindere. Mi-am dat seama că așteptarea unei nenorociri este mai groaznică decît nenorocirea însăși, mai ales cînd nu ai cum să scapi de această neliniște.

Trăiam nutrind gînduri de ucigaș și petreceam multe ceasuri, care ar fi putut fi folosite mai bine, chibzuind cum să-i atac data următoare, mai ales dacă vor fi din nou împărțiți în două grupuri.

Nu mă gîndeam însă că, dacă voi ucide - să presupunem zece inși sau chiar o duzină - totuși a doua zi, săptămîna sau luna viitoare va trebui să maiucid alții și iar alții, la nesfîrșit. Pînă la urmă nu aș fi fost mai puțin ucigaș decît acești mîncători de oameni, ba, poate, mai mult decît dînșii. Îmi petreceam zilele în neliniște și îngrijorare, așteptîndu-mă să cad în mîinile acestor ființe nemiloase. Gînd mă încumetam să ies, mă uitam în jur cu nespusă grijă.

Vedeam acum ce bine am făcut cînd mi-am domesticit turma de capre. Pentru nimic în lume nu aș mai fi tras cu pușca, mai ales în partea aceea a insulei unde veneau de obicei, ca nu cumva să dau alarma chiar dacă ar fi fugit de mine o dată, ar fi revenit desigur poate cu două-trei sute de pirogi peste cîteva zile, și atunci știam la ce să mă aștept.

A trecut totuși un an și trei luni pînă să dau iarăși de sălbatici. I-am revăzut apoi, după cum voi povesti. Or mai fi fost ei poate de cîteva ori, dar fie că n-au făcut un popas îndelung, fie că nu i-am simțit eu fapt este că pînă în luna mai, în al douăzeci și patrulea an al șederii în insula - după socotelile mele - n-am știut

nimic, dar atunci am dat peste ei într-un chip destul de straniu, după cum se va vedea.

Fusesem foarte neliniștit în tot timpul acestor ultime luni. Dormeam prost, visam urît și mă trezeam adesea în toiul nopții ziua eram nespus de tulburat. Noaptea visam că ucid sălbatici, găsindu-mă îndreptățit a o face. Dar să revin la povestea mea.

Era prin mijlocul lunii mai, în a șaisprezecea zi a lunii, cred, după cum arăta calendarul meu de lemn pe care tot mai țineam răbojul zilelor. Furtuna mai bîntuia, iar vîntul suflase toată ziua.

Întovărășit de tunete și fulgere. Noaptea era apăsătoare. Nu mai știu cu de-amănuntul cum s-a întîmplat. Cugetam la starea mea de atunci, cînd mi s-a părut că aud o bubuitură de tun venind din larg. Am rămas uimit, căci era un sunet de care mă dezobișnuisem, și gînduri noi m-au năpădit. Am sărit în sus și am dat fuga la stîncă, am pus scara, am tras-o după mine și apoi de acolo m-am suit degrabă în vîrfurile dealului. Am zărit o nouă fulgerare și am așteptat sunetul bubuiturii, care a urinat într-adevăr la jumătate de minut. După sunet am știut că venea din direcția unde fusesem tîrît cu barca în larg.

Mi-am dat seama că trebuie să fie o corabie în primejdie. Era probabil întovărășită de altele și dădea aceste semnale ca să ceară ajutor. În aceeași clipă mi-a dat prin gînd că, dacă eu nu le pot ajuta, ar putea cel puțin să mă ajute ei pe mine. De aceea am adunat în grabă toate vreascurile pe care le-am găsit și, făcînd o grămadă mare, am aprins un foc în vîrfurile dealului, lemnele fiind uscate, pălălaia s-a ridicat înaltă, de se putea zări la mare depărtare, cu toate că vîntul sufla puternic. Astfel s-a și întîmplat fără îndoială, căci am auzit îndată o altă bubuitură de tun,

urmată de alte cîteva venind din aceeași direcție. Am ținut focul aprins pînă în zori. Cînd s-a luminat de ziuă, am zărit ceva la mare depărtare spre răsăritul insulei, fie pînză, fie epavă. Nu puteam desluși nimic, nici măcar cu ocheanul. Depărtarea era prea mare, iar vremea prea cețoasă, mai ales înspre larg.

Toată ziua am privit într-acolo. Curînd mi-am dat seama că nu se mișca nimic. Mi-a dat prin gînd că trebuie să fie o corabie ancorată. Curios să știu ce s-a întîmplat, mi-am luat pușca și am dat fuga spre partea de sud-est a insulei, către stîncile unde fusesem odată, luat de curent. Urcîndu-mă pe stînci și vremea limpezindu-se, am văzut bine, spre marea mea mîhnire, epava unei corăbii eșuată în timpul nopții pe acele stînci ascunse ce le descoperisem cînd fusesem cu barca aceste stînci spărseseră puterea curentului și, făcînd vîrtejuri, se formase un contracurent, salvîndu-mă astfel din cea mai deznădăjduită împrejurare a vieții mele.

Astfel, ceea ce înseamnă salvare pentru unii, pentru alții înseamnă nenorocire. Cei de pe corabie, cine or fi fost ei, necunoscînd locurile și stîncile fiind sub apă, se pomeniseră în bezna nopții izbindu-se cu corabia de aceste stînci, datorită furtunii și vînturilor care suflau cu putere dinspre est-nord-est. Dacă ar fi zărit insula - totul mă făcea să cred că n-au văzut-o - s-ar fi salvat cel puțin cu bărcile, ajungînd la mal. Dar bubuiturile de tun, mai ales după ce am aprins focul, m-au făcut să mă gîndesc la multe.

Mai întîi mi-am închipuit că zărind focul s-au lăsat în barcă și au încercat să ajungă la țarm. Marea furioasă însă i-a tîrît în larg. Apoi mi-am zis că poate și-au pierdut barca, cum se întîmpla adesea în timp de furtună mai ales cînd valurile se sparg asupra

corăbiei și oamenii sînt nevoiți să-și facă barca bucăți și uneori chiar să o arunce cu mîinile lor peste bord. Mi-am mai zis că poate fuseseră și alte corăbii, care le-au venit în ajutor luînd echipajul pe bord. Mi-am mai închipuit și altele: se putea să fi ieșit în larg cu corabia și să fi fost tîrîți de curent și duși în ocean, unde îi aștepta pieirea. Poate că în aceste clipe nu mai aveau ce mînca și, cine știe, erau nevoiți să se mănînce unul pe altul.

Toate acestea erau simple presupuneri. Priveam neputincios la nenorocirea oamenilor și îi compăttimeam. Cu acest prilej am văzut încă o dată cît de recunoscător trebuie să fiu soartei care a avut grijă de mine în starea-mi disperată. Din două corăbii aruncate în această parte a lumii, eu singur scăpasem cu viață.

Soarta acestor oameni îmi servea drept pildă, deoarece cred că nici unul nu scăpase cu viață. Era prea puțin probabil să fi fost salvați de o corabie, căci nu văzusem nici urmă de corabie pe mare.

Nu găsesc cuvinte ca să pot spune ce dor aprig m-a cuprins în fața acestei priveliști și cum izbucneam uneori astfel: „O, dacă ar fi fost salvate cel puțin unul sau două suflete de pe această corabie nenorocită! Măcar un suflet, să am și eu un tovarăș, o ființă la fel ca mine cu oare să vorbesc și care să-mi vorbească”. Niciodată în viața-mi singuratică nu simțisem un dor mai aprig și mai covîrșitor pentru tovarășia oamenilor. Niciodată nu-mi păruse atît de rău că sînt singur.

Tainice izvoare se mai găsesc în fundul inimilor noastre! Atunci cînd sînt dezlănțuite de ceva văzut sau nevăzut, sau ajuns aievea prin puterea închipuirii noastre, simțămintele ne învăluiesc întregul suflet, îndem-nîndu-l să îmbrățișeze cu atîta patimă dorul

cel aprig, în asemenea clipe, lipsa ajunge ceva de neîndurat.

Dorința mi-era atît de aprigă, încît nu mă gîndeam decît la acel om pe care l-aș fi voit salvat. Măcar unul singur! Cred că am repetat de nenumărate ori aceste cuvinte: „O, dacă ar fi fost salvat măcar un singur om!”

Îmi frîngeam mîinile și, fără voie, aș fi rupt tot ce aș fi avut în mînă. Scrișneam din dinți, fâlcile mi se încleștau și multă vreme nu am fost în stare să le desfac. Dar să lăsăm pe cercetătorii vieții omenești și ai naturii să lămurească aceste fenomene, obirșia și manifestarea lor. Eu nu pot decît să descriu faptele care m-au uimit, fără să-mi dau seama de unde purced. Erau desigur urmările dorințelor și închipuirilor zămislite în minte, în vederea nespusei plăceri ce aș fi avut-o prin tovărășia unui om ca mine.

Dar nu mi-a fost dat să ies din singurătate. Soarta hărăzită celor de pe corabie, sau mie, sau nouă, a fost alta. Pînă în ultimul an al șederii mele în insulă nu am știut dacă a fost salvat cineva de pe acea corabie. Am avut numai durerea să găsesc, cîteva zile mai tîrziu, trupul neînsuflețit al unui băiat, pe care valurile îl aruncaseră la mal în capătul insulei, tocmai în dreptul corăbiei naufragiate. Purta o vestă de marinar, pantaloni și o cămașă albastră. Nu am găsit nimic din care să aflu din ce neam era. În buzunare am găsit opt franci și o pipă. Pipa a fost de mult mai mare preț pentru mine decît banii.

Cum vremea se potolise, m-am încumetat să mă duc cu piroga pînă la epavă. Nu mă îndoiam că voi găsi ceva pe bord, ceva care să-mi fie de folos. Dar mai presus de toate speram să găsesc încă pe cineva în

viață, să-l salvez și să-mi aduc astfel și mie o mîngîiere.

Gîndul acesta mă chinuia. Nu găseam liniște nici zi, nici noapte. Trebuia să mă duc. Lăsînd totul în voia domnului, nu m-am putut împotrivi puternicului imbold ce mi se părea că vine ca o chemare dintr-un loc nevăzut și că aș fi păgubit dacă nu aș fi ascultat-o. Îndemnat de ea, m-am grăbit înapoi spre fortăreață, pregătind totul pentru expediție. Am luat cîteva piini, un chiup cu apă de băut, nu compas după care să mă conduc, o sticlă cu rom(mai aveam destul de mult) și un coș plin cu stafide. Încarcat cu toate acestea, m-am dus jos la barcă. Am scos apa din ea, am tras-o în apă, am așezat merindele și m-am întors acasă ca să aduc altele. A doua oară am cărat un sac cu orez, mi-am adus umbrela ca să nu stau cu capul în soare și încă un ulcior plin cu apă de băut. Apoi vreo jumătate de duzină de pîinițe de orz, o sticlă cu lapte de capră și brînză. Le-am cărat pe toate cu sudoarea frunții și cu mare caznă. Rugîndu-mă lui Dumnezeu să-mi fie călăuză în această călătorie, am pornit vîslind de-a lungul țărmlui pînă ce am ajuns la capătul de nord-est al insulei.

Acum trebuia s-o iau spre larg, înspre ocean. Trebuia să mă hotărăsc dacă vreau sau nu s-o pornesc într-acolo. Am privit curenții repezi, care își făceau drum statornic pe ambele părți ale insulei la o anumită depărtare. Mi-era teamă de ei din pricina amintirii neplăcute și am început să pierd curajul. Prevedeam că, dacă mă prinde curentul, mă va duce din nou în larg și nu voi mai putea să mă reîntorc pe insulă. Și apoi cum piroga era mică, un vînt puternic putea să mă ducă la pierzanie.

Gîndurile acestea m-au copleșit într-atîta, încît voiam să renunț la expediție. Am tras barca într-un mic golf și, sărind pe mal, m-am așezat îngîndurat pe o movilă de nisip, nehotărît între dorință și frică. Între timp a venit fluxul și plecarea mi-a fost pentru cîțva timp amînată.

Deodată mi-a venit în gînd că ar fi bine să mă urc pe cea mai mare înălțime din apropiere și de acolo să observ, dacă se poate, cursul curenților în timpul fluxului. Voiam să știu dacă există vreun curent care să mă readucă repede acasă, după ce voi fi dus în larg la fel de repede de celălalt curent.

Abia m-am gîndit la asta, și am dat cu ochii de un delușor de unde se putea vedea marea de jur împrejur, așa ca să chibzuiesc ce drum să iau la înapoiere. Ajungînd sus, am deslușit că refluxul dădea naștere unui curent ce pornea din capătul de sud al insulei, iar curentul produs de flux bătea spre malul de nord. Tot ce aveam de făcut era să mă țin la întoarcere pe partea de nord, pentru ca totul să iasă cu bine.

Îmbărbătat de cele observate, m-am hotărît să pornesc în zori, o dată cu refluxul. Noaptea m-am odihnit în pirogă, învelit cu mantaua, iar dimineață am pornit la drum. Am luat-o mai întîi spre larg, drept spre nord, pînă ce am început să simt curentul, care mă ducea la est și care m-a împins cu mare viteză. Dar nu era așa de aprig cum fusese curentul sudic ce îmi răpise stăpînirea bărcii. Puteam cîrmi bine acum cu ajutorul unei vîsle și m-am îndreptat repede spre epavă, unde am ajuns în mai puțin de două ore.

Priveliștea era jalnică. Corabia, spaniolă după construcție, era înțepenită între două stînci. Toată

partea dinapoi fusese sfărîmată de valuri, iar puterea izbiturii, care înfipsese prora între stînci, rupsese amîndouă catargele. Numai bompresul rămăsese teafăr, împreună cu partea din prora unde era fixat. Cînd m-am apropiat de corabie, s-a ivit un cîine care a început să latre. L-am chemat. A sărit în mare și l-am luat în barcă. Era aproape mort de foame și sete. J-am dat o bucată de pîine, pe care a înghițit-o ca un lup hămesit. Apoi a băut apa cu atîta nesaț, încît a trebuit să-l împiedic de a mai bea ca să nu crape.

După aceasta am urcat pe punte. Întîia priveliște ce m-a izbit a fost aceea a doi oameni înecați în încăperea de la prora, ținîndu-se strîns unul de altul. Am înțeles că, atunci cînd eșuase corabia în plină furtună, marea năpădise cu atîta furie peste ei, încît au fost înecați de șuvoi.

Nu mai rămăsese nimic viu pe corabie în afară de cîine. Nu am găsit nici un fel de marfă, ci doar cîteva lucruri stricate de apă. Am văzut niște butoaie cu băuturi spirtoase nu știam dacă era vin sau rachiu. Se găseau jos, în fund, de unde apa ieșise o dată cu refluxul. Erau prea mari însă ca să le pot urni din loc. Am mai văzut diferite lăzi, care cred că aparțineau marinarilor. Am reușit să car două din ele în canoe, fără să mă uit ce conțin.

Dacă corabia ar fi eșuat cu pupa și ar fi fost sfărîmată prora, sînt sigur că aș fi avut un cîștig frumos din acest drum cu luntrea. După lucrurile pe care le-am găsit, eram îndreptățit să cred că se găseau mari bogății pe corabie. După felul cum era îndreptată, cred că venea din direcția Buenos Ayres sau Rio de la Plata, din sudul Americii, dincolo de Brazilia, și mergea spre Havana, în golful Mexic sau poate chiar mai departe, spre Spania.

Avea, fără îndoială, comori întregi pe bord, de data aceasta fără preț pentru ceilalți. N-am aflat niciodată ce s-a întâmplat cu echipajul ei. În afară de lăzi am găsit un butoiăș cu băutură, cam de douăzeci de litri, pe care l-am dus cu mare greutate în pirogă. În cabine am găsit câteva flinte și un corn cu aproape patru funzi de praf de pușcă. Nu aveam nevoie de flinte, așa că le-am lăsat. Am luat praful de pușcă, un fâraș și clești pentru foc. Apoi, două tingiri de aramă, un ibric pentru preparat ciocolată și un grătar. Încărcat cu acestea și cu cîncle, am plecat, căci fluxul se îndrepta din nou spre insulă. Am ajuns în aceeași scară pe la unu noaptea, frînt de oboseală.

Am dormit în barcă, iar în zori m-am hotărît să nu duc nimic acasă la fortăreață, ci totul în peștera cea nouă. După ce mi-am pus burta la cale, am cărat lucrurile la țarm și am început să mă uit mai îndeaproape la ele.

În butoiăș am găsit un fel de rom, dar nu ca acela pe care-l aveam din Brazilia cu alte cuvinte nu era bun de loc. În lăzi am găsit câteva lucruri de mare folos. De pildă am găsit într-una o cutie frumos lucrată cu niște sticle de o formă neobișnuită, pline cu lichioruri alese și foarte plăcute la gust sticlele cîntăreau fiecare cam cîte doi litri și erau îmbrăcate în argint.

Apoi am găsit două borcane cu dulceață sau șerbet, bine legate, în care nu pătrunsese apa, și încă două stricate de apă. Am găsit apoi niște cămăși de în, care mi-erău bine venite, vreo duzină și jumătate de batiste albe de olandă și câteva legături de gît colorate. Batistele îmi erău de mare folos, mai ales ca să mă șterg pe față în timpul căldurilor mari.

Cînd am dat de fundul lăzii, am găsit trei pungi mari, pline cu bani. Erău aproape o mie o sută de bucăți,

într-una se găseau, înveliți în hîrtie, șase dubloni de aur și cîteva bare tot de aur. Cîntăreau cam un fund toate împreună.

În cealaltă ladă am găsit haine, dar nu de mare preț. Lada aparținuse pesemne titularului, căci am găsit înăuntru trei flacoane, conținînd împreună vreo trei funzi de pulbere fină, lucioasă, pe care o ținea, cred, pentru a-și încărca puștile de vînătoare.

Nu am găsit prea multe lucruri folositoare în această expediție. Cît despre bani, nu aveam cum să-i întrebuițcz. Erau pentru mine ca și noroiul sub picioare, l-aș li dat bucuros pe toți pentru trei-patru perechi de pantofi și ciorapi englezești, de care aveam mai mare nevoie, căci de ani de zile nu mai purtasem asemenea lucruri pe măsura mea. Este adevărat că aveam acum două perechi de ghete, pe care le scosesem din picioarele celor doi oameni înecați de pe epavă, și mai găsisem alte două perechi într-una din lăzi, care și ele mi-au prins bine. Nu erau însă pantofii noștri englezești comozi și buni la mers, ci mai degrabă pantofi ușori și eleganți. În această ladă am găsit și cincizeci de bucăți de reali, dar nu de aur. Aparținuseră pesemne unui om sărac, spre deosebire de cealaltă ladă, care fusese a unui ofițer.

Am dus banii acasă, în peșteră, după cum făcusem și cu cei pe care îi luasem de pe corabia noastră. Păcat că nu am avut parte să cotrobăiesc și în restul corăbiei - ce se sfărîmase - căci aș fi putut umple barca de cîteva ori, măcar cu bani. Dacă aș fi scăpat vreodată și m-aș fi întors în Anglia, i-aș fi lăsat aici în siguranță pînă cînd aș fi venit să-i iau.

Capitolul XIV

UN VIS NEOBIȘNUIT. CINCI BĂRCI CU SĂLBATICI LA ȚĂRM. ALȚI DOI SĂLBATICI ADUȘI SPRE A FI DEVORAȚI. SALVEZ PE UNUL. ÎL NUMESC VINERI ȘI ÎL FAC SERVITORUL MEU.

După ce mi-am adus lucrarile la țărm și le-am pus bine, m-am înapoiat la barcă, ducînd-o în portul ei. Apoi am pornit spre casă, unde am găsit totul în ordine.

M-am odihnit și am început să-mi trăiesc viața dinainte, avînd grijă de treburile zilnice. Astfel, o vreme am dus o viață liniștită, numai că eram cu ochii în patru și nu ieșeam prea des. De cîte ori o făceam, mă duceam în partea de răsărit a insulei, unde știam că nu vin sălbaticii. Acolo mă simțeam mai în largul meu, fără să fiu împovărat cu arme și muniții cum umblam prin celelalte locuri. Am trăit în acest fel încă doi ani de zile, dar mintea mea, sortită să mă nenorocească, nu a căutat în tot acest timp decît să născocească felurite mijloace prin care să izbutesc a pleca din insulă.

Uneori voiam să mai întreprind o expediție la epavă, cu toate că judecata sănătoasă îmi spunea că nu voi găsi nimic care să merite riscul. Alteori mă gîndeam la expediții pe mare și, fără îndoială că, dacă aș fi avut la îndemînă barca cu care fugisem din Sale, aș fi pornit-o la voia întîmplării.

Dacă pronia cerească, ce mă așezase într-un chip atît de fericit ca plantator în Brazilia, m-ar fi blagollnvic și cu dorinți mai înțelepte, poate că m-aș fi mulțumit pur și simplu să trăiesc acolo și aș fi ajuns pînă acum unul din cei mai bogați plantatori.

Socotind după câștigurile pe care le-am avut în puținul timp cît am trăit acolo și după cele pe care le-aș fi dobîndit de atunci înapoi, dacă mai rămîneau locului, cred că aș îi strîns pînă la o sută de mii de moidores.

La ce mi-a trebuit să părăsesc o avuție și un izvor de venituri atît de ademenitor, o plantație atît de bine pornită și să mă aventurez în expediția aceea în Guineea ca să cumpăr negri? Timpul și răbdarea ne-ar fi mărit într-atît veniturile, încît ne-ar fi dat mina să npărăm negri la fața locului. Cu toate că ne-ar fi luat ceva mai scump, lucrul nu merita un risc atît mare. Aventura este ispita tinereții neștiutoare, după cum vîrsta mai înaintată trebuie să ne facă a cugeta asupra greșelilor din trecut și asupra învățăturilor scump plătite.

Astfel mi se întîmpla și mie acum. Răul însă prinsese rădăcini atît de puternice în firea mea, încît nu mă mai puteam tămădui. Chibzuiam fără încetare cum să și cum să dreg ca să scap de acolo. Pentru ca să-mi pot povesti mai departe pățaniile, spre marea desfătare a cititorului, voi spune cîte ceva despre născocirile mele și ce am făcut în legătură cu ele. Așadar, după lunga expediție la corabia naufragiată, m-am retras în fortăreața mea. Barca stătea bine ascunsă lîngă apă, ca de obicei, și traiul revenea la obișnuitul de fiecare zi. Într-adevăr aveam acum bogății mai mari, dar aceasta însemna că eram mai

bogat. Bogățiile mi-erau tot așa de folositoare ca și pieilor roșii din Peru, înainte venirea spaniolilor.

Într-una din nopțile anotimpului ploios, prin martie, în al douăzeci și patrulea an al șederii mele în insula singurătății, stăteam culcat în hamac și nu puteam adormi. Mă simțeam foarte bine nu mă durea nimic nu aveam nici o neliniște trupească și nici sufletească, ca de obicei. Mi-era însă cu neputință să închid ochii și să adorm. Nu pot povesti tot șirul de gânduri ce mi-a trecut prin minte în acea noapte. Cugetînd asupra sortii ce-o avusesem, comparam traiul meu fericit din primii ani cu cei plini de amărăciuni și griji care au urmat după ce descoperisem urmele pe nisip. Desigur că sălbaticii mai fuseseră de nenumărate ori pe coastă, dar nu știusem nimic de ei și nici o grijă nu mă tulburase pînă atunci. Mulțumirea mi-era deplină în noaptea aceea, cu toate că primejdia era aceeași. Mă simțeam fericit în neștiința mea ca și cînd primejdia nu ar mai fi existat.

Am ajuns apoi să mă gîndesc la adevărata primejdie, în care trăisem ani de zile pe această insulă cum umblam singur și liniștit chiar atunci cînd poate numai o sprinceană de deal, un copac mai înalt sau căderea întunericului mă despărțeau de cea mai grozavă nimicire, aceea de a cădea viu în mîinile canibalilor. M-ar fi prins ca pe o capră sau ca pe o broască țestoasă și nu ar fi găsit că este o crimă să mă sfirtece și să mă mănînce, după cum făceam și eu cu animalele.

Am cugetat apoi din nou la firea acestor oameni sălbatici. Cum e oare cu putință ca ei să trăiască în acel fel neomenos, mai prejos chiar decît orice dobitoace, și să ajungă a mînca pe cei de același sînge?

Toate acestea s-au terminat cu niște proiecte (rămase de altfel neînfăptuite). Mi-am zis că ar fi bine să văd în ce parte a lumii trăiesc acești mișei, la ce depărtare se găsește coasta de pe care vin, de ce se aventurează atît de departe de locurile lor de baștină, ce fel bărci au. Și - apoi - de ce n-aș fi în stare să-mi orînduiesc astfel treburile, ca să mă pot duce și eu la ei cum vin și ei aici, pe insulă?

Nu mă sinchiseam de ce voi face atunci cînd voi fi acolo, și ce se va întîmpla dacă voi cădea în mîinile lor nu mă gîndeam cum aș putea scăpa de ei dacă ar încerca să pună mîna pe mine. Nu mă gîndeam nici cum mi-ar fi cu putință să mă reîntorc pe insulă.

Chiar dacă n-aș cădea în mîinile lor, de unde m-aș aproviziona și încotro m-aș îndrepta? Nici unul din aceste gînduri nu mi-au trecut prin minte. Eram pradă dorinței de a ajunge pe continent, străbătînd marea cu barca. Îmi priveam soarta drept cea mai nenorocită cu putință.

Dacă ajungeam pe continent, poate că aș fi găsit acolo o nouă nădejde. Puteam să navighez de-a lungul coastei, așa cum mai făcusem odată pe coastele Africii. Astfel aș fi reușit să ajung în ținuturi locuite, unde să găsesc ajutoare. S-ar putea să am norocul a întîlni o corabie creștină, care să mă ia cu ea. În cazul cel mai rău nu mi-aș fi găsit decît moartea, ce ar fi pus capăt, o dată pentru totdeauna, tuturor necazurilor mele.

Vă rog să luați aminte că aceste gînduri porneau dintr-o minte tulburată și de la o fire neastîmpărată, adusă la deznădejde de un lung șir de nenorociri și dezamăgiri. Suferisem nespus de mult atunci cînd, ducîndu-mă la epava corăbiei, nu găsisem împlinirea arzătoarei dorinți de a avea un tovarăș cu care să pot

vorbi și oare să-mi poată spune unde mă aflu și ce mijloace de scăpare ar fi pentru noi amîndoi. Eram copleșit de aceste dezamăgiri.

Toată seninătatea mea sufletească și resemnarea de a aștepta orînduirea cerului se-irosiseră. Nu mai eram în stare să mă gîndesc la altceva decît la călătoria spre continent, gînd care m-a prins cu atîta putere, cu un dor atît de aprig, încît nu mă mai împotriveam.

După ce m-am zvîrcolit vreo două ceasuri și tot sîngele fierbea în mine, iar pulsul bătea de parcă m-ar fi scuturat frigurile (din pricina tăriei cu care mă fră-mîntau gîndurile), obosit și sleit m-am prăbușit într-un somn adînc.

S-ar putea spune că totul nu a fost decît un vis. Dar aievea a fost tot ceea ce am cugetat și numai după aceea am trecut la vis. Am visat că, într-o dimineață, pe cînd ieșeam ca de obicei din fortăreața mea, am zărit două bărci cu unsprezece sălbatici apropiindu-se de țărm. Aduceau cu ei încă un om ca să-l ucidă și să-l mănînce. Deodată cel care trebuia să fie jertfit a sărit și a luat-o la fugă. În vis mi s-a părut că fugind a ajuns la păduricea din fața fortăreței mele, căutînd să se ascundă. Văzîndu-l singur, m-am arătat lui, i-am surîs și l-am îmbărbătat. Atunci el a îngenuncheat în fața mea, părănd că mă roagă sal, ajut. I-am arătat scara, l-am suit sus în peșteră și astfel a devenit servitorul meu. Îndată ce l-am văzut mi-am zis: „Acum pot să mă încumet pînă pe continent. El îmi va fi călăuză, îmi va spune ce să fac, încotro să mă duc după hrană și încotro să nu mă duc spre a nu fi devorat, unde să mă opresc și de ce locuri să mă feresc”.

La aceste cuvinte m-am trezit. Eram atît de fericit de nădejdea scăpării ce mi se arătase în vis, încît dezamăgirea m-a copleșit cînd am văzut iarăși că totul nu tusese decît închipuire. M-a cuprins într-adevăr o mare deznădejde.

Din toate cele de mai sus am chibzuit că singurul mijloc pentru a reuși în încercarea de a părăsi insula era să pun mîna pe un sălbatic. Dacă era cu puțință, acesta trebuia să fie unul din cei aduși pe țarm pentru fi uciși și mîncați. Dar și această idee nu se putea îndeplini fără să nimicesc mai întii o întregă gloată de sălbatici.

Această încercare era nu numai îndrăzneată, dar se, putea schimba într-o adevărată năpastă dacă nu reușeam. Tremuram totuși la gîndul sîngelui pe care trebuia să-l vărs, cu toate că eram gata a o face pentru dezrobirea mea.

Nu mai repet toate judecățile care mă opreau de la fapta de mai sus, căci le-am spus o dată. Mai găsisem și alte motive. Oamenii aceia mi-erău dușmani de moarte. M-ar fi mîncat îndată ce ar fi putut să o facă.

Trebuia să scap de acest trai, ce semăna mai mult a moarte decît a viață, și făceam totul pentru apărarea mea. Dorința arzătoare a dezrobirii a trecut peste toate sentimentele contrarii și eram hotărît să prind cu orice preț un sălbatic.

Trebuia să chibzuiesc cum să ajung la acest scop, căci treaba era destul de încîlcită. M-am hotărît să stau la pîndă și să las totul la voia întîmplării. Am pornit în iscoadă zi de zi pînă ce am obosit. Cît de grijuliu fusesem să evit a-i vedea pe acești sălbatici, și acum cît de nerăbdător eram să dau de ei! Am așteptat aproape un an și jumătate. Umblam mai în fiecă zi de la un capăt la celălalt al insulei ca să

zăresc bărcile, dar nici pomeneală să se arate. Acest lucru mă descuraja și mă tulbura, dar nu pot spune că așteptarea mi-ar fi micșorat dorința, ci cu cât se prelungea, cu atât devenea mai aprigă. Nu mă mai feream să fiu văzut de sălbatici, ci căutam cu tot dinadinsul să dau peste ei.

Pe deasupra mă credeam în stare să înfrunt unul, ba chiar doi sau trei sălbatici, dacă îmi ieșeau în cale. Voiam să-i fac robi, punîndu-i să lucreze așa cum îi voi îndruma eu și ținîndu-i astfel, încît să nu-mi poată face nici un rău.

Mult timp m-am lăsat în huzurul acestor gînduri, dar nu s-a întîmplat nimic, căci nici un sălbatic nu s-a ivit multă vreme pe insulă.

După ce un an și jumătate nutrisem aceste gînduri (și după atîta reflectare nu ajunseseam la nici un rezultat, lipsindu-mi prilejul de a le pune în aplicare), am fost surprins într-o bună dimineață văzînd nu mai puțin de cinci bărci la țărm în partea unde locuiam eu. Oamenii debarcaseră și nu-i puteam vedea. Numărul lor îmi strica toate socotelile, căci, văzînd atîtea pirogi în care încăpeau cîte patru sau șase inși, ba și mai mulți, nu știam ce să cred și ce măsuri să iau ca să atac deodată douăzeci sau treizeci de sălbatici. De aceea am rămas tăcut în fortăreață, necăjit și încurcat.

M-am pregătit totuși de atac, după cum îmi pusesem în gînd cu mult înainte, și așteptam să întreprind ceva dacă se ivea prilejul. După ce am așteptat cîțva timp, trăgînd cu urechea să aud vreun zgomot, mi-am pierdut răbdarea, am lăsat pușca la piciorul scării și m-am cățarat repede în vîrfurile dealului cu ajutorul celor două scări, ca de obicei. M-am așezat astfel, ca să nu fiu văzut de ei și, privind

cu oceanul, am constatat îndată că nu erau mai puțin de treizeci de sălbatici, că aprinseseră un foc și prăjeau niște carne. Cum găteau carnea și ce fel de carne era, nu mi-am putut da seama, dar îi vedeam dănțuind cu toții în jurul focului, făcând nenumărate gesturi și figuri, după obiceiurile lor.

În timp ce mă uitam la ei, am zărit cum au scos din pirogi pe doi nenorociți, care fuseseră probabil culcați pe jos și care acum erau aduși la căsăpire. Am văzut cum unul a căzut, lovit, cred, de un ciomag sau de o sabie de lemn, după obiceiul lor. Doi sau trei dintre ceilalți s-au apucat de îndată să-l spintece în timp cealaltă victimă aștepta la o parte să-i vină rîndul. În această clipă, bietul nenorocit, văzîndu-se oarecum slobod, a fost inspirat de duhul nădejzii de viață și a luat-o la fugă pe nisip, cu o repeziciune neobișnuită, de-a dreptul spre mine, adică spre partea coastei unde se afla locuința mea.

Eram înspăimîntat - mărturisesc - cînd l-am zărit venind încoace și mai ales cînd am văzut toată ceata pornind în urmărirea lui. Mă așteptam să se îndeplinească și această parte a visului: fugarul să se adăpostească în pădurice.” Dar nu mă mai puteam lăsa numai în seama visului pentru ceea ce trebuia să urmeze. Nu eram sigur că nu va fi urmărit de toți sălbaticii pînă aici.

Am rămas pironit locului și nu mi-am revenit decît după ce am deslușit prin ocean că fugarul nu mai era urmărit decît de trei oameni. Îmbărbătat că îi depășise cu mult și cîștiga mereu teren, mi-am dat seama că, pînă la urmă, va reuși să scape dacă va putea s-o țină tot așa încă o jumătate de oră.

Între ei și fortăreața mea se afla estuarul, despre care am mai amintit în prima parte a povestirii mele,

acolo unde descărcasem plutele, aduse de pe corabia noastră. Această apă trebuia trecută înot altfel fugarul ar fi fost prins tocmai aici. Când a ajuns la mal, a sărit în apă fără nici o șovăire, și, cu câteva mișcări din brațe, a și ajuns la cealaltă parte, luînd-o iarăși la fugă cu o nemaipomenită iuțeală. Când următorii au ajuns la apă, am văzut că numai doi știau să înoate, iar al treilea a rămas pe mal, întorcîndu-se apoi spre locul de unde venise, ceea ce s-a dovedit pînă la urmă spre binele lui. Cei doi au trecut apa mult mai încet decît fugarul. Mi-a venit în minte și am simțit că trebuie neapărat, acum sau niciodată, să pun mîna pe servitorul și poate chiar tovarășul dorit.

Cerul mă îndemna să scap viața acestui nenorocit. Am coborît în fugă scările și am luat cele două puști care erau amîndouă jos lîngă scară, după cum am spus. Apoi m-am urcat tot atît de repede în vîrfurile dealului, îndreptîndu-mă spre țarm. Am tăiat scurt drumul la vale, ajungînd astfel între fugar și cei care îl fugăreau. Am strigat tare și acesta s-a oprit aproape tot atît de speriat de mine ca și de următorii săi. I-am făcut semn să vină. Între timp înaintam încet spre ceilalți doi care veneau din urmă. Năpustindu-mă asupra primului, l-am doborît cu o lovitură a patului puștii. Nu voiam să trag ca să nu fiu auzit de ceilalți, deși la distanța aceea nu se putea auzi ușor și nu se putea vedea fumul, și chiar de l-ar fi văzut, nu ar fi știut ce e. Cel care venea în urmă-i s-a oprit speriat, iar eu m-am îndreptat repede spre dînsul. Apropiindu-mă, am văzut că își pregătea arcul, gata să tragă în mine. Am fost nevoit să trag și l-am ucis cu primul glonț.

Bietul fugar, care se oprise, văzîndu-și dușmanii la pămînt, a fost atît de îospăimîntat de focul și zgomotul puștii, încît a rămas pironit locului, gata mai curînd să o ia la fugă îndărăt decît să se apropie de mine. I-am făcut din nou semn, chemîndu-l. A înțeles îndată, a făcut cîtiva pași, iar s-a oprit și iar a pornit. Am văzut atunci că tremura ca varga, crezînd pesemne că voiam să-l ucid ca și pe cei doi dușmani ai săi.

I-am făcut semne, căutînd să-l îmbărbătez. S-a apropiat încet, îngenunchind la fiecare zece pași și rugînduse-se astfel de mine să-i dăruiesc viața. I-am zîmbit și un făcut iar semn să se apropie. Cînd a ajuns lîngă mine a îngenuncheat și a sărutat țărîna, apoi s-a aruncat la pămînt, a pus capul jos și, luîndu-mi un picior, și l-a pus pe cap. Prin aceasta voia să spună că se supune și mi se dă rob pe viață. L-am ridicat și l-am îmbărbătat cum am putut.

Mai aveam deocamdată multe de făcut. Sălbaticul lovit de mine nu era mort și începea să-și vină în fire. I l-am arătat făcîndu-i semn că nu murise atunci sălbaticul salvat de mine începu să-mi spună cîteva cuvinte, neînțelese pentru mine, dar plăcute, care erau primele pe care le auzeam din gura unui om după douăzeci și cinci de ani. Nu era timp de pierdut, căci sălbaticul se ridicase și fugarul începuse să fie iar speriat. Am îndreptat a doua pușcă spre el și atunci sălbaticul meu, căci așa îi voi zice acum, mi-a făcut semn să-i dau sabia ce-mi atîrna la brîu. I-am dat-o și îndată ce a avut-o în mîini, s-a repezit la dușmanul său și dintr-o singură lovitură i-a retezat capul. A făcut-o cu atîta dibăcie, cum nu s-ar fi priceput nici cel mai destoinic călău. Mi sa părut straniu, căci socot că vedea o sabie pentru înitîia dată

în viață. Sălbaticii nu aveau decît săbii de lemn. Mai tîrziu am aflat că i erau atît de grele și ascuțite, iar lemnul atît solid încît tăiau capul, piciorul ori mîna unui om, dintr-o singură lovitură.

După ce a săvîrșit această ispravă, a venit rîzînd spre mine în semn de izbîndă, aducîndu-mi sabia înapoi și, cu o puzderie de gesturi, pe care nu le-am înțeles, mi-a pus-o la picioare împreună cu căpățîna sălbaticului, pe care tocmai îl ucisese în fața mea.

Ceea ce însă îl uimea pe el cel mai mult era felul în care ucisese eu de la depărtare pe celălalt sălbatic. M-a rugat prin semne să-l las să se ducă la mort și, cînd a ajuns, l-a privit cu uimire, l-a întors pe o parte și pe alta s-a uitat la rana-i mică și rotundă făcută de glonț în piept. Nu cursese mult sînge și totuși era mort de-a binelea. I-a luat arcul și săgețile și s-a întors. Am pornit-o făcîndu-i semn să mă urmeze. Mi-era teamă să nu vină și alții în urmărirea lui.

Atunci el mi-a arătat că vrea să-i îngroape în nisip, ca să nu fie găsiți de ceilalți, și într-o clipă a săpat cu mîinile o groapă destul de mare, în care l-a tras pe primul sălbatic, acoperindu-l apoi bine cu nisip. Tot astfel a făcut și cu celălalt. Cred că nu i-a trebuit mai mult de un sfert de oră pentru toată treaba. L-am chemat apoi, dar nu la fortăreața sau castelul meu, ci în peștera din cealaltă parte a insulei. Astfel că acea parte a visului meu, în care sălbaticul trebuia să caute adăpost în pădurice, nu s-a împlinit. Ajuns aici i-am dat pîine și stafide și apă de băut am văzut că era mort de sete după atîta fugă. Apoi i-am făcut semn să se culce pe maldărul de paie de orez, pe care era întinsă o pătură, unde dormeam eu adesea. Bietul om s-a culcat și a adormit îndată.

Era un băiat chipeș, voinic, bine făcut, înalt, cu picioare lungi, puternice, și cred că nu avea mai mult de douăzeci și șase de ani. Era plăcut la înfățișare. Nu părea să fie ursuz sau sălbatic din fire. Fața-i avea o expresie bărbătească, dar în același timp blândă, arătând bunătate mai ales când zîmbea. Părul negru pe care-l purta lung nu era cîrlionțat fruntea îi era mare și înaltă ochii îi străluceau de istețime și viață. Culoarea pielii nu era de tot neagră, ci mai mult arămie. Nu avea nuanța galbenă a băștinașilor din Brazilia, din Virginia sau din alte părți ale Americii. Era mult mai deschisă, asemenea măslinelor verzi, și plăcută la vedere. Eața îi era rotundă, nasul mic, dar nu turtit ca la negri. Gura frumoasă, buzele subțiri, iar dinții mici și albi ca fildeșul.

După ce s-a zvîrcolit mai mult decît a dormit - vreo jumătate de oră - s-a trezit și a ieșit din pesteră căutîndu-mă. Eu tocmai mulgeam caprele care găseau alături în țarc. Cînd m-a zărit, a dat fuga pînă la mine și, plecîndu-se din nou la pămînt și făcîndu-mi toate semnele de umilință și recunoștință, a căutat să-mi dea să înțeleg prin gesturi străbune supunerea lui. În sfîrșit și-a pus capul la pămînt, mi-a luat piciorul și l-a pus pe cap ca mai înainte, arătîndu-mi prin toate semnele de supunere și ascultare ce și le poate închipui mintea unui om că vrea să mă slujească atît timp cît va trăi.

L-am înțeles și i-am arătat toată mulțumirea. După cîtva timp l-am învățat să vorbească și să-mi vorbească, l-am învățat să-și spună numele, căci îl botezasem Vineri după ziua în care fusese salvat. Apoi l-am învățat să-mi spună „stăpîne”, și acesta a rămas numele meu de-atunci. De asemenea l-am învățat să spună da și nu și ce rost au aceste noțiuni.

În sfârșit i-am dat să bea lapte dintr-o oală de pământ și am băut și eu în fața lui am muiat o bucată de piine în lapte și i-am făcut semn să facă la fel, ceea ce el a îndeplinit pe dată, arătându-mi că i-a plăcut foarte mult.

Am rămas cu el toată noaptea acolo, iar când s-a crăpat de ziuă i-am făcut semn să vină cu mine, arătându-i că vreau să-i dau haine, ceea ce l-a bucurat, căci era gol pușcă. Când am trecut pe lângă locul unde își îngropase vrăjmașii, mi-a arătat locul, căci își făcuse semn ca să-i regăsească. Mi-a făcut semn ca să-i dezgropăm și să-i mîncăm împreună. Atunci m-am necăjit rău, arătându-i toată scîrba pe care o resimțeam la această idee și prefăcîndu-mă că îmi vine să vărs. I-am făcut semn cu mîna să mă urmeze de îndată, ceea ce a îndeplinit cu cea mai mare supunere. Ne-am urcat în vîrfurile deaiului, căci voiam să mă asigur dacă sălbaticii au plecat. Cu ajutorul ocheanului am zărit bine locul, dar nici urmă de ei. Părăsiseră țărîmul, fără să-i mai caute pe cei doi tovarăși pierduți.

Nu am fost prea mulțumit de această constatare. Îndrăzneala îmi crescuse de cînd nu mai eram singur și odată cu ea și curiozitatea. I-am dat lui Vineri sabia, arcul cu săgeți, pe care le întrebuița cu iscusință, și o pușcă să mi-o ducă, și am pornit, înarmați amîndoi, spre locul unde fuseseră sălbaticii. Voiam să-i cunosc mai de aproape. Când am ajuns acolo, sîngele mi s-a oprit în vine de groaza priveliștii într-adevăr era înspăimîntător, cel puțin pentru mine, căci Vineri privea totul foarte liniștit.

Locul era presărat cu oase de om și înroșit de sînge. Bucăți de carne zăceau împrăștiate în toate colțurile, unele pe jumătate mîncate sau sfîrtecate pe scurt,

toate urmele unui praznic de izbîndă asupra dușmanului. Am văzut acolo trei țeste, cinci mîini și oasele a patru picioare, ca să nu mai vorbim de celelalte părți ale trupurilor. Vineri mi-a dat a înțelege că fuseseră prinși pentru ospăț patru prizonieri, dintre care trei au fost mîncăți, iar el (se arăta pe sine) era al patrulea. Fusesse o bătălie mare cu regele vecin, al cărui supus era și el, Vineri. S-au luat nenumărați prizonieri, care au fost duși cu toții în locuri diferite spre a fi mîncăți de către cei care îi prinseseră în luptă, așa cum se întîmplase și cu acești nenorociți aduși aici.

I-am poruncit lui Vineri să strîngă oasele și toate rămășițele și să facă o grămadă. Am aprins apoi un foc mare și am ars totul pînă s-a prefăcut în cenușă. Am observat că Vineri încă mai era canibal în fundul sufletului, căci tare ar fi avut poftă să se înfrupte și el⁵ dar îi arătasem atîta scîrbă, încît n-a mai cutezat să dea pe față. L-am făcut să înțeleagă că-l voi uicide pe loc dacă-l voi prinde asupra unui asemenea fapt.

După ce am terminat treaba, ne-am întors acasă în fortăreață sau la castelul meu și am început să mă ocup de Vineri. Mai întîi i-am dat o pereche de pantaloni de pînză, pe care-i luasem din lada adusă de pe corabia recent naufragiată. I s-au potrivit destul de bine. I-am făcut apoi o haină din piele de capră. Mă pricepeam destul de bine și ajunsesem un croitor îndemînic. Apoi i-am dat o căciulă din piele de iepure, foarte arătoasă. Deocamdată era îmbrăcat

⁵ Nu știu în ce măsură caraibii din Antile, canibalii, se înrudeau cu indienii, sau pieile-roșii din America continentală. (n.a.)

destul de acceptabil și fu foarte mulțumit văzîndu-se tot atît de fercheș ca și stăpînul său.

E adevărat că la început se mișca mai greoi în haine. Pantalonii îl stînjeneau și mîncile îl rodeau la subsuoară. Le-am mai lărgit pe unde se plîngea că-l strîng și pînă la urmă s-a obișnuit și le-a purtat cu plăcere.

A doua zi după ce m-am întors cu el acasă, am început să chibzuiesc cum să-l adăpostesc. Trebuia să fac astfel ca să mă simt în largul meu, și el la fel. Pînă la urmă am ridicat un cort între cele două ziduri ale fortăreței. Pentru că aveam acolo și ușa de intrare în peșteră, am întocmit un toc de ușă, foarte simplu, și o ușă din scînduri care se deschidea înăuntru. În timpul nopții o zăvorem și trăgeam și toate scările după mine. Astfel că Vineri nu putea ajunge în partea interioară a fortăreței, fără să facă zgomot și să mă trezească.

Primul zid avea acum un acoperiș întreg, din prăjini, acoperind cortul. Acoperișul acesta se sprijinea, de o parte, în peretele stîncii și era acoperit cu șipci lungi, așezate curmeziș, iar deasupra avea un strat gros de paie de orez mai tare chiar ca trestia. La gaura sau locul unde puneam scara, potrivisem un chepeng care nu se putea deschide de afară, și dacă era forțat, ar fi căzut cu mult zgomot. Toate armele le luam la mine în fiecare noapte.

De fapt nu aveam nevoie de toată această pază, căci nu s-a pomenit om mai credincios, mai iubitor și neprefăcut ca slujitorul meu Vineri. Nu era viclean, nu avea nici o patimă sau gînduri ascunse. Era totdeauna voios, gata să mă slujească și legat de mine cu o dragoste de fiu. Pot spune chiar că și-ar fi jertfit oricînd viața pentru mine. Toate dovezile ce mi le-a

dat m-au convins foarte curînd că nu mai aveam nevoie să mă feresc de el.

Cu uimire mi-am dat seama că lui Dumnezeu îi plăcuse, în ocîrmuirea supușilor săi, să dea numai unei părți din lume folosința însușirilor cu care înzestrase totuși pe toți oamenii. Dăruise și celorlalți - totuși - aceeași putere de judecată, aceleași simțăminte, aceleași porniri către dragoste și prietenie, aceeași patimă și ură împotriva răului, același sentiment al recunoștinței, al neprefăcătoriei, al credinței, precum și toată puterea de a face binele și a-l primi, pe care ni le dăruise și nouă. Atunci cînd voia el să le dea prilejul de a se folosi de ele, oamenii ceilalți se arătau tot atît de bine pregătiți, ba dimpotrivă, mai bine chiar decît noi, și își foloseau însușirile înnăscute într-un fel mult mai frumos chiar decît noi, căci noi aveam mai multe prilejuri decît ei de a ne arăta omenia.

M-am întristat dîndu-mi seama că noi ne întrebuițăm însușirile înnăscute în mod mai mărunt și mai meschin decît sălbaticii, cu toate că sîntem mai luminați și cu mai multă știință decît ei.

Dar să mă întorc la noul meu tovarăș. Eram foarte încîntat de el și mă străduiam să-l învăț tot ceea ce-l făcea folositor, îndemînic și de nădejde. Mai ales doream să-l învăț să vorbească și să mă înțeleagă atunci cînd îi vorbeam. S-a dovedit cel mai înzestrat elev care s-a văzut vreodată. Era întotdeauna vesel, sîrguitor și foarte fericit cînd mă putea înțelege sau cînd reușea să mă facă să-l înțeleg, așa că mi-era nespus de plăcut să-i vorbesc. Viața începea să-mi fie acum atît de ușoară, încît, dacă nu aș mai fi dus grija sălbaticilor, aș fi rămas cu dragă inimă tot restul vieții pe această insulă.

Capitolul XV

EDUCAREA LUI VINERI. PUȘCA MEA, FIINȚĂ VIE ȘI IDOL PENTRU VINERI. ÎNCEPE SA VORBEASCĂ ENGLEZEȘTE. UN DIALOG CU EL. DESCRIEREA CÎTORVA OAMENI ALBI CARE TRĂIESC ÎN ȚARA LUI.

După ce m-am înapoiat la fortăreață, vreo două-trei zile m-am gîndit că, spre a-l dezvăța pe Vineri de groaznicul său fel de a se hrăni, spre a-l dezbara de poftele unui stomac de canibal, trebuia să-i dau să guste din altă carne decît cea de om, așa că într-o dimineață l-am luat cu mine la pădure. Mă duceam să tai un ied din turmă și să-l aduc acasă pentru mîncare. Pe drum am zărit o capră sălbatică cu doi iezi, odihnindu-se la umbra unui copac. L-am apucat de mîină pe Vineri spunîndu-i: „Stai, nu te mișca!” și făcîndu-i semn în același scop îndată mi-am luat pușca în mîină și am tras o dată, nimerind unul din iezi.

Bietul om, care mă văzuse împușcînd la distanță pe dușmanul său, dar nu știa și nici nu putea să-și închipuie cum, era și acum foarte speriat și zăpăcit. Tremura ca varga și era atît de speriat, încît părea gata să cadă jos. Nu văzuse iedul în care am tras și nici nu observase că l-am ucis. Și-a deschis vesta pipăindu-se să vadă unde este rănit. A înțeles pesemne că vreau să-lucid, căci a venit la mine, mi s-a aruncat în genunchi îmbrățișîndu-mi picioarele și

rostind cuvinte neînțelese, prin care desigur mă ruga să-l cruț.

Am găsit pînă la urmă mijlocul de a-l convinge că nu vreau să-i fac nici un rău. L-am luat de mînă, l-am ridicat și, rîzînd, i-am arătat iedul, poruncindu-i să-l care, ceea ce a și făcut imediat. În timp ce se mira și tot privea voind să înțeleagă în ce fel îl ucisesem, am încărcat din nou pușca. Zărind într-un copac o pasăre mare, ce semăna cu uliul, i-am lămurit prin semne ce am de gînd să fac. Am arătat spre pasăre, care de fapt era un papagal, deși crezusem că era uliu, apoi spre pușcă și, în sfîrșit, spre pămînt, spunîndu-i astfel că vreau să dobor pasărea. Am ochit și am tras îndemnîndu-l să privească. A văzut îndată că papagalul s-a prăbușit la pămînt. Cu toate lămuririle mele, el a rămas speriat și de astă dată, precum și foarte nedumerit, căci nu văzuse cînd am încărcat pușca. Își închipuia că în pușcă stă ascunsă o putere tainică și ciudată ce poate da moarte și nimicire de aproape sau de la depărtare, deopotrivă oamenilor, dobitoacelor sau păsărilor. Mirarea îi era atît de mare, încît mult timp nu s-a dezbărat de ea. Cred că, dacă-l lăsam, ar fi fost în stare să se închine mie și puștii ca unor idoli. N-a voit mult timp să atingă pușca și îi vorbea cînd era singur ca și cum ea i-ar fi răspuns la spusele sale. Mai tîrziu am aflat că o ruga să nu-l omoare.

După ce i-a trecut oarecum uimirea, i-am poruncit să se ducă să caute pasărea și să mi-o aducă. A zăbovit cîtva timp, căci papagalul, nemurind îndată, zburase ceva mai departe de locul unde fusese împușcat. Găsindu-l, l-a ridicat și mi l-a adus. Cum observasem neștiința lui în privința puștii, am profitat să o încarc din nou fără să mă vadă. Voiam să fiu

pregătit pentru un nou prilej, dar care nu s-a mai ivit. Așa că am adus iedul acasă și în aceeași seară l-am jupuit, l-am spintecat și l-am tăiat în bucăți. Apoi am pus carnea la foc și am fiert o ciorbă foarte gustoasă.

După ce am îmbucat, i-am dat și lui Vineri. I-a plăcut foarte mult. A fost însă tare mirat când m-a văzut punînd sare în bucate. Mi-a arătat că nu e bună, căci a luat nițică pe limbă și a scuipat-o, clătindu-și apoi gura cu apă proaspătă. Am luat și eu o bucată de carne în gură și m-am prefăcut că o scuip, voind să-i arăt că nu e bună fără sare. Dar nu l-am putut convinge, căci a mîncat întotdeauna fără sare sau prea puțin sărat.

După ce l-am hrănit cu carne fiartă și ciorbă, am plănuit să-i dau a doua zi carne friptă. Văzusem în Anglia cum se frige o bucată mare de carne, atîrnată de o sfoară. Se înfig două bețe în pămînt de fiecare parte a focului și încă unul deasupra, de care se leagă carnea, care astfel atîrnă și se învîrtește deasupra focului pînă se rumenește. Vineri s-a mirat mult de tot ceea ce făceam, iar cînd a gustat din friptură, a căutat să mă facă să înțeleg prin toate mijloacele, încît nu puteam să nu înțeleg, cît de mult îi place. În sfîrșit mi-a spus, cît putea el mai bine, că nu va mai mînca niciodată carne de om. M-am bucurat nespus de mult.

A doua zi l-am pus pe Vineri să bată și să vînture grîul, după cum obișnuiam eu. A înțeles totul foarte repede, mai ales cînd a văzut că trebuie să facem pîine. L-am învățat să frămînte aluatul și să-l pună la cuptor, în scurt timp era în stare să lucreze tot atît de bine ca și mine.

Aveam acum două guri de hrănit. Trebuia să semăn o cantitate mai mare de grîne. Am mărit ogorul și am

început să-l împrejmuiesc. Vineri muncea din greu cu multă bunăvoință și veselie. I-am lămurit rostul muncii noastre. Eram doi și trebuia să fim îndestulați. A fost foarte mișcat de grija ce i-o purtam. Mi-a arătat că-și dădea seama că, din pricina lui, eu eram nevoit să muncesc mai mult și mi-a făgăduit că va munci din răspuțeri dacă îi voi arăta ce are de făcut.

Anul acela a fost cel mai plăcut din toată viața trăită pe insulă. Vineri începuse să vorbească destul de bine. Cunoștea numele lucrurilor ce le ceream sau locurile unde îl trimiteam. Ședeam adesea de vorbă cu el, folosind limba pe care n-o mai întrebuițasem de atîta amar de vreme. În afară de bucuria de a vorbi cu el, cinstea lui neprefăcută îmi făcea mare plăcere. Îmi ajunsese foarte drag. E drept că și el ținea la mine, mai mult decît ar fi putut ține vreodată el la cineva.

Am voit să-l încerc o dată și să văd dacă nu îi este dor de țara lui. Îl învățasem atît de bine englezește, încît știa să-mi răspundă la toate întrebările. L-am întrebat dacă neamul lui nu iese niciodată învingător în războaie. Mi-a răspuns surîzînd: „Da, da, în luptă totdeauna mai bun”. Voia să spună că ei erau mai buni războinici decît vrăjmașii lor. Am început atunci următoarea convorbire:

Stăpînul: Dacă întotdeauna sînteți mai buni în luptă, - i-am zis - cum de ai fost prins?

Vineri: Neamul meu bătut mulți pentru asta.

Stăpînul: Cum i-a bătut? Dacă i-ați biruit, cum de v-au prins?

Vineri: Ei mai mulți ca noi, unde eu eram. Ei luat un, doi, trei și pe mine. Neamul meu bătut pe ei, în altă parte, unde eu nu. Acolo luat un, doi, o mie mare.

Stăpînul: Atunci de ce nu au încercat ai voștri să vă scape?

Vineri: Au dus fuga un, doi trei, mine, băgat în canu. Neamul meu fără canu atunci.

Stăpînul: Bine, Vineri. Dar ce face neamul tău cu cei pe care îi prinde? Îi aduce și îi mănîncă precum fac și ceilalți?

Vineri: Da, neamul meu mănîncă om, mănîncă întreg.

Stăpînul: Și unde îl duce?

Vineri: Duce în alte locuri, unde vor.

Stăpînul: Vine și pe aici?

Vineri: Da, da, vin aici. Vin în alt loc.

Stăpînul: Ai fost și tu pe aici?

Vineri: Da, acolo fost. (Îmi arată spre partea de nord-vest a insulei, unde, după cît se pare, era coasta lor.)

Am înțeles că și Vineri, slujitorul meu, fusese printre sălbaticii care obișnuiau să vină în acea parte a insulei pentru praznicele acelea îngrozitoare la care fusese sortit acum în urmă ca pradă.

Curînd după aceasta l-am dus acolo și am văzut cît de bine cunoștea locurile. Mi-a povestit că a fost o dată cînd au mîncat douăzeci de bărbați, două femei și un copil. Nu putea spune douăzeci pe englezește, dar i-a enumerat, așezînd multe pietricele și arătîndu-le pe rînd cu degetul.

Am povestit aici toate acestea spre a sluji drept introducere la ceea ce va urma. După convorbirea noastră, l-am întrebat cît de departe este țărîmul lor și dacã nu se pierd sau rătăcesc cîteodată cu pirogile lor. Mi-a rãspuns cã nu este nici o primejdie, cãci dupã ce ies în larg au totdeauna curenți, iar vîntul suflã într-o direcție dimineața și în cea opusã dupã-amiază. Am înțeles cã acestea însemnau fluxul și refluxul. Dar mai tîrziu am aflat cã acești curenți erau pricinuiți de apele puternice ale fluviului Orinoco, la gurile cãruia

se afla și insula mea, după cum am aflat tot mai târziu. Ținutul pe care-l zărisem spre vest și nord-vest era marea insulă Trinidad, aflată la punctul cel mai nordic de la gurile fluviului.

I-am pus lui Vineri mii de întrebări despre țara lui și despre locuitorii ei, despre mare, despre coaste și neamurile învecinate. Mi-a povestit deschis tot ce știa. L-am întrebat cum se numesc diferitele triburi din neamul lui. Dar nu a știut să-mi răspundă decît cu numele de caribei. De unde am dedus că trebuie să fie dintre acei caribei, așezați pe hărțile noastre în partea Americii de la gurile fluviului Orinoco pînă la Guiana, și mai departe la Sfînta Martha. Mi-a povestit că, departe de tot, dincolo de lună (voia să spună dincolo de locul unde apune luna, adică la vest de țara lor), trăiau oameni cu bărbi albe ca mine și arăta cu degetul favoriții mei. Mi-a spus că aceștia au ucis o mulțime de oameni. Am înțeles că trebuie să fie vorba de niște cuceritori spanioli, a căror cruzime era cunoscută în toată America, unde neam de neam, din tată în fiu, o țineau minte.

L-am întrebat dacă mă poate sfătui cum să plec din insulă pentru a ajunge la acești oameni albi. Mi-a răspuns: „Da, da, poți merge în două canu”. Nu înțelegeam ce voia să spună prin două canu. După multă stăruință mi-am dat seama că era vorba de o barcă mare cît două canoe. Vorbele lui Vineri m-au făcut să trag nădejde că într-o bună zi voi găsi mijlocul de a pleca din această insulă și că acest biet sălbatic va fi unealta slobozirii mele.

De cînd era Vineri cu mine și îl învățasem să vorbească și să mă înțeleagă, adesea îmi trecuse prin minte să-i dau cîteva noțiuni de bază despre religie. Odată l-am întrebat cine l-a făcut. Nu m-a înțeles,

crezînd că-l întreb cine este tatăl său. L-am întreb atunci cine a făcut marea, pămîntul pe care umbla, dealurile și pădurile. Mi-a răspuns că totul este făcut de un bătrîn, Benamuki, care trăiește dincolo de toate. Nu știa să-l descrie, dar știa că este foarte bătrîn, mult mai bătrîn, spunea el, decît marea și pămîntul, decît luna și stelele, l-am spus atunci că dacă această ființă făcuse totul de ce nu i se închină ei lumea întregă? M-a privit foarte grav și mi-a răspuns că totul spune „O!” În fața lui Benamuki. Dar cei care mor în țara lui, l-am mai întreb, se duc undeva după moarte? Mi-a răspuns că da se duc cu toții la Benamuki.” „Chiar și cei care sînt mîncăți?” am întreb eu. „Da” - mi-a răspuns Vineri.

M-am străduit să-i lămuresc lui Vineri că toate spusele bătrînilor care se duceau în munți să spună „O!” lui Benamuki nu erau decît o înșelăciune, cu atît mai mare cu cît pretindeau că stau acolo de vorbă cu el. Dacă primeau cumva vreun răspuns sau vorbeau cu cineva, acela era fără îndoială un duh diavolesc.

Am ajuns de aici la o lungă convorbire asupra dracului asupra obîrșiei, răzvrătirii și așezării lui în bezna lumii, dorind neconținut să ajungă la stăpînirea ei. I-am vorbit de toate vicleniile pe care dracul le întrebuițează pentru a atrage lumea în capcanele lui. Dracul are o tainică intrare în toate patimile și înclinările noastre se dă pe lîngă noi în așa fel, încît ne face să fim singuri vinovați de păcatele săvîrșite și să ne ducem la pieire prin propria noastră vrere.

Am găsit că nu e prea ușor să-l conving pe Vineri de natura diavolului.

I-am povestit că diavolul este vrășmașul lui Dumnezeu în sufletele noastre și că folosește toată istețimea și îndemînarea sa ca să ne distrugă bunele

însușiri, sădite. În sufletul nostru de către înțelepciunea și bunătatea lui Dumnezeu.

– Bine - a grăit atunci Vineri - dacă tu spui că Dumnezeu e atît de mare și de puternic, atunci el mult mai puternic, mult mai mare ca dracul?

– Da, da, Vineri - i-am răspuns - Dumnezeu e mai tare ca dracul el este deasupra lui. De aceea îl rugăm să-l calce în picioare pe diavol, să ne ferească de ispita lui și să-i taie toate ghearele.

– Dar - a continuat Vineri - dacă Dumnezeu este mult mai tare ca diavol, de ce Dumnezeu nu ucide pe diavol și așa diavol nu mai face rău?

Am fost surprins de această întrebare. Deși om bătrîn, nu eram totuși decît un începător într-ale învățaturii și nu prea deprins cu dezlegări mai grele. La început n-am știut ce să-i răspund. M-am prefăcut că nu am auzit bine și l-am rugat să repete întrebarea. El a făcut-o vorbă cu vorbă. Mi-am revenit între timp și i-am zis:

– Dumnezeu îl va pedepsi cu asprime pînă la sfîrșit, căci la judecata de apoi va fi aruncat în hăul cel fără de fund și va trăi acolo în focul veșnic.

Răspunsul însă nu l-a mulțumit pe Vineri, care iar mi-a zis:

– Pînă la sfîrșit? Eu nu înțelege. De ce nu ucide pe diavol acum? De ce nu ucis de mult?

– Tot atît de bine mă poți întreba - i-am răspuns - de ce nu ne ucide Dumnezeu pe tine și pe mine cînd păcătuiam și Îl supărăm. Dar sîntem lăsați să ne pocăim și să fim iertați!

A rămas gînditor un timp, apoi mi-a zis:

– Bine, bine, asta foarte bine. Așadar, eu, tu, diavol, noi toți răi, lăsați să pocăim, Dumnezeu iartă pe toți.

Am întrerupt aici dialogul cu Vineri, ridicîndu-mă grăbit ca și cînd aș fi fost nevoit să plec. Pe el l-am trimis departe să-mi aducă ceva.

Dar să revin la povestirea noastră și să reiau totul după cum s-a întîmplat. Cînd m-am împrietenit mai bine cu Vineri și vorbea mai curent, deși încă destul de stricat englezește, am început să-i vorbesc despre mine, povestindu-i viața mea și tot ceea ce era în legătură cu venirea mea pe insulă. I-am vorbit apoi despre felul cum am trăit și cît am trăit aici. L-am învățat cum să umble cu pușca și cum să o încarce. I-am dat un briceag, de care era nespus de mîndsu. I-am făcut o cingătoare de piele cu un inel de care și-a atîrnat securea, armă bună și foarte folositoare în anumite ocazii. I-am povestit despre țările din Europa și mai ales despre Anglia, țara mea de baștină, arătîndu-i cum trăiam acolo, cum ne purtam unii față de alții și cum trimiteam corăbii în toate părțile lumii.

I-am povestit despre naufragiul nostru, arătîndu-i locul unde a eșuat corabia. Aceasta dispăruse de mult, ruptă în bucăți de valuri. I-am arătat apoi rămășițele bărcii noastre, ce fusese aruncată la mal de furtună și pe care nu reușisem să o mișc singur din loc nu mai rămăseseră din ea decît bucățele. Văzînd această barcă, Vineri a rămas îngîndurat. Cînd l-am întrebat ce are, mi-a răspuns: „Eu văzut barca, la fel venit în țara mea”.

Nu l-am înțeles mai întîi. Mi-am dat seama apoi că voia să spună că o barcă asemănătoare venise în țara lui. Adică adusă de furtună, după cum a căutat să-mi explice. Mi-am închipuit că a fost barca vreunei corăbii europene, aruncată pesemne de valuri pe coasta lor. Dar mintea mea era atît de înceată, încît nu m-am gîndit că poate au scăpat și oameni din acel

naufragiu, și nu i-am cerut decît o descriere a bărcii. Mi-a descris-o destul de bine, apoi cu multă căldură mi-a spus mai departe: „Noi scăpat oameni albi de la înecat”. Numai atunci m-am dumerit și l-am întrebat dacă nu cumva fuseseră oameni albi în acea barcă.

„Da” - mi-a răspuns - „barca plină de oameni albi”. L-am întrebat cîți fuseseră. Mi-a arătat pe degete că fuseseră șaptesprezece și, întrebîndu-l ce au devenit, mi-a spus: „că trăiesc încă în țara noastră”.

Asta mi-a dat de gîndit. Se prea poate ca aceștia să fi făcut parte din echipajul corăbiei spaniole, eșuată în preajma insulei mele - după cum îi spuneam eu acum. După ce corabia se lovise de stînci și văzuseră că era pierdută, ei se salvaseră cu barca și fuseseră duși pesemne pînă la coastele locuite de sălbatici.

Am încercat să aflu mai cu de-amănuntul ce se întîmplase cu ei. Vineri mi-a povestit că trăiau acolo de patru ani și sălbaticii îi lăsau în pace și le dădeau cu ce să trăiască. Cînd am întrebat cum de nu au fost uciși și mîncăți, mi-a răspuns: „Nu, fac frate cu ei”. Aceasta însemna că trăiau în pace.” „Ei mănîncă oameni numai cînd fac luptă la război”, m-a lămurit Vineri, adică nu-i mănîncă decît pe cei luați prizonieri.

După aceasta, într-o bună zi, mi s-a întîmplat să fiu în vîrfurile dealului din partea de est a insulei, acolo de unde, după cum am mai povestit, zărisem pe o vreme foarte senină continentul Americii. Și de această dată vremea era limpede. Vineri, care se găsea lîngă mine, privea încordat spre continent. Deodată a început să sară și să mă strige „Bucurie, fericire! Acolo văd țara mea, acolo neamul meu!”

Am observat o nespusă bucurie pe fața lui. Ochii îi străluceau și toată înfățișarea lui trăda o mare emoție ca și cînd l-ar fi cuprins dorul de a fi din nou acasă.

Mi-a dat mult de gîndit și acum nu mă mai simțeam atît de nestingherit față de slujitorul meu Vineri. Eram sigur că, dacă s-ar întoarce la ai săi ar uita de toată prietenia și de tot ceea ce îmi datora. Le-ar fi povestit despre mine, fără îndoială, iar tribul lui s-ar fi grăbit să vină grămadă, poate cu sutele și să se înfrupte din carnea mea. Și la toate astea, el ar fi privit poate cu tot atîta veselie ca la dușmanii pe care îi prindea în război.

Eram însă nedrept cu bietul băiat, atît de cinstit față de mine, și curînd m-am căit. Totuși bănuiala mea creștea și m-a ținut astfel cîteva săptămîni. Mă feream în acest timp de Vineri și nu eram așa de bun cu el ca înainte, greșind desigur. Bietul tînăr însă nu avea habar de toate gîndurile mele și se purta ca un prieten recunoscător, după cum a dovedit, spre marea mea mulțumire.

Am avut prilejul să mă conving mai tîrziu de toată nevinovăția lui. Între timp îl trăgeam zilnic de limbă, ca să văd dacă nu cumva ascunde vreunul din gîndurile de care am pomenit mai sus. Dar tot ce-mi spunea era atît de cinstit și neprefăcut, încît nu i-am putut găsi nici o vină. Și, în ciuda stingherelii mele, m-a cîștigat cu totul pînă la sfîrșit. Nici o clipă nu și-a dat seama că îl bănuiesc de ceva. Nici eu nu am fost în stare să-l cred trădător.

Într-o zi ne-am urcat pe același deal. Vremea era cețoasă pe mare și continentul nu se zărea. L-am chemat și i-am zis: „Vineri, n-ai vrea să fii în țara ta, la neamul tău?” „Da” - mi-a răspuns el.” „Eu mult fericit în țara mea”. „Și ce-ai face acolo? Te-ai face iarăși sălbatic și ai mînca din nou carne de om ca înainte?” M-a privit îngîndurat și, dînd din cap, mi-a răspuns: „Nu, nu! Vineri spune lor să fie buni. Spune

lor mă-nince pîine, carne de vită, lapte, nu mai mănînce carne de om.” „Cum asta? Dar atunci te vor ucide!” M-a privit în ochi și a rostit: „Nu, ei nu omoare pe mine, ei iubesc, vrea învăț!” Voia să spună că vor voi să învețe. A adăugat că au învățat multe de la oamenii cu barbă, care au venit în barcă. L-am întrebat apoi dacă nu vrea să se întoarcă la ei. Mi-a zîmbit spunînd că nu ar putea să înoate atît de departe. Atunci am zis că îi voi face o pirogă, iar el mi-a răspuns că nu pleacă decît cu mine. „Eu merg, dar ei au să mă mănînce cînd voi ajunge acolo.” „Nu, eu fac ei să nu mănînce. Eu fac ei să te iubească mult!” Voia să-mi spumă că le va povesti cum i-am ucis pe dușmanii săi și l-am scăpat cu viață, îmbiindu-i astfel să mă iubească. Mi-a povestit apoi ce buni erau cei din neamul lui cu cei șaptesprezece oameni albi sau bărboși - cum le zicea el - care ajunseseră pe țărmul lor în mare nenorocire.

Mărturisesc că de atunci mi-a intrat în cap să mă aventurez pînă acolo și să mă pun în legătură cu acești oameni, care erau desigur spanioli sau portughezi, și poate împreună să găsim un mijloc de a pleca mai departe. Fiind pe continent și avînd tovarăși, eram mai sigur de reușită decît singur, la patruzeci de mile de coastă și fără nici un ajutor. Astfel, după cîteva zile, l-am luat pe Vineri și am început să lucrez. I-am spus că voi face o pirogă cu care să se întoarcă în țara lui. L-am dus la piroga ce se găsea de cealaltă parte a insulei. După ce am golit-o (căci o țineam cufundată în apă), am adus-o la suprafață și am intrat amîndoi în ea.

Am constatat că Vineri era neobișnuit de îndemînic și ar fi putut conduce barca tot atît de repede ca și mine. L-am întrebat: „Ei bine, Vineri, vrei

să mergem acum spre țara ta?” M-a privit amărît. Găsea pesemne barca prea mică pentru această expediție. I-am spus atunci ca aveam una mai mare. A doua zi l-am dus la piroga cea mare, pe care o făcusem mai întii și nu fusesem în stare să o trag la apă. A găsit că este destul de mare. Cum însă o lăsasem în părăsire și zăcuse acolo douăzeci și doi sau douăzeci și trei de ani, soarele o uscuse și o crăpase atît de tare, încît acum era de nefolosit. Vineri mi-a spus că o pirogă mare cît aceasta ar fi foarte nimerită. În ea ar putea intra „hrană mult, băutură, piine”, căci așa se exprima el.

Capitolul XVI

HOTĂRÎREA DE A MERGE PE CONTINENT. VINERI ȘI CU MINE CONSTRUIM O BARCĂ. SĂLBATICII SOSESC PE MAL. SALVĂM VIAȚA UNUI SPANIOL. DESCOPERIM UN SĂLBATIC LEGAT ÎN CANOE ȘI CARE SE DOVEDEȘTE A FI TATĂL LUI VINERI.

M-am hotărît pînă la urmă să mă duc cu Vineri pe continent. Ne-am apucat să facem o barcă mai mare, cu care să putem ajunge pînă acolo. Vineri părea totuși abătut și întristat. Cînd l-am întreat ce are, mi-a răspuns: „De ce supărat rău pe Vineri? Eu ce făcut?” Nu știam ce vrea să spună, căci nu eram de loc supărat. „Cum nu supărat, nu supărat?” mi-a spus el și a repetat cuvîntul de cîteva ori.” „Atunci de ce trimiți pe Vineri înapoi în țara lui?” „Dar bine, Vineri, nu ai spus tu că dorești să fii acolo?” „Da, dar vreau amîndoi acolo, nu Vineri acolo, stapîn nu acolo.” Cu alte cuvinte nu voia să plece fără mine. Cînd l-am întreat ce voi face cînd voi ajunge acolo, s-a întors repede spre mine spunîndu-mi: „Face bine mare acolo, înveți oamenii sălbatici fie buni, cuminte înveți să trăiască viața nouă”. „Vai, Vineri, i-am zis, tu nu știi ce spui. Sînt tot un om neștiutor și eu.” „Ba nu, ba nu, mi-a răspuns el, tu învățat pe mine bine, tu înveți și pe ei bine.” „Nu, nu, Vineri, am continuat eu, vei pleca fără mine și mă vei lăsa să trăiesc aici singur ca înainte.” La auzul acestor cuvinte, s-a uitat

din nou năuc și, repezindu-se la una din securile pe care obișnuia să le poarte, a luat-o în grabă și mi-a dat-o.” „Ce vrei să fac cu ea?” l-am întrebat. „Iei asta și omori Vineri.” „Dar de ce să-l omor?” l-am întrebat. S-a întors atunci brusc, spunându-mi: „Pentru ce dai afară Vineri? la și omoară Vineri, nu dai afară!” Spusese acestea atît de serios, încît l-am văzut cu lacrimile în ochi. Pe scurt, am descoperit o mare dragoste ce mi-o purta și neclintita-i hotărîre de a nu mă părăsi. De aceea l-am asigurat atunci, și apoi adeseori, că nu-l voi izgoni niciodată dacă el dorește să stea cu mine. Am înțeles din tot ce s-a întîmplat că ținea mult la mine și dorința pe oare o avea de a se înapoia în țara lui pornea dintr-o dragoste mare și din nădejdea că le voi face mult bine.

Gîndul acesta era însă departe de mine. Mă ispitea totuși să încerc o scăpare, bizuindu-mă de astă dată pe cele auzite de la Vineri, care spunea că în țara lui se găsesc șaptesprezece bărboși.

De aceea, fără nici o întîrziere, ne-am apucat de lucru, căutînd un copac înalt care să fie bun pentru o *peragua* sau *canoe*, destul de mare să ne poată duce în această călătorie.

Se găseau destui copaci în insula, ca să construim o flotă întreagă, nu numai *canu*, ba și corăbii mai mari. Tot ce voiam era să găsim unul cît mai aproape de mal, pentru a putea împinge ușor piroga cînd va fi gata. Nu voiam să pățesc ca data trecută. În sfîrșit, Vineri a fost acela care a ales copacul, pentru că mi-am dat seama că se pricepe să aleagă soiul lemnului mai bine ca mine.

Nu pot spune nici pînă în ziua de azi ce copac am doborît, decît că semăna cu un soi din ceea ce numim

noi „fustic” sau lemn de Nicaragua, avînd aceeași culoare și miros.

Vineri voia să facă prin ardere o gaură mare în trunchi, astfel ca să-i dea forma bărcii din interior. I-am arătat că e mai bine să o cioplim cu scule și l-am învățat cum să le mînuiască. A lucrat totul cu mare îndemînare. Am terminat barca după o lună de muncă grea. A ieșit foarte frumoasă, mai ales după ce am cioplit și pe dinafară trunchiul, dîndu-i forma unei adevărate bărci. Ne-au mai trebuit aproape două săptămîni să o așezăm pe bulumaci și să o tirîm spre apă. Cînd am ajuns să o vedem pe țârm, ne-am dat seama că e destul de mare ca să poată duce cu ușurință douăzeci de oameni.

Vineri m-a uimit prin îndemînarea și ușurința cu care mînuia piroga aceasta atît de mare, ducînd-o din lopeți. L-am întrebat dacă s-ar încumeta să treacă dincolo cu ea. „Da, eu îndrăznesc fac asta, deși este vînt mare.”

Aveam de gînd să adaug cîte ceva la barcă, din cele ce Vineri nu știa. Voiam să-i fac un catarg, să-i pun pînză și o ancoră cu parîme. Catargul era ușor de făcut. Am luat un cedru mai tînăr, pe care l-am găsit pe-a-proape și din care erau mulți pe insulă, și l-am pus pe Vineri să-l taie și să-l cioplească, iar eu m-am ocupat de pînze. Știam că am cîteva bucăți mai vechi, dar eram sigur că putreziseră, cum se și întîmplase de altfel cu o parte din ele. Nu prea le îngrijisem în cei douăzeci și șase de ani, căci nu mă gîndeam că le voi mai întrebuița vreodată. Am ales totuși două bucăți mai bune și, cu multă trudă, căci îmi lipsea acele, le-am cusut formînd un triunghi ca vai de lume. Se întindea cu o varga mică sus și una mai mare jos, ca la bărcile englezești. Era cam ca pînza de la barca cu

care am scăpai din robia barbarilor, așa cum am istorisit în prima parte a acestei povestiri.

Am pierdut aproape două luni cu pînzele și catargul, căci am făcut și o pînză mai mică, de care aveam nevoie pentru a naviga cu vînt strîns. Am pus și o cîrmă, care. Era foarte necesară bărcii.

După ce totul a fost gata, l-am învățat pe Vineri, slujitorul meu, să le mînuiască. Știa foarte bine să ducă barca din vîsle, dar nu se pricepea la pînze și la cîrmă. A fost foarte mirat cînd le-a văzut umflîndu-se de vînt și direcția schimbîndu-se prin cîrmă.

S-a obișnuit curînd și a devenit un marinar foarte dibaci. Numai cu compasul mergea mai greu. Nu a fost niciodată în stare să-i înțeleagă rostul. Din fericire nu prea aveam nevoie de el, căci vremea era mai totdeauna frumoasă, noaptea văzîndu-se stelele și ziua coasta continentului, iar în anotimpurile ploioase nu ieșea nimeni pe mare sau pe uscat.

Intram în al douăzecilea și șaptelea an al captivității mele. Nu ar trebui totuși să numesc astfel ultimii trei ani, de cînd îl aveam pe Vineri. Într-adevăr, viața mi-era cu totul deosebită de aceea a primilor ani.

Am prăznuit aniversarea zilei cu nădejdea ce mi-o da apropiata-mi dezrobire. Aveam credința nestrămutată că se apropie această clipă și că peste un an nu voi mai fi aici.

Ne-am văzut totuși mai departe de gospodărie, sapînd, plantînd și împrejmuind ca de obicei. Strîngeam și uscam struguri, așa cum făcusem atîția ani mai înainte. A venit apoi și anotimpul ploios, cînd stăteam mai mult în casă. Am pus la adăpost noua noastră ambarcațiune, ducînd-o în estuarul unde debarcasem odinioară cu plutele făcute din vechea corabie.

Am tras piroga la mal pînă la marginea unde ajungea fluxul. L-am pus pe Vineri să sape un mic bazin, atît cit trebuia să plutească. Atunci cînd apele s-au retras, am făcut un dig puternic la un capăt, ca să stăvilească apa, și astfel barca a rămas pe uscat. Pentru a o feri de ploi, am acoperit-o cu ramuri dese, întocmind deasupra-i un acoperiș. Astfel am așteptat lunile noiembrie și decembrie, cînd voiam să întreprind plănuita expediție.

Cînd s-a făcut vreme frumoasă, m-am gîndit și eu la călătorie. Am pus deoparte ceva provizii și voiam ca peste două săptămîni să trag noua, noastră barcă la apă.

Lucram liniștit într-o dimineață, cînd l-am chemat pe Vineri și l-am trimis de-a lungul țărmlui în căutarea unei broaște țestoase. Făceam asta cam o dată pe săptămînă, cînd aveam nevoie de ouă și carne. Nici nu apucase Vineri să facă prea mulți pași, că deodată s-a întors într-un suflet, sărind cu mare grabă peste împrejmuire de parcă i-ar fi fugit pămîntul de sub picioare. Fără să-mi dea răgaz a-i spune ceva, rni-a strigat: „O, stăpîne, stăpîne! Necazuri, nenorocire mare!” „Ce s-a întîmplat, Vineri?” „O, doamne, acolo, un doi, trei canu! Un doi, trei!” Am chibzuit că trebuie să fie sase canu, dar, cercetînd mai de aproape, am înțeles că era vorba numai de trei. „Bine, Vineri, nu te speria.”

L-am îmbărbătat, căci îl vedeam tare înspăimîntat. Nu se gîndea decît că au venit să-l caute, să-l taie în bucăți și să-l mănînce. Bietul băiat tremura ca varga și nu mai știam ce să fac cu el. L-am mîngîiat spunîndu-i că și eu sînt în aceeași primejdie și că mă vor mînce și pe mine. „Dar, Vineri, i-am zis, trebuie să faci totul ca să-i înfrunți. Te poți lupta cu ei,

Vineri?” „Eu împuşc, dar ei venit mult mare număr.” „N-are importanță, i-am răspuns, puștile noastre îi vor băga în sperieți pe cei pe care nu-i vom împuşca! L-am întrebat dacă-i gata să mă apere, cum îl voi apăra și eu, și dacă vrea să facă tot ce-i voi porunci. „Eu mor cînd tu poruncești, stăpîne”, mi-a răspuns el.

I-am dat o înghițitură de rom, din care mai aveam destul, căci îl foloseam cu mare zgîrcenie. După ce a băut, i-am dat cele două puști de vînătoare încărcate cu alice mari cît gloanțele. Eu am luat flintele bine încărcate, pistoalele și sabia fără teacă, așa cum o purtam de obicei, iar lui Vineri i-am dat și securea.

Astfel pregătit, am luat oceanul și m-am urcat pe deal să văd ce se întîmpla. Am zărit douăzeci și unu de sălbatici, împreună cu trei prizonieri, veniți cu toții în trei oanu. Toată treaba lor părea să fie iarăși un praznic sălbatic, triumfătoare înfruntare din cele trei trupuri omenești, un ospăț într-adevăr barbar, dar ceva obișnuit lor, după cum am observat, și nimic mai mult. Am mai observat că nu debarcaseră în locul de unde scăpase Vineri, ci mai aproape de estuarul meu, unde malul era mai jos și pădurea deasă ajungea aproape pînă în mare. Eram atît de mîniat pe aceste creaturi, încît am coborît degrabă spre locul unde se afla Vineri, hotărît să mă duc și să-iucid pe toți. L-am întrebat dacă vrea să mă ajute. Teama îi dispăruse, iar romul îl făcuse mai îndrăzneț. Era vesel și mi-a repetat că-i gata să moară la porunca mea.

În culmea furiei, am luat armele împărțindu-le între noi doi, după ce mai întii le încărcasem. I-am dat lui Vineri un pistol, pe care și l-a înfipt la brîu, și trei puști pe umăr. Eu am luat un pistol și celelalte trei puști. Am luat de asemenea în buzunar sticluta cu

rom și i-am încredințat lui Vineri o pungă mare cu praf de pușcă și gloanțe.

I-am poruncit să se țină după mine, să nu miște, să nu împuște sau să facă ceva fără să-i spun eu și să nu scoată nici o vorbă. Astfel încărcați, am ocolit cam o milă pentru a trece estuarul și a intra în pădure. Puteam ajunge foarte aproape de ei, fără să fim văzuți.

Pe drum mi-au revenit gândurile dinainte și am început să mă potolesc. Nu vreau să spun prin aceasta că mi-era teamă de numărul lor, căci nu erau decît niște bieți sălbatici goi și neînarmați, iar eu eram mai tare ca ci, chiar dacă aș fi fost singur. Dar mă întrebam cu ce drept, din ce chemare sau nevoie mă duceam să-mi mînjesc mîinile cu sînge, atacînd oameni care nu-mi făcuseră și nu aveau de gînd să-mi facă vreun rău. Pentru Vineri, care era dușmanul lor și în stare de război cu ei, se găsea o oarecare îndreptățire. Nu tot astfel și pentru mine. Aceste cugetări m-au înrîurit într-atît, încît m-am hotărît să nu fac altceva decît să mă apropiu de ei și să asist la praznicul lor barbar.

Am intrat astfel în pădure păstrînd tăcere și, cu Vineri ținîndu-se îndeaproape de mine, am ajuns la marginea ei, pînă în preajma sălbaticilor. Numai un colț de pădure ne mai despărțea. L-am chemat în șoptă pe Vineri, arătîndu-i un copac înalt chiar în colțul pădurii și l-am trimis iscoadă, ca să aflu dacă de acolo se vedea tot ce fac ei. El îmi îndeplini porunca și se întoarse îndată spunîndu-mi că se vede tot. Erau adunați în jurul focului, mîncînd din carnea unuia dintre prizonieri. Un alt prizonier zăcea legat pe nisip, nu departe de ei. Vineri spunea că-i vine rîndul acum să fie tăiat, ceea ce mi-a răscolit sufletul. Mi-a spus că acesta nu era din neamul lor, ci un bărbos

din cei despre oare îmi povestise că veniseră cu barca în țara lor. Cuprins de mînie la auzul acestei vești privitoare la omul alb cu barbă, m-am dus la copac și am văzut cu ocheanul pe altul care zăcea pe nisip cu mîinile și picioarele legate cu un mănunchi de păr sau trestie. Mi-am dat seama că era un european și că avea haine pe el.

Ceva mai departe, cam la cincizeci de pași, se găsea un alt copac și un tufiș des. Mă puteam furișa acolo și, nevăzut, puteam să ochesc ușor. M-am stăpînit, deși eram înfuriat peste măsură.

Făcînd vreo zece pași înapoi, m-am ascuns după tufișuri și am ajuns astfel pînă la copac. Aici am dat de o movilită, după care aveam vedere deschisă la vreo optzeci de pași.

Nu aveam timp de pierdut, căci nouăsprezece inși stăteau strînși în jurul focului și tocmai trimiseseră pe alți doi să-l măcelărească pe bietul om și să-l aducă probabil bucățele la focul lor. Cei doi tocmai se aplecau să-i taie legăturile. M-am întors către Vineri: „Acum, Vineri, i-am zis, fă tot ce-ți spun”. A dat din cap. „Vineri, să faci tot ce vezi că fac eu să nu greșești întru nimic”. Am pus jos una din carabine și o pușcă de vînătoare, iar Vineri a făcut la fel. Cu cealaltă, am ochit în sălbatici făcîndu-i semn să mă imite. Întrebîndu-l dacă e gata, a răspuns: „Da”. „Trage!” Și în aceeași clipă am tras și eu.

Vineri a nimerit mai bine ca mine, căci a ucis doi dintr-o dată și a rănit alți trei. Eu am ucis unul și am rănit doi. Sălbaticii s-au zăpăcit cumplit de tare. Toți cei care nu au fost atinși au sărit ca arși, neștiind încotro s-o apuce, ce să creadă sau unde să privească. Nu știau de unde le vine pieirea. Vineri însă privea cu încordare așa cum îi cerusem, ca să observe ceea ce

făceam eu astfel, după ce-am tras prima salvă, am aruncat jos carabina punînd mîna pe pușcă, iar Vineri a făcut la fel. „Ești gata, Vineri?” „Da”. „Atunci dă-i drumul, pentru numele lui Dumnezeu!” Și pe loc am tras iarăși amîndoi în sălbaticii uluiți, de astă dată cu ceea ce numeam alice sau gloanțe mai mici. Am constatat că au căzut doar doi, dar rănisem atîția, încît alergau în toate părțile și văietîndu-se ca nebunii, ou toții sîngerînd și fiind mai toți greu răniți. Dintre aceștia, trei s-au prăbușit apoi la pămînt, fără a-și da încă duhul.

„Acum, Vineri, i-am zis, punînd jos armele descărcate și luînd flinta încărcată, urmeaza-mă.” A făcut-o cu mare îndrăzneală și eu am ieșit în goană din pădure, urmat de Vineri. Îndată ce mi-am dat seama că m-au zărit, am urlat din răspuțeri și i-am cerut lui Vineri să facă la fel. Alergînd cît mă țineau picioarele, ceea ce nu era foarte repede, căci eram împovărat de arme, m-am îndreptat spre biata victimă, care, după cum am spus, zăcea legată cobză pe mal, între mare și locul unde se găseau sălbaticii. Cei doi măcelari, care erau gata să-și ducă la îndeplinire planul, îl părăsiseră, surprinși de primul nostru foc, și, băgați în sperieți, fugiseră spre mare și săriseră într-un canu cu încă alți trei. I-am poruncit lui Vineri să tragă în ei. M-a înțeles și, alergînd cam vreo patruzeci de pași înainte, a tras. Am crezut că i-a ucis pe toți, căci i-am văzut prăbușindu-se grămadă în barcă. Doi însă s-au ridicat, pe trei i-a ucis și a rănit pe un altul, care zăcea ca și mort în fundul bărcii.

În timp ce slujitorul meu Vineri a tras, eu am scos cuțitul și am tăiat legăturile bieteii victime. Descătușîndu-i mîinile și picioarele, l-am ridicat pe om și l-am întrebat în limba portugheză cine este. Mi-

a răspuns în latinește: „*Christianus*”. Era atît de slăbit și aiurit, că abia se mai ținea pe picioare și putea îngăima ceva. Am scos din buzunar sticluța cu rom și i-am dat să bea. Apoi i-am dat o bucată de piine pe care a mîncat-o. L-am întrebat din ce țară este și mi-a răspuns „*Espagniole*”. După ce și-a mai venit în fire, mi-a arătat prin semne toată recunoștința pentru că îi salvasem viața. „*Signor*, i-am răspuns cu cele cîteva cuvinte spaniole pe care le știam, despre asta vom vorbi mai tîrziu. Acum trebuie să ne luptăm. Dacă nu v-au părăsit toate puterile, luați pistolul și sabia și luptați”. Le-a luat cu recunoștință și, îndată ce le-a avut în mîini - ca și cum aceasta i-ar fi dăruit noi puteri - s-a năpustit ca o furie asupra ucigașilor săi și într-o clipă a tăiat doi din ei în bucăți. Adevărul e că totul fiind o surpriză pentru ele, bietele ființe erau atît de speriate de zgomotul focurilor noastre, încît se prăbușeau la pămînt uimite și înfricoșate, neavînd mai multă putere de a încerca să scape, decît aveau trupurile lor putere de a rezista loviturilor noastre acesta era cazul celor cinci din barcă asupra cărora trăsese Vineri. Dacă trei din ei căzuseră loviți, ceilalți doi se prăbușiseră doar de spaimă. Țineam arma în mînă încă, netrăgînd, dar gata să trag, căci dădusem spaniolului sabia și pistolul. De aceea l-am chemat pe Vineri și l-am trimis să se ducă pînă la copacul de unde trăsese la început și să ia armele lăsate acolo neîncărcate, ceea ce el a făcut cu mare grabă. I-am dat flinta mea și le-am încărcat îndată pe celelalte. Le-am spus să vie să le ia cînd vor avea trebuință. În timp ce încărcam, s-a iscat o luptă aprigă între spaniol și unul dintre sălbatici, care se repezise la el avînd în mînă aceeași sabie de lemn cu care trebuia să-l fi ucis cu cîteva clipe mai înainte,

dacă nu l-aș fi oprit eu. Spaniolul, care era nespus de îndrăzneț și curajos, deși slăbit, a înfruntat pe sălbatic și s-a luptat cîtva timp, rănindu-l de două ori la cap, dar acesta, un vlăjgan tare voinic și șiret, apropiindu-se de el, l-a aruncat jos și a căutat să-i smulgă sabia ce i-o dădusem eu. Fiind slăbit, spaniolul, foarte cuminte, a dat drumul săbiei, dar, punînd mina pe pistol, l-a împușcat în piept pe sălbatic, lăsîndu-l mort pe loc, înainte ca eu, care mă repeziseam să-i vin în ajutor, să am răgazul a ajunge mai aproape de el.

Vineri, acum la largul său, deși neavînd cu, el altă armă decît securea, îi urmărea pe sălbaticii care își luaseră picioarele la spinare. Și cu această secure a ucis el pe cei trei sălbatici care, așa cum am arătat, fuseseră la început numai răniți și se prăvăliseră la pămînt, după cum i-a ucis și pe toți cei pe care a mai putut să-i ajungă. Spaniolul, venind la mine și cerîndu-mi o pușcă pe care i-am dat-o, a urmărit alți doi sălbatici și i-a rănit pe amîndoi. Dar pentru că nu era în stare să alerge după ei amîndoi, i-a scăpat în pădure, unde i-a urmărit Vineri, omorînd unul. Celălalt a fost mai iute și, cu toate că era rănit, a sărit în mare și a înotat cu toate puterile spre cei doi, care se aflau în barcă. Aceștia trei și cu rănitul acela, care nu știam dacă a murit sau nu - iată tot ce a scăpat din cei douăzeci și unu de sălbatici.

Pe scurt, iată ce s-a întîmplat cu ei, dacă facem socoteala:

3 au fost uciși la prima noastră salvă, 2 la următoarea, 2 au fost uciși de Vineri în barcă, 2 din cei răniți au fost uciși de Vineri cu securea, 1 ucis în pădure, 3 au fost uciși de spaniol, 4 au murit din

pricina rănilor primite, 4 au scăpat în barcă, unul din ei fiind rănit sau poate mort, în total 21.

Cei din canoe visleau din răsputeri, ca să scape de bătaia puștilor noastre. Vineri a tras de două sau de trei ori, dar nu a nimerit pe nici unul. Căuta să mă convingă să luăm una din pirogile lor și să-i urmărim. Într-adevăr eram neliniștit de faptul să scăpaseră, căci astfel vor duce vestea la ai lor și s-ar putea să se întoarcă poate cu două sau trei sute de pirogi și să ne sfirtece. Așadar, am consimțit să-i urmărim pe mare. Am alergat spre una din bărcile lor și am sărit în ea, strigîndu-i lui Vineri să mă urmeze. Dar cînd am pus piciorul în barcă, am fost tare surprins, găsind în fundul ei o altă biată făptură zăcînd legată de mîini și de picioare, tot așa cum fusese spaniolul, și destinată să fie ucisă. Omul era aproape mort de frică. Nu știa ce se întîmplase, căci nu fusese în stare să se ridice și să privească peste marginea bărcii. Era legat atît de strîns de gît și de picioare, și de atîta vreme, încît zăcea aproape fără suflare.

I-am tăiat îndată legăturile de trestie care-l imobilizau și l-am ajutat să se ridice. Nu era în stare să se țină pe picioare și nici să vorbească. Gemea bietul om, fiind sigur, se pare, că fusese dezlegat ca să fie dus la moarte.

Cînd a sosit Vineri, i-am poruncit să-i vorbească și să-i spună că este salvat. Apoi, scoțînd sticluța cu rom, i-am dat-o lui Vineri ca să-l îmbie să bea. Romul împreună cu vestea cea bună l-au înzdrăvenit și pus pe picioare cînd Vineri s-a apropiat ca să-l audă și să-i privească fața, s-a petrecut ceva care ar fi mișcat pe oricine pînă la lacrimi Vineri a început să-l sărute și să-l îmbrățișeze, să-l mîngîie, să strige, să rîdă, să urle, să salte, să dănțuiască, să cînte apoi să

chicotească din nou, să-și frîngă mîinile, să-și pîlmuiască fața și capul, ca scos din minți. Abia după cîtva timp am putut să-l fac să-mi vorbească și să-mi spună ce s-a întîmplat și numai cînd și-a venit puțin în fire, mi-a spus că omul acesta era tatăl său.

Nici nu pot descrie cît am fost de mișcat, văzînd j marea bucurie și dragoste filială ce l-a cuprins pe acest biet sălbatic văzîndu-și tatăl și știindu-l scăpat de la moarte. De asemenea nu pot descrie nici pe jumătate chipul ciudat în care și-a arătat afecțiunea după aceea, căci s-a urcat și a coborît din barcă de mai multe ori, asemenea unui nebun. Cînd se suia în barcă, se așeza lîngă bătrîn, îi lua capul la piept și-l ținea strîns. Pe urmă începea să-i frece mîinile și picioarele, care îi î amortiseră din pricina legăturilor.

Văzînd starea în care se afla bătrînul, i-am dat rom să-l frece, ceea ce i-a făcut tare bine.

Cu asta s-a terminat urmărirea celor din canu, care aproape că nu se mai zăreau. Am avut mare noroc, căci peste două ore, cînd ei nu făcuseră încă nici un sfert din drum, s-a pornit un vînt puternic. Vîntul a suflat toată noaptea dinspre nord-vest, deci contra lor, astfel că nu cred ca barca să fi putut rezista sau ca ei să fi ajuns vreodată pe coasta lor.

Dar să ne întoarcem la Vineri. Era atît de ocupat cu tatăl său, încît nu-mi venea să-l mai iau de acolo. Cînd am văzut că-l poate părăsi o clipă, l-am chemat. A venit sîrînd și rîzînd, nespun de fericit. L-am întrebat dacă i-a dat pîine tatălui său. Mi-a răspuns dînd din cap: „Nimic, câine păcătos mîncat tot singur”. I-am dat atunci un codru de pîine, căci aveam pîine în sîculețul pe care-l purtam în acest scop i-am dat și lui un colț, dar el nu a vrut să se atingă de el, ducîndu-i lui taică-su toată pîinea ce i-am dat-o. Mai

aveam prin buzunare vreo doi, trei ciorchini de struguri, așa că i-am dat pentru taică-su o mînă bună din ei. Nici nu a apucat să-i dea bătrînului strugurii, că l-am văzut pe Vineri ieșind din barcă și luînd-o la fugă, de parcă ar fi fost vrăjit, căci era omul cel mai iute de picior pe care-l văzusem vreodată. Vreau să spun că fugea atît de repede, încît într-o clipă îți dispărea de sub ochi și, deși am strigat și am urlat după el - degeaba, dus a fost. Într-un sfert de ceas l-am văzut însă înapoindu-se, dar nu așa de zorit ca la dus.

Cînd s-a apropiat, am văzut că pășea cu grijă, deoarece purta ceva în brațe. Cînd a ajuns în dreptul meu, am descoperit că se dusesese pînă acasă, ca să ia o oală de lut sau urcior, cu care să aducă lui taică-su apă proaspătă, și totodată luase și două bucăți mari - sau doi codri de pîine.

Mi-a dat pîinea, iar apa a dus-o în barcă lui taică-su, după ce am luat și eu o înghițitură, căci mi-era sete. Apa a făcut minuni, mai mult decît romul ce îi dădusem, și bătrînul și-a recăpătat din puteri, căci murea de sete.

După ce a băut, l-am întrebat pe Vineri dacă i-a mai rămas apă și cum mi-a spus „da”, i-am poruncit să-i dea și bietului spaniol, care avea tot atîta nevoie ca și tatăl său. I-am trimis și o bucată de pîine, din cele aduse de Vineri, spaniolului, care într-adevăr era foarte slăbit și se odihnea pe iarbă la umbra unui copac. Mîinile și picioarele îi erau amorțite și umflate din cauza legăturilor. Cînd am văzut că se ridică să bea și că a luat pîinea adusă de Vineri și începe să mănînce, m-am apropiat și eu și i-am dat și lui un strugure. M-a privit cu cea mai mare recunoștință ce o poate arăta un chip de om. Era însă foarte slăbit,

mai obosise și cu lupta, așa că nu se putea ține pe picioare. A încercat de două-trei ori să se ridice, dar nu a reușit, căci încheieturile îi erau umflate și îl dureau. L-am rugat să stea liniștit și l-am pus pe Vineri să-l frece cu rom, cum făcuse și tatălui său.

Am observat că această biată făptură, plină de dragoste, era toată numai grijă pentru bătrîn și își întorcea mai la fiecare două minute capul, ca să vadă cum îi mai merge și dacă se află în același loc. Cînd în cele din urmă nu l-a mai putut vedea, s-a ridicat speriat, și, fără a spune o vorbă, a luat-o la fugă spre barcă, parcă zburînd, căci aproape nici nu-i vedeai picioarele atingînd pămîntul. Cînd a ajuns la el, l-a găsit culcat, căci se întinsese să se odihnească, așa că Vineri s-a întors liniștit la mine. L-am rugat pe spaniol să se lase ajutat de Vineri, care îl va duce în barcă și de acolo acasă la noi, unde eu îl voi îngriji. Dar Vineri, flăcău vînjos, l-a luat în spate și l-a carat în barcă, așezîndu-l cu mare grijă pe marginea bărcii, cu picioarele înăuntru, apoi l-a ridicat din nou și l-a așezat lîngă tatăl său. A împins barca și, vîslind de-a lungul coastei, a dus-o mai repede decît puteam eu să mă țin după ea umblînd alături pe uscat, și asta cu toate că vîntul bătea împotriva-i destul de tare. Astfel i-a adus pe amîndoi cu bine în estuarul nostru și, lăsîndu-i acolo, în barcă, s-a întors în fugă să aducă și celălalt canu. Cînd a trecut prin dreptul meu și l-am întrebat unde se duce, mi-a răspuns: „Duce încă un canu” și a dispărut ca vîntul, căci de bună seamă nu am văzut niciodată un om sau cal alergînd mai iute ca Vineri. Aproape îndată după sosirea mea, fu și el înapoi în estuar cu barca. M-a trecut pe celălalt mal și apoi a scos oaspeții din barcă. Era în mare

încurcătură bietul Vineri, căci nici unul nu putea să umble.

Mi-am frământat mintea cum să o scot la capăt în situația aceasta și, spunîndu-i lui Vineri să-i lase să stea întinși pe locul unde erau, în timp ce el va veni cu mine, am înjghebat la iuțeală un soi de targa cu care apoi Vineri și cu mine i-am cărat pe amîndoi, unul lîngă altul.

Dar cînd am ajuns la zidul sau la fortificația noastră, ne-am găsit într-o încurcătură și mai mare, căci nu-i puteam trece peste zid, iar să-l dărîmăm nu voiam. Și iar ne-am pus pe lucru și, în cîteva ore, Vineri și cu mine am făcut un cort de toată frumusețea, acoperit cu pînză de corabie și ramuri de copac. Cortul se găsea între păduricea pe care o sădisem eu și zidul nostru dinafară. După aceasta am făcut două culcușuri din ceea ce am avut la îndemîină, adică din paie de orez, acoperite fiecare cu cîte o pătură și dîndu-le și cîte una ca să se acopere.

De îndată ce i-am pus la adăpost pe cei doi prizonieri slabi și prăpădiți pe care îi salvasem, am început să mă gîndesc cum să le fac ceva demîncare. Primul lucru pe care l-am făcut a fost acela de a-l trimite pe Vineri să aducă un ied din turmă și să-l taie. Am tăiat un but în bucăți mici și l-am pus pe Vineri să le fiarbă și să le prăjească. Vă asigur că am făcut astfel o mîncare foarte gustoasă din carne, orz și orez. Totul s-a făcut afară din casă, căci înăuntru nu aprindeam focul, și cînd a fost gata am dus mîncarea în cortul cel nou. Am pus masa acolo și am mîncat și eu cu ei, înveselindu-i și îmbărbătindu-i pe cît m-am priceput. Vineri era talmaciul meu față de tatăl său și de spaniol, care deprinsese destul de bine limba lor.

După-masă, sau mai bine zis după cină, i-am poruncit lui Vineri să ia un canu și să aducă flintele și celelalte arme de foc, pe care nu avusesem răgazul să le ridic de pe cîmpul de luptă. Apoi să îngroape trupurile sălbaticilor care, stînd în soare, vor putrezi. Tot astfel i-am spus să facă și cu toate rămășițele praznicului lor barbar - lucru care nu aș fi fost în stare să-l fac eu. Nu puteam nici să mă gîndesc să le mai văd vreodată acolo. Vineri a șters orice urmă și, cînd am trecut mai tîrziu prin partea locului, nici n-aș fi recunoscut cîmpul de bătaie, dacă nu era colțul acela de pădure din apropierea apei, care să-l reamintească.

Am început să vorbesc cu noii mei tovarăși. Mai întîi l-am pus pe Vineri să-l întrebe pe tatăl său ce crede despre sălbaticii care au scăpat în canu, dacă trebuie să ne așteptăm să se întoarcă cu forțe mari, căroră să nu ne putem împotrivi. A răspuns că nu crede ca ei să fi scăpat de furtuna din noaptea aceea că se poate să se fi înecat sau să fi fost tîriți la sud, spre alte coaste, unde era sigur că vor fi mîncăți de alți canibali sau vor pieri într-un fel sau altul.

Nu știa ce ar face ei, dacă ar ajunge totuși acasă. Dar credea că sînt atît de înspăimîntați de felul cum au fost atacați, de zgomotul și focul de care au avut parte, încît vor povesti că au fost uciși de fulgere și de trăsnete și nu de mîină omenească. Și că cei doi care s-au arătat (adică eu și Vineri) erau două duhuri cerești sau furii venite să-i nimicească și nicidecum niște oameni înarmați.

De asta el era sigur, căci îi auzise pe toți spunîndu-și asemenea lucruri în limba lor într-adevăr, ei nu puteau să înțeleagă ca omul să arunce de la sine foc, să vorbească asemenea trăsnetului și să ucidă de la

depărtare, fără măcar să ridice mîna, după cum se întîmplase. Bătrînul sălbatic avea dreptate. După cîte am văzut după acelea, sălbaticii nu au mai cutezat să vină pe insulă. Erau atît de înspăimîntați de cele povestite de către cei patru oameni (care se pare că au reușit totuși să scape), încît au crezut că oricine ar veni pe această insulă vrăjită ar fi nimicir pe loc prin focul zeilor.

Pe atunci nu știam încă de toate acestea și am trăit cîtva timp cu teama lor. Eram acum totuși patru oameni și cu aceasta mică oștire aș fi îndrăznit să înfrunt chiar o sută de sălbatici în cîmp deschis.

Dar cum în scurt timp n-au mai apărut alte bărci, teama s-a irosit și eu am început iarăși să mă gîndesc la călătoria spre continent, mai ales că tatăl lui Vineri mă asigurase că, datorită lui, voi fi bine primit de neamul lor dacă aș vrea să merg acolo.

Capitolul XVII

**ȘTIRI DESPRE SPANIOLII CARE TRĂIESC
PRINTRE SĂLBATICI. SPANIOLUL ȘI TATĂL
LUI VINERI PLEACĂ SPRE CONTINENT. O
CORABIE ENGLEZEASCĂ ÎN APROPIEREA
INSULEI. O BARCĂ ADUCE TREI PRIZO-
NIERI. MĂ ARĂT PRIZONIERILOR. PRIN-
DEREA RĂZVRĂTIȚILOR.**

După o convorbire mai serioasă cu spaniolul, am părăsit pentru un timp planurile mele. Am aflat că se mai găsesc șaisprezece compatrioți ai săi și portughezi, care au naufragiat și s-au salvat pe acea coastă. Trăiau în pace cu băștinașii, dar duceau un trai foarte anevoios și nu aveau cele de trebuință. I-am cerut amănunte despre călătoria lor și am aflat că se găseau pe o corabie care venea din Rio de la Plata, mergînd spre Havana, unde trebuia să-și lase încărcătura de argint și piei, aducînd în schimb mărfuri europene, care se găseau acolo. Pe punte au avut șase marinari portughezi, culeși dintr-un alt naufragiu. Cinci din oamenii lor s-au înecat cînd a eșuat corabia, iar ei au scăpat, trecînd apoi prin nenumărate primejdii și ajungînd aproape morți de foame pe coasta canibalilor, unde se așteptau să fie mîncăți în fiecare clipă. Mi-a mai spus că au avut cu ei ceva arme, dar fără folos, căci le lipsea praful de pușcă și gloanțele. Puținul praf de pușcă fusese stricat de valuri, iar ceea ce mai rămăsese îl

întrebuințaseră ca să-și procure hrana îndată ce debarcaseră.

L-am întrebat dacă, atunci cînd au ajuns pe uscat, s-au gîndit la ce li se va întîmpla și dacă nu au făcut nici un plan de salvare. Mi-a răspuns că s-au gîndit adesea, dar, neavînd corabie, nici unelte ca să facă una nouă și nici provizii, sfaturile ce le țineau se isprăveau întotdeauna cu lacrimi și deznădejde. L-am mai întrebat cum crede că ar fi primită propunerea mea pentru salvare și dacă nu-i de părere că totul ar fi mult mai ușor dacă s-ar găsi cu toții aici. I-am mărturisit deschis că mi-era teamă de trădarea lor și de nesocotința mea, căci recunoștința nu este o virtute înnăscută omului. Adesea, oamenii se călăuzesc în faptele lor nu după îndatoririle pe care le au, ci mai totdeauna după foloasele la care se pot aștepta. Ar fi prea trist pentru mine să nu fiu decît unealta dezrobirii lor, ca apoi să ajung cumva prizonier în Noua Spanie, unde orice englez cade ușor jertfă, indiferent de pricina care l-a adus acolo. Preferam să ajung în mîinile canibalilor și să fiu mîncat de viu decît să cad în ghearele necruțătoare ale preoților, care să mă dea pe mîna Inchiziției.

Am adăugat de altfel că eram convins că ar fi ușor, dacă am fi cu toții aici, să construim o barcă destul de mare, care să nu ducă la sud, în Brazilia, sau la nord, spre insulele ori coasta Spaniei. Dar mi-am arătat și temerea că soarta mea ar fi mai rea ca oricînd dacă, punîndu-le armele în mîini, ei s-ar purta rău cu mine și m-ar duce cu sila între ai lor.

Mi-a răspuns la toate acestea deschis și neprefăcut, arătîndu-mi că starea lor este atît de nenorocită și suferă atît din pricina asta, încît socoate că le-ar fi scîrbă numai la gîndul de a se purta urît cu cineva

care le-ar oferi să-i ajute să scape. Dacă voiam, se putea duce împreună cu bătrânul sălbatic să le vorbească, urmînd a se întoarce cu răspunsul lor. El îi va pune să jure că se vor supune poruncilor mele, ca să le fiu căpitan și conducător. Vor jura pe sfînta cuminecătură și pe Evanghelie să-mi fie credincioși și să meargă în țara creștină pe care o voi statornici eu. Vor asculta, fără cîrtire și în totul de poruncile mele, pînă vor ajunge cu bine acolo unde îi voi duce eu. S-a obligat în acest scop să aducă un contract scris de mîna lor. Apoi mi-a spus că îmi va jura el, cel dintîi, credință și că toată viața nu se va mișca de lîngă mine pînă nu-i voi porunci eu, stînd neclintit de partea mea pînă la cea din urmă picătură de sînge, dacă s-ar întîmpla cea mai mică încălcare de jurămînt din partea compatrioților săi. El mi-a mai spus că toți tovarășii săi sînt oameni cumsecade și cinstiți și se găsesc în cea mai neagră mizerie ce se poate închipui, fără unelte sau haine pe ei, fără hrană, la mila și în voia sălbaticilor, fără nădejdea de aș mai vedea vreodată țara. Era sigur că dacă voi încerca să-l scap, vor trăi și vor muri alături de mine.

În urma acestor asigurări, m-am hotărît să-l trimit pe spaniol împreună cu bătrînul sălbatic să trateze cu ei. Dar cînd totul este pregătit de plecare spaniolul a adus o obiecțiune, care dovedea, pe de o parte, multa înțelepciune și, pe de altă parte, o sinceritate care nu putea decît să îmi facă plăcere. După sfatul său, singur a amînat salvarea tovarășilor săi cu jumătate de an, căci iată ce s-a gîndit: trăia de o lună cu noi, în care timp avusese prilejul să vadă felul în care soarta îmi ajutase să-mi procur de toate pentru traiul meu. A văzut cantitatea de provizii puse deoparte, orzul și orezul pe care-l aveam și care, dacă pentru mine era

mai mult decît de ajuns, și cu mare economie ajungea și pentru noua mea familie ce se înmulțise cu încă două guri, în schimb nu ar fi fost suficientă dacă veneau și tovarășii lui, care erau încă cincisprezece la număr, după cum îmi spusese. Nu ajungea nici pentru a aproviziona o corabie cu care să facem călătoria pînă într-una din coloniile creștine din America. De aceea socotea a fi un lucru mai înțelept dacă el și cu ceilalți doi ar săpa și ar cultiva mai mult pămînt, în care să semănăm tot ce avem pus deoparte, așteptînd încă o recoltă spre a avea destule provizii de grîne cînd vor veni compatrioții săi. Altfel, lipsa putea să le devină ispită, să nu se învoiască și să creadă că au căzut dintr-o ananghie în alta. „Fiii lui Israel s-au bucurat cînd au scăpat din robia Egiptului, dar s-au răzvrătit împotriva lui Dumnezeu, care i-a dezrobit, cînd au ajuns să ducă lipsă de pîine în deșert” - mi-am amintit mie însumi, care cunoșteam acest adevăr. Prevederea sa era întemeiată și sfatul atît de înțelept, încît nu am putut fi decît mulțumit de propunerea sa ca și de fidelitatea sa toți patru am pornit să arăm țarina cu puținele unelte de lemn pe care le aveam, și peste o lună, cînd a venit vremea semănatului, am avut destul pămînt deștelenit și curățat pentru a semăna douăzeci și două de banițe de orz și șaisprezece măsuri de orez, adică tot ceea ce aveam pus deoparte.

Acum, nemaifiind singur și numărul nostru fiind îndeajuns ca să nu ne mai fie teamă de sălbatici dacă ar fi venit - decît doar în număr foarte mare - umblam fără frică prin toate colțurile insulei cînd aveam prilejul și cum mereu ne urmărea pe toți gîndul salvării sau al descătușării, ne era cu neputință - cel

puțin mie - să nu căutăm mijloacele necesare pentru înfăptuirea lui.

Am ales în acest scop cîțiva copaci mai nimeriți și am pus pe Vineri și pe tatăl său să-i taie apoi l-am rugat pe spaniol, cu care obișnuiam să mă sfătuiesc în această chestiune, să-i îndrumeze în munca lor. Le-am arătat în ce fel și cu cită trudă am tăiat scînduri din copaci, îndemnîndu-i să facă la fel. Au reușit să taie douăsprezece seînduri de stejar de două picioare lățime și vreo trei zeci și cinci lungime și avînd o grosime de două pînă la patru degete. Oricine își poate închipui cită muncă a fost necesară.

În același timp am căutat să-mi măresc turma de capre domestice. În acest scop ne duceam cu rîndul, Vineri și spaniolul într-o zi, Vineri și cu mine în altă zi, și astfel am prins aproape douăzeci de iezi, care să fie crescuți laolaltă cu ceilalți. De cîte ori împușcam o capră, luam iezii și-i adăugam la turmă. Dar mai presus de toate, venind vremea de a culege strugurii, am pus o cantitate atît de mare la uscat, încît cred că dacă eram în Alicante, unde se fac astfel de struguri, aș fi umplut șaiszeci pînă la optzeci de butoaie. Strugurii împreună cu pîinea alcătuiau hrana noastră de căpetenie. Vă asigur că erau niște alimente foarte bune și hrănitoare.

A venit apoi vremea recoltei, care, dacă nu era una din cele mai frumoase ce le văzusem aici pe insulă, era totuși suficientă pentru scopul nostru. Din cele douăzeci și două de banițe semănate ne-au ieșit aproape două sute douăzeci de banițe și aceeași cantitate de orez. Ne ajungea acum pînă la recolta viitoare și pentru cei șaisprezece spanioli ori pentru corabia care ne-ar fi dus în orice parte a lumii, adică în orice parte a Americii. După ce am pus bine toată

recolta, am început să facem coșuri mari de nuiele în care s-o păstrăm. Spaniolul s-a arătat foarte dibaci la această treabă și mă dojenea adesea că nu-mi fac o rețea de nuiele ca întăritură.

Avînd acum provizii destule pentru toți oaspeții, am îngăduit spaniolului să plece spre continent și să vadă ce poate face cu cei rămași acolo, l-am dat porunci aspre ca nu cumva să aducă pe cineva care nu va jura mai întii în fața lui și a bătrînului sălbatic - tatăl lui Vineri - că nu va încerca în nici un fel să rănească, sau să atace, sau să se împotrivească celui pe care-l vor găsi pe insulă și care era atît de bun să trimită după ei pentru a-i salva.

Trebuiau să jure că vor sta alături de mine și mă vor apăra împotriva oricărei încercări de acest fel. Și oriunde se vor duce ei, vor fi cu totul supuși poruncilor mele. Toate acestea le vor da în scris și vor semna cu mîna lor. Nu ne-am întrebat niciodată cum aveau s-o facă fără hîrtie și cerneală.

Cu aceste instrucțiuni, spaniolul și bătrînul sălbatic au plecat în același canu în care veniseră sau mai degrabă în care fuseseră aduși ca jertfe pe această insulă. Am dat fiecăruia cîte o muschetă cu fitil și cîte opt încărcături de pulbere și gloanțe, sfătuindu-i să le întrebuițeze cu cea mai mare zgîrcenie și numai la mare nevoie.

Toate acestea însemnau pentru mine o mare bucurie, fiind primele măsuri pe care le luam în vederea apropiatei eliberări, după. Douăzeci și șase de ani și cîteva zile. Le-am dat provizii din belșug, pîine și stafide, pe mai multe zile, atît pentru ei cît și altele pentru toți spaniolii, pentru o durată de opt zile. Urîndu-le călătorie bună, i-am văzut pornind. Ne-am înțeles să ridice un semnal la întoarcere ca să-l

recunosc din depărtare, înainte de a se apropia de țarm.

Au pornit cu vînt bun, căci era lună plină. Era prin octombrie, după toate socotelile mele, dar nu mai puteam fi sigur de cînd pierdusem socoteala exactă a zilelor și nu mai fusesem în stare să o refac. Nici numărul anilor nu-l însemnasem atît de bine, încît să fiu sigur de el. Dar mai tîrziu s-a dovedit că ținusem bine socotelile și totul fusese exact.

Trecuseră opt zile de cînd îi așteptam, cînd s-a întîmplat ceva neprevăzut și ciudat. Dormeam adînc într-o dimineață, în încăperea mea, cînd Vineri a venit în fugă strigînd: „Stăpîne, stăpîne, au sosit!”

Am sărit din pat fără să mă gîndesc la vreo primejdie. Am pus pe mine ce am apucat și - ceea ce nu făceam de obicei - am ieșit fără grijă, fără nici o armă, luînd-o prin livadă, care între timp devenise o pădurice foarte deasă. Cînd am privit spre mare, am fost surprins să văd o barcă cu pînze, cam la o leghe și jumătate, îndreptîndu-se spre țarm. Pînzele erau cele obișnuite bărcilor englezești, Vîntul sufla tare și barca venea destul de repede spre insulă. Am observat în curînd că ei nu veneau dinspre țarmul insulei, ci dinspre capătul cel mai de sud al ei. L-am chemat pe Vineri și i-am poruncit să stea lîngă mine, căci aceștia nu puteau fi oamenii noștri și nu știam încă dacă ne sînt prieteni sau dușmani. Am luat apoi ocheanul ca să mă dumeresc despre ce era vorba și m-am urcat în vîrfurile dealului, așa cum făceam cînd mă temeam de ceva și voiam să cuprind cît mai mult cu vederea fără să fiu văzut. Abia am pus piciorul pe deal, că și-am dat cu ochii de o corabie ancorată cam la două leghe și jumătate departe de mine, spre sud-sud-est, și cam

la o leghe și jumătate de țärm. Mi-am dat seama că este o corabie englezească și barca de asemenea.

Nu pot spune ce tulburare m-a cuprins, cu toate că mă năpădisese o bucurie nespus de mare, căci vedeam o corabie al cărui echipaj era compus, fără îndoială, din oameni de un neam cu mine și deci prieteni. Inima mi-era totuși plină de îndoieli și ceva îmi spunea că trebuie să mă feresc, deși nu știam cum de îmi încolțise îndoiala aceasta. În primul rînd mă întrebam ce căuta o corabie englezească în această parte a lumii, deoarece drumul obișnuit pentru negoțul englezilor nu trecea pe aici de asemenea știam că nici o furtună nu-i adusese de nevoie în aceste locuri. Dacă erau într-adevăr englezi, de bună seamă că nu veniseră pe aici cu gînduri curate. De aceea mi-am zis că e mai bine să rămîn în situația în care eram decît să cad în mîinile unor hoți sau ucigași.

Să nu disprețuiască nimeni asemenea îndemnuri tainice de a ne feri de primejdie, ce ne vin citeodată chiar atunci cînd judecata ne spune că nu-i o adevărată primejdie în preajma noastră.

Dacă nu aș fi fost prevenit în acest fel, mi s-ar fi întîmplat fără îndoială o mare nenorocire, mai mare poate decît tot ceea ce suferisem pînă atunci, după cum se va vedea din cele ce urmează.

Curînd am zărit barca apropiindu-se de țärm și cău-tînd un loc potrivit pentru debarcare. Din fericire nu au ajuns prea departe și nu au găsit micul estuar unde debarcasem eu cu plutele. Au tras barca la mal, cam la o milă depărtare de mine, spre norocul meu, căci altfel acostau chiar la ușa, cum s-ar zice și m-ar fi izgonit din casă, prădînd tot ce ar fi găsit.

Cînd au debarcat, am constatat cu satisfacție că erau englezi, în orice caz cei mai mulți dintre ei. Numai unul sau doi mi s-a părut că sînt olandezi. Erau vreo unsprezece inși cu toții, dintre care trei erau neînarmați și mi s-a părut că-s legați. Cînd primi patru sau cinci oameni au sărit pe mal, i-au scos și pe cei trei prizonieri dintre aceștia, unul, după cît am putut vedea, dădea cumplite semne de durere și deznădejde, rugîndu-se de cei care îl duceau, pe cînd ceilalți doi am putut vedea că ridicau numai din cînd în cînd mîinile, părăind într-adevăr îngrijorați, dar nu în halul în care era primul.

Eram uluit de ceea ce vedeam și nu înțelegeam rostul acestor întîmplări. Vineri mi-a strigat în englezeasca lui stricată: „O, stăpîne, vezi englezi mănîncă prizonieri ca oameni sălbatici î” „Cum, Vineri, tu crezi că au să-i mănînce?” „Da - mi-a răspuns Vineri - îi mănîncă.” „Nu, nu, Vineri - am zis eu - mi-e teamă că-i vor ucide, dar poți fi sigur că nu-i mănîncă.”

Nu înțelegeam totuși ce se întîmplă. Tremuram de groază, așteptînd în orice clipă ca cei prinși să fie împușcați. La un moment dat, unul din răufăcători a scos un cuțit mare, cum îi zic marinarii, sau sabie, ca să-l lovească pe unul din bieții oameni. Mă așteptam să-l văd prăbușindu-se în orice clipă și sîngele îmi înghețase în vine. Doream din tot sufletul să am alături de mine pe spaniol și pe sălbaticul plecat cu dînsul, sau să fi găsit mijlocul de a mă apropia nevăzut, îndeajuns de aproape, ca să pot trage în ei, pentru ca astfel să-i scap pe cei trei nenorociți. Nu observasem ca răufăcătorii să aibă arme de foc. Curînd am găsit o altă soluție.

După ce am băgat de seamă purtarea umilitoare a marinarilor acelora neobrăzați față de cei trei oameni, am mai văzut că marinarii s-au împrăștiat în grabă în toate direcțiile ca și cum ar fi dorit să cerceteze locurile. Am văzut că cei trei aveau și ei libertatea de a se duce unde voiau, dar ei stăteau jos îngîndurați și deznădăjduiți. Mi-am adus aminte de clipele cînd am poposit eu pe această insulă și am încercat să privesc în jurul meu. Ce pierdut mi se părea că sînt ce înspăimîntat mă uitam împrejur și ce groază mi-era cum am dormit noaptea în copac, de frică să nu fiu sfișiat de fiare. În noaptea aceea nu știam încă de proviziile pe care trebuia să le capăt datorată faptului providențial că furtuna și fluxul aduseseră mai aproape de țărm corabia aceea, de pe urma căreia m-am hrănit și m-am întreținut atîta timp. Tot astfel, nici acești trei oameni desperați nu știau ce siguri și ce aproape erau de scăpare și de provizii și că într-adevăr se găseau în siguranță tocmai atunci cînd se credeau pierduți și situația lor li se părea fără de scăpare.

Oamenii aceștia au ajuns la țărm o dată cu fluxul. Au zăbovit mult, pălăvrăgind cu prizonierii și umblînd apoi prin împrejurimi. Fără să-și dea seama, au stat pînă ce a trecut fluxul, iar refluxul a retras bine apele, astfel că le-a lăsat barca pe uscat. Este adevărat că lăsaseră doi oameni în barcă, dar - după cum am aflat apoi - i aceștia băuseră prea mult rachiu și adormiseră. Unul s-a trezit mai înaintea celuilalt și, văzînd barca împotmolită, a strigat după ceilalți care rătăceau prin preajmă. S-au aunar cu toții în jurul bărcii, dar era peste puterile lor ca să o poată trage la apă, barca fiind prea grea și nisipul prea clisos.

În această situație, ca niște adevărați marinari, care dintre toți oamenii sînt poate cei mai puțin prevăzători, s-au lăsat păgubași și din nou au început să umble brambura prin insulă l-am auzit pe unul strigînd tare altuia și chemîndu-i pe cei din barcă: „Haide, Jack, lăsați-o în pace! O să pornim cu fluxul următor!” De aici m-am convins, fără urmă de îndoială, ce fel de oameni sînt. În tot acest timp, eu am rămas închis, neîndrăznind să ies din fortăreață. Nu m-am dus mai departe de postul meu de observație din vîrfurile dealului. Eram fericit la gîndul că aveam întărituri bune. Știam că barca nu va putea porni mai curînd decît peste zece ore și în timpul acesta se lăsa noaptea. Mi-era mai lesne să le urmăresc pe întuneric mișcările și să le aud convorbirile, dacă s-ar fi apucat să discute. Între timp mă pregăteam de luptă, ca și mai înainte, dar de data asta făceam totul cu mai multă grijă, știind că am de-a face cu altfel de dușmani decît ceilalți. I-am poruncit lui Vineri, care era acum un foarte bun țințaș, să care arme. Eu am luat două puști de vînătoare și lui i-am dat trei flinte. Înfățișarea mi-era cu adevărat înfricoșătoare. Purtam haină din piei de capră, căciulă mare, o sabie la brîu, două pistoale la cingătoare și cîte o pușcă pe fiecare umăr.

După cum am spus mai sus, nu voiam să fac nici o încercare înainte de a se lăsa întunericul. Dar pe la ora două, cînd căldura zilei era în toi, i-am văzut cum au intrat cu toții într-o pădure și mi-am închipuit că s-au tolănit ca să doarmă. Numai cei trei oameni în deznădejde, prea neliniștiți ca să poată dormi, s-au așezat la umbra unui copac, cam la un sfert de milă departe de mine și fără să poată fi văzuți de ceilalți. În această situație m-am decis să mă arăt lor și să aflu

ce s-a întîmplat. Am pornit, aşadar, îndată, urmat de Vineri, tot atît de straşnic înarmat, dar căutînd să nu par chiar o arătare. M-am furişat pînă aproape de ei şi apoi le-am strigat în limba spaniolă, înainte ca să mă poată vedea: „Cine sînteţi, domnilor?”

Au sărit în sus la auzul zgomotului, dar s-au înspăimîntat de zece ori mai rău cînd m-au văzut, cu înfăţişarea mea ciudată. Nu au răspuns nimic şi, simţind că erau gata să o ia la fugă, le-am spus în englezeşte: „Domnilor, vă rog să nu fiţi surprinşi de apariţia mea. Poate că aveţi în faţă un prieten neaşteptat!” „Atunci eşti trimis de-a dreptul din ceruri - mi-a strigat unul din ei, scoţîndu-şi pălăria. În starea noastră nu mai putem fi ajutaţi de oameni.” „Orice ajutor e trimis din ceruri, domnilor! le-am grăit eu. Dar puteţi spune unui străin în ce fel vă poate ajuta, căci vă vād în mare nevoie? V-am zărit cînd aţi debarcat. Dacă nu mă înşel, una din acele brute a ridicat sabia să vă lovească atunci cînd aţi încercat să-i vorbiţi.”

Bietul om, cu lacrimile ourgîndu-i şiroaie pe faţă şi tremurînd, m-a privit ca năuc şi mi-a zis: „Vorbesc oare unui zeu sau unui om? Eşti om cu adevărat sau înger?” „Nu-ţi fie frică de aceasta, domnule, i-am spus. Dacă Dumnezeu trimitea un înger, fii sigur că îngerul venea mai bine îmbrăcat şi, poate, altfel înarmat. Rogu-te, alungă-ţi teama. Sînt om, sînt englez şi gata să vă dau ajutor. Vedeţi singuri că nu am decît un slujitor, dar avem arme şi muniţii. Spuneţi deschis cu ce vă putem ajuta? Ce vi s-a întîmplat?” „Domnule - mi s-a răspuns - e prea lung să vă povestesc acum totul. Ucigaşii sînt aproape. Dar, pe scurt, vă pot spune că am fost căpitanul acelei corăbii. Oamenii s-au răzvrătit.

Numai printr-o minune am scăpat pînă acum cu viață. S-au hotărît să mă părăsească pe această insulă pustie împreună cu secundul și cu un pasager. Se așteptau să pierim aici, socotind insula nelocuită, dar acum nu mai știu ce să cred.”

„Unde sînt acești răufăcători, dușmanii domniei voastre?” l-am întrebat. „Poate știți unde s-au dus?” „Sînt tolăniți acolo, domnule - și mi-a arătat spre pădure. Sînt îngrozit cînd mă gîndesc că se prea poate să ne fi auzit. Dacă-i așa, ne vor ucide pe toți.” „Au arme de foc?” l-am întrebat. „Nu au decît două, dintre care una au lăsat-o în barcă.” „Bine, lăsați pe mine. Văd că au adormit. E ușor să-i ucidem pe toți. Sau doriți poate să-i luăm prizonieri?” Mi-a răspuns că numai doi dintre ei erau prea înrăiți ca să le cruțăm viețile. „Dacă îi prindem pe aceștia, ceilalți s-ar întoarce la datorie”. L-am rugat să-mi spună care erau acei doi.

Mi-a răspuns că nu-i poate desluși bine de departe. Dar voia să-mi urmeze orice poruncă. „Bine, ne vom retrage într-un loc, unde să nu fim văzuți, și vom aștepta să se trezească apoi vom vedea ce-i de făcut.” Ei au venit, așadar, cu noi în pădure, unde ne-am ascuns.

„Domnule - i-am spus căpitanului - dacă risc și reușesc să vă scap, vă veți supune condițiilor mele, nu-i așa?” N-a așteptat să mai spun altceva și mi-a jurat că, atît el cît și corabia, dacă vor reuși să o scape, vor fi cu totul la dispoziția și porunca mea. Dacă însă nu vor reintra în stăpînirea corăbiei, va trăi și va muri alături de mine în orice parte a lumii aș dori. Ceilalți mi-au jurat la fel. „Foarte bine - le-am răspuns. Eu nu pun decît două condiții: întii, în tot timpul cît veți sta în această insulă, să nu pretindeți

să conduceți în nici un fel. Dacă vă voi da arme, să mi le înapoiați fără să-mi faceți vreun rău. Să vă supuneți poruncilor mele. Al doilea, dacă reușim cumva să reluăm corabia, să mă duceți pe mine și pe servitorul meu în Anglia, fără de plată.”

Mi-a jurat că se va supune - atît cît este în stare o minte de om sau credința lui - intru totul acestor condiții atît de drepte. Pe deasupra îmi datora viața și nu va uita cît va trăi a o recunoaște în-toate împrejurările. „Poftiți, atunci, aceste trei flinte cu pulbere și gloanțe și vă rog să-mi spuneți cum credeți că trebuie să procedăm.” El mi-a mărturisit toată recunoștința, arătîndu-se gata a se lăsa călăuzit de mine în totul. I-am spus că socot foarte anevoioasa orice încercare, totuși cea mai bună metodă ar fi să tragem deodată asupra lor cît timp erau culcați. Cei care nu vor fi uciși la prima salvă, se vor preda fără îndoială și le vom dărui viața, lăsînd, așadar, ca voia lui Dumnezeu să ne călăuzească gloanțele.

Mi-a mărturisit cu modestie că n-ar fi dorit să-iucidă pe toți, dacă se putea, căci numai doi erau mai răi și ei porniseră răscoala pe corabie, iar dacă tocmai aceștia ar fi scăpat, atunci am fi fost pierduți. S-ar fi dus pe bord și ar fi adus tot echipajul ca să ne răpună. „De astă-dată - am zis eu - necesitatea îmi îndreptățește sfatul, căci este singurul mijloc ca să scăpăm cu viață.”

Vedeam totuși că-i venea greu să verse prea mult sînge. I-am propus atunci să o ia înainte și să facă așa cum va crede de cuviință.

În timpul acestei convorbiri am auzit cum unii din ei s-au trezit, ba doi s-au și ridicat curînd după aceea. Am întrebat dacă aceștia erau cei cu pricina. Mi-a răspuns că „nu.”

„Să-i lăsăm atunci în pace pe aceștia, căci cerul pare să-i fi trezit dinadins pentru a-i salva. Și acum, dacă ne scapă ceilalți, e vina dumitale.”

Îndemnat de aceste cuvinte, a pus mîna pe muscheta ce i-o dădusem și, cu pistolul la brîu, a pornit urmat de ceilalți doi tovarăși, înarmați și ei. Cei doi oameni care erau cu el făcuseră oarecare zgomot, ceea ce atrase atenția unuia dintre marinarii care se treziseră acesta, întorcîndu-se și văzîndu-i venind pe cei trei, a strigat la ceilalți. Era însă prea tîrziu, căci în aceeași clipă cei doi din față au și tras, căpitanul păstrîndu-și cu înțelepciune gloanțele pentru mai tîrziu.

Au nimerit cît se poate de bine de la prima salvă pe cei doi la care se gîndeau, ucigînd unul pe loc și rănindu-l grav pe celălalt acesta s-a ridicat strigînd aprig după ajutor, dar căpitanul, apropiindu-se de dînsul, i-a spus că-i prea tîrziu să strige după ajutor și mai degrabă să se roage lui Dumnezeu să-i ierte mîrșăviile. Zicînd acestea, l-a lovit cu patul muschetei, făcîndu-l să amuțească pentru totdeauna. Mai rămîneau alți trei, dintre care unul era ușor rănit.

Între timp am sosit și eu. Cînd au văzut primejdia și au înțeles că este zadarnic să se mai împotrivescă, s-au rugat să-i cruțăm. Căpitanul s-a învoit să le lase viețile dacă se leapădă de trădarea de care se făcuseră vinovați și îi jură credință, ajutîndu-l să-și recapete corabia și să se reîntoarcă în Jamaica, de unde veneau. Au jurat tot ce a dorit, iar el le-a dăruit viața, fapt la care eu nu m-am împotrivit, ci numai l-am rugat să-i țină legați de mîini și de picioare, atît timp cît vor fi pe insulă.

În timp ce se îndeplinea aceasta, eu l-am trimis pe Vineri împreună cu secundul căpitanului spre barcă,

poruncindu-le să o ia în stăpînire, scoțîndu-i lopețile și pînzele, ceea ce au și făcut. Cei trei oameni, care se despărțiseră de rest (din fericire pentru ei) și cutreieraseră insula, s-au întors auzind detunăturile. Văzîndu-l pe căpitan, care le fusese mai înainte prizonier, iar acum era învingătorul lor, i s-au supus și ei lăsîndu-se legați, și astfel izbînda noastră a fost deplină.

Nu ne mai rămînea deocamdată, - căpitanului și mie, altceva de făcut decît să ne povestim unul altuia pățaniile. Am început eu, spunîndu-mi întreaga poveste, pe care căpitanul a ascultat-o cu o luare-aminte egală cu uimirea, minunîndu-se mai ales de felul cum am ajuns să fac rost de provizii și muniții. Cum povestea mea este într-adevăr un șir nesfîrșit de minuni, l-a mișcat adînc. Cînd a reflectat la soarta sa și cînd s-a gîndit că poate am fost reținut dinadins pe această insulă pentru a-l salva, lacrimile i-au curs fierbinți și nu a mai fost în stare să mai rostească nici un cuvînt. După ce ne-am împărtășit reciproc toate peripețiile prin care trecuserăm amîndoi, l-am condus pe căpitan și pe ceilalți doi acasă la mine, ducîndu-i pe unde venisem, adică pe sus. Aici i-am înviorat cu mîncarea ce-am avut-o și le-am arătat tot ce am realizat în lunga vreme de cînd trăiam pe aceste meleaguri.

Tot ce le spuneam, tot ce le arătam li se părea uluitor. Căpitanul a admirat mai presus de toate întăriturile locuinței și felul în care mi-am ascuns-o în livada, care, avînd acum aproape douăzeci de ani de cînd fusese sădită, iar copacii crescînd aici mai repede ca în Anglia, se transformase într-o pădure atît de deasă, încît nu se putea trece prin ea decît numai într-o parte, unde aveam o potecă cu multe

cotituri. I-am spus că acesta era castelul sau reședința mea, dar că mai aveam și o casă la țară, așa cum au cei mai mulți principii și unde raa retrăgeam cu diferitele prilejuri, și că i-o voi aiătă altă dată. Pentru moment însă trebuia să chibzuim cum să punem mîna pe corabie.

Era de acord cu mine, dar mi-a spus că nu știa nici el cum o să realizăm acest lucru, deoarece pe corabie se mai găseau încă douăzeci și șase de oameni. Intrînd cu toții în blestemata aceea de urzeală, prin care se pusese în afara legilor, erau acum îndîrjiți, știind că, dacă se vor supune, vor fi duși la spînzurătoare îndată ce vor ajunge în Anglia sau într-o colonie engleză. De aceea ei nu puteau fi atacați de un număr atît de mic de oameni cum eram noi.

Am cumpănit bine toate cele spuse de căpitan și am găsit că încheierea sa era cu totul judicioasă și de aceea trebuia să întreprindem ceva cît mai repede, atît ca să-i luăm pe cei de pe bord prin surprindere, cît și ca să ajungem înainte ca vrăjmașii să vină aici și să ne nimicească. Mi-a dat prin minte că în scurt timp cei din echipajul corăbiei, întrebîndu-se ce se întîmplase cu tovarășii lor și cu barca, vor veni cu siguranță înoace cu cealaltă barcă pentru a-i căuta și poate în acest caz vor veni înarmați și vor fi prea puternici ca să-l înfruntăm. Căpitanul a recunoscut că această părere este judicioasă.

La aceasta, i-am spus că primul lucru pe care trebuie să-l facem este să stricăm barca ce se află la țarm, astfel ca să nu o poată lua cu ei și, scoțînd tot ce se găsea în ea, să o lăsăm stricată la mal. În consecință ne-am dus de am luat armele din barcă și tot ce am găsit acolo, între altele o sticlă cu rachiu și una cu rom, cîțiva pes-meți, un corn cu praf de pușcă

și o căpățină de zahăr de cinci-șase funzi, învelită în pînză. Toate erau binevenite, mai ales rachiul și zahărul, căci isprăvisem zahărul de ani de zile.

După ce am cărat toate acestea la țarm (vîslele, catargul, pînzele și cîrma le transportasem mai înainte), am găurit fundul bărcii, astfel că dacă veneau să ne atace, cel puțin nu ar fi putut lua barca cu ei. Nu prea credeam că vom fi în stare să intrăm în stăpînirea corăbiei, dar mă gîndeam că, dacă vor pleca și vor lăsa barca aici, nu ne va fi greu să o dregem și să ajungem cu ea pînă în Antilele Mici. Pe drum i-am fi luat și pe prietenii noștri spanioli, pe care nu-i uitasem.

Capitolul XVIII

CORABIA SEMNALIZEAZĂ PENTRU CEI PLECAȚI CU BARCA. NICI UN RĂSPUNS. MARINARII VIN ÎN AJUTORUL CELOR PLECAȚI. PRINDEREA NOULUI ECHIPAJ ȘI CAPTURAREA CORĂBIEI.

În timp ce ne pregăteam planul, și mai întâi, printr-un mare effort, trăseseam barca sus pe plajă, atît de sus, încît să nu o poată face să plutească apele fluxului, iar apoi dădusem o gaură în fundul ei, prea mare ca să fie lesne astupată, după care ne așezasem la sfat să vedem ce mai e de făcut, am auzit deodată bubuitul tunului de pe corabie și am zărit cum marinarii semnalizau cu pavilionul, pentru ca barca să se întoarcă. Dar nici pomeneală ca barca să se miște. Au mai tras de cîteva ori, semnalizînd într-una. Văzînd, în sfîrșit, că totul e zadarnic și că barca nu se clintește, cei de pe corabie au lăsat - după cum am urmărit prin ochean - altă barcă și s-au îndreptat spre țärm. Cînd barca s-a apropiat, am observat că erau nu mai puțin de zece marinari într-însa și că aveau arme de foc cu ei.

Cum corabia era ancorată cam la două leghe de țärm, îi vedeam bine cînd veneau, ba chiar și fețele lor. Deoarece fluxul le-a împins barca ceva mai la est de locul unde se găsea cealaltă barcă, marinarii au vîslit un timp pe lîngă țärm pentru a veni în același loc unde acostase prima barcă și unde se afla și acum

astfel, precu am zis, i-am putut vedea limpede, iar căpitanul cunoștea bine pe fiecare. Spunea că trei din ei sînt oameni cumsecade, intrați cu de-a sila și de frică în conspirație. Cît despre șeful echipajului, care părea a fi cel mai de seamă dintre ei, era ca și toți ceilalți un om naiv, cum naivi erau și cei rămași pe bord și fără îndoială că între-prindeau cu desperare această acțiune. Căpitanul se temea că nu vom fi în stare să-i înfruntăm. Am zîmbit spunîndu-i că cine a ajuns în situația noastră a depășit de mult hotarele fricii. Avînd în vedere că aproape orice altă condiție ar fi mai bună decît cea în care ne aflăm, se cuvine a socoti orice deznodămînt - fie viața, fie moartea - ca o descătușare.

L-am întreat ce părere are despre împrejurările vieții mele și dacă nu crede că merită să mi-o pun în joc pentru această scăpare. „Unde îți este acum, domnule - i-am spus - credința dumitale de adineauri că am fost ținut aici pentru a-ți scăpa viața? Părerea mea este că nu avem decît o singură încurcătură, una singură.” „Și care anume?” m-a întreat. „Iată care - i-am răspuns. Faptul că dumneata spui că sînt trei sau patru oameni cinstiți printre ei care ar trebui cruțați. Dacă toți ar fi fost haini, aș fi crezut că Dumnezeu i-a adus aici pentru a-i da pe mîna noastră, căci, te asigur, domnule căpitan, că oricine pășește pe această insulă ajunge al nostru și va trăi sau va muri, după cum se va purta cu noi. Cum am rostit aceste cuvinte cu un glas mai tare și avînd o înfățișare voioasă, l-am îmbărbătat, așa că ne-am pus cu mare rîvnă pe lucru.

Cînd am zărit barca îndreptîndu-se spre țărm, am avut grijă să-i despărțim pe prizonieri și să-i ducem în siguranță.

Pe doi, de care căpitanul era mai puțin sigur, i-a trimis în peșteră împreună cu Vineri și cu unul din cei trei oameni salvați. Acolo erau mai bine ascunși și în afară de primejdia de a fi descoperiți sau auziți, sau de puțința de a scăpa fugind în pădure. I-am lăsat acolo legați, dându-le de-ale mîncării și făgăduindu-le să-i slobozim într-o zi sau două, dacă vor sta liniștiți. Iar dacă vor încerca să scape, îi vom ucide fără milă. Vineri le-a adus și lumînări (din cele făcute de noi), să se simtă mai la îndemînă în peșteră. Știau că sînt păziți la intrare.

Cu ceilalți ne-am purtat mai bine. Pe doi i-am ținut mai departe legați, deoarece căpitanul nu putea fi sigur de ei, iar ceilalți doi au intrat în serviciul meu, în urma poveței căpitanului și a jurămîntului solemn că vor trăi sau vor muri cu noi. Astfel că împreună cu aceștia din urmă și cu cei trei oameni cinstiți eram șapte oameni bine înarmați. Nu mă îndoiam că-i vom învinge pe cei zece, mai ales că știam din spusele căpitanului că se aflau și trei sau patru oameni cumsecade printre ei. Îndată ce au ajuns la locul unde debarcaseră ceilalți, au și oprit barca pe plajă, au sărit cu toții jos și au tras barca după ei, aceasta spre bucuria mea, căci mă temeam ca nu cumva să o lase ancorată ceva mai departe de țărm și păzită, și în acest caz nu am fi fost în stare să punem mîna pe ea.

Ajunși pe mal, marinarii au dat cu toți fuga la cealaltă barcă. S-a putut vedea lesne uimirea lor cînd au găsit-o golită de toate și cu o mare gaură în fund. După ce au rămas o clipă pe gînduri, au tras cu toții două trei chiotе, chemîndu-și tovarășii. Totul a fost în zadar. Apoi s-au strîns cu toții în cerc și au tras o salvă din micile lor pistoale, pe care de bună seamă că am auzit-o, ecoul ei făcînd să freamăte pădurea.

Dar a fost o singură salvă. Cei din peșteră eram siguri că n-au putut auzi nimic, iar cei care se găseau cu noi au auzit, bineînțeles, dar nu au îndrăznit să le răspundă. Foarte mirați de acesta lucru, voiau, după cum ne-au povestit mai târziu, să se întorcă de îndată la corabie, ducînd celorlalți vestea că tovarășii lor au fost uciși și barca găurită. S-au apucat chiar să împingă barca în apă și să se îmbarce.

Căpitanul era foarte uimit și necăjit. Era sigur că vor pleca cu corabia, socotindu-și tovarășii pierduți. Astfel, se spulbera ultima nădejde a căpitanului de a o recăpăta dar îndată a fost și mai speriat de cealaltă întorsătură a lucrurilor.

Ei nu întîrziaseră la barcă și curînd căpitanul i-a zărit întorcîndu-se, dar numai după ce s-au sfătuit un timp hotărînd să lase trei oameni în barcă, iar restul să pornească în căutarea tovarășilor o parte, probabil, trebuia să meargă de-a lungul țărmului și alții în interiorul insulei.

Pentru noi a fost o mare dezamăgire. Nu mai știam ce să facem. Nu ne folosea la nimic dacă-i prindeam pe, cei șapte inși de pe uscat și îi pierdeam pe cei din barcă. Aceștia se puteau întoarce la bord și ar fi fugit cu corabia, răpindune-o pentru totdeauna.

Trebuia însă să așteptăm și să vedem ce se întîmplă. Cei șapte oameni veniră, așadar, pe țărm, iar ceilalți trei, oare rămaseră în barcă, au dus-o la o bună distanță de țărm, ancorînd și așteptîndu-i pe ceilalți. Era deci cu neputință să ajungem la ei în barcă. Cei de pe țărm au pornit strînși laolaltă spre vîrfurile dealului, care adăpostea locuința mea. Îi zăream bine, cu toate că ei nu ne puteau vedea. Aveam noroc dacă se apropiau, căci puteam trage mai ușor în ei. Cînd au ajuns pe sprinceană dealului, unde se zăreau

vîlcelele și pădurile din nord-estul insulei, au început să chiuie și să cheme pînă au obosit.

Neîndrăznind pesemne să se depărteze prea mult de țarm și nici să se împrăstie, s-au așezat sub un copac să se sfătuiască. Dacă ar fi adormit acolo, după cum au făcut ceilalți, treaba ar fi fost ușoară pentru noi. Dar prea erau îngrijorați și presimțeau primejdia ca să adoarmă, deși nu își dădeau seama ce fel de primejdie îi paște.

Căpitanul mi-a propus să-i lăsăm așa, căci poate vor mai trage o salvă ca să-i audă tovarășii lor, și să ne năpustim asupra lor cînd vor avea armele descărcate. Era sigur că astfel se vor preda fără vărsare de sînge. Sfatul era bun, dar cu condiția să ajungem la ei înainte de a avea timp să-și reîncarce armele. Nu s-a întîmplat însa ceea ce am crezut noi și am rămas mai departe în tăcere, neștiind încă ce să facem.

După mai multă vreme, i-am spus căpitanului că, după părerea mea, nu-i nimic de făcut pînă la lăsarea serii și, dacă nu se vor reîntoarce la barcă, va trebui să găsim un mijloc de a ajunge între ei și malul mării, atrăgîndu-i printr-o stratagemă pe cei din barcă la mal. Am așteptat îndelung, deși foarte nerăbdători, să-i vedem mișcîndu-se și am fost foarte stingheriți, cînd, după o lungă consfătuire, ei s-au ridicat și au luat-o spre mare. Păreau atît de speriați de primejdiile locului, încît voiau să se reîntoarcă pe corabie și, părăsindu-și tovarășii, să plece.

Îndată ce i-am văzut mergînd spre țarm, mi-am închipuit ce se petrece în mintea lor, anume că se lăsaseră păgubași de a mai cerceta insula și acum se înapoiau la corabie. Îndată ce i-am împărțit căpitanului gîndurile mele, a rămas foarte abătut, pe cînd eu mă gîndeam să-i aduc înapoi printr-un

oarecare vicleșug, ceea ce am reușit de minune. I-am poruncit lui Vineri și secundului să se ducă în partea de vest a micului estuar, la locul unde acostaseră sălbaticii cînd îl salvasem pe Vineri și, îndată ce vor ajunge la movilă, cam la distanță de o milă, să înceapă a striga cît îi ținea gura, așteptînd pînă ce vor fi siguri că sînt auziți. Îndată ce marinarii le vor răspunde, să strige iar și, ascunzîndu-se, să facă mereu ocholuri hăulind într-una răspunzîndu-le, și astfel să-i atragă adînc în, insulă, dacă se poate prin păduri, și să se întoarcă înapoi pe drumurile ce le-am indicat.

Marinarii tocmai intrau în barcă atunci cînd Vineri și cu secundul au început să strige. I-au auzit și, răspunzîndu-le, au alergat cu toții către locul de unde veneau glasurile. Ajungînd la estuar, s-au oprit căci nu puteau trece apa. După cum mă așteptam, i-au chemat pe cei din barcă să-i treacă dincolo. Barca a intrat bine în estuar, ca într-un port natural, și atunci au mai luat cu ei pe unul din barcă, lăsînd numai doi oameni de pază și legînd-o bine de copac, la mal.

Era tot ce dorisem. L-am lăsat pe Vineri și pe secund să-și vadă de treaba lor și, luîndu-i pe ceilalți, am trecut estuarul și i-am surprins pe cei doi paznici, înainte ca ei să prindă de veste. Unul se culcase pe mal, iar celălalt în barcă. Cel de pe mal era pe jumătate adormit. Căpitanul, care era mai aproape, s-a repezit la el, l-a lovit cu patul puștii și a strigat apoi către cel din barcă să se predea sau să se socotească un om mort. Nu este nevoie de multe argumente să faci pe unul să se predea în fața a cinci, mai ales că tovarășul său fusese lovit. S-a mai nimerit că era și unul din oamenii care nu luaseră parte cu toată

inima la răzvrătire și prin urmare a putut fi lesne convins nu numai să nu strige, dar chiar să treacă în mod sincer alături de noi.

Între timp, Vineri și secundul și-au îndeplinit atât de bine misiunea, încît i-au dus pe ceilalți, prin strigăte și răspunsuri, din deal în deal și din pădure în pădure, pînă i-au lăsat frînți de oboseală și atât de departe, încît nu se puteau întoarce la barcă înainte de lăsarea serii.

Și ai noștri, cînd s-au întors acasă, erau trudiți. Nu aveam altceva de făcut decît să-i pîndim pe dușmani în întuneric și apoi să ne năpustim asupra lor, pentru a fi siguri de izbîndă. Cîteva ore după întoarcerea lui Vineri, au început și ei să sosească. Îi auzeam chemîndu-se unul pe altul și plîngîndu-se de oboseală. Nu mai erau în stare nici să umble. Vestea era plăcută pentru noi.

Au ajuns în cele din urmă la barcă, dar nu se poate descrie cît de uimiți au fost, găsind-o trasă la mal în estuarul de unde se retrăsese apa, iar cei doi tovarăși dispăruți. I-am auzit cum se chemau unul pe altul, cum se jeluiau că au ajuns pe o insulă vrăjită, care, ori era locuită și vor fi măcelăriți cu toții, ori era bîntuită de diavoli și năluci care îi vor răpi și sfișia. Au început iarăși să scoată chiote, chemîndu-și tovarășii de mai multe ori, dar nu au primit răspuns.

Îi zăream în lumina slabă a serii cum alergau în toate părțile, frîngîndu-și mîinile, ca oamenii în deznădejde. Cîteodată se întorceau în barcă și se odihneau, pentru ca apoi să iasă din nou pe mal, umblînd aiurea și jeluindu-se.

Cum s-a lăsat întunericul, oamenii mei ar fi fost bucuroși să-i las să se năpustească asupra inamicului. Eu însă voiam s-o fac atunci cînd îmi va

veni mai bine, așa ca să îi cruț pe ei și să ucid cît mai puțini dintre ceilalți într-adevăr nu voiam să risc să fie ucis vreunul din oamenii noștri, știind că ceilalți sînt bine înarmați. De aceea m-am hotărît să aștept și să văd dacă nu cumva inamicii se vor despărți. Ca să fiu mai sigur de ei, i-am pîndit mai de aproape și i-am poruncit lui Vineri și căpitanului să se furișeze de-a bușilea pînă în preajma lor, fără să se lase descoperiți. Să se apropie de ei cît mai mult, înainte de a trage.

N-au stat mult în situația aceasta și șeful de echipaj, care fusese capul răzvrătiților și care se dovedise cel mai mîrșav și mai mișel dintre toți, a început să se miște venind înspre ei, urmat de doi marinari. Căpitanul era atît de nerăbdător, avînd acum în puterea sa pe nemernicul acesta sfruntat, că abia mai putu să aștepte ca el să se apropie într-atît, încît să fie sigur că nu-i va scăpa mai înainte îi auzise doar gura, dar acum venea spre el cînd ei se apropiară îndeajuns, căpitanul și Vineri s-au ridicat într-o clipă și au tras în ei.

Șeful de echipaj a fost ucis pe loc, iar următorul a fost împușcat în pîntece și s-a prăbușit alături de el. Nu a murit decît peste o oră-două. Al treilea a luat-o la fugă. La detunătura puștii, am pornit înainte cu toată oștirea, alcătuită acum din opt oameni, și anume: eu, general, Vineri, general-locotenent, căpitanul cu cei doi oameni ai săi, precum și cei trei prizonieri cărora le dădusem arme. Ne-am aruncat asupra vrăjmașilor pe întuneric, astfel că ei nu puteau desluși cîți eram. I-am poruncit marinarului pe care-l luasem din barcă și care acum era unul de ai noștri să-i cheme pe nume și să încerce să-i convingă să parlez cu noi, pentru a ajunge la o înțelegere, ceea ce s-a și întîmplat așa cum am dorit,

căci în starea în care se aflau, era lesne de ghicit că vor voi să se predea.

Marinarul a strigat, așadar, cît îl ținea gura: „Tom Smith! Tom Smith!” Acesta i-a răspuns îndată: „Cine-i acolo? Robinson?” căci îi cunoștea vocea. „Pentru numele lui Dumnezeu, Tom Smith, depuneți armele și predați-vă sau veți fi uciși cu toții într-o clipă!” „Cui să ne predăm? Unde sînt?” a întreat Smith.

„Sînt aici” - i s-a răspuns îndată. „Căpitanul nostru e aici, împreună cu cincizeci de oameni. Vă urmăresc de două ore. Șeful de echipaj e mort. Will Fry e rănit. Eu sînt prizonier și, dacă nu vă predați, sînteți pierduți cu toții.” „Ne predăm dacă ne cruță.” „Mă duc să întreb. Dar făgăduiește mai întii că vă veți preda!” le-a răspuns Robinson. Apoi l-a întreat pe căpitan și acesta le-a strigat: „Ascultă-mă, Smith, îmi cunoști vocea. Dacă depuneți îndată armele și vă supuneți, veți rămîine cu toții în viață, în afară de Will Atkins”.

Will Atkins a strigat atunci: „Pentru numele lui Dumnezeu, domnule căpitan, iartă-mă și pe mine! Ce-am făcut? Nu am fost mai rău decît ceilalți!” - ceea ce în treacăt fie zis, nu era adevărat. Se pare că Will Atkins a fost primul care a pus mîna pe căpitan cînd a izbucnit răzmerița pe corabie, purtîndu-se mișelește cu el, legîndu-l de mîini și de picioare și înjurîndu-l. Căpitanul i-a răspuns că trebuie să depună armele necondiționat și să se lase la mila guvernatorului. Era vorba de mine, căci toți îmi ziceau guvernatorul. Pe scurt, cu toții au depus armele rugîndu-se să li se cruțe viața. Am trimis pe cel care a parlamentat cu ei și încă doi oameni să-i lege pe toți. Apoi, marea mea oștire „de cincizeci de oameni”, care, cu aceștia trei, era de fapt numai de opt inși, s-a dus și a pus

stăpînire pe el și pe barca lor. Eu însă nu m-am arătat lor din rațiuni de stat.

Ne-am grăbit de îndată să dregem barca și să punem mîna pe corabie. Cît despre căpitan, el avea acum răgazul de a vorbi cu marinarii, arătîndu-le mișleasca lor purtare față de dînsul și mîrșăvia intențiilor lor, care i-a dus în cele din urmă la nenorocire și desperare și îi va duce poate la spînzurătoare. Toți s-au arătat foarte pocăiți și s-au rugat să le dăruiască viața. Căpitanul a spus că nu sînt prizonierii lui, ci ai guvernatorului acestor locuri. Au crezut că-l aruncă pe o insulă pustie, dar Dumnezeu a voit ca insula să fie locuită, iar guvernatorul ei să fie englez. El putea să-i spînzure pe toți dacă voia, dar, deoarece le făgăduise că-i va ierta, el credea că guvernatorul îi va trimite pe toți în Anglia, ca să fie judecați acolo. Numai Wiil Atkins trebuia, în urma poruncii guvernatorului, să se pregătească de moarte, căci va fi spînzurat în zori.

Cu toate că aceste cuvinte erau născocite din capul lui, ele și-au avut efectul dorit. Atkins a căzut în genunchi, rugîndu-l să intervină pe lîngă guvernator ca să scape cu viață iar toți ceilalți s-au rugat să nu fie trimiși în Anglia.

Mi se părea că sosise clipa mîntuirii și că va fi cel mai simplu lucru să-i facem pe acești oameni să-și pună tot sufletul ca să recucerim corabia. De aceea m-am retras în întuneric, ca să nu vadă ce fel de guvernator eram, și l-am chemat pe căpitan la mine, poruncind unuia din oameni să-i spună de la distanță căpitanului: „Domnule căpitan, vă cheamă guvernatorul!”, iar acesta a răspuns: „Spune excelenței sale că vin îndată.” Aceasta i-a uimit grozav de mult, fiind siguri că guvernatorul se găsea prin

apropiere cu cei cincizeci de oameni. Cînd căpitanul a venit la mine, i-am destăinuit planul capturării corăbiei, care i-a plăcut de minune și pe care s-a hotărît să-l înfăptuiască întocmai a doua zi.

Pentru a-l îndeplini cu mai multă măiestrie și a fi mai sigur de reușită, l-am sfătuit să-i despartă de prizonieri, ducîndu-i legați pe Atkins și pe alți doi mai răi în peștera unde se găseau și ceilalți.

I-am dat pe mîna lui Vineri și a celor doi oameni care veniseră cu căpitanul și i-au dus în peșteră la închisoare închisoarea aceasta era un loc jalnic, într-adevăr, mai ales pentru oamenii în situația lor. Pe ceilalți i-am trimis la țară, cum ziceam eu, descriind mai înainte casa aceasta fiind împrejmuită, iar ei fiind legați și jurîndu-mi că se vor purta bine, puteam fi siguri de ei.

A doua zi de dimineață l-am trimis pe căpitan să le vorbească într-un cuvînt, să-i încerce și să-mi spună dacă ne putem încrede în ei sau nu spre a-i trimite să captureze corabia. Le-a vorbit de tot răul pe care l-au făcut și de starea nenorocită în care au ajuns apoi le spuse că, deși guvernatorul se îndurase de ei crușîndu-le viețile, în fața celor petrecute aici, fără îndoială vor fi puși în lanțuri și spînzurați dacă vor fi trimiși în Anglia. Dacă însă vor ajuta la îndreptățită reluare a corăbiei, căpitanul îl va convinge pe guvernator să le asigure iertarea.

Oricine își poate închipui cît de bine cădea o asemenea propunere în fața unor oameni aflați în aceste condiții. Au căzut în genunchi, făgăduind căpitanului, cu cele mai sfinte jurăminte, că-i vor fi credincioși pînă la moarte că lui îi datoresc viața și că se vor duce cu el oriunde în lume, privindu-l ca pe un tată cît vor trăi. „Foarte bine - le-a zis atunci

căpitanul. Mă voi duce la guvernator și-i voi comunica cele spuse de voi, ca să văd dacă-l pot convinge.”

Astfel, el mi-a înfățișat starea de spirit în care se aflau marinarii și m-a asigurat că era convins de credința lor. Totuși, pentru a fi pe deplin siguri, i-am spus să se ducă înapoi și să aleagă cinci marinari, spunându-le că ei trebuie să înțeleagă că nu are nevoie de oameni și că pa ei cinci îi ia ca ajutoare de asemenea să-i anunțe că guvernatorul dorește să-i păstreze pe ceilalți doi, împreună cu prizonierii deja trimiși la castel (peștera, mea), ca ostateci și chezășie pentru credința acestor cinci. Dacă trădează cei cinci ostateci vor fi spânzurați de vii, în lanțuri, pe coasta mării. Pedepșa era aspră și au văzut că guvernatorul nu glumește totuși ei nu au avut încotro și au trebuit să primească. Era acum treaba prizonierilor, tot atât cât și a căpitanului, ca să-i convingă pe cei cinci să-și facă datoria.

Forțele noastre erau acum astfel orânduite pentru expediție: în primul rînd, căpitanul, secundul și pasagerul, în al doilea rînd, cei doi prizonieri din primul grup, cărora în urma caracterizării făcute de căpitan le dădusem libertate și le încredinșasem arme, în al treilea rînd, ceilalți doi, pe care îi ținusem pînă atunci legați la țară, eliberați și ei la cererea căpitanului, în al patrulea rînd, cei cinci eliberați acum în urmă în total erau doisprezece inși, în afară de cei cinci prizonieri pe care îi țineam ostateci în peșteră.

L-am întrebat pe căpitan dacă voia să se încumete cu aceștia pe bordul corăbiei, căci nu socoteam indicat eu și cu Vineri să ne mișcăm de aici, deoarece mai aveam șapte inși pe insulă ca să-i păzim și să-i

hrănim. Pe cei din peșteră m-am hotărît să-i ținem legați. Vineri le ducea de două ori pe zi mîncare. Cei doi marinari duceau mîncarea pînă la o anumită distanță, de unde o lua Vineri.

M-am arătat celor doi ostateci, împreună cu căpitanul, care le-a spus că sînt trimisul guvernatorului, avînd poruncă să-i păzesc, și că dorința guvernatorului este ca ei să nu se miște nicăieri fără voia mea j dacă nu vor asculta, vor fi căutați în tot castelul și puși în lanțuri. Astfel că nu le-am îngăduit să mă vadă ca guvernator, ci le vorbeam despre acesta, despre garnizoană și despre castel ca și cînd aș fi fost un altul.

Căpitanul nu mai avea acum de furcă cu dînșii, ci trebuia doar să dreagă barca și să echipeze amîndouă bărcile. I-a dat pasagerului comanda uneia din bărci, încredințîndu-i patru oameni. Căpitanul însuși, cu secundul și cu alți cinci au plecat în cealaltă barca. Și-au îndeplinit bine misiunea, căci au ajuns pe la miezul nopții în preajma corăbiei. Cînd s-au aflat mai aproape ca să poată fi auziți, l-au pus pe Robinson să-i cheme pe cei de pe corabie și să le spună că au adus oamenii și barca, dar că le-a trebuit mult timp pînă să-i găsească, și alte palavre de acest fel, ținîndu-i de vorbă pînă s-au apropiat bine de tot. Căpitanul și secundul s-au urcat cei dintii pe punte și au doborît cu patul puștii pe al doilea ofițer și pe dulgher, fiind ajutați cu credință de ceilalți. Apoi i-au prins pe toți care se aflau pe punte și i-au pus în cătușe. După aceea au închis ieșirile pentru a-i împiedica pe cei de jos să vină sus.

Între timp au sosit și cei din barca următoare și au curățat prora. Au coborît apoi jos în bucătărie,

luîndu-i prizonieri pe cei trei marinari care se aflau acolo.

Cînd punțile au fost curățate, căpitanul a ordonat secundului și încă la trei oameni să coboare în cabina noului căpitan al răzvrătiților, care, prinzînd de veste între timp, luase anumite măsuri și se înarmase împreună cu doi oameni și un băiat. Cînd secundul a spart ușa cu un drug de fier, noul căpitan și oamenii lui au tras cu furie în ei, rănindu-l pe secund cu un glonț și zdrobindu-i brațul. Au mai rănit alți doi, dar n-au omorît pe nimeni. Secundul, cerînd ajutor, s-a repezit totuși în cabină așa rănit cum era și a tras cu pistolul în noul căpitan. Glonteale i-a străpuns capul, intrînd prin gură și ieșind prin ureche, așa că l-a amuțit pentru totdeauna. În fața celor întîmplate, ceilalți s-au predat și corabia a fost luată în stăpînire, fără vreo altă vărsare de sînge.

După cucerirea corăbiei, căpitanul a poruncit să se tragă de șapte ori cu tunul, semn hotărît dinainte între noi, ca să-mi vestească izbînda. Fiți siguri că am fost fericit să aud bubuiturile pe care le așteptasem îngrijorat pe țarm pînă aproape de ora două dimineața, îndată după aceasta am pornit spre casă și m-am culcat. Am dormit adînc, căci fusese o zi grea pentru mine. M-a trezit însă o nouă bubuitură de tun și am auzit pe cineva care mă striga: „Domnule guvernator, domnule guvernator!” Am recunoscut glasul căpitanului. Urcînd pînă în vîrfurile dealului, l-am găsit acolo pe căpitan. Arătînd spre corabie, m-a îmbrățișat spunînd: „Bunul meu prieten salvator! Iată corabia, care este a dumatăle împreună cu noi și cu tot ce-i aparține!”

Am privit spre corabie. Plutea într-adevăr la o jumătate de milă departe de țarm. Îndată ce au pus

stăpînire pe ea, au ridicat ancora, iar vremea fiind prielnică au putut-o aduce pînă la marginea estuarului. Fluxul fiind în plin, adusese barca căpitanului aproape în același loc unde debarcasem eu odinioară plutele, așa că el acostase chiar la ușa mea.

Era să mă prăvălesc de fericire. Vedeam aieva eliberarea mea, totul mi se părea acum simplu și ușor și o corabie mare mă aștepta gata să mă ia de aici și să mă ducă c iunde aș dori. În primele clipe nu am fost în stare să scot o vorbă. Cum căpitanul mă ținea strîns îmbrățișat, m-am sprijinit de el, căci altfel aș fi căzut jos. Și-a dat seama cît de mișcat eram și imediat a scos o sticlută din buzunar și mi-a dat o înghițitură de alcool adusese sticluta înadins pentru mine.

După ce am băut, m-am așezat jos pe pămînt și, deși am început să-mi vin în fire, a trecut încă multă vreme pînă să-i spun o vorbă. În tot acest timp, bietul om era tot atît de fericit ca și mine, numai nu așa de surprins. Mi-a spus nenumărate cuvinte blînde și bune pentru a mă readuce în simțire și a mă îmbărbăta.

Vîrtejul bucuriei fusese atît de puternic în sufletul meu, încît mă zăpăcise cu totul. Am izbucnit în sfîrșit în lacrimi și peste puțîn am reușit să-i vorbesc.

Atunci mi-a venit și mie rîndul să-l îmbrățișez ca pe un salvator, amîndoi bucurîndu-ne mult de tot de cele întîmplate.

După ce am stat cîtva timp de vorbă, căpitanul mi-a spus că are niște băuturi și delicatese pentru mine, cîte a mai putut găsi pe bord din ceea ce rămăsese de la răufăcătorii care stăpîniseră atîta vreme corabia. Imediat a strigat la oamenii din barcă și le-a poruncit

să aducă la mal ceea ce era pregătit pentru guvernator. Darurile acestea ar fi fost însă mai potrivite pentru cineva care voia să rămână mai departe pe insulă și nu pentru mine, care plecam de acolo. Mai întâi mi-a adus o lădiță cu sticle conținând lichioruri rare, șase sticle mari cu vin de Madeira (sticlele aveau mai bine de doi litri fiecare), doi funzi din cel mai bun tutun, douăsprezece bucăți de mușchi de vacă și șase bucăți de porc afumat, un sac cu mazăre și vreo sută de kilograme de pesmeți. Mi-a mai adus apoi o ladă cu zahăr, una cu făină, un sac plin cu lămii, două sticle cu limonada și multe altele.

Dar în afară de aceste daruri, am primit ceea ce pentru mine era de o mie de ori mai însemnat decât orice și anume: șase cămăși curate, șase legături de gît foarte frumoase, două perechi de mănuși, o pereche de ghete, o pălărie, o pereche de ciorapi și un rînd de haine foarte bune, chiar din ale sale și care erau foarte puțin purtate. Într-un cuvînt m-a îmbrăcat din cap pînă în picioare. Oricine își poate închipui cît de plăcut mi-era acest dar, mai ales în starea în care mă aflam. Niciodată nu s-a simțit cineva mai stingherit și mai neîndemînatec ca mine, atunci cînd le-am pus întîia oară. După ce s-au sfîrșit toate aceste ceremonii și toate bunătățile au fost duse în mica-mi locuință, am început să ne sfătuiam ce să facem cu prizonierii. Trebuia să chibzuim bine dacă puteam risca să-i luăm cu noi sau nu, mai ales pe cei doi, pe care îi știam înrăiți la culme și incorigibili. Căpitanul spunea că sînt atît de ticăloși, încît nu mai are nici o răspundere față de ei, iar dacă îi luăm cu noi trebuie să-i punem în lanțuri și să-i dam pe mîna justiției în prima colonie engleză unde ajungem. Mi-am dat seama că se temea de ei.

Am propus atunci să le vorbesc eu, dacă era de acord, și să-i fac ca singuri să ceară să fie lăsați pe insulă. „Mă învoiesc din toată inima și aș fi fericit să reușești” - mi-a spus căpitanul. „În acest oaz voi trimite după ei și le voi vorbi în locul dumatle” - i-am răspuns eu. Prin urmare am trimis pe Vineri și pe cei doi ostateci, care acum erau liberi, deoarece tovarășii lor își făcuseră datoria, să-i aducă pe cei cinci prizonieri, așa legați în lanțuri, din peșteră în casa de la țară și să-i păzească pînă voi veni. Curînd am sosit și eu îmbrăcat în hainele cele noi. Acum mi se spunea din nou „domnule guvernator”.

Ne-am așezat cu căpitanul în cort și am poruncit să fie aduși oamenii în fața noastră. Le-am făcut cunoscut că știam toată purtarea lor mîrșavă față de căpitan și intenția lor de a fura corabia pentru a săvîrși piraterii, că s-au prins în propriile lor capcane și au căzut în groapa săpată altora. Apoi le-am spus că, în urma poruncii mele, corabia fusese recucerită și că nu era departe. Vor putea vedea pe fostul lor căpitan spînzurat de capul vergii, căci și-a primit pedeapsa pe care o merita. Cît despre ei, voiam să știu ce au de zis, spre a nu-i executa ca pe niște pirați prinși asupra faptului, căci socoteam că ei nu se îndoiau o clipă că aveam depline puteri pentru aceasta.

A răspuns unul dintr-înșii, în numele tuturor, că nu au altceva de spus decît că, atunci cînd au fost prinși, căpitanul le-a făgăduit că le va cruța viețile și acum implorau cu toată smerenia iertarea mea. Le-am spus că nu știu dacă i-aș putea ierta. Cît despre mine sînt hotărît să părăsesc această insulă cu toți oamenii mei și că mă înțelesesem cu căpitanul să mă ducă în Anglia. Căpitanul însă nu putea să-i ducă în Anglia

decît ca prizonieri în lanțuri spre a fi judecați pentru răzvrătire și răpitul corăbiei, cu care voiau să fugă. Urmarea unor asemenea fapte - trebuia să știe - era spînzurătoarea. Așadar, nu le puteam spune că era mai bine pentru ei, decît numai în cazul cînd s-ar hotărî să-și croiască o altă soartă, rămînînd pe insulă. Dacă doresc să rămînă, și cum eu m-am hotărît să părăsesc insula, mai că le-aș cruța viețile, bineînțeles dacă se cred în stare să se descurce pe țărîmul acesta. S-au arătat foarte recunoscători, spunîndu-mi că preferă să se încumete a trăi mai departe în insulă decît să fie spînzurați în Anglia. Am admis această soluție.

Căpitanul s-a prefăcut că nu vrea să se învoiască, ca și cum nu s-ar fi îndurat să-i lase acolo, iar eu m-am prefăcut că mă supăr, spunînd că sînt prizonierii mei și nu ai săi. Deoarece le făcusem acest mare hatîr, înțelegeam să mă țin de cuvînt, dar dacă el nu se învoiește, atunci le voi da drumul, lăsîndu-i în libertate tot astfel cum i-am prins. Și dacă nu-i place, n-are decît să pună din nou mîna pe ei, de va putea. Văzînd toate astea, mi-au fost și mai recunoscători și în consecință i-am pus în libertate, poruncindu-le să se retragă în pădure, acolo unde au stat la sosire, și făgăduindu-le că le voi lăsa arme, muniții și sfaturi cum să-și întocmească traiul cît mai bine, dacă se socot în stare.

M-am pregătît apoi să mă duc pe bordul corăbiei i-am spus însă căpitanului că voi mai rămîne aici peste noapte pentru a-mi strînge lucrurile. L-am rugat să se ducă înainte și să pregătească totul, trimițînd a doua zi barca să mă ia. I-am spus să-l spînzure de vergă pe căpitanul ucis, ca să-l vadă cu toții.

După ce a plecat, am trimis după oameni, chemîndu-i în locuința mea, și am început să le vorbesc cu temei despre situația lor. Le-am spus că găsesc alegerea lor foarte bună, căci dacă ar fi plecat cu căpitanul, ar fi fost fără îndoială spînzurați. Le-am arătat pe cel spînzurat de vergă, astfel că au văzut cu ochii soarta pe care ar fi avut-o.

Cînd au declarat că s-au hotărît să rămînă pe insulă, le-am povestit viața mea și i-am sfătuit cum să și-o ușureze pe a lor. Le-am vorbit despre istoria insulei, despre naufragiul meu. Le-am arătat întăriturile, felul cum făceam pîine, cum semănăm grînele și uscam strugurii, într-un cuvînt tot ce le trebuia. Le-am povestit despre cei șaptesprezece spanioli pe care-i așteptam și căroră le-am lăsat o scrisoare, determinîndu-i pe cei de față a-mi făgădui că vor împărți totul cu ei. Aici se cade a aminti mirarea căpitanului, care avea cerneală pe bord, că eu nu mă gîndisem să fac cerneală din cărbune și apă, sau din altceva, întrucît fusesem atît de meșter la făurit alte lucruri mult mai grele.

Le-am lăsat armele mele și anume: cinci flinte, trei puști de vînătoare și trei săbii. Îmi mai rămăsese un butoiaș și jumătate cu praf de pușcă, deoarece după primii doi ani am fost foarte zgîrcit cu acest material prețios. Le-am arătat de asemenea cum îngrijeam de capre, cum le mulgeam, cum făceam unt și brînză.

Le-am povestit, așadar, toată viața mea cu de-amănuntul. Le-am făgăduit că-l voi convinge pe căpitan să le mai dea două butoiașe cu praf de pușcă și semințe de legume, pe care aș fi fost și eu pe timpuri bucuros să le am. De asemenea le-am dat coșul cu mazăre pe care mi-l adusese căpitanul, sfătuindu-i să o semene și să o înmulțească.

Capitolul XIX

PĂRĂSIREA INSULEI ȘI SOSIREA ÎN ANGLIA. ÎN YORKSHIRE AM AFLAT CĂ MI-AU MURIT MULȚI DIN FAMILIE. DRUMUL LA LISABONA PENTRU PROPRIETĂȚILE DIN BRAZILIA. ÎNTÎLNIREA CU UN VECHI PRIETEN. NE ÎNAPOIEM ÎN ANGLIA PE USCAT. LUPII NE IES ÎN CALE.

După toate acestea i-am părăsit a doua zi și m-am dus pe bord.

Ne-am pregătit îndată de plecare, dar nu am pornit în noaptea aceea. În zori au venit înot pînă la corabie doi din cei cinci oameni, plîngîndu-se în cel mai jalnic chip de ceilalți trei și rugîndu-se pe toți dumnezeii să-i luăm pe bord, căci astfel vor fi uciși de ceilalți. S-au rugat de căpitan să-i ia pe bord, chiar dacă ar fi să-i spînzure imediat. Căpitanul s-a codit, spunînd că nu poate face nimic fără voia mea, pentru ca, în cele din urmă, să-i pună să jure că se vor îndrepta. Numai după aceasta i-a primit pe bord, unde, ceva mai tîrziu, au primit o bătaie bună, fiind biciuiți și loviți, după care s-au dovedit oameni liniștiți și cinstiți.

Cîtva timp după aceasta am poruncit ca barca și plece la țarm, căci fluxul se intensificase, și le-a dus celor lăsați pe insulă cele făgăduite, la care căpitanul adăugase, în urma rugăminții mele, cuferele și hainele lor. Au primit totul cu mare recunoștință. Eu

i-am îmbărbătat spunându-le că dacă voi avea putința le voi trimite o corabie, care să-i ia, și că nu îi voi uita.

Luîndu-mi rămas bun de la insulă, mi-am cărat pe bord, ca amintire, căciula cea mare din piele de capră, umbrela și unul din papagali. Nu am uitat să-mi iau și banii, despre care am povestit.

Au stat aîta amar de vreme fără nici un folos, încît își pierduseră luciul și ruginiseră. Argintul nu ar fi fost de recunoscut dacă nu l-aș fi frecat bine mai înainte. Tot astfel am luat și banii găsiți în corabia spaniolă.

Și astfel am părăsit insula în ziua de 19 decembrie, anul 1686, după cum am aflat pe corabie, după o ședere de douăzeci și opt de ani, două luni și nouăsprezece zile. Am fost eliberat din această a doua captivitate în aceeași zi în care fugisem cu barca de la maurii din Sale. După o lungă călătorie am sosit cu acea corabie în Anglia la 11 iunie 1687, după o lipsă de treizeci și cinci de ani.

Ajuns în Anglia, m-am simțit străin de toți și de toate, ca și cum nu m-ar fi cunoscut nimeni acolo. Biner făcătoarea mea, căreia îi încredințasem odinioară banii mei, era în viață. Trecuse prin multe neazuri, era văduvă pentru a doua oară și sărăcise de tot. Am asigurat-o, în ceea ce mă privește, că nu o voi supăra niciodată pentru banii pe care mi-i datora. Dimpotrivă, ca recunoștință pentru grija ce mi-o arătase mai înainte și pentru credința dovedită, i-am dat ce-am avut și eu la îndemîină din puțina-mi avere, asigurînd-o că nu o voi uita niciodată cînd voi avea mijloace, și nici nu am uitat-o, după cum se va vedea mai încolo.

M-am dus apoi la Yorksire. Tata murise de mult. Tot astfel și mama, precum și întreaga-mi familie. Nu am

găsit în viață decît două surori și doi copii ai unui frate. Crezîndu-mă mort, nu mi-au lăsat nici o avere. Astfel că nu am găsit nimic cu care să mă ajut, iar puținii bani pe care îi aveam erau prea puțini ca să mă descurc în lume.

În schimb am primit o dovadă de recunoștință la care nu mă așteptam. Căpitanul corăbiei, pe care am avut norocul să-l salvez împreună cu corabia și cu mărfurile, a povestit foarte pe larg stăpînilor corăbiei cum am salvat viețile oamenilor și nava. M-au poftit la ei, unde au venit și alți negustori cu care aveau interese comune, și toți m-au felicitat călduros pentru fapta mea și mi-au dăruit două sute de lire sterline.

După ce am cugetat asupra împrejurărilor vieții mele și cît de departe eram de a-mi găsi rost în lume, m-am hotărît să plec la Lisabona, să văd dacă nu pot căpăta vreo știre cu privire la plantația din Brazilia și ce s-a întîmplat cu tovarășul meu care, desigur că mă credea mort de multă vreme. Cu aceste gînduri m-am îmbarcat pentru Lisabona și am ajuns acolo în aprilie următor. Eram cu Vineri, care mă întovărășea cu aceeași credință peste tot, dovedindu-se cel mai bun slujitor pe care putea cineva să și-l dorească.

Ajunși acolo, am găsit, după multă căutare și spre marea mea mulțumire, pe vechiul meu prieten, căpitanul de corabie care mă culesese de pe coastele Africii, îmbătrînise și se lăsase de meserie. Fiul său, care nu mai era nici el tînăr, ajunsese căpitan pe aceeași corabie, făcînd mai departe negoț cu Brazilia. Bătrînul nu m-a recunoscut la început și de fapt nici eu pe el, dar cînd i-am spus cine sînt și-a reamintit îndată.

După ce ne-am îmbrățișat călduros ca vechi cunoștințe, l-am întrebat ce știe despre plantația mea

și despre asociatul meu. Bătrînul mi-a spus că nu mai fusese de nouă ani în Brazilia. Cînd plecase de acolo ultima dată, fostul meu tovarăș trăia, dar cei doi epitropi, împreună cu cei desemnați de mine pentru conservarea averii, muriseră. Era sigur că mi se va da socoteală dreaptă pentru tot venitul plantației. Epitropii mei, so-cotindu-mă dispărut sau înecat, predaseră procurorului fiscal socotelile produselor de pe partea mea de plantație. Acesta hotărîse că, dacă nu mă voi întoarce, o treime să revină regelui și două treimi mînăstirii Sfîntului Augustin, în folosul săracilor și pentru convertirea indienilor la credința catolică. Dacă mă întorceam eu sau cineva de-al meu, care ar fi cerut moștenirea, se va da totul înapoi, în afară de venitul anual care fusese folosit în scopuri de binefacere și nu mai putea fi restituit. Mă asigură că receptorul regal asupra veniturilor funciare, cît și starețul mănăstirii au avut grijă în tot acest timp ca gestionarul, adică asociatul meu, să dea în fiecare an socoteala produselor, din care primeau jumătatea cuvenită mie.

L-am întrebat la ce venit a ajuns plantația și dacă merită să-mi bat capul pentru a o recăpăta, sau dacă, ducîndu-mă acolo, nu voi întîmpina greutăți pentru a reintra în posesia dreptului de a avea jumătatea cuvenită. Tot ce știa era că tovarășul meu ajunsese foarte bogat, numai din jumătatea lui. Auzise, după cît își mai amintea, că partea rezervată regelui, o treime din partea mea, se ridica la două sute de moidores pe an, care erau dăruți altei mănăstiri sau sfînt locaș. Nu credea că ar fi cu putință să mi se împotrivescă cineva la repunerea mea în drepturi, deoarece aveam martor pe asociatul meu și mai eram încă înscris în registrele țării. Îmi mai spusese că

urmașii epitropilor mei erau niște oameni foarte cumsecade și foarte bogați. Ei mă vor ajuta desigur să recapăt totul. Ba voi găsi la ei și o sumă considerabilă, produsul încasat de părinții lor în seama mea cît timp au fost epitropi, adică pînă acum vreo doisprezece ani, cît își amintea.

M-am arătat oarecum îngrijorat, aflînd cum s-au petrecut lucrurile, și l-am întrebat pe bătrînul căpitan cum s-a ajuns ca epitropii să dispună în felul acesta de bunurile mele, cînd el știa prea bine că lăsasem un testament și îl făcusem pe el, căpitanul portughez, legatar universal etc.

Mi-a răspuns că am dreptate, dar, nefiind nici o mărturie despre moartea mea, el nu a putut să acționeze ca executor testamentar pînă nu ar fi venit știrea morții mele. Apoi nici nu dorise să se amestece în lucrurile dintr-o țară așa de depărtată. Este adevărat că înregistrase testamentul și făcuse demersuri dacă ar fi avut dovada că sînt mort sau viu, ar fi activat ca procurator, luînd în primire ingenio (astfel numeau ei instalația pentru fabricarea zahărului), și ar fi dat fiului său, care se afla i acum în Brazilia, dispozițiile necesare. „Dar - mi-a mai spus bătrînul - mai am să-ți dau o veste, poate nu prea plăcută ca cealaltă. Crezîndu-te pierdut, cum te-a crezut toată lumea, asociatul dumitale și epitropii mi-au oferit să mă crediteze în numele dumitale cu venitul pe șase sau opt ani, ceea ce eu am acceptat. În primii ani s-au făcut mari cheltuieli pentru instalații, pentru construirea unui ingenio, pentru cumpărarea sclavilor și altele, astfel că venitul nu a fost atît de mare ca mai tîrziu. Îți voi da socoteală dreaptă pentru tot ce am primit și tot ce am făcut cu banii.”

După ce m-am sfătuit câteva zile cu bunul meu prieten, acesta mi-a dat socoteală cu privire la veniturile din primii șase ani ai plantației, socotelile fiind semnate de asociatul meu și de neguțătorii-epitropi. Venitul se socotea în bunuri și mărfuri și anume: în tutun, zahăr în lăzi, rom, melasă și altele ce rezultă din industria zahărului. Din axeeastă socoteală, am aflat că venitul creștea în fiecare an. La început, cheltuielile de investiție fiind mai mari, profitul a fost mai mic. Bătrînul mi-a arătat că îmi datora 470 moidores în aur, în afară de șazeci de lăzi cu zahăr și de cincisprezece baloturi de tutun, dar care se pierduseră toate într-un naufragiu în drum spre Lisabona, unsprezece ani după plecarea mea.

Acest om cu inimă bună mi s-a plîns de nenorocirile care s-au abătut asupra sa, cum a trebuit să ia banii mei ca să-și acopere pagubele și să cumpere o parte dintr-o corabie nouă! „În orice caz, bunul meu prieten, fii sigur că nu are să-ți lipsească nimic. Îndată ce se va întoarce fiul meu, vei fi pe deplin satisfăcut”. A scos apoi o pungă veche, din care mi-a dat o sută șazeci de moidores portughezi de aur. Mi-a oferit apoi titlurile sale de proprietate asupra corăbiei cu care plecase fiul său și în care el avea un sfert, iar fiul său un alt sfert.

Eram foarte mișcat de cinstea și bunătatea bietului om, așa că, amintindu-mi tot ce făcuse pentru mine, cum mă culesese de pe mare, cît de mărinimos se purtase și mai ales ce prieten bun și sincer mi se arătase acum, abia mi-am putut stăpîni plînsul. L-am întrebat dacă nu-i vine greu să se lipsească de atîtea parale în împrejurările în care se află și dacă aceasta nu-l strîmtoarează, la care mi-a răspuns că se va

restrînge, căci banii sînt ai mei și eu am mai mare nevoie decît el.

Tot ceea ce spunea omul acesta bun era pătruns de afecțiune și abia mă puteam stăpîni să nu plîng cînd îmi vorbea. Am luat numai o sută de moidores, rugîndu-l să aducă o pană și cerneală spre a-i da chitanță pentru ei. Restul i-am dat înapoi, făgăduindu-i să-i întorc și pe ceilalți (după cum am și făcut), dacă voi reuși să-mi recapăt plantația. Cît privește garanția pe care mi-o oferise, cheazășuind o parte din corabia fiului său, nici nu am vrut să aud de așa ceva. I-am mai spus ca dacă voi avea nevoie, îl știu cît e de cinstit ca să-mi plătească, iar dacă nu voi avea nevoie, căpătînd bunurile la care aveam tot dreptul. Nu voi mai primi nici un gologan de la dînsu.

După toate acestea, bătrînul m-a întrebat dacă nu doresc să mă învețe cum să fac cererea pentru a reintra în posesia plantației. I-am spus că vreau să plec în Brazilia eu însumi. Mi-a răspuns că e bine și așa, dar chiar dacă nu aș pleca, se găsesc nenumărate mijloace ca să mi se asigure drepturile și să primesc imediat veniturile. Cum în apele Lisabonei erau corăbii gata de plecare pentru Brazilia, el mi-a înscris numele într-un registru public, dînd o declarație prin care atesta prin jurămînt că sînt în viață și că sînt aceeași persoană cu cea care cumpărase și înjghebase plantația. Actul certificîndu-se de către notar și procura fiind semnată, el m-a sfătuit să trimit procura împreună cu o scrisoare a sa unui negustor pe care-l cunoștea acolo. Mi-a propus să stau la el pînă îmi va veni răspunsul.

Niciodată nu s-a procedat mai onorabil, ca în urma acestei procuri. În mai puțin de șase luni am primit un pachet mare de la moștenitorii epitropilor,

negustorii din cauza cărora plecasem pe mare, în care se găseau următoarele: mai încîi socotelile produselor fermei sau plantației mele, de la data cînd părinții lor dăduseră socoteală bătrînului căpitan portughez, adică pentru șase ani. Bilanțul prevedea 1174 moidores în favoarea mea.

În al doilea rînd, socotelile pe încă patru ani, cît am avut plantația în mîinile lor, înainte ca guvernul să fi cerut administrarea averii, aparținînd unei persoane dispărute, ceea ce numesc ei „moarte civilă”. Bilanțul se ridica la 3.241 moidores cîștig, sau 38.892 crusadoes, căci valoarea plantației crescuse.

În al treilea rînd erau socotelile starețului mănăstirii Sfîntului Augustin, care primise venitul timp de paisprezece ani. Nefiind în stare să socotească tot ce a cheltuit pentru spital, îmi declara foarte cîștit că mai avea disponibil 872 moidores, pe care mi-i ținea la dispoziție cît despre partea regelui, aceea nu se mai înapoia.

Mai era o scrisoare din partea asociatului meu, care mă felicita din toată inima că sînt în viață și îmi descria îmbunătățirile aduse proprietății, producția anuală și suprafața exactă a plantației. Apoi, ce culturi se făceau și cîți sclavi se găseau pe ea, sfîrșind cu douăzeci și două de cruci, în semn de binecuvîntare, și spunînd că rostise de nenumărate ori *Ave Maria* spre a mulțumi Sfintei Fecioare că trăiesc. Mă poftea călduros să vin spre a lua totul în primire. Între altele mă ruga să spun cui să trimită drepturile mele în cazul că nu aș veni acolo. Încheia cu asigurări de prietenie din parte lui și a familiei. Îmi trimita totodată în dar șapte piei frumoase de leopard, pe care le primise din Africa de la o corabie oarecare, care făcuse o călătorie mai bună ca a mea.

Apoi, cinci lăzi cu dulcețuri și o sută de piese de aur nebătut și nu atât de mari ca moidores. Cu aceeași corabie, negustorii-epitropi îmi trimiteau o mie două sute de lăzi cu zahăr, opt sute de baloturi de tutun și restul socotelilor în aur.

Puteam spune, pe drept cuvînt, că sfîrșitul poveștii lui Iov a fost mai bun decît începutul. Nu pot descrie fericirea ce m-a cuprins cînd am citit aceste rînduri și am văzut adunate în jurul meu atîtea bogății. Deoarece corăbiile braziliene obișnuiau să vină în convoi, am primit, odată cu scrisorile, și toate bunurile. Bogățiile mele erau în siguranță în port, chiar înainte de a primi scrisorile în mînă. Pe scurt, am pălit și mi s-a făcut rău. Dacă bătrînul nu mi-ar fi adus în grabă o doctorie, cred că surpriza și bucuria m-ar fi covîrșit și m-ar fi ucis pe loc am continuat să mă simt rău și după cîteva ceasuri s-a trimis după un medic, care, vîzînd despre ce este vorba, mi-a luat sînge. După aceasta m-am simțit mult mai bine și m-am îndreptat. Cred că mă prăpădeam fără această operație.

Eram acum stăpîn pe o avere de aproape cinci, mii de lire sterline în bani peșin avea o proprietate în Brazilia cu un venit de peste o mie lire anual, tot atît de sigură ca și o moșie în Anglia. Pe scurt, eram într-o situație pe care abia dacã știam cum să o înțeleg și cum să-i fac față spre a mă bucura de ea.

În primul rînd l-am răsplătit pe binefăcătorul meu, pe bunul căpitan care mi se arătase prieten credincios și cinstit de la început pînă la sfîrșit. Lui îi datoram totul. I-am spus că lui îi datoram tot ce aveam și că acuma se cădea să-i arăt recunoștința mea, ceea ce voi face însutit, așa încît mai întîi i-am înapoiat îndată cei o sută de moidores. Apoi am

chemat notarul și am făcut o declarație legală, prin care renunțam în mod expres la cei patru sute șaptezeci de moidores pe care el recunoscuse că mi-i datora. Am mai făcut o procură, împuternicindu-l să primească, în numele meu, venitul anual al plantației, și am luat măsuri ca tovarășul meu să-i trimită lui pe calea apelor socotelile și cele cuvenite mie. În sfârșit am mai prevăzut o clauză prin care îi donam câte o sută de moidores pe an, în afară de mărfuri, pe tot timpul vieții lui, iar fiului său câte cincizeci de moidores, după moartea sa. Astfel l-am răsplătit pe bătrîn.

Trebuie să chibzuiesc acum în ce fel să-mi pornesc viața. Aveam mai multe griji pe cap decît în insula mea tăcută, unde nu-mi trebuia, nimic în afară de ceea ce aveam și nu aveam nimic în afară de ceea ce îmi trebuia. Acum însă purtam o grea povară și trebuia să îngrijesc de ea. Nu mai aveam peșteră în care să ascund banii, și nici vreun loc, unde să-i țin fără cheie sau lacăt, ca să își piardă lustrul și să coclească înainte ca cineva să umble la ei dimpotrivă, acum nu știam unde să pun banii sau cui să-i încredințez. Bătrînul căpitan, oblăduitorul meu, era într-adevăr cinstit și el mi-a fost singura scăpare.

Pe de altă parte, interesele păreau să mă cheme în Brazilia, dar nu mă puteam gîndi la o călătorie înainte de a-mi orîndui treburile și de a încredința bunurile în mîini sigure. M-am gîndit mai întîi la văduva, vechea mea prietenă, pe care o știam cinstită și foarte, dreaptă. Dar era în vîrstă, săracă și după câte știam, plină de datorii. Nu-mi rămînea altceva de făcut decît să mă întorc în Anglia, luînd cu mine toate bunurile ce le promisem.

Au trecut cîteva luni pînă să mă hotărăsc. După ce am răsplătit pe deplin și spre marea lui mulțumire pe bătrînul căpitan, care mi-a fost un mare binefăcător, am început să mă gîndesc și la sărmana văduvă, al cărei soț fusese primul meu binefăcător. Cîtă vreme o ținuseră puterile, ea fusese o credincioasă deținătoare a banilor și bună sfătuitoare. Astfel, primul lucru ce-am făcut a fost că caut un negustor din Lisabona, care să scrie tovarășului său din Londra nu numai să deschidă un cont văduvei, ci să o caute și să-i înmîneze o sută de lire din partea mea, să vorbească cu ea și să o mîngie în sărăcia ei, spunîndu-i că, dacă voi trăi, voi avea neconținut grijă de dînsa. Am trimis în același timp celor două surori ale mele cîte o sută de lire. Nu duceau lipsă, dar nu erau bogate. Una era văduvă, iar cealaltă avea un bărbat care nu se purta cum trebuie cu dînsa. Printre cunoștințele și rudele mele nu puteam găsi însă pe cineva căruia să mă încumet a-i încredința cea mai mare parte a averii mele și să plec în Brazilia, lăsînd totul în siguranță în urma mea. Și tocmai faptul acesta mă necăjea destul de mult.

La un moment dat mă gîndeam chiar să mă stabilesc cu totul în Brazilia, unde eram naturalizat. Anumite chestiuni religioase mă stînjeneau, făcîndu-mă să șovăiesc în fundul conștiinței. Totuși nu religia era cauza care mă împiedica să plec acolo. După cum, cît stătusem în Brazilia, nu am pregetat să adopt pe față credința lor, nici acum nu aș fi pregetat. Numai că în vremea din urmă și mai ales cît stătusem în insulă mă gîndisem, din cînd în cînd, mai temeinic la religie și gîndul de a trăi și a muri printre catolici mă făcea să regret că adoptasem credința papistașă și să

socot că nu aceasta este cea mai bună credință pentru a muri în ea.

Totuși, după cum am spus, nu aceasta mă împiedica să plec în Brazilia, ci faptul că nu știam cui să încredințez averea. Pînă la urmă m-am hotărît să plec în Anglia, unde speram să fac cunoștință și să găsesc rude care să fie demne de încredere, și de aceea m-am pregătit să mă duc acolo cu toată averea.

În vederea plecării acasă, unde trebuia să aranjez lucrurile, am răspuns mai întîi scrisorilor primite, căci tocmai atunci porneau navele spre Brazilia. Am răspuns cum se cuvenea dărilor de seamă, atît de cinstite, primite de acolo am scris mai întîi starețului mănăstirii Sfîntului Augustin, mulțumindu-i pentru dreapta-i purtare. L-am rugat să rețină banii disponibili, adică cei opt sute șaptezeci și doi de moidores, din care cinci sute să fie dăruiti mănăstirii și trei sute șaptezeci și doi săracilor, el urmînd a face cele necesare și împărtășin du-i dorința ca evlavioșii călugări să se roage pentru mine și ai mei.

A doua scrisoare de mulțumire a fost către cei doi epitropi, căroră le-am arătat recunoștința pentru dreptatea și cinstea lor. Nu le trimiteam nici un dar, căci erau prea bogați ca să aibă nevoie de ceva.

În sfîrșit i-am scris asociatului meu, recunoscîndu-i merite și integritatea și mulțumindu-i că a avut grijă de a-mi spori averea. I-am dat noi instrucțiuni cum să administreze partea mea și i-am făcut cunoscut că împuternicisem pe bătrînul căpitan să primească tot venitul, în numele meu, pînă la noi dispozițiuni. Îl asiguram nu numai că doream să vin să-l văd, dar că doream să mă statornicesc pentru restul vieții acolo. La această scrisoare am adăugat un frumos dar, o mătase italienească pentru soția și cele două fiice ale

sale (aflasem de la fiul căpitanului că are două fiice), apoi două bucăți de stofă englezească de cea mai bună calitate, pe care am reușit s-o gășesc în Lisabona, cinci bucăți de flanelă neagră și niște horbote de Flandra, de mare preț.

După ce am orînduit toate treburile și mi-am vîndut mărfurile, prefăcîndu-le în bani, am început să mă gîndesc cum să ajung în Anglia. Deși eram destul de obișnuit cu marea, totuși de data asta mi-era silă să călătoresc pe mare înspre Anglia și fără să știu de ce, această aversiune sporea așa de mult, încît odată, deși îmi îmbarcasem bagajele pentru a pleca, mi-am schimbat gîndul, și asta s-a repetat nu o dată, ci de două-trei ori.

E adevărat că avusesem mare nenoroc în călătorii mele pe mare și poate că aceasta era pricina pent care mă împotriveam. E bine totuși să dăm asculta îndemnurilor lăuntrice în anumite momente și mai al cînd simțim puternic aceste imbolduri. Două din corăbiile cu care era să plec - pe bordul uneia îmi dusesem bagajele, iar în privința celeilalte vorbisem c căpitanul - au avut o soartă cumplită. Una a fo capturată de algerieni, iar alta a eșuat lîngă Torbay toți călătorii au pierit în valuri, în afară de trei care au scăpat cu viață, astfel încît, cu oricare din ele aș plecat, soarta mea ar fi fost crîncenă.

Cînd i-am mărturisit bătrînului meu sfetnic îndoielile ce le aveam, acesta m-a îndemnat să nu cumva sa mai plec pe mare, ci, pornind pe uscat la Groyne, să trec golful Biscaia spre La Rochelle, de unde puteam ajunge ușor și sigur la Paris, iar de acolo la Calais și Dover. Sau să mă duc la Madrid și apoi prin Franța. Mi-era atît de teamă de mare, încît am ales calea aceasta din urmă, hotărît să pornesc

de-a lungul Franței, drum ce părea mult mai lung, însă mai plăcut. Nu eram grăbit și nu îmi păsa de cheltuieli. Bunul meu prieten a mai convins pe un tânăr englez, fiul unui negustor din Lisabona, să-mi țină tovărășie. Am mai găsit apoi doi negustori englezi și doi portughezi, care mergeau însă numai pînă la Paris. Eram în total șase inși și aveam cinci servitori, căci cei doi negustori și cei doi portughezi aveau câte un singur servitor ce slujea la doi, ca să-l coste pe stăpîn mai ieftin. Eu am găsit un marinar englez, pe care l-am angajat să mă însoțească, în călătorie ca servitor, căci Vineri era prea străin ca să mă poată sluji singur pe drum.

Astfel am plecat din Lisabona. Eram cu toții bine echipați și bine înarmați, alcătuiind o mică oștire. M-am numit căpitanul lor, fiind cel mai în vîrstă, avînd totj odată și doi slujitori și fiind inițiatorul acestei călătorii

Nu v-am plictisit pînă acum cu jurnalele de bord și nu vă voi plictisi nici acum cu vreun jurnal de călătorie. Dar nu voi uita să povestesc anumite pățanii avu în această călătorie grea și obositoare.

Cînd am ajuns în Madrid, fiind cu toții străini, am dorit să rămînem cîtăva vreme ca să vedem curtea Spaniei și tot ce merita să fie văzut. Vara fiind pe sfîrșite, nu am mai întîrziat mult, pornind prin mijlocul lui octombrie. Cînd am ajuns spre hotarele Navarei, am fost înștiințați în mai multe orașe de pe drum că dincolo, de partea franceză a munților, căzuse atîta zăpadă, încît mulți călători fuseseră nevoiți să se întoarcă la Pampeluna, după ce încercaseră în zadar să treacă munții.

Cînd am ajuns noi înșine la Pampeluna, ne-am dat seama că avuseseră dreptate. Frigul era de nesuferit, mai ales pentru unul ca mine, obișnuit cu clima caldă,

în care nu avusesem nevoie de prea multă îmbrăcă minte. Într-adevăr era mai mult dureros decât surprinzător ca după ce cu zece zile înainte, în Castilia veche vremea fusese nu numai caldă, dar chiar toridă, aci să te pomenești în bătaia vîntului aspru al Pirineilor unde era un frig nesuferit, de-mi degerau mîinile și picioarele.

Bietul Vineri s-a speriat grozav cînd a văzut munții acoperiți de zăpadă și a simțit frigul, de care nu știu pînă atunci în viața sa.

Colac peste pupăză, cînd am ajuns la Pampeluna continua să ningă așa de aprig de nesfîrșit, încît lumea zicea că iarna venise înain de vreme. Drumurile, care erau proaste și înainte, acu nu mai puteau fi folosite. Nămeții erau pe alocuri atît de mari și omătul atît de moale, încît puteam fi îngropați de vii.

Am stat nu mai puțin de douăzeci de zile în Pampeluna. Văzînd că nu e vorba ca timpul să se îndrepte (a fost cea mai grea iarnă care s-a cunoscut vreodată în Europa), am propus să ne întoarcem la Fontarabia, iar de acolo să luăm corabia spre Bordeaux, căci drumul este foarte scurt. În timp ce ne sfătuiam, au sosit patru gentlemani francezi, care, fiind opriți la trecătorile franceze, precum noi fuseserăm la cele spaniole, găsiseră o călăuză care-i condusesese pe lîngă hotarele Languedocului, străbătînd ținutul și trecînd munții pe drumuri neînzăpezite. Iar unde au găsit zăpadă mai multă, era destul de înghețată Ca să-i țină pe ei și caii lor.

Am trimis după această călăuză, care ne-a făgăduit să ne conducă pe aceleași drumuri, neavînd a ne teme de hachițele vifornițelor, dar cu condiția să fim bine înarmați împotriva fiarelor. „Cînd zăpada-i mare

- ne-a spus el - lupii flămânzi obișnuiesc să apară la poalele munților, văile fiind acoperite cu omăt.." I-am răspuns că sîntem pregătiți împotriva acestor fiare, dar nu și împotriva lupilor cu două picioare, despre care auzisem că sînt destui de mulți prin aceste locuri, și în special înspre Franța. Ne-a asigurat că nu există primejdie de acest fel pe drumul pe care ne duce. Ne-am hotărît să plecăm cu el. Au pornit cu noi și alți doisprezece gen-tlemanii ou servitorii lor, unii spanioli și alții francezi, care încercaseră să treacă munții și fuseseră nevoiți să se întoarcă.

Am plecat din Pampeluna la cincisprezece noiembrie și, într-adevăr, mare mi-a fost mirarea văzînd că, în loc de a merge înainte, ghidul ne întoarce pe același drum pe care venisem de la Madrid, cam cu douăzeci mile, și cînd, după ce am trecut două rîuri și am ajuns într-o cîmpie, am găsit iarăși o climă caldă și nici urmă de omăt. Cotînd spre stînga, ne-am apropiat din nou de munți pe un alt drum. Cu toate că stîncile și prăpăstiile pe lîngă care mergeam erau înfricoșătoare, călăuza a făcut o seamă de întorsături și ocoluri și ne-a condus pe poteci întortocheate, astfel încît am trecut pe nesimțite înălțimile munților, fără să mai întîlnim cogeamite zăpezi. Apoi, pe neașteptate, el ne-a arătat provinciile roditoare și plăcute ale Languedoc-ului și ale Gasconiei, întinzîndu-se în depărtare verzi și înflorite. Mai aveam încă drumuri grele de trecut pînă să ajungem acolo. A nins apoi zi și noapte fără încetare și am înaintat foarte puțin. Călăuza ne îmbărbăta spunîndu-ne că totul se va sfîrși în curînd. Coboram zilnic și ne îndreptam mai mult spre nord.

Într-o zi, cam cu două ceasuri înainte de căderea nopții, pe cînd călăuza o luase ceva mai înainte și nu

o puteam vedea, pe neașteptate s-au ivit dintr-o potecă mai scufundată, la marginea pădurii, trei pocitanii de lupi și după ei un urs. Doi dintre lupi s-au repezit la călăuză, care se găsea la jumătate milă înaintea noastră.

Dacă s-ar fi aflat mai departe, omul ar fi fost cu siguranță sfișiat înainte de a-i putea veni în ajutor, căci un lup sărise la cal, iar altul îl atacase atît de năprasnic pe om, încît acesta nici nu a mai avut răgaz și nici prezența de spirit să scoată pistolul, ci a început să strige către noi cît îl ținea gura.

L-am trimis degrabă pe Vineri, slujitorul meu care călărea alături de mine, să vadă ce se petrece. Cînd a văzut călăuza, el a strigat la fel de tare: „O stăpîne, stăpîne dar, îndrăzneț cum era, s-a apropiat de bietul om și de îndată a scos pistolul și a tras în capul lupului care îl ataca. Ghidul a avut noroc de Vineri, căci acesta era obișnuit din țara lui cu lupii și nu s-a dat înapoi cînd i-a văzut oricare dintre noi ar fi tras mai de departe poate, fără a nimeri lupul sau riscînd să împruște chiar călăuza.

Lucrul acesta era de ajuns să îngrozească și pe unul mai curajos decît mine, și de bună seamă că ne-a alarmat pe toți, mai ales că, după detunătura pistolului lui Vineri, am auzit din amîndouă părțile cele mai sălbatice urlete de lupi. Zgomotul, amplificat de ecoul munților, îți dădea impresia că ar exista un număr nesfîrșit de fiare și poate că într-adevăr erau destui lupi prin preajmă, ca să avem motive de îngrijorare. După ce Vineri a ucis lupul, celălalt, care își înfipsese colții în cal, i-a dat drumul, luînd-o la fugă, și asta fără a-i fi făcut vreun rău animalului, căci fiara îl apucase de cap și colții se opriseră în curelele căpețelei. Călăuza însă fusese mușcată de

braț și ceva mai sus de genunchi și, deși se apăraseră pe cît putuse, căzuse din șar din pricina calului care se speriasă cînd Vineri a tras și a ucis lupul.

Oricine își poate închipui că, auzind descăreîndu-se pistolul lui Vineri, ne-am grăbit cu toții să dăm pinteni cailor, alergînd la fața locului pe cît ne îngăduia drumul foarte anevoios prin locurile acelea. Cînd am trecut de perdeaua de copaci care ne stînjenea vederea, ne-am dat seama ce se întîmplase și cum Vineri ajutase bieteii călăuze, dar nu am știut la început ce animal omorîse.

Capitolul XX

LUPTA DINTRE VINERI ȘI UN URS. NE RĂZBOIM CU LUPII. SOSIREA CU BINE ÎN ANGLIA, UNDE MĂ STATORNICESC ȘI MĂ ÎNSOR.

Niciodată nu s-a pomenit o luptă mai năstrușnică decît aceea ce a urmat între Vineri și un urs care ne-a hărăzit tuturor celor de față cea mai mare desfătare ce se poate închipui, cu toate că la început fusesem uimiți și ne temeam, pentru soarta lui Vineri. Dacă ursul este o făptură greoaie și stîngace și nu o poate zbughi ca lupul, care este iute și ușor, în schimb are două însușiri care cîrmuiesc îndeobște acțiunile sale. Mai întîi, cît privește oamenii, care nu constituie propriu zis prada lui, dacă îl lasă în pace, acesta nu-i atacă. Trebuie totuși să ai grijă să te porți foarte politicos cu el, să-l lași să treacă înainte, căci este un domn foarte drăguț, care nu se dă în lături nici în fața unui principe. Dacă-ți este cu adevărat teamă de el, atunci e mai bine să cauți un alt drum și să-ți vezi de treabă. Cîteodată, dacă te oprești și te uiți țintă la el, ia atitudinea aceasta ca un „afront”, iar dacă te pune dracul să dai în el, fie chiar cu un bețișor subțire cît degetul, se simte jignit și atunci lasă totul la o parte și se răzbună, vrînd să aibă satisfacție în această chestiune de onoare. Aceasta este prima lui virtute. Cealaltă este că, dacă a fost odată jignit, nu te mai

lasă nici ziua, nici noaptea pînă nu se răfuieste cu tine și are răbdare să-ți vină de hac.

Vineri salvase călăuza și tocmai o ajuta să încalece cînd noi am ajuns la fața locului. Omul era rănit și foarte speriat. Deodată am văzut ieșind din pădure un urs, o matahală de urs cum nu mai văzusem alta. Toți eram oarecum surprinși, numai Vineri, îndată ce a văzut dihania, a luminat de bucurie și plin de curaj a zis de trei ori: „O, O, O!”, arătînd namila. „O, stăpîne, dă-mi voie să strîng la el mîna, să vezi cum fac voi rîdeți!”

Eram foarte mirat văzîndu-l atît de vesel: „Nătărăule, are să te mănînce!” „Pe mine nu mănînce. Eu măninc pe el eu fac voi rîdeți. Stați aici și rîdeți!” S-a așezat jos, și-a scos într-o clipă cizmele și punîndu-și o pereche de opinci pe care le avea în buzunar, a dat căpăstrul celuiilalt servitor și a zburat iute ca vîntul.

Ursul își vedea agale de drum și nu avea chef să supere pe nimeni, pînă ce Vineri, apropiindu-se de el, l-a strigat, ca și cum ursul l-ar fi putut înțelege: „Ascultă, hei, ascultă! Eu vreau vorbesc cu tine!” Noi urmăream totul de la depărtare, căci acum, după ce coborîsem povîrnișul Gasconiei. Ajunsesem într-o pădure întinsă, unde pămîntul este neted și lasă ochiului libertate, deși are mulți copaci risipiți ici și colo.

Vineri a ajuns ursul din urmă și, luînd de jos un pietroi, l-a aruncat în el, lovindu-l în cap. Dar nu i-a făcut nici un rău, ca și cînd ar fi aruncat piatra într-un perete. Vineri și-a atins astfel țelul, căci ștregarul era atît de neînfricat, încît o făcuse cu scopul ca ursul să-l urmeze și, cum spusese el, să ne facă să rîdem. Îndată ce fiara a simțit lovitura și l-a văzut, s-a întors din drum și a venit după el cu pași mari și suflînd

într-un ritm foarte ciudat, de parcă ar fi fost un cal în galop. Vineri a luat-o la fugă spre noi, de parcă ar fi căutat ajutor, astfel că noi toți ne-am hotărît să tragem deodată în urs și să-l salvăm. Eram furios că atrăsese ursul spre noi, cînd acesta își vedea de treabă, apucînd pe alt drum. Mai mi-era necaz și că adusesse ursul înspre noi și apoi el o ștersese din fața fiarei.

De aceea i-am strigat: „Neghiobule, așa înțelegi tu să ne faci să rîdem? Vino îndată și ia-ți calul, să putem trage în urs!”

Vineri m-a auzit și mi-a răspuns: „Nu împușca! Nu împușca! Stai liniștit, va fi mult rîs!” Și fiindcă era mult mai sprinten decît ursul, făcînd cîte doi pași de fiecă pas al ursului, Vineri a cotit-o pe neașteptate și, zărind un stejar mare, ne-a făcut semn să-l urmărim. Grăbind pasul, s-a cățarat ușor în copac, lăsînd pușca jos. Ursul s-a apropiat îndată de copac în timp ce noi îl urmăream de la distanță. Primul lucru ce a făcut a fost să se oprească, să miroasă pușca, lăsînd-o să zacă acolo, și apoi s-a urcat în copac ca o pisică, cu toate că era coșcogeamitea matahală. Eram uluit de nebunia slujitorului meu și pentru nimic în lume nu găseam nimic de rîs. Văzînd că ursul se cațără în copac, ne-am apropiat cu toții.

Cînd ne-am apropiat de copac, am văzut că Vineri trecuse la capătul unei crengi mai groase și ursul venea spre el. Cum ursul a ajuns în partea mai subțire a crăcii, Vineri i-a strigat: „Ha, acum învâț pe tine să joci ca ursul!” Și a început să sară și să scuture craca. Ursul a trebuit și el să se zbănțuie, dar s-a oprit curînd, începînd să se uite înapoi, ca să vadă cum s-ar putea întoarce. Atunci am rîs și noi din toată inima, dar Vineri nu terminase. Văzînd că ursul

stă liniștit, i-a sîrigat ca și cum namila ar fi știut englește: „Ce? Nu vrei mai aproape? Rog vino mai aproape.” Și s-a oprit din sărituri și din zgîlțirea crăcilor, iar ursul, ca și cînd ar fi înțeles ce i-a zis, a mai făcut doi pași înainte. Vineri a început din nou să sară, iar fiara s-a oprit.

Ne gîndeam că e timpul să tragem, lovindu-l la cap, și i-am strigat lui Vineri să stea liniștit ca să tragem în urs. Dar el a strigat cu toată seriozitatea: „O, rog, rog, nu împușca! Eu face asta apoi”. Pentru a scurta povestea, Vineri l-a mai scuturat mult și bine, iar ursul se ținea atîta de sfios, încît ne-am prăpădit de rîs. Nu ne dumeream însă ce vrea să facă omul. La început credeam că vrea să-l dea jos, dar am văzut că ursul era prea șiret ca să coboare. Fiara nu se ducea spre vîrfurile crăcii, de unde putea fi mai lesne dat jos, ci se ținea bine cu ghearele și nu ne puteam închipui ce va urma. Vineri ne-a scos imediat din îndoială, căci, văzînd că ursul se ține bine pe cracă și nu poate fi convins să înainteze, i-a strigat: „Tu nu vii, bine, vin eu”. Și Vineri s-a lăsat spre capătul crăcii, care s-a îndoit pînă ce a ajuns aproape de pămînt. Atunci a sărit jos, a dat fuga și a luat pușca. „Bine, Vineri, ce vrei să faci: acum? De ce nu-l împuști?” „Nu, încă nu. Dacă împușc acum, nu ucid. Eu aștept voi rîdeți încă.”

Și astfel a și făcut. Cînd ursul a văzut că-i plecase dușmanul, s-a întors de pe craca unde stătuse, pășind foarte tacticos, măsurîndu-și fiecă pas și mergînd de-a-ndaratelea pînă a ajuns la trunchiul copacului. De aici s-a dat jos tot de-a-ndaratelea, țînîndu-se cu ghearele de scoarță și făcînd alene fiecă pas.

În clipa în care a dat să pună piciorul pe pământ, Vineri s-a apropiat, i-a pus pușca la ureche și a tras, lăsându-l mort pe loc. S-a întors apoi spre noi să vadă clacă rîdem și cînd ne-a văzut înveseliți, l-a apucat și pe el rîsul și a spus: „Așa omorîm urși la noi!” „Dar cum o faceți cînd voi nu aveți arme?” l-am întrebat. „Nu avem pușcă, dar este arcuri mult mari.”

Petrecusem într-adevăr foarte bine, dar ne găseam totuși în mijlocul pădurii cu călăuza grav rănită și nu prea știam ce să facem. Nu puteam uita urletul lupilor și, într-adevăr, în afară de zgomotele ce le-am auzit odată pe coastele Africii și despre care am pomenit, pot spune că niciodată nu am auzit ceva mai înfiorător.

Aceste lucruri și faptul că se apropia noaptea ne-au făcut să ne grăbim, căci altfel am fi luat pielea namilei, așa cum dorea Vineri, și care merita să o păstrezi. Mai aveam însă trei leghe de mers și călăuza ne zorea, așa că am pornit-o.

Drumul era încă acoperit de zăpadă, dar nu adîncă și primejdioasă ca în munți. Fiarele, mîinate de foame, coborîseră din pădure după pradă, cum am auzit mai tîrziu. Au adus multă pacoste în sate, unde au ucis cai și oi, ba chiar cîțiva oameni.

Mai trebuia să trecem printr-un singur loc primejdios și călăuza ne-a spus că, dacă am căuta locul cu cei mai mulți lupi din țară, aici l-am găsi. Era vorba de o poiană în plin codru și apoi de o strungă lungă și îngustă, pe care trebuia să o străbatem ca să scăpăm de pădure și să ajungem în satul merit popasului.

Pe înserate am intrat în pădure și am ajuns curînd într-o poiană. Pe drum nu am zărit decît vreo cinci lupi, trecînd grăbiți în șir ca și cînd s-ar fi dus după

pradă. Nici nu s-au sinchisit de noi și au dispărut într-o clipă. Văzînd aceasta, călăuza noastră ne-a rugat să fim pregătiți, căci în curînd se vor ivi și alții.

Ne-am pregătit armele și eram cu ochii în patru. Nu am văzut însă lupi pînă ce nu am străbătut pădurea aceea, care ținea aproape o jumătate de leghe, și am ajuns în poiană. Odată acolo, am avut ce vedea. Mai întîi am dat peste leșul unui cal, adică al unui biet cal, pe care îl ucisese lupii, și peste cel puțin vreo doisprezece lupi la treabă. Nu se putea spune că lupii mîncău din acest leș, ci mai curînd că îi curățau oasele, de oarece carnea o și hăpăiseră. Nu am căutat cîtuși de puțin să tulburăm praznicul fiarelor și nici ele nu prea: ne-au luat în seamă. Vineri voia să tragă, dar l-am împiedicat. Bănuiam că în curînd vom avea destul de furcă.

Și într-adevăr, nu trecuserăm de jumătatea poienii, cînd am auzit urlete groaznice de lupi, în pădurea din stînga noastră, și îndată am zărit o haită de vreo suta de lupi ce veneau de-a dreptul spre noi, unii din ei în șiruri regulate, ca o oștire condusă de ofițeri încercați. Nu știam ce să facem, dar ne-am dat pe loc seama că singura cale de a-i înfrunta era să ne strîngem cu toții cît mai aproape așa ne-am orînduit și, ca să nu fie prea mari intervalele între noi, am poruncit ca fiecare al doilea dintre noi să tragă la rînd și apoi să tragă ceilalți, iar dacă lupii vor continua să înainteze, cînd vor termina cu puștile, să stea gata cu pistoalele, căci aveam fiecare cîte două. Astfel numai trei din noi eram în stare să tragem șase salve o dată. Dar pentru moment nu a fost necesar, căci la prima salvă dușmanul s-a oprit, speriat de foc și detunătură.

Patru din ei, loviți în cap, s-au prăbușit alții au fost răniți și au plecat sîngerînd, cum ne-am dat seama

după urmele lăsate în omăt. S-au oprit într-adevăr, dar nu s-au retras imediat.

Amintindu-mi că auzisem odată cum că, pînă și pe cele mai fioroase fiare, vocea omenească le bagă în sperieți, am dat ordin întregului grup să chiuie cît mai tare. Am constatat că cele auzite nu erau cu totul false, căci lupii începură să dea înapoi și să plece din fața noastră. Atunci am poruncit să se tragă a doua salvă, după care jivinele au luat-o la fugă și s-au pierdut în pădure. Aceasta ne-a dat răgazul de a ne încărca în grabă armele și, ca să nu pierdem vremea, am pornit înainte. Dar abia ne-am încărcat puștile și am pornit, că deodată am auzit un zgomot asurzitor, venind din partea stîngă a pădurii, ceva mai departe în drumul nostru.

Se înnopta și lumina se risipea îngreunîndu-ne situația. Zgomotul creștea și în curînd am auzit deslușii urletele acestor făpturi ale iadului. Deodată am zărit vreo trei haite de lupi, una la stînga noastră, alta în spatele nostru și alta în față, voind parcă să ne împresoare. Dar pentru că nu ne atacau, ne-am văzut deocamdată de drum, îndemnînd caii să meargă cît mai repede, dar calea fiind anevoioasă, ei se țineau doar într-un trap stăruitor. În felul acesta am ajuns să zărim marginea pădurii, de unde aveam să dăm într-o poiană. Deodată, într-un luminiș al codrului, am auzit bubuitul unei puști și, privind într-acolo, am zărit un cal cu șa și frîu zburînd ca vîntul, urmărit de șaisprezece sau șaptesprezece lupi în goană nebună. Calul fugea mai iute, dar nu putea ține mult, astfel că a și fost ajuns, fără îndoială, pînă la urmă.

Priveliștea era cu adevărat înfiorătoare. Călărind spre marginea pădurii, am găsit acolo leșurile a doi oameni și al unui cal, sfîșiate de cumplitele fiare.

Unul din oameni trăsesese pesemne cu arma, care zăcea încă fumegînd alături de el. Omul fusese pe jumătate mîn cat, căci îi lipsea capul și partea de sus a trupului. Faptul ne-a înspăimîntat crunt și nu știam ce să facem. Fiarele însă ne-au arătat ce să facem, căci s-au strîn repede în jurul nostru, așteptîndu-și prada, și cred că erau în număr de trei sute.

Din fericire am zărit aproape de intrarea în pădure niște bușteni tăiați de anul trecut și lăsați acolo spre a fi curățați. Am dus mica mea oștire între acești bușteni și, așezîndu-ne cu toții îndărătul unui buștean mai lung, ne-am aplecat ca după un parapet apoi ne-am orînduit în triunghi, ținînd caii la mijloc. Așa am făcut și bine am făcut, căci niciodată nu s-a pomenit un mai furios atac decît acela pe care fiarele sălbatice l-au dezlănțuit împotriva noastră. S-au apropiat cu un fel de mîriit și s-au aburcat peste bușteanul care ne servea, după cum am spus, drept parapet, gata să se repeadă asupra prăzii. Se pare că această furie a jivine lor se datora mai ales faptului că vedeau caii îndărătul nostru. Căci caii sînt prada care le place cel mai mult. Am dat ordin oamenilor să tragă din nou, numai cînd unul din doi, și au țintit cu atîta siguranță, încît de la prima salvă au ucis mai multe jivine. A fost însă nevoie să tragem fără contenire, căci jivinele se aruncau fără preget asupra noastră, cele din spate împingîndu-l pe cele din fața lor.

La a doua salvă ni s-a părut că s-au oprit puțin nădăjduiam că vor pleca, dar într-o clipă s-au ivit alți lupi. Am tras din nou cu pistoalele, ucigînd șaptesprezece sau optsprezece și betegînd de două ori pe atîția, dar se năpusteau într-una asupra noastră. Mi-era să nu isprăvim prea curînd munițiile, așa că

am chemat pe servitorul meu, nu pe Vineri - căci acesta se îndeletnicea cu încărcarea armelor - și, dîndu-i un cornet cu praf de pușcă, i-am poruncit să-l presare de-a lungul bușteanului.

A făcut totul precum i-am spus și a avut timpul să se retragă cînd jivinele au dat năvală la buștean urcîndu-se pe el. Am tras cocoșul unui pistol neîncărcat și, cu scînteia lui, am dat foc prafului. Lupii care se găseau pe buștean au fost pîrliți și arși sau numai înspăimîntați, șase sau șapte dintre ei căzînd sau mai precis sărînd între noi, alungați de tăria și spaima focului. Pe aceștia i-am ucis într-o clipă, iar restul, speriați și mai rău de grozăvia luminii în noapte - căci acum se făcuse noapte - s-au depărtat puțin de noi. Atunci am ordonat să se tragă ultima salvă cu pistoalele. După aceasta am izbucnit cu toții în chiote, la care lupii s-au întors și au plecat. Ne-am repezit la vreo douăzeci de lupi betejiți care se zbăteau pe loc, sfirtecîndu-i cu săbiile. Așa cum ne-am așteptat, urletele acestora au înspăimîntat într-atîta pe ceilalți lupi, încît au fugit și ne-au lăsat în pace.

Am ucis în totul vreo șaiszeci de lupi și dacă era zi ucideam și mai mulți. Cîmpul de luptă fiind astfel curățat, ne-am văzut și noi de drum, căci mai aveam o leghe bună de mers. Auzeam de departe urletele nesățioaselor fiare prin pădure și, de cîteva ori, ni s-a părut ca le zărim. Poate că era numai o nălucire, căci strălucirea omătului ne orbea și nu se vedea nimic deslușit, într-o oră am ajuns în tîrgul unde trebuia să poposim. Acolo lumea era speriată. Cu o noapte înainte, lupii și cîteva urși atacaseră localitatea. I-am găsit pe toți locuitorii înarmați, stînd de strajă zi și noapte pentru a-și păzi nu numai vitele, ci și viața.

A doua zi dimineată, călăuza era atît de bolnavă și cele două răni erau atît de dureroase, încît nu a putut merge mai departe. Astfel am fost nevoit să luăm altă călăuză, care să ne ducă la Toulouse, unde am dat de o climă caldă, de un ținut roditor și plăcut, fără zăpadă, fără lupi sau jivine asemănătoare.

Cînd ne-am povestit pățaniile, ni s-a spus că este ceva foarte obișnuit în pădurea de la poalele munților, mai ales atunci cînd zăpada acoperă pămîntul. Au găsit că am avut o călăuză foarte îndrăzneată, căci s-a încumetat să ne ducă pe acele drumuri în plină iarnă, și se mirau cum de-am scăpat cu viață.

Am fost aspru dojeniți cînd le-am povestit că ne-am așezat în triunghi și am pus caii la mijloc, și ni s-a spus că am riscat în proporție de cincizeci la sută să pierim, căci tocmai vederea cailor i-a ațîțat pe lupi, care se așteptau să le cadă caii în gheare. Cîteodată se tem de focul armelor, dar, fiind nespuse de înfometate și de furioși, din această pricină graba de a ajunge la cai i-a făcut să nesocotească primejdia. Dacă nu i-am fi stăpînit trăgînd mereu și la urmă prin stratagema de-a aprinde dîra aceea de praf de pușcă, cu greu am fi scăpat de a nu fi sfîrtecați. Dacă rămîneam liniștiți pe cai și trăgeam de-a-ncălarelea, lupii nu ar fi socotit caii ca un drept al lor, ca în celălalt caz. De asemenea ne-au mai spus la urmă că dacă noi am fi stat laolaltă și le-am fi lăsat caii, ei ar fi fost atît de ahțiați să-i sfîșie și să-i devoreze, încît am fi putut scăpa cu bine, mai ales că aveam cu toții arme și eram destui de mulți.

Niciodată nu am simțit primejdia atît de aproape ca atunci. Văzînd în fața ochilor trei sute de diavoli, care se năpusteau urlînd asupra noastră, neavînd refugiu sau adăpost, ne credeam pierduți. Cred că nu aș mai

dori să trec vreodată peste acești munți. Mai degrabă m-aș duce o mie de leghe pe mare chiar dacă ar fi să întîmpin cîte o furtună pe săptămîină.

Nu am întîlnit nimic deosebit în trecerea mea prin Franța. Am călătorit de la Toulouse la Paris și apoi, fără un popas mai mare, spre Calais. Am debarcat cu bine la Dover, la 14 ianuarie, după ce am călătorit pe o vreme foarte aspră.

Am ajuns la ținta călătoriei mele și în scurt timp am avut cu mine toată averea recîștigată, cecurile aduse de mine fiindu-mi îndată plătite.

Cea mai bună sfătuitoare și călăuză mi-a fost bătrîna văduvă, oare nu știa ce să mai facă pentru mine și cum să mă mulțumească spre a-și arăta recunoștința pentru banii ce-i trimisesem. Aveam încredere deplină în ea și nu duceam grijă de lucrurile mele. Am avut mare noroc, de la început și pînă la sfîrșit, de cinstea nepătată a acestei bune femei. Mă gîndeam să-i las averea în păstrare și să pornesc spre Lisabona, ca de acolo să plec mai departe în Brazilia.

Se iveau însă - după cum am arătat - piedici de ordin religios, avînd îndoieli asupra temeiniciei catolicismului, chiar pe vremea cînd trăisem departe, pe insulă, în singurătatea aceea. Știam bine că nu mă pot întoarce în Brazilia decît dacă eram hotărît să îmbrățișez fără șovăire această credință. Dacă nu, trebuia să cad jertfă principiilor mele sau să mă las ucis de Inchiziție pentru credința mea. De aceea m-am hotărît să rămîn mai bine acasă și să găsesc mijlocul de a isprăvi cu plantația din Brazilia, firește spre folosul meu.

În consecință am scris bătrînului meu prieten de la Lisabona, care mi-a răspuns că totul se poate

îndeplini foarte lesne. Proprietatea mea o puteam oferi spre cumpărare moștenitorilor celor doi epitropi, care, fiind bogați și trăind acolo, vor primi cu dragă inima acest lucru. El credea că voi putea căpăta pentru plantație cel puțin patru sau cinci mii de galbeni. Am fost de acord și i-am dat dispoziții să facă tot ce va crede de cuviință în acest scop.

După opt luni, cînd s-au întors corăbiile, mi-a scris că negustorii au primit oferta și au trimis treizeci și trei de mii de galbeni împrumutătorului lor din Lisabona, ca să mi-i plătească.

La rîndul meu am semnat actul de vînzare în forma ce am primit-o de la Lisabona și l-am trimis bătrînului meu prieten, care după aceea mi-a trimis biletele de schimb în valoare de treizeci și două de mii opt sute de galbeni pentru proprietatea mea din Brazilia, reținînd o sumă care să asigure venitul anual al celor o sută de moidores cuveniți lui (bătrînului) pe tot timpul vieții, și apoi cîte cincizeci de moidores fiului sau, bani pe care îi făgăduisem acestora și care urmau să fie plătiți din veniturile plantației.

Și astfel am povestit prima parte a unei vieți pline de întîmplări și aventuri, o viață cîrmuită de voia providenței și atît de variată, cum nu se găsesc multe pe lume. Începută în nenorociri, se încheia într-un chip mult mai fericit decît se putea aștepta cineva.

Oricine ar putea crede că acum, cînd eram atît de înstărit, nu mai aveam de întîmpinat nici un fel de risc. Și într-adevăr așa ar fi fost clacă nu ar fi intervenit alte împrejurări. Eu însă eram menit unei vieți rătăcitoare. Nu aveam familie, nici multe relații și nici nu legasem noi cunoștințe, cu toate că eram foarte bogat. Deși îmi vîndusem proprietatea din

Brazilia, nu puteam să o uit și adesea mă gîndeam s-o pornesc iarăși într-acolo. Mai cu seamă nu-mi puteam domoli dorul de a-mi revedea insula și de a afla dacă bieții spanioli ajunseseră cu bine acolo și cum se purtaseră cu ei nemernicii pe care îi lăsasem în insulă.

Dar buna mea prietenă, văduva, m-a sfătuit cu tot dinadinsul să nu o fac și m-a înrîurit într-atîta, încît timp de aproape șapte ani nu am mai plecat în străinătate, în acest timp am purtat de grijă celor doi nepoți ai mei, fiii fratelui meu. Pe cel mai mare, care avea oarecare avere, l-am crescut ca pe un gentleman, lăsîndu-i și o sumă de bani după moartea mea, ca să-și mărească proprietatea pe care o stăpînea. Pe celălalt l-am încredințat unui căpitan de corabie, ca să învețe meseria, iar după cinci ani, văzînd că este plin de îndrăzneală, simțitor și bine înzestrat, i-am găsit o corabie bună și l-am trimis pe mare. Acest băiat m-a atras apoi și pe mine, bătrîn cum eram, în alte aventuri.

Între timp m-am statornicit oarecum aici și m-am însurat, și asta nu spre paguba și nici spre nemulțumirea mea. Am avut trei copii, doi fii și o fiică dar nevasta mea murind și nepotul meu venind acasă dintr-o călătorie plină de succes în Spania, înclinația mea de a pleca în străinătate, precum și stăruința nepotului au tras în cumpănă, făcîndu-mă să merg pe corabia sa în Antile ca negustor particular. Aceasta s-a petrecut în anul 1694.

În cursul acestei călătorii am vizitat noua mea colonie din insulă. I-am văzut pe urmașii mei, spaniolii, și am aflat povestea vieții lor și a nemernicilor pe care-i lăsasem acolo, cum aceștia iau jignit la început pe bieții spanioli, cum s-au împăcat,

s-au certat, s-au unit și s-au despărțit și cum, în cele din urmă, spaniolii au fost nevoiți să folosească violența, spunîndu-i, și cît de cinstit s-au purtat față de ei spaniolii. Se petrecuse acolo o întreagă poveste, care, dacă ne-am opri asupra ei, am vedea că este plină de diverse și minunate întîmplări, așa cum mi-au fost hărăzite, mie odinioară. Printre aceste întîmplări au fost și bătăliile lor cu caraibii, care au venit de mai multe ori în insula, precum și îmbunătățirile pe care le-au adus urmașii mei în insulă sau faptul că cinci dintre ei s-au încumetat să se ducă pînă pe continent și au adus prizonieri de acolo, unsprezece bărbați și cinci femei, așa încît, la sosirea mea, am găsit cam douăzeci de copii în insulă.

Am stat acolo vreo douăzeci de zile, lăsîndu-le tot felul de provizii necesare, mai ales arme, pulbere, gloanțe, haine, unelte, precum și doi lucrători aduși cu mine din Anglia, un tîmplar și un fierar. În afară de aceasta am împărțit întregul pămînt în loturi, păstrîndu-mi însă eu proprietatea și dînd fiecăruia partea asupra căreia căzusem de acord. După ce am orînduit totul și i-am rugat să nu părăsească insula, am plecat.

De acolo m-am dus în Brazilia, de unde le-am trimis o corabie pe care am cumpărat-o și pe care am imbarcat mai mulți oameni care să locuiască în insulă. În afară de provizii le-am trimis și șapte femei, pe care le-am găsit potrivite fie pentru a-i sluji, fie pentru a deveni soțiile acelorora care ar dori să le ia în căsătorie. Cît despre englezi, le-am făgăduit să le trimit femei din Anglia, precum și mărfuri, dacă se vor îndeletnici ei înșiși cu plantațiile, făgăduință pe care am putut-o ține ceva mai tîrziu. Ei s-au dovedit harnici și cinstiti, după ce au fost disciplinați și și-au

avut proprietățile lor proprii separate de ale celorlalți. Din Brazilia le-am mai trimis celor din insulă cinci vaci, dintre care trei cu viței, precum și niște oi și porci, care se înmulțiseră berechet când am mai fost eu pe-acolo.

Dar toate acestea, împreună cu darea de seamă a chipului în care trei sute de caribei au venit și i-au atacat pe cei din insulă, pustiindu-le plantațiile, și cum ei s-au luptat cu toți acești vrăjmași în două rînduri, și cum la început cei din insulă au fost învinși și unul din ei omorît, și cum, în cele din urmă, o furtună distrugînd pirogile inamicilor, cei de pe insulă au înfometat sau au nimicit restul vrăjmașilor și au fost în stare a-și redobîndi și reînnoi posesiunea plantațiilor, refăcîndu-și viața și rămînînd mai departe pe insulă toate acestea, împreună cu o seamă de întîmplări uimitoare din noile mele aventuri, petrecute vreme de zece ani, le voi povesti altă dată.

PREFAȚĂ.....	3
Capitolul I	13
NAȘTEREA ȘI OBÎRȘIA MEA. LA NOUĂSPREZECE ANI AM FUGIT DE ACASĂ ÎMPREUNA CU UN COLEG. PLECAREA PE MARE ȘI NAUFRAGIUL. SALVAREA ECHI-PAJULUI ȘI DEBARCAREA LÎNGĂ YAR-MOUTH.	13
Capitolul II	28
PLĂCUTĂ CĂLĂTORIE ÎN GUINEEA. ÎN ROBIE LA PIRAȚII DIN SALE. FUGA ÎMPRE-UNĂ CU UN BĂIAT MAUR.	28
Capitolul III	41
CĂLĂTORIA SPRE SUD. ZĂRIM NIȘTE SĂLBATICI. ÎMPUȘCAREA UNUI LEOPARD. SOSIREA ÎN BRAZILIA, UNDE AM DEVENIT PLANTATOR. CĂLĂTORIA SPRE GUINEEA. CORABIA NAUFRAGIAZĂ ÎN DREPTUL UNEI INSULE PUSTII. TOT ECHIPAJUL PIERE. SÎNT SINGURUL SUPRAVIEȚUITOR.	41
Capitolul IV	61
ÎNOTUL PÎNĂ LA CORABIA NAUFRAGIATĂ PENTRU A-I LUA PROVIZIILE. GÎNDURI ASUPRA SITUAȚEI MELE. CORABIA SE SCUFUNDĂ.	61
Capitolul V	84
ÎNCEP SĂ-MI SCRUI ÎNSEMNĂRILE ZILNICE SAU „JURNALUL”. DIFERITE PLANURI PENTRU A-MI FĂURI UNELTE. ÎNCEP CONSTRUIREA UNEI CASE. DESCOPĂR GRÎNE. CUTREMUR ȘI FURTUNĂ.....	84

Capitolul VI	98
EPAVA CORĂBIEI ADUSA MAI APROAPE DE COASTĂ. NOI CANTITĂȚI DE PROVIZII. O BROASCA ȚESTOASĂ. BOLNAV DE FRI-GURI. VISUL CEL ÎNFRICOȘĂTOR ȘI SERIOASA-MI CHIBZUINȚĂ. SFÎNTA SCRIP-TURĂ GĂSITĂ ÎN LADA UNUI MARINAR.	
	98
Capitolul VII	107
CERCETAREA INSULEI. TUTUN, STRUGURI, LĂMÎI ȘI TRESTIE DE ZAHĂR, TOATE SĂLBATICE, DAR NICI O URMĂ DE OM. PISICA SE ÎNTOARCE CU PUI. MĂ ÎNCHID ÎN CASĂ PENTRU ANOTIMPUL PLOIOS.	
	107
Capitolul VIII	117
CEA DE A DOUA CERCETARE A INSULEI. PAPAGALUL PE CARE L-AM ÎNVĂȚAT SĂ VORBEASCĂ. DESCOPERIREA UNEI PĂRȚI NOI A INSULEI. BROAȘTE ȚESTOASE ȘI PĂSĂRI MARINE. PRINDEREA ȘI DOMES-TICIREA UNUI IED.....	
	117
Capitolul IX	128
REUȘITA ÎN OLĂRIT. MIJLOCUL DE A ARDE VASELE DE LUT. CONSTRUIREA UNEI BĂRCI, PE CARE NU AM PUTUT-O ÎMPINGE LA APĂ. CERNEALA ȘI PESMEȚII SE TERMINĂ. ÎMBRĂCĂMINTEA SE UZEA-ZĂ. ALTE VEȘMINTE DIN PIEI DE ANIMALE.....	
	128
Capitolul X	142
ÎMPING BARCA PE APĂ ȘI SÎNT PURTAT CĂTRE LARG. MĂ ÎNTORC CU GREU LA ȚĂRM. SOMNUL DIN CARE SÎNT TREZIT DE O VOCE TAINICĂ. ..	
	142

Capitolul XI	155
DESCRIEREA LOCUINȚEI MELE ȘI A ÎMPREJURIMILOR. O ALARMĂ ÎNGROZI-TOARE. URME DE PAȘI PE ȚĂRM. TOT FELUL DE PRESUPUNERI.	
	155
Capitolul XII	167
O BARCĂ PE MARE. RESTURILE UNUI OSPĂȚ DE CANIBALI. SPAIMA. CUPRINS DE SCÎRBA, MĂ ÎNARMEZ MAI TARE. PEȘTERA BUNĂ PENTRU UN NOU DEPOZIT.	
	167
Capitolul XIII	181
CEL DE AL DOUĂZECI ȘI TREILEA AN AL ȘEDERII MELE ÎN INSULĂ. ÎNTÎLNIREA CU CANIBALII, STRÎNȘI ÎN JURUL UNUI FOC LA UN PRAZNIC. SÎNT HOTĂRÎT SĂ-I NIMICESC PE CEI CARE VOR MAI VENI. O CORABIE EȘUATĂ LÎNGĂ INSULĂ. EXPEDIȚIA PÎNĂ LA EPAVĂ. NOI PROVIZII.	
	181
Capitolul XIV	195
UN VIS NEOBIȘNUIT. CINCI BĂRCI CU SĂLBATICI LA ȚĂRM. ALȚI DOI SĂLBATICI ADUȘI SPRE A FI DEVORAȚI. SALVEZ PE UNUL. ÎL NUMESC VINERI ȘI ÎL FAC SER-VITORUL MEU.	
	195
Capitolul XV	211
EDUCAREA LUI VINERI. PUȘCA MEA, FIINȚĂ VIE ȘI IDOL PENTRU VINERI. ÎNCEPE SA VORBEASCĂ ENGLEZEȘTE. UN DIALOG CU EL. DESCRIEREA CÎTORVA OAMENI ALBI CARE TRĂIESC ÎN ȚARA LUI.	
	211
Capitolul XVI	224

HOTĂRÎREA DE A MERGE PE CONTINENT. VINERI ȘI CU MINE CONSTRUIM O BARCĂ. SĂLBATICII SOSESC PE MAL. SALVĂM VIAȚA UNUI SPANIOL. DESCOPERIM UN SĂLBATIC LEGAT ÎN CANOE ȘI CARE SE DOVEDEȘTE A FI TATĂL LUI VINERI. 224	
Capitolul XVII	242
ȘTIRI DESPRE SPANIOLII CARE TRĂIESC PRINTRE SĂLBATICI. SPANIOLUL ȘI TATĂL LUI VINERI PLEACĂ SPRE CONTINENT. O CORABIE ENGLEZEASCĂ ÎN APROPIEREA INSULEI. O BARCĂ ADUCE TREI PRIZO-NIERI. MĂ ARĂT PRIZONIERILOR. PRIN-DEREA RĂZVRĂTIȚILOR.	242
Capitolul XVIII	260
CORABIA SEMNALIZEAZĂ PENTRU CEI PLECAȚI CU BARCA. NICI UN RĂSPUNS. MARINARII VIN ÎN AJUTORUL CELOR PLECAȚI. PRINDEREA NOULUI ECHIPAJ ȘI CAPTURAREA CORĂBIEI.	260
Capitolul XIX	279
PĂRĂSIREA INSULEI ȘI SOSIREA ÎN ANGLIA. ÎN YORKSHIRE AM AFLAT CĂ MI-AU MURIT MULȚI DIN FAMILIE. DRUMUL LA LISABONA PENTRU PROPRIETĂȚILE DIN BRAZILIA. ÎNTÎLNIREA CU UN VECHI PRIETEN. NE ÎNAPOIEM ÎN ANGLIA PE USCAT. LUPII NE IES ÎN CALE.	279
Capitolul XX	297
LUPTA DINTRE VINERI ȘI UN URS. NE RĂZBOIM CU LUPII. SOSIREA CU BINE ÎN ANGLIA, UNDE MĂ STATORNICESC ȘI MĂ ÎNSOR.	297